

FEJKOPOGTATÁS
AZ EÖTVÖS LORÁND KOLLÉGIUM TÖRTÉNETEI

Fejkopogtatás

Az Eötvös Loránd Kollégium történetei

Összeállították:

Hunyadi Zsolt

Kincses János

Nagyillés János

Saródi Szilvia

Sánta Zsolt

2012

A kötet a Nemzeti Tehetség Program SZKOLL-11-0018 sz.
pályázata támogatásával jelent meg

ISBN 978-963-9927-53-7

Kiadja a Szegedi Egyetemi Kiadó, Polygon

Felelős vezető: Kincses János főszerkesztő

Bolyai Intézet

Szeged, Aradi vértanúk tere 1., 6720

e-mail: polygon@math.u-szeged.hu

<http://www.math.u-szeged.hu/polygon/>

Borítóterv: Nagyillés János, Sánta Zsolt

Tartalom

Előszó	9
A kollégium megalakulása	11
A kollégium működése 1944-ig	12
A kollégium helyzete a II. világháború alatt	16
A kollégium újjászervezése, fejlődése az ezredfordulóig	18
Az új évezredben	26
Tagozódás, szervezeti felépítés	27
A Kollégium szakmai élete	28
Eötvös-esték	28
Matematika műhely	29
Quadrivium műhely	30
Ugyanarról szubjektíve	30
Az Eötvözet konferencia margójára	31
Történeti kriminológiai műhely	32
Kémia műhely	34
Informatika műhely	34
Biológia műhely	35
Egészségügyi műhely	38
Környezetvédelmi Műhely	39
Kulturális, művészeti és sportkörök	40
Diákszínpad	40
Olvasókör	40
Vers- és prózakerkő	41
Kreatív kör	42
Sport és sakk-kör	42
Biblia kör	42
Fotós kör	43
Újság	43
Filmklub	43
Könyvtár és nyelvi labor	43
Kapcsolatok	44
Az Eötvös József Collegium	44
Közös talajból	45
A tehetség-HÍD program	46

A Sói Alapítvány	47
Interjúk, visszaemlékezések	49
Bácskai Erzsébet (1972–1976)	50
Bácskai Mihály (1971–1976)	53
Bárdos Jenő (1964–1967)	55
Bató Szilvia (1997–2001)	58
Bíró Ferenc (1956–1960)	61
Bratinka József (1971–1976)	65
Brenyó Mihály (1961–1963)	70
Buzás István (1963–1967)	74
Csörgő Sándor (1965–1970)	81
Csász László (1995–2004)	83
Dányi László (1982)	85
Dóbe Sándor (1970–1973)	88
Drescher József Attila (1971–1973)	91
Eisner Tímea (1993–1995)	93
Farkas József (1958–1962)	95
Ferke András (1961–1965)	98
Fodor Gábor (1935–1940) visszaemlékezése	100
Font Márta (1972–1975)	101
Frank Gábor (1971–1974)	103
Gádososi Vass István (1962–1965)	106
Gálffy Sándor (1958–1962)	109
Garab Győző (1967–1971)	113
Gresó Erzsébet és Hatvani László	118
Horváth Dezső (1985–1990)	124
Imolya Imre (1968–1969)	127
Juhász Miklós (1958–1962)	130
Kérchy László (1970–1975)	133
Interjú Kesselyák Adorján fiával, Kesselyák Péterrel	136
Kiss Ákos (1963–1967)	139
Kiss Tamás (1956–1957)	141
Komlósi László (1976–1978)	148
Krajcsi Péter (1973–1977)	151
Kun László (1967–1971)	155
Labádi Imre (1970–1973)	157
Leindler László (1956–1958)	159
Lénárt Eszter (1974–1980)	162
Loppert Csaba (1975–1978)	164
Lőrincz Lajos (1957)	166
Lovas Katalin (1972–1975)	170
Masát András (1966–1970)	173

Mikola Gyöngyi (1989–1991)	175
Molnár Péter (1968–1971)	181
Móricz Ferenc (1957–1962)	183
Nagy János (1967–1970)	190
Nagy László (1962–1966)	194
Nagy Péter (1965–1969)	197
Interjú Náray-Szabó István fiával, Náray-Szabó Gáborral	199
Németh József (1963–1967)	204
Novák Mihály (1957–1961)	208
Pordány László (1965–1969)	212
Rigó Béla (1962–1964)	215
Schauer Hilda (1974–1977)	219
Selmeci György (1957–1960)	221
Seres László (1960–1963)	224
Sipos Mihály (1968–1972)	226
Sódar Károly (1961–1965)	231
Stachó László (1972–1975)	233
Szendi Zoltán (1971–1975)	236
Tőke Pál (1964–1968)	238
Varga István (1964–1967)	243
Varjas László (1957–1961)	247
Vincze Irén, egykori bejáró oktató	250
Zalán Tibor (1973–1978)	253
Zöldi-Kovács Katalin (1974–1978)	259
Zólyomi Bálint, volt igazgató (1940–1946)	261
Dokumentumok, képek	263

Előszó

A szegedi Eötvös Loránd Kollégium létrehozását Klebelsberg Kuno, a nagyformátumú kultuszminiszter kezdeményezte, a megalapítás Bay Zoltán és Náray-Szabó István nevéhez fűződik. Közvetlen mintaként az akkor már 36 éve működő budapesti Eötvös József Collegium szolgált. A szervezők elsősorban felvételi rendszerét, szabályzatát és működési elveit vették át, ragaszkodva az Eötvös Loránd által megfogalmazott szellemiséghez:

„...A Collegium feladata lesz a tanárjelöltek főiskolai tanulmányainak sikerét biztosítani, s ezért oda kell hatnia, hogy növendékeinek ne csupán ismereteit gyarapítsa, hanem bennök a tudomány és műveltség iránti szeretetet felkeltse. Csak ez a tudányszeretet biztosítja a tanárnak hosszú pályáján folytonos érdeklődését, és csak annak a tanárnak tanulói haladnak igazán, aki maga is halad.”

Fennállásának 80 éves története során a kollégium működési körülményei változtak, de az alapelvekhez mindig szigorúan ragaszkodott a vezetés és a hallgatók is. Az utóbbi években az Universitas megalakulásával és a felsőoktatás kiszélesítésével az egyetem szembekerült a tömegképzés és a minőségi oktatás kettős követelményrendszerével. Ebben a helyzetben a kollégium eredeti alapelvei megerősítést kaptak, fontos szerepet játszik a tehetséggondozásban. Nyitottak vagyunk az egyetem összes karának hallgatói előtt, fenntartva az eredeti kiválasztási elvet, a minőség elvét. Az Eötvös Loránd Kollégium az egyetem legkiválóbb hallgatóiból álló közösség, tehetséggondozó műhely, amelynek célja társadalmi problémákra érzékeny, szakmailag igényes, fejlett kritikai érzékkel bíró, a nagybetűs életre alkalmas értelmiség kinevelése.

A Kollégium alapításának 80 éves évfordulójára készült jelen kiadványban röviden áttekintjük annak 80 éves történetét, és bemutatjuk mai működését, számot vetve azzal, hogy hogyan törekedtek elődeink, és mit teszünk mi a jelenben, hogy megvalósítsuk alapítóink nemes szándékait.

Napjainkban egyre gyakrabban találkozunk pedagógiai szaklapokban, könyvekben, előadásokon azzal a nézettel, hogy az oktatásban szükséges az átlagosnál jobb képességű hallgatók egy csoportba gyűjtése, a velük való differenciált foglalkozás.

1984-ben első ízben tárgyalta a parlament a maga egészében az oktatásügyet. Az óvodától az egyetemig részletesen megvitatták az alapkérdéseket, a közoktatás és a felsőoktatás fejlesztésével kapcsolatos kérdéseket. Nem a mindenáron való újítás volt a cél, de a hibás megoldásokat feltétlenül felül kellett vizsgálni. Mivel

egyre fontosabbnak tartják a pedagógus személyét, önállóságát, kezdeményezőképességét, szükségessé válik, hogy már az egyetemi évek alatt is lehetősége nyíljon a tehetséges fiatalnak ereje kipróbálására. Egyre több oktatási-nevelési kérdésekkel foglalkozó szakember vallja azt az elvet, hogy csak az egyéni differenciálást szem előtt tartó nevelés lehet igazán eredményes.

„Hisz amíg a társadalom a »mindenkinek a végzett munkája szerint« parancsait vallja: az iskola sem gondolkodhat ettől eltérően, mert különben előbb vagy utóbb, de szakadás áll be a társadalom elvárásai s az oktatásügy valósága közt. A társadalom kiválóan képzett, magasan kvalifikált egyedeket kíván, húzó életeket, szakmai tudásban igényt ébresztő példaéleteket. . .”¹

Nagy kérdés, hogy míg az általános és középiskolában meg lehet oldani a differenciált foglalkozást, addig az egyetemi évek alatt szükség van-e erre, és ha igen, milyen keretek közt valósítható meg?! Elég-e szemináriumokon, a speciális kollégiumokon biztosított lehetőség, vagy szükséges lenne más formát keresni?! Az 1984-ben folytatott hosszas vita után, melynek sarkalatos pontja volt, hogy szükséges-e tehetséges egyetemisták átlagtól való elkülönítése, egységbe tömörítése, Király István véleményével értettek egyet a legtöbben:

„Kellenek a hajdani Eötvös-kollégiumhoz hasonló, felfelé húzó, minőségi, hajtó intézmények. Az egalizáló, felzárkóztató oktatáspolitikai elképzelést éppen ezért fel kell váltsa, ki kell egészítse egy más típusú látás: az előrehajtó, differenciált oktatáselmélet.”

„Szükséges volna. . . az egyetemeken a hajdani Eötvös-kollégiumokhoz hasonló intézményekre: nem egyszerűen szakkollégiumokra, hanem a kiemelkedő teljesítményt nyújtó diákok kollégiumára. Ebbe az irányba kellene továbbépíteni, véleményem szerint, a jelenleg is működő szakkollégiumi rendszert.”²

Magyarországon két Eötvös-kollégium volt és van, az ismertebb budapesti Eötvös József és a kevésbé ismert, kisebb létszámú szegedi Eötvös Loránd kollégium. Ez utóbbi megalakulása óta sok küzdelem árán, de töretlenül kitart eredeti céljainak megvalósítása mellett, *a mennyiség elve helyett a minőség elvét hirdetve*. Ezért találtam tanulságosnak történetének összefoglalását.

Szeged, 2012. június

Kincses János
igazgató

¹ Király István: Az oktatásügy igény szintje, *Élet és Irodalom*, 1984. ápr. 27.

² Király István: Az oktatásügy igény szintje, *Élet és Irodalom*, 1984. ápr. 27.

A kollégium megalakulása

A szegedi Eötvös-kollégium megalakítása dr. Bay Zoltánnak és dr. Náray-Szabó Istvánnak köszönhető, akik maguk is Eötvös-kollégisták voltak Budapesten és Szegedre kerülven szükségesnek látták egy hasonló szellemű intézmény létrehozását. A kollégium megalakításának mintája mindenekelőtt a párizsi École Normale Supérieure volt. Ez az intézet bentlakásos volt, karácsonykor, húsvétkor és nyáron adott hosszabb szünetet hallgatóinak. Szigorú rendszabályok jellemezték, de a növendékek meglehetősen nagy „munkaszabadságot” élveztek. Ezt tartotta követendő példának az Eötvös József Collegium is, ez szolgált közvetlen mintaként a szegedi kollégium létrehozásakor. A szervezők elsősorban felvételi rendszerét, szabályzatát és működési elveit vették át. Eötvös Loránd 1895. szeptember 25.-én a miniszterhez intézett levelében a következőképpen jelölte meg egy ilyen típusú kollégium feladatát:

„... a Collegium feladata lesz a tanárjelöltek főiskolai tanulmányainak sikerét biztosítani, s ezért oda kell hatnia, hogy növendékeink ne csupán ismereteit gyarapítsa, hanem bennök a tudomány és műveltség iránti szeretet felkeltse. Csak ez a tudányszeretet biztosítja a tanárnak hosszú pályáján folytonos érdeklődését, és csak annak a tanárnak tanulói haladnak igazán, aki maga is halad.”

1931. április 24.-én, a Természettudományi Karon tartott értekezleten dr. Bay Zoltán ismertette az Eötvös Loránd Kollégium megszervezésével kapcsolatos terveit, valamint a kollégium működését rendszerbe foglaló Szervezeti Szabályzat tervét, melyeket a Kar vezetősége nagy lelkesedéssel üdvözölt. Erről tanúskodik az akkori miniszterhez, gróf Klebelsberg Kunóhoz intézett dékáni levél (ld. 264. old.).

Az első pályázatot 1931 júliusában írták ki, amely szerint a kollégiumba való bekerülés feltétele a jeles tanulmányi eredmény és a tanári pályára való alkalmassági vizsgát igazoló orvosi bizonyítvány volt. A jelentkezőket augusztus 15-18 között személyes bemutatkozásra hívták be (ld. 265. old.) A kollégiumba való bekerüléshez nem volt elég a számszerűen lemérhető kiváló tanulmányi eredmény dokumentálása; rendkívüli fontosságot tulajdonítottak a személyes benyomásoknak. A 3 nap alatt a pályázóknak nem csak szakmai felkészültségüket kellett bizonyítani leendő igazgatójuk előtt. A „fejkopogtatásnak” nevezett beszélgetések alatt gondolkodásmódjukat, kreativitásukat és általános intelligenciájukat vizsgálták szakértő szemek. A Pályázatot a rk. Hivatalos Közlöny, a Magyar Távirati Iroda, valamint egy-két napilap tette közzé.

A nyári hónapokat Bay és Náray arra használták fel, hogy a szeptemberi elinduláshoz legszükségesebb tárgyi feltételeket biztosítsák. A szükséges helyiségeket a Horthy Kollégium igazgatóságával folytatott megbeszélések után kapták meg. Az Eötvös helyét a Horthy Kollégium C épületének (Boldogasszony sgt. 6. sz.) II. emeletén jelölték ki. Az önmagában leválasztható egység a következő helyiségeket tartalmazta: 20 lakószoba, mosdók, fürdőszobák, mellékhelyiségek,

társalgóterem. Itt helyezték el a könyvtárat, a tanulószobákat, az irodát és itt kapott egy szobát otthlakás céljára az első igazgató, Náray-Szabó István is.

Mivel a kollégium elsődleges célkitűzése kiváló középiskolai tanárok és kutatók nevelése volt, igen fontosnak tartották a kollégisták tanulmányainak megfelelő vezetését.

Az eredeti elképzelés szerint erre külön szakembereket akartak kinevezni minden tárgyból, de tekintettel az ország súlyos gazdasági helyzetére, csak megbízott szakvezetők díjazására volt lehetőség. A felmérések alapján a következő tárgyakból tartották elengedhetetlennek szaktanárok alkalmazását: matematika, fizika, kémia, angol és német.

A kollégium működése 1944-ig

A pályázati felhívásra 16 kérvényt nyújtottak be a miniszterhez: 12 I. éves, 9 II. éves és 1 kint lakó I. éves kérte felvételét. A pályázatok elbírálása és a személyes elbeszélgetés eredményeként 1931 szeptemberében a következő 9 hallgató lett Eötvös-kollégista:

1. Boros János	I. matematika–fizika
2. Gruber Tibor	I. fizika–kémia
3. Scheibner Kálmán	I. matematika–fizika
4. Strausz Antal	I. matematika–fizika
5. Szőkefalvi Nagy Béla	I. matematika–fizika
6. Tatarek Ödön	I. matematika–fizika
7. Török István	I. matematika–fizika
8. Papp György	II. matematika–fizika
9. Szepesi Zoltán	II. matematika–fizika

Nyolc hallgató bent lakott a kollégiumban, egy (Szőkefalvy Nagy Béla) bejáró volt, aki szegedi lakos lévén a szakfoglalkozásokon és nyelvórákon vett részt.

Náray-Szabó István igazgató nagy gonddal válogatta ki a kollégiumi órákat tartó szaktanárokat, akik heti egy óra után félévenként 100 pengő fizetést kaptak a minisztériumból. A tanárok felkérésénél az igazgató szakmai és emberi szempontokat mérlegelt. Így 1931 szeptemberétől a 9 kollégista szakmai és nyelvi képzését pluszként az egyetemi órák mellett az egyetem legkiválóbb oktatói irányították. A matematikát az I. éveseknek heti 2, a II. éveseknek heti 4 órában Kalmár László, a fizikát heti 2 órában Bay Zoltán, a kémiát heti másfél órában Náray-Szabó István tanította. Németet Heinrich Grund német lektor, angolt Hetzel Géza oktatott 2 órában hetenként.

Már az első félév is eredményesnek mondható, a kollégium pozitív hatása egyetemi szinten is érezhető volt. Ezt tükrözi Náray 1932. február 27.-én Karafiáth Jenő miniszternek írott részletes jelentése is.

Kalmár adjunktus matematikai előadásai, melyeknek célja a matematika elveinek egzakt megalapozása, az egyetemi előadásokon hallottak megértése és begyakorlása, valamint a matematikai gondolkodás fejlesztése volt, azt eredményezték, hogy a Bolyai Intézet matematika professzorai szerint az I. éves hallgatók kollokviumán sokkal szigorúbb mértéket alkalmazhattak, mint azelőtt. Az Eötvös-kollégisták így is kitűnő eredménnyel zárták a félévet.

Bay Zoltán egyetemi tanár fizika óráin előzetes készülés alapján részletesen átvették a kísérleti fizika anyagát. Ennek eredményeképpen évtizedek óta először történt meg, hogy vidéki egyetem hallgatója nyerte el az országos fizikai verseny egyik díját.

A Náray-Szabó István által tartott órák célja a kémia alapelveinek tisztázása és alapos megértése volt. A hallgatók legnagyobb része jelesen kollokvált. Heinrich Grund német nyelvóráin minden kollégista részt vett. A félév elteltével eredményesen tudták használni a szakkönyveket és jól haladtak a társalgásban is. Hetzel Géza angol óráin a szokottnál gyorsabban sajátították el a nyelv alapelemeit.

Tekintettel arra, hogy a budapesti Eötvös Collegium előzetes ígérletét nem teljesítette, azaz nem adta át matematikai és természettudományos könyveit a szegedinek, a könyvtár alapjait is saját erőből kellett lerakni. Az első időszakban a szakvezetők tanácsait és a kollégisták kívánságait tartották szem előtt, hogy a könyvvállomány az I. évesek igényeinek megfelelően. Az 50 kötetes könyvtár legnagyobb része matematikai, fizikai és kémiai tárgyú volt, néhány könyv biológiával és ásványtannal foglalkozott. A szakkönyvek zömében német nyelvűek voltak. A könyvekre a kollégium éves költségvetéséből 2.000 pengőt fordítottak, emellett a könyvvállományt gyarapították Haár Alfréd és Náray-Szabó István ajándékkönyvei is. Az első évben egyetlen szakfolyóirat, a *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok* járt a kollégiumnak.

A 9.000 pengő éves költségvetést a következőképpen osztották fel:

óradíjakra	2.000 pengő
bérre (1 altiszt fizetése)	900 pengő
beszerzési költségekre	
szakkönyvekre	2.000 pengő
irodai költségekre	500 pengő
elhelyezési költségekre:	
fűtés és világítás megtérítésére	1.600 pengő
kollégiumi segélyekre	2.000 pengő
Összesen	9.000 pengő

1931 és 1944 között az Eötvös Loránd Kollégium fokozatosan fejlődött, és az első Szervezeti és Működési Szabályzatának értelmében töretlenül folytatta működését. Az 1933/34-es tanévben már IV. éves hallgatók is laktak a kollégiumban. A tagok szakpárosításának megfelelően az évek folyamán a szakórák a

következő tárgyakkal bővültek: biológia, növénytan, állattan, elméleti fizika, szervetlen kémia. Az angol és a német nyelv kezdő és haladó szintű tanulása mellett lehetővé vált a francia nyelv megismerése is heti 2 órában, és 1937-ben 300 pengőt fordítottak a kollégium költségvetéséből egy rádiolaboratórium létesítésére. A laboratóriumot évről évre bővítették, több kísérleti eszközt a hallgatók, gyakorlatképpen, maguk készítettek. 1940-ben 1 db Leitz gyártmányú GT 2295 S típusú mikroszkópot vásároltak külföldről, amely abban az időben a legmodernebbnek számított, és Magyarországon nem volt kapható. Ez a két tény is azt mutatja, hogy a kollégium vezetői óriási erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy a természettudományos érdeklődésű hallgatók minél magasabb szintű képzéséhez biztosítsák a megfelelő eszközöket. A könyvtárt fokozatosan bővítették, 1941-ben már 1353 kötet állt a kollégisták rendelkezésére és 17 tudományos folyóirat járt a kollégiumnak (köztük 5 magyar, 9 német, 2 angol és 1 amerikai).

A kollégium szervezeti felépítése 1931 és 45 között változatlan volt. Állami irányítását főhivatású igazgató látta el. Ezt a tisztséget

1931-38-ig Náray-Szabó István,

1938-40-ig Szabó Zoltán Gábor,

1940-45-ig Zólyomi Bálint

töltötte be. Az igazgatók közvetlenül a Minisztériumhoz tartoztak, onnan kapták fizetésüket. Félévenként részletes jelentést kellett írniuk a kollégium működéséről, a hallgatók előmeneteléről a mindenkori miniszternek.

Mindhárom igazgató azonos szellemben irányította a kollégiumot. Alapelvük a humánus szigorúság volt, mely szerint egy huszonéves fiatal nem lehet túlterhelni, ha kellően értelmes, az eredményért való harcot ebben az életkorban kell megtanulni. A szigor azonban nem jelentett ridegséget, a kollégisták bármikor minden problémájukkal megkereshették igazgatójukat, biztosan számíthatva arra, hogy megértő segítségre találhatnak. A kollégiumban az adminisztratív munkát egy tanár végezte, a könyvtár kezelésével szintén egy végzett tanárt bízták meg. A hallgatók ellátását (takarítás, posta átvétele, stb.) egy hivatalsegéd végezte. A kollégiumban 1945 előtt kizárólag természettudományi szakos férőhallgatók lakhattak.

A diákönkormányzat vezetője az igazgató beleszólása nélkül a kollégisták által megválasztott diákelnök volt. Feladata a hallgatóság véleményének tolmácsolása, érdekeinek képviselése valamint a kapcsolat biztosítása a kollégisták és az állami vezetés között. A diákok négyágyas szobákban laktak, lehetőleg I-IV. évesig. Minden szobaközösség egy családot alkotott, melynek vezetője a teljhatalommal bíró IV. éves úgynevezett apagólya volt. A család többi tagja kötelező engedelmességgel teljesítette kéréseit, esetleg utasításait. A III. éves „családanya” szintén meghatározó szerepet játszott. A II. éves „főgólya” és az I. éves „gólya” voltak a nevelésre szoruló és engedelmeskedők. A családokat a nagy összetartás és az önzetlen segíteni akarás jellemezte. A család vezetői nemcsak gyámolították a fiatalokat, hanem szükség esetén attól sem riadtak vissza, hogy a felesleges álönér-

zetet a szó szoros értelmében kiverjék belőlük. Mivel a létszám ebben az időben, egyik évben sem emelkedett 23 fölé, a légkört a közvetlenség és a családiasság jellemezte. A szabad kritikai szellem mellett, mely elengedhetetlen a tudományos munkához, fontosnak tartották az egészséges, fejlett önkritikát is, mely olykor a közönség előtt történő szigorú önbírálatot jelentette. Az állami vezetés soha nem szólt bele a fiatalok politikai, társadalmi vitáiba, bármilyen elfogadható nézetnek teret engedett. A sok plusz óra és a nyelvtanulás, a felsőbb éveseknél az egyre elmélyültebb tudományos munka mellett kevés idő maradt a kapcsolódásra. Így a kollégisták mindennapi életét szervezett programok csak elvétve színesítették. Annál nagyobb jelentősége volt a spontán beszélgetéseknek, a közösen megtekintett színdarabok, filmek megvitatásának. Voltak néhányan, akik bekapcsolódtak egyetemi körök (énekkar, színjátszókör, stb.) munkájába. A legnagyobb kapcsolódást az Eötvösben hagyományossá vált lármás esti tarokk-partik jelentették.

Az egyetemen rang volt Eötvös-kollégistának lenni, hiszen mindenki tudta, hogy lényegesen magasabb követelményeknek kell megfelelniük, mint az átlag egyetemistáknak. A szakórák anyagából minden héten szigorú beszámolási kötelezettséggel tartoztak a vezető tanároknak, nyelvből a nyelvtanároknak. A tanulmányi eredmény függvénye volt a maximum 30 pengőt kitevő segély is, melyet az igazgató javaslatára a miniszter adományozott a kollégistának. A kiváló tanulmányi eredményt elért hallgatók 1933-tól pénzjutalomban részesültek. A tanzsékek végzés után szívesen alkalmaztak volt Eötvös-kollégistákat, de soha nem mulasztották el kikérni az igazgató véleményét.

Az átlagnál jobb körülmények biztosítása, a kiválók közötti versenyszellem megteremtése és az elért eredmények jutalmazása is hozzájárult ahhoz, hogy 1931 és 44 között több sikeres egyetemi és országos pályamunkát, valamint tudományos publikációt készítettek Eötvös-kollégisták. (ld. 267. old.).

Az Eötvös Kollégium közvetlenül a miniszternek alárendelt független intézmény volt működésének első időszakában. A helyi egyetemi vezetőségnek nem tartozott elszámolással tevékenységéről. Farkas Béla dékánnak 1943. február 25-én kelt levele azt bizonyítja, hogy a Természettudományi Kar irányítói ebbe nehezen törődtek bele és megpróbálták befolyásuk alá vonni ezt a kis intézményt. Szándékuk az volt, hogy a Szervezeti Szabályzat által megfogalmazott kurátor tiszttét (mely a megalakulástól betöltetlen volt Szegeden) a miniszterrel a Természettudományi Kar mindenkori dékánjának adassák. Kérésüket a következővel indokolták:

„... az egyetemi hallgatók intenzív természettudományi kiképzése laboratórium nélkül teljesen lehetetlen, és minthogy az Eötvös Loránd Kollégiumnak laboratóriumok nem állnak rendelkezésére, feltétlenül szükséges lett volna már az első pillanattól kezdve a két intézmény közötti szoros együttműködést biztosítani.”³

A Minisztérium a javasolt megoldást azzal az indokkal vetette el, hogy az évenként változó kurátor akadályozta volna a magasabb igazgatás egységét, foly-

³ Farkas Béla levele, Országos Levéltár 394/1942-43.

tonosságát, és mivel a dékán és a kurátor ugyanaz a személy lett volna, így a kollégium sok tekintetben az egyetemi autonómia hatáskörébe került volna. A kurátor kinevezését továbbra sem tartották szükségesnek.

A kollégium helyzete a II. világháború alatt

1944. május 15.-én a kollégiumot a németek lefoglalták. Zólyomi Bálint igazgató az értékes könyvtár egy részét a pincében, másik részét pedig a Főiskola Állattani Intézetében helyezte el. A július 3.-i bombatámadás során az épület nagy része lakhatatlanná vált, épen maradt részeit pedig a németek hadikórházzá alakították át. A német hadsereg kivonulása után 1945 február elejéig az orosz hídépítő parancsnokság helyezkedett el az épületben, majd kivonulásuk után orosz hadikórházzá alakították át. A kollégiumi iroda felszerelésének egy részét, a műszerek közül a mikroszkópot az orosz katonaság elszállította.

Dr. Kesselyák Adorján főiskolai tanár 1945. július 16.-án dr. Bisztray Gyula miniszteri tanácsosnak címzett levele szerint megkezdte a kollégium újjászervezését. Az indulást 1945 szeptemberére tervezte 14-16 fővel az Apponyi (régi Horthy) Kollégium függvényeként anyagilag, de önálló szellemi vezetéssel. Az egyetem a kollégium újjászervezésével dr. Purjesz Béla egyetemi tanárt és Huszti Jenőt (a volt Horthy Kollégium gondnokát) bízta meg, akik támogatást ígértek Kesselyáknak. A kollégium hovatartozása ezekben a zavaros években meglehetősen tisztázatlan volt. Kesselyák Adorján az eddigieket figyelembe véve minden problémájával közvetlenül a Minisztériumhoz fordult. Ugyanakkor az egyetem létrehozta az Újjászervező Bizottságot, melynek legfontosabb feladata az egyetem kollégiumainak újjáalakítása volt. Végül hosszas tárgyalások és levelezések eredményeként a helyi szervek és a Minisztérium engedélyezte az Eötvös Kollégium pályázatának kiírását a következő hallgatók részére:

- „1. ... akik a Collegiumnak tagjai voltak, de tanulmányaikat nem fejezték be;
2. ... akik középiskolai tanulmányaikat jeles eredménnyel végezték, jelenleg a Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- Nyelv és Történettudományi, vagy Matematika és Természettudományi Karának hallgatói és középiskolai tanári pályára készülnek;
3. ... akik a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán jeles (kitűnő) eredménnyel végeztek, jelenleg az Apponyi Collegium tagjai és mint ilyenek Tanítóképző Intézeti vagy további két évi egyetemi tanulmány kapcsán középiskolai tanári pályára készülnek.”⁴

A felhívásra a Minisztériumba nyújtották be pályázatukat az alábbi hallgatók:

⁴ Országos Levéltár 474/1944-45.

1. Szász Gábor	II. matematika–fizika
2. Sárkány Béla (volt Eötvös-kollégisták)	II. matematika–fizika
3. Sallay István	I. term. rajz–kémia
4. Somogyvári Zoltán	I. magyar–irod.tört.
5. Hajnal Imre	I. matematika–fizika
6. Láng János	I. matematika–fizika
7. Horváth Imre (volt Apponyi-kollégisták)	I. matematika–fizika

A Minisztérium 1945. december 17.-én jóváhagyta a felvételeket. Bár a Kollégium a háborús éveket is beleszámítva már 16 hónapja nem kapott ellátmányt, az Apponyi Kollégiumon belül folytatta működését. 1946 januárjában már a bővítést tervezték női tagozattal, idővel nagyobb létszámmal, majd önálló gazdasági apparátussal. Az Újjászervező Bizottság azzal a kéréssel fordult Keresztúry Dezső miniszterhez, hogy utasítsa a Diákjóléti Bizottságot arra, hogy a maximális teljesítményt nyújtó Eötvös-kollégistákat maximális kedvezményekben részesítsék.

„Indoklás: az Eötvös Loránd Kollégiumban a múltban is minden pártfogás kizárásával, pusztán egyéni rátermettségük és tehetségük alapján vették fel a legkiválóbb tanárjelölteket. A tanári pálya idealisztikus, anyagi előnyöket nem biztosító pálya, amely ezért elnéptelenedőben van. Szükséges tehát, az erre a pályára készülő kiváló hallgatók anyagi előnyökhöz jussanak.”⁵

1946. január 26.-án Kesselyák Adorjánt megbízta a Minisztérium az ideiglenes igazgatással; hozzájárult, hogy bölcsészeket is felvegyenek a kollégiumba és engedélyezte az előzetesen tervezett módszertan és pedagógiai tárgyak oktatását.

Kesselyák Adorján nagy lelkesedéssel látott munkához. A felvett hallgatók a következő szakórákra járhattak a kollégiumban:

fizika	heti 2 óra	(Budó Ágoston egyetemi magántanár)
növénytan	heti 1 óra	(Greguss Pál egyetemi tanár)
matematika	heti 2 óra	(Kalmár László egyetemi tanár)
állattan	heti 1 óra	(Kesselyák Adorján egyetemi magántanár, főiskolai tanár)
kémia	heti 2 óra	(Kovács József tanársegéd)
angol	heti 2 óra	(Lutter Tibor előadó)
német	heti 2 óra	(Vajtai István gyakorló gimnáziumi tanár)

Közben a kollégium továbbra sem kapta meg 1944 óta esedékes ellátmányát, a tanárok nem kapták meg az óradíjat az elvégzett munkáért. Ebben az időszakban egyre inkább a tehetséges munkás - paraszt fiatalok felkarolása került előtérbe. Az anyagi nehézségek, az egyre gyakoribb támadások miatt a kollégium helyzete

⁵ Országos Levéltár 16060. sz., 1946. jan. 19.

kilátástalanná vált. Mind gyakrabban emlegették megszüntetését. 1946. október 31-i előterjesztésében maga Keresztury miniszter kérte a Minisztertanácstól a kollégium megszüntetését anyagi okok miatt (ld. 266. old.). Így az 1946/47-es tanévben már nem voltak az egyetemen Eötvös-kollégisták. Óriási vita folyt a kollégium értékes könyvtárának megkaparintásáért. A könyvekre igényt tartott a munkás-paraszt fiatalok kollégiuma, a Móricz Zsigmond Kollégium, a budapesti Eötvös József Collegium és a szegedi Természettudományi Kar. Az akkori dékán, dr. Greguss Pál minden erejét latba vetve harcolt azért, hogy a könyvek Szegeden és az egyetemen maradjanak. Érvei a következők voltak:

1. Az országban Budapesten kívül csak Szegeden volt gyógyszerész és vegyészképzés, és a könyvtárban található szakkönyvek és folyóiratok ehhez nélkülözhetetlenek voltak.

2. A könyvtár elvitele megbénította volna az itteni tudományos munkát, hanyatlott volna a szakképzés.

3. A pesti egyetemisták máshol is hozzájuthattak a könyvtárban található művekhez, a szegedieknek ez volt az egyetlen forrás.

Végül 1947. december 20.-án megszületett a miniszteri döntés, melynek értelmében a kutató és oktatómunka eredményessége érdekében a teljes könyvtár Szegeden az egyetemen maradhatott. Ezen utóregzésekkel ért véget az Eötvös Kollégium működésének első szakasza. Abban az időben úgy látszott, hogy véglegesen megszűnt Szegeden a tehetséges egyetemisták kis csoportba való tömörítésének, az átlagtól való elkülönítésének lehetősége és igénye is.

A kollégium újjászervezése, fejlődése az ezredfordulóig

A József Attila Tudományegyetemen az 50-es években szép számmal dolgoztak olyan tanárok, akik egyetemistaként Eötvös-kollégisták voltak. Így természetes, hogy a kollégiumi élet megújulásának idején felmerült bennük az igény egy olyan közösség létrehozására, amelyben ők nevelődtek.

1956 elején Grasselly Gyula (aki maga is 5 éven át volt Eötvös-kollégista) vezetésével megindultak a tárgyalások a kollégium létrehozásáról. Az 50-es években kollégiumi elhelyezést elsősorban származás és szociális körülmények alapján kaphattak a hallgatók, így nehéz volt azzal érvelni, hogy a felvétel legfontosabb kritériuma a tudás, a tehetség legyen. Grasselly professzor érvei között fontos szerepet kapott a közösség személyiségformáló ereje is.

„Az a tény, hogy a hallgatóknak munkájukat a kollégiumban hozzávetőlegesen egyenlően erős mezőnyben, kb. azonos képességű és ambíciójú társak mellett kellett végezni, rendkívül erősen hatott mindegyikükre, és még fokozottabb teljesítmény felmutatására, még jobb eredmények elérésére ösztönözte őket.”⁶

⁶ Grasselly Gyula, A Szegedi Tudományegyetem Eötvös Loránd Kollégiumának egyéves működése, Felsőoktatási Szemle, 1957. évf.

1956 második felében a Rektori Tanács jóváhagyta a kollégium újjászervezését a következő célkitűzések szem előtt tartásával:

- vegyék át a régiből a szakmai, oktatási rendszert,
- bővítsék ki azt az új társadalomnak megfelelő általános eszmei, politikai, társadalmi neveléssel,
- biztosítsanak lehetőséget magas szintű kulturális fejlődésre.

A kollégiumba mindhárom karról (TTK, BTK, ÁJTK) jelentkezhettek a legkiválóbbak, férfiak és nők egyaránt. A jelentkezők az illetékes karon a dékán által kijelölt felvételi bizottság előtt felvételi vizsgát tettek. Elsősorban az I. és II. évet eredményesen elvégzett hallgatók pályázhattak, és csak kivételes esetben olyan III. évesek, akik a feltételeknek megfelelték. A férőhelyeket a dékán javaslatára az Egyetemi Tanács, illetve a rektor töltötte be.

1956 szeptemberében az újjászervezett Eötvös Kollégium 17 hallgatóval kezdte meg működését. A karok és nemek szerinti megosztás a következő volt:

ÁJTK:	2 férfi, 1 nő hallgató
BTK:	5 férfi, 1 nő hallgató
TTK:	7 férfi, 1 nő hallgató

A kollégium az Április 4. útja 5. szám alatt (jelenleg a SZTE Irinyi épülete) kapott helyet, ahol a következő helyiségeket birtokolhatta: 5 lakószoba, 1 előadóterem, 1 tanuló, 1 könyvtár, 1 mosdóhelyiség (5 mosdóval, 1 zuhanyzóval, 1 db 2 kádas fürdőszobával, WC) A szobák elrendezése szinte csak abban különbözött a többi diákszobától, hogy kevésbé volt zsúfolt.

A kollégium számára rendkívül fontos szakkönyvtárt a Magyar Irodalomtörténeti és Fizikai Intézettől (ezek zömében a háború előtti Eötvös könyvei voltak) kapott könyvek alkották. A Rektori Hivataltól könyvtárfejlesztésre kapott pénzüsszeget főleg bölcsészettudományi könyvek vásárlására fordították. A következő alapvető művek megvételét tartották fontosnak: kézkönyvek, lexikonok, átfogó jellegű munkák, szótárak, nyelvkönyvek, egyetemi tankönyvek.

A hallgatók a választott szaktárgyból kötelezően jártak heti két kollégiumi órára. Mivel az újjászervezett egyetemen lehetővé vált a speciális kollégiumi rendszer megszervezésével a plusz órák felvétele, a kollégiumban az első év után első-sorban nyelvet kellett tanulniuk. A szakmai képzés helyét átvette a nevelő értékű ösztönző szerep. A második évtől minden kollégista kötelezően két idegen nyelvet tanult.

A különböző karok hallgatói között már az első év tapasztalatai szerint is jó összhang alakult ki, a koedukáció fiúkra és lányokra egyaránt jó hatással volt, viselkedés és modor szempontjából.

Egy-egy szobában azonos szakos hallgatók laktak, kivéve a lányokat, akik külön szobát kaptak. A szobaközösségek vezetője a legidősebb hallgató, a senior volt. A kollégium ifjúsági vezetőtestülete az első évben a seniorok tanácsa volt, élén a közösség által választott ifjúsági elnökkel.

Az első próbatételt az 1956 októberében bekövetkezett forradalom jelentette. A tüntetések és csillagverések időszakában Grasselly igazgató úr egy hétre beköltözött a kollégiumba. Becsukott ajtók, lehúzott redőnyök mögött, egymás közti beszélgetéssel, várakozással vészelték át e bizonytalan időszakot aktív részvétel nélkül. Aki be akart menni a kollégiumba, azt beengedték, de a kollégistáknak tilos volt kimenniük a városba.

A kollégium állami és diákvezetősége által kitűzött cél a valóban tehetséges, törekvő, az általános egyetemi követelményeken túlmenő tudásra vágyó hallgatók szakmai és politikai nevelése volt. Az új Eötvös sokat kritizált, gyakran az arisztokratizmus vádjával megbélyegzett intézmény volt, sokszor a megmaradásért küzdött.

A kollégiumnak 1957 szeptemberében a Lenin körútra kellett költöznie. A jelenlegi Ságvári Gimnázium B épületében kaptak három meglehetősen rossz állapotban levő szobát és egy fürdőszobát. Tekintettel arra, hogy mindössze két (nyolc és tízágyas) lakószobát tudtak berendezni, lányokat ebben az időszakban nem vehettek fel. A középső szobát könyvtárnak rendezték be. A kollégium lakói BTK-s és TTK-s fiúk voltak.

A mostoha körülmények ellenére már az 1958/59-es tanévben is érzékelhetővé vált az összetartó kis közösség ösztönző hatása a kollégisták tudományos tevékenységében. Az Eötvös hallgatói az év során 15 előadást tartottak, ebből nyolcat tudományos diákköri üléseken, ötöt Országos Diákköri Konferencián, kettőt pedig a Bolyai Társulat előadóülésein. A Tanácsköztársaság tiszteletére kiírt pályázatra 7 pályamunkát készítettek, ezekből egy a Művelődési Minisztérium különdíját, 2-2 I., ill. II. díjat, 1 III. díjat nyert. Az év végi pályázatokra 4 pályamunkát nyújtottak be. A kollégisták tollából 7 dolgozat jelent meg különböző szaklapokban.

Az 1959/60-as év eredményei is figyelemre méltóak voltak. A TTK által rendezett nyelvi versenyen angoltól és oroszról az I. díjat, németből a II. díjat Eötvös-kollégista nyerte meg. Az Országos Diákköri Konferencián 9 előadást tartottak. Ez évben 11 pályamunkát nyújtottak be, és a megjelent, illetve megjelenésre elfogadott cikkek, ismertetések, versek, kritikák száma 28 volt.

Az egyetem utánpótlás-nevelőnek is tekinthette az Eötvöst, hiszen az első 4 év alatt végzett 15 kollégista közül 7 az egyetemen helyezkedett el.

A kollégium szervezeti felépítésében a következő változás történt: megalakult a diákbizottság, melynek a kis létszámra való tekintettel 3 tagja volt. A diákönkormányzat vezetője a titkár lett.

Az Eötvöst sok támadás érte apolitikussága, nem megfelelőnek ítélt ideológiai munkája miatt. Ezen úgy próbáltak segíteni, hogy szorosabb kapcsolatot építettek ki az egyetemi KISZ bizottsággal. Elsősorban a tudományos diákköri szervezőmunkában és a kulturális tevékenységben vállaltak vezető szerepet. A TTK KISZ-vezetőségével közösen 1960-ban kezdte meg a kollégium az Egyetem Ifjúsági Actájának megindítását, amely lehetővé tette a kellő színvonalú, önálló

munkán alapuló pályamunkák, tudományos diákköri dolgozatok, stb. lekölését.

Az egyetem 1962 júliusában megvásárolta a Batthyány u. 5. sz. alatti családi házat, melyet kisebb átalakítások, kifestés után az Eötvös Kollégium rendelkezésére bocsátott, így 1963 tavaszán a kollégium ismét költözött, akkor már lényegesen jobb feltételek közé. A ház beosztása a következő volt: 4 lakószoba, 1 hall, 1 konyha, 2 kamra, 1 fürdőszoba, WC, terasz, egy különálló udvari szoba és egy nagy kert. Elhelyezés és közösség élet szempontjából e néhány év kiemelkedő jelentőségű volt a kollégium történetében. A hallgatók valódi otthonnak tekintették a kollégiumot, művelték a kertet, igyekeztek minél kényelmesebbé tenni lakhelyüket. Ebben az időben kérték legnagyobb számban, hogy a nyári szünetet is a kollégiumban tölthessék, hiszen a kollégium tökéletesen alkalmas volt az elmélyült tudományos munkára.

Az eddigiekhez hasonlóan az év elején a diákönkormányzattal és az igazgatóval közösen elkészített munkaterv foglalta keretbe működésüket. A legfontosabb célkitűzés a kimagasló tanulmányi és tudományos munka volt. Ezt teljesítették, hiszen ezekben az években a 18 kollégista mindegyike végzett valamelyik tanszéken tudományos munkát. A hallgatók a kollégiumi nyelvórákon angol, német és francia nyelvet tanulhattak. Eleven érdeklődést mutattak a kor legfrissebb tudományos problémái iránt, ezt mutatja a világűr kutatásról és a kibernetikáról szervezett előadássorozat.

1963-ban Grassely igazgató úr javaslatára a kollégium irányításába kuratóriumi tagként kapcsolódott be a BTK-ról dr. Wittman Tibor egyetemi tanár, a TTK-ról pedig dr. Tandori Károly egyetemi tanár. A különálló épületben való elhelyezés miatt szükségessé vált egy nem főhivatású kollégiumi tanár beköltöztetése; erre a feladatra Seres László tanársegéd, volt Eötvös-kollégista bizonyult a legalkalmasabbnak.

Az idilli elhelyezés nagyon rövid ideig tartott, ugyanis 1965 szeptemberében újra költöznie kellett a kollégiumnak. A Lenin krt. 103. alatt lévő József Attila Kollégium IV. emeletén kapta meg a következő helyiségeket: 3 lakószoba, 1 társalgó, 1 tanuló (ott helyezték el a könyvtárat is), 1 kisebb tanuló (egyben írógépszoba is), 1 konyha, mellékhelyiségek.

A létszám 24 főre emelkedett. Az 1965/66-os tanévben a kollégisták kimagasló teljesítményt nyújtottak. Kilenc tudományos diákköri dolgozatot készítettek, melyek közül kettő I. helyezést, kettő II. helyezést, három III. helyezést ért el. Az 1966-ban megrendezett helyi diákköri nap előadásain két kollégista szereplését I., illetve II. díjjal jutalmazták.

1966 után a kollégium működésében sajnálatos hanyatlás következett be. A hallgatók nem mutattak különösebb érdeklődést a tudományos munka iránt, a kollégisták közül mindössze 1-2 hallgató volt tagja tudományos diákkörnek. A közösségi élet leszűkült félénként egy közös rendezvényre. A nyelvórák látogatottsága olyan alacsony volt, hogy a beindított nyelvtanfolyamok néhány hét után érdeklődés hiánya miatt megszűntek. A kollégium diákvezetői az okot a rendkívül

kedvezőtlen elhelyezési körülményekben keresték. A kollégium elvesztette vonzóerejét, a bölcsészek szívesebben laktak az új és modernebb Móra Kollégiumban. Az igazgatói teendőket 1967-71 között dr. Huhn Péter egyetemi tanár látta el. A közösségi élet javítása céljából a diákbizottság elhatározta, hogy kezébe veszi az utódok nevelését, és arra kérte az egyetem vezetését, hogy a kiváló felvételi teljesítményt nyújtó I. éveseket felvehesse a kollégiumba féléves próbaidőre. Szükségesnek látszott önálló költségvetési keret biztosítása, az alapterület bővítése, nagymértékű könyvtárfejlesztés, egy igazgatói és egy betegszoba biztosítása.

1972-ben a kollégium épületen belül költözött és megkapta a József Attila Kollégium I. és II. emeletét. A létszámot 36 főre emelték, a fiúk és a lányok külön emeleten laktak. Lehetővé vált tágasabb tanulók, külön könyvtárszoba és egy fotolabor berendezése. 1971-től 75-ig a kollégium igazgatója dr. Novák Mihály egyetemi docens volt. 1975-76 között az igazgatói teendők ellátásával dr. Grossmann Ferencet bízták meg. Tekintettel arra, hogy Novák Mihály meglehetősen sokat tartózkodott külföldön, gyakorlatilag már 1974-től dr. Nagy Géza szerepelt a legtöbb iraton, mint megbízott igazgató. A kollégiumi munka fejlesztése érdekében hozták létre az igazgató mellett a 70-es évek első felében az Igazgató Tanácsot, melynek tagjait a rektor nevezte ki. A testületben mindhárom kar képviseltette magát: Grasselly Gyula egyetemi tanár, Huhn Péter egyetemi tanár, Weisz Imréné egyetemi docens a TTK-ról, Both Ödön docens az ÁJTK-ról, Nagy Géza adjunktus a BTK-ról. Feladatuk a hallgatók szakmai segítése mellett az volt, hogy a karokon képviseljék a kollégium érdekeit.

A kollégium életét, élén a titkárral, öt tagú diákbizottság irányította. A demokrácia elve tökéletesen érvényesült, hiszen minden lényeges kérdésben a kollégiumi közgyűlés döntött szavazással. Az átmeneti hanyatlást újabb felfelé ívelés követte a 70-es években. 1972 és 75 között Országos Diákköri Konferenciára 8 hallgató nyújtott be pályázatot, közülük egy akadémiai különdíjat nyert. A kollégiumi nyelvórákon (angol kezdő és haladó) a nyelvszakos hallgatók kivételével minden kollégista részt vett. Célul tűzték ki az állami középfokú nyelvvizsga letételét. Meglehetősen sok igényes előadást szerveztek, amelyek nemcsak látogatottak voltak, de élénk vita követte azokat, ami nevelő hatású és közösségformáló erejű volt.

A közösségi élet magját a szobaközösségek alkották. Ettől az időszaktól vált megszokottá, hogy különböző karok hallgatói laktak egy szobában, ami az ott lakók látókörének szélesedését, érdeklődésének többirányúvá válását eredményezte. A megnövekedett létszám problémákat is okozott: nőtt azok létszáma, akiknek valamilyen okból (gyenge tanulmányi eredmény, nem megfelelő közösségi magatartás) el kellett hagyniuk a kollégiumot. Így kialakult az a vélemény, hogy igényesebben kell megszervezni a felvételt, csak az arra valóban érdemes hallgatókat szabad felvenni, és nem kell mindenáron betölteni a létszámot. Inkább legyen üres férőhely, minthogy felhíguljon a közösség.

1974-től az Igazgató Tanács elnöke dr. Jakucs Pál egyetemi tanár volt. Dr.

Nagy Géza igazgatóvá való kinevezése után helyére S. Köves Erzsébet került be az Igazgató Tanácsba. Három kollégiumi tanárt bízott meg a rektor tudományos és nevelési tevékenység folytatásával: dr. Tar Ibolya adjunktust, dr. Ötvös Péter adjunktust és dr. Varga Károly docent.

1976-ban szabályozták a felvételi rendszert. A pályázatot minden félévben az igazgató írta ki, a jelentkezőknek felvételi kérelmükhöz csatolniuk kellett egy tanszéki oktató és a KISZ alapszervezet javaslatát. A pályázókkal felvételi bizottság beszélgetett el, melynek tagjai a következők voltak: az igazgató, az Igazgató Tanács tagjai, a kollégiumi tanárok és a diákbizottság tagjai. A felvételtől a kollégiumi közgyűlés javaslata és az igazgató előterjesztése alapján a rektor döntött. Elsősorban II. és III. éves, a 4,5 tanulmányi átlagot elérő, legalább egyik szaktárgyból kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatók számíthattak a kollégiumba való bekerülésre.

1975-80 között a Diákköri Konferenciák a tagság 70%-a vett részt. Egyre nagyobb létszámban szerepeltek hazai és külföldi tanulmányi versenyeken, konferenciák. A kollégiumban tanulható angol és német nyelv mellé bevezették a francia és a latin tanítását is. Az irodalom szakosok számára az indexbe felvehető speciálkollégiumokat szerveztek.

Eredményeik ellenére a többi kollégium nehezen törődött bele az Eötvös létébe, megkérdőjelezve annak létjogosultságát. Egyes elképzelések szerint valamelyik nagy kollégiumba részkollégiumként kívánták beolvasztani. Ezekben az években a megszüntetés veszélye fenyegette az intézményt. Meg kellett küzdenie létéért és autonómiájáért. Fennmaradásában nagy szerepe volt akkori diákjai hagyománytisztelőnek, hitének és a Szegeden dolgozó volt Eötvös-kollégisták (Grasselly Gyula, Huhn Péter, Leindler László, Szőkefalvi-Nagy Béla, stb.) támogatásának.

A megmaradásért való küzdelemben konkrét érvekre volt szükség, amelyek a következők voltak:

„...egy nagyon kritikus korban lévő fiatal ember, ha az átlagost meghaladó képességekkel rendelkezik, éljen is ezekkel a lehetőségekkel, és hogy a családi gondoskodás alól minden átmenet nélküli kiszakadás ellenére élete legfogékonyabb időszakát saját fejlődése és a társadalomban betöltendő szerepe szempontjából a leghasznosabban töltsse el, szüksége van: az egyformán elhivatott, minél többet tudni vágyó, az egymás segítésére mindig kész társak meleg, emberi közösségére, ahol a rangot a keményen és kitartóan végzett minőségi munka, a magas szintű szakmai tudás és a közösségért végzett tevékenység adja. Ezt az egyetem és a nagy létszámú, részben szociálpolitikai feladatokat megvalósító kollégiumok nehezen tudják biztosítani, ugyanakkor az Eötvös Loránd Kollégium tradicionálisan ilyen közösségnek bizonyult. Erről tanúskodnak a számok: az egyetem – elsősorban a TTK – mai oktatói-kutatói karából a kollégium diákja volt: 14 tanársegéd, 11 adjunktus, 10 docens, 6 professzor, köztük 3 akadémikus. De az ország minden részén, a magyar szellemi, tudományos és művészeti élet irányítói között találunk

volt Eötvös-kollégistákat.”⁷

1980-ban alakult át a kollégium állami vezetése a ma is érvényes formára. Az egyetem vezetése kinevezett egy 3 tagú operatív testületet, az Igazgató Tanácsot, melynek tagjai a 3 karról kerülnek ki. Ez a testület hivatott irányítani a kollégium életét, munkájáért az Igazgató Tanács elnöke (aki egyben az igazgatói teendőket is ellátja a kollégiumban), egy személyben felelős. Az elnök dr. Hatvani László (TTK) lett, a tagok dr. Nagy Ferenc (ÁJTK) és dr. Ötvös Péter (BTK), dr. Tar Ibolyát tiszteletdíjas nevelőtanárrá nevezték ki.

1981-ben élményszámba menő, kimagasló rendezvény volt a kollégiumban. Fennállásának 50. évfordulójára megpróbálták összehívni a volt Eötvös-kollégistákat. Szép számmal jöttek el a találkozóra. Szinte minden ünnepi beszédben, visszaemlékezésben benne volt valamilyen formában, hogy a kollégiumi évek meghatározó szerepet tölthettek be a hallgatók életében.

1983-ban, arra való tekintettel, hogy az Eötvös a többi kollégiumhoz képest egyre rosszabb feltételeket tudott biztosítani, a zsúfoltságot létszámcsökkentéssel próbálták enyhíteni. Így 28 fő kaphatott elhelyezést a szokásos felvételi után négyágyas szobákban. Az épület állaga az évek során annyira megromlott, hogy életveszélyessé vált, alá kellett dúcolni. Nem volt pénz a helyiségek kifestésére sem. Megkezdődtek a tárgyalások, hogy a felújítás után melyik intézmény kapja meg a kollégiumot. Hosszas vita eredményeként született meg a döntés az Eötvös Kollégium javára. Az eredmény elsősorban dr. Hatvani László igazgató ügyszeretetének, kiváló diplomáciai érzékének és természetesen dr. Csákány Béla rektor segítőkészségének köszönhető.

A nem megfelelő anyagi körülményeket tartalmi munkával igyekeztek pótolni ezekben az években, több kevesebb sikerrel. A legnagyobb gondot ekkor is az értékes könyvtár fejlesztésére fordították, ugyanis ez jelentette a legnagyobb vonzerőt. Évente 10.000 forintot költöttek könyvvásárlásra (a BTK és a TTK adományozta az összeget a kollégiumnak). A 3.000 kötetes könyvtárat rendkívül igényesen fejlesztették, a természettudományi, irodalomtudományi és szépirodalmi művek mellett egyre több jogi szakkönyvet is vásároltak.

Sorsdöntő fordulatot jelentett az Eötvös életében 1987 szeptembere, amikor a volt József Attila Kollégium földszintjét, I. és II. emeletét felújítva megkapta. Több elképzelés is megvalósult ezzel: a kollégium önálló gazdasági egységgé vált, bár rendkívül alacsony (kezdetben évente 95 ezer, majd 145 ezer forint), de önálló költségvetéssel rendelkezett, külön épülete volt. A létszám 44 főre emelkedett, majd 1988-ban a III. emelet átadásával 54 fő lett. A hallgatók kétágyas szobákban laktak, emelkedett a közösségi helyiségek száma. Tágas könyvtár, 1 társalgó, 1 nagyterem, 4 tanuló, fotólabor, számítógépszoba, írógépszoba, zeneszoba, kondiszoba állt a hallgatók rendelkezésére. A kollégium adminisztrációs ügyeit egy főállású kollégiumi tanár intézi 1987 augusztusa óta, akinek feladata emellett a diákönkormányzat segítése, a hallgatók és az állami vezetés közötti kapcsolat

⁷ Jelentés, 1982. május 19., az Eötvös Kollégium irattárából.

biztosítása, a könyvtár rendben tartásának irányítása. A gondnoki teendőket a gazdasági hivatal központi gondnoka napi 2 órában látta el.

A diákönkormányzat rendkívül erős volt a kollégiumban. A költségvetés és a nyári hasznosításból származó összeg elköltésére a közgyűlés tett javaslatot. A könyvtárfejlesztésre a három kartól kapott összeg (30.000 forint) elköltését felügyelték.

A tartalmi munkában jelentős változást hozott a szigorú követelményrendszer kidolgozása és betartatása. Nagy jelentőségű volt a kollégisták által dr. Hatvani László igazgató irányításával szerkesztett *Acta Iuvenum* 1987-ben történt kiadása. Célja a régi hagyomány felelevenítése volt, amely szerint lehetőséget kívántak biztosítani a legkiválóbb TTK-s dolgozatok közzétételére.

A nyelvtanulás segítésére írott sikeres pályázatok eredményeként a következő nyelvtanfolyamok működnek a kollégiumban: angol (kezdő, középhaladó, haladó), német (kezdő, középhaladó), olasz (kezdő) és spanyol (középhaladó). A haladó tanfolyam 4 hallgatója sikeres középfokú állami nyelvvizsgát tett. Évente legalább egy speciálkollégiumot látogathattak a hallgatók a kollégiumban.

A közösség összekovácsolását szolgálták az egymás előtt tartott, nagy felkészültséget igénylő szakmai előadások, és az azt követő viták, a teaházi diavetítéssel egybekötött úti élménybeszámolók és évente két alkalommal megrendezett kollégiumi kirándulások.

A felvételi rendszer annyiban változott, hogy a diákönkormányzat támogatta a tehetséges I. évesek bekerülését a kollégiumba. A bentlakóknak évente új kérelmet kellett benyújtaniuk, melyben szerepelnie kellett az átlagnak és a témavezető tudományos munkát elemző bírálatát is csatolni kellett.

A kollégium hallgatóinak kétharmada dolgozott demonstrátorként különböző tanszékeken, a felsőbb évesek mindannyian komoly tudományos munkát végeztek. Az 1988/89-es tanévben az Országos Tudományos Diákköri Konferencián 8 kollégista ért el helyezést dolgozatával, egy kollégista a minisztérium tudományos műhelyeket támogató 1 éves ösztöndíját nyerte el. Nemzetközi versenyen hárman vettek részt.

A több mint 50 éve működő Kollégium sikereinek, valamint az igazgatók kitartó küzdelmeinek eredményeként a nyolcvanas évek végére végleg lekerült a napirendről a megszüntetése. A hetvenes évektől egyre több szakkollégium létesült és működött sikeresen. A rendszerváltás után a kormányzat felkarolta ezeket az intézményeket, támogatta működésüket. A kilencvenes évek elején, Kérchy László igazgatósága alatt sok pályázatot nyert a Kollégium. Ezek az új források tették lehetővé előadások, nyelvórák, kirándulások finanszírozását, valamint az infrastruktúra nagymértékű javítását. Ekkor történt a kollégium könyvtárának teljes felújítása, az informatikai kabinet kialakítása, valamint minden szobába bevezették a gyors egyetemi internetkapcsolatot. A kollégium ekkor került olyan helyzetbe, hogy maradéktalanul megfelelhessen kitűzött céljainak, a tehetséges hallgatóknak olyan helyet biztosítva, ahol igényesen készülhetnek jövőendő élethi-

vatásukra.

A kollégium 1992-ben csatlakozott a Szakkollégiumi Chartához, ami a szakkollégiumi mozgalom legszélesebb körben elismert alapidokumentuma. 1994-ben a volt Eötvös-kollégisták megalapították a Baráti Kört azzal a céllal, hogy ez a társadalmi szervezet segítse a Kollégium fejlődését, és ápolja az intézmény hagyományait.

1995-től működik a Védnöki Kör, mely a szakmai élet felügyeletére, segítésére alakult. A védnökök nagyjából volt Eötvös-kollégisták, az egyetem tanszékeinek oktatói, kutatói. Ők végzik a kétlépcsős felvételi eljárás során a szakmai meghallgatást, a hagyományos fejkopogtatást.

1994-től doktorandusz hallgatók is pályázhattak kollégiumi tagságra: a negyedik emelet hét szobájában biztosítottak számukra elhelyezést. A felvételtől az illetékes rektorhelyettes döntött, de mindig kikérte a kollégium vezetőségének véleményét. Ezáltal tipikusan volt eötvösösök kerültek be, akik továbbra is résztvettek a kollégiumi életben.

Az új évezredben

2000-ben a szegedi felsőoktatási intézmények egyesülésével, 11 karral létrejött a Szegedi Tudományegyetem. Az Universitas megalakulásakor az Igazgató Tanács, a Kollégiumi Bizottság és a Védnöki Kör egyhangúlag úgy döntött, hogy a Kollégium legyen nyitott az egyetem összes karának hallgatói előtt, fenntartva az eredeti kiválasztási elvet, a minőség elvét.

A szakmai sokszínűség növekedése szükségessé tette a Védnöki Kör bővítését és a követleményrendszer átdolgozását, melynek fő pillérei továbbra is a tanulmányi átlag, a tudományos vagy művészeti teljesítmény és a közösségi munka maradtak. 2004-ben, a jobb mérhetőség érdekében, a diákvezetőség belső pontrendszert dolgozott ki. Jelenleg a felvételi írásbeli beadványból és kétszintű szóbeliből áll: van egy szakmai meghallgatás a védnökök előtt és egy közösségi meghallgatás a Kollégiumi Bizottság és a tagok előtt. A felvételt minden eddiginél szélesebb körben hirdettük meg, plakátokon, honlapokon, email-listákon. Ennek eredményeképpen a helyekért nagy verseny alakult ki.

A Kollégium szakmai életében új jelenség, hogy a tagok kezdeményezésére egyre több műhely alakul. A műhelyek célja az egyetemi oktatás kiegészítése, elmélyítése, az előadókat a műhelytagok kéri fel. A műhelyek külső tagokat vesznek fel, kurzusként integrálódnak az egyetemi képzésbe és kreditrendszerbe. A műhelyek szaporodása külön műhelyterem létrehozását igényelte. Jelenleg a következő műhelyek működnek a Kollégium falai közt: Quadrivium Műhely, Biológia Műhely, Matematika Műhely, Kémia Műhely, Informatika Műhely, Egészségügyi Műhely, Történeti kriminológia Műhely, Környezetvédelmi Műhely.

A kollégium kulturális életében is új formák jelentek meg: a kulturális körök (Diákszínpad, Olvasó-kör, Írói-kör, Kreatív-kör, Biblia-kör, Fotós-kör, Eöt-

vös Újság, Filmklub, Belső Eötvös-esték, Sakk-kör), a zenei estek, borkóstolók. Emellett a régieket is módszeresen továbbvisszük, vagy szükség esetén felélesztjük: így került felélesztésre az Eötvös-esték rendezvénysorozat 2010-ben. Több külső rendezvény talált otthonra a kollégiumban, egyebek között a Közéleti Kávéház, a Fizikus Teaház, a Magyar Ókortudományi Társaság Szegedi Tagozatának tudományos előadásai és jóga-foglalkozások is. Változatlanul népszerűek a hagyományos közösségi rendezvények: Mikulás, farsang, évnnyitó és évváró buli.

A könyvtárban informatikai fejlesztést hajtottunk végre. A Bolyai Intézet könyvtárosának segítségével a kollégisták katalogizálták és vonalkódolták a könyveket, az állomány így az Egyetemi Könyvtár (Klebensberg Kuno Könyvtár) rendszerén keresztül kereshetővé vált, a kölcsönzés egyszerűsödött.

Tovább folytatódott a belső nyelvoktatás hagyománya is. Sokan használják ki a kiscsoportos kurzusok előnyeit. Elvárjuk a kollégistáktól, hogy a diplomához kötelező nyelvismereten felül legalább még egy nyelvben jártasságot szerezzenek. A nyelvtanulás és gyakorlás segítésére nyelvoktató programokat vásároltunk.

Folyamatosan fejlesztjük a kollégium honlapját (www.eotvos.u-szeged.hu). Egyrészt igyekszünk naprakész információkkal szolgálni mind a kollégisták, mind a kívüljár fele, másrészt itt elérhető a Kollégium történetével, működésével kapcsolatos adatok.

Törekszünk a kapcsolattartásra más szakkollégiumokkal és hasonló intézményekkel. A kollégium együttműködési megállapodást írt alá az ELTE Eötvös József Collegiumával és a SZTE Söfi József Alapítvánnyal, melynek keretében több közös rendezvényt szerveztünk. Rendszeresen képviseltetjük magunkat az Interkoll nevű szakkollégiumi fórumon és a NYATÁ-n (Nyári Szakkollégiumi Tábor). 2011-ben a jelenlegi és a volt tagok büszkén ünnepelték a Kollégium 80 éves születésnapját. A Kollégium és a SZTE nívós utánpótlásának biztosítása érdekében a Kollégium koordinálásával létrejött a Tehetség-HÍD Program, mely ösztöndíjakkal, mentori és szakkollégiumi külső és belső tagsággal támogatja az ország legkiemelkedőbb végzős középiskoláit.

Tagozódás, szervezeti felépítés

Kollégiumunk tiszteletbeli elnöke Hatvani László, akadémikus, egykori igazgatónk. A kollégiumot az Igazgató Tanács irányítja. A rektor közülük nevezi ki az Igazgató Tanács elnökét (az Igazgatót), aki a Tanács munkáját koordinálja és a kollégiumot képviseli. A szakmai életet a Védnöki Kör felügyeli, segíti. A Védnöki Kör tagjai tudományos szaktekintélyek, a Szegedi Tudományegyetem professzorai, kutatói, nagyobbbrészt volt Eötvös-kollégisták.

A kollégistákat három szenior segíti. A közösségi élet szervezése, annak ösztönzése a Diákbizottság feladata, amely öt, graduális képzésben résztvevő hallgatóból áll.

A kollégium legfeljebb 76 kollégistának biztosít lakhatást, további maximum 24 bejáró tagja lehet. Intézményünk együttműködési megállapodást kötött a SZTE Sófi József Alapítvány Ösztöndíj Klubjával. A kollégium szakmai műhelyeinek munkájában nemcsak kollégiumi tagok vehetnek részt, a műhelyek vezetői a Szegedi Tudományegyetem elismert oktatói.

A kollégiumi diákönkormányzat legfőbb döntéshozó szerve a Kollégiumi Közgyűlés. A Kollégiumi Közgyűlésen szavazati joggal részt vehet az Eötvös Loránd Kollégium valamennyi tagja, az Igazgató Tanács tagjai, valamint a Kollégiumi Tanár. A Kollégiumi Közgyűlésen tanácskozási joggal részt vehetnek a Védnöki Kör tagjai.

A kollégiumi diákönkormányzat speciális érdekképviselői és döntéshozó szerve a Kollégiumi Bizottság. A Kollégiumi Bizottság tagjai az Igazgató Tanács, a Kollégiumi Tanár, a Diákbizottság, valamint a három szenior.

A felvételin a végső döntést a Kollégiumi Bizottság hozza meg, a védnökök szakmai véleményét figyelembe véve.

A Kollégium szakmai élete

Eötvös-esték

Fennállása óta a kollégium egyik legnagyobb értéke a lakók szakmai sokszínűsége. A különféle tudományterületek mindennapos érintkezése nagymértékben segítette, hogy a hallgatók sokoldalúan műveltek legyenek. Ennek egyik fóruma a hagyományos Eötvös-esték előadásai voltak. Többnyire hallgatói kezdeményezésre hívtak meg neves előadókat, akik nem csak szakmabelieknek szóló, ismeretterjesztő, gondolatébresztő előadásokat tartottak. Általában rendhagyó előadások voltak, közvetlen hangvételük és az aktív hallgatóság miatt. Az előadók számára is rangot jelentett az Eötvösben beszélni, örömmel jöttek a kollégiumba. Az előadásokat sokszor éjszakába nyúló beszélgetések, viták követték, amit különösen emlékezetessé, élvezetessé tett a különféle szakmai látásmódok ütközése. Sok volt kollégista vallja, hogy élete során nagy hasznát látta ennek.

2010-től az Eötvös-estéket multidiszciplináris kurzussá fejlesztettük, mintegy miniatűr mindentudás egyetemévé alakítva. A kurzust kreditet érő előadásként integráltuk a tanrendbe. Az egyes előadásokat vita zárja, ahol a hallgatók aktív részvételét elvárjuk, a kurzus vizsgával zárul. Hangsúlyt fektetünk szakmájukban sikeres, volt Eötvös-kollégisták felkérésére, akik beszámolnak életútjukról, a sikerhez vezető út fontos lépéseiről, eszközeiről, utat mutatva és eszközt adva ezzel a jelenlegi kollégisták kezébe.

Matematika műhely

2009 tavaszán született az ötlet: legyen Matematika Műhely az Eötvös Kollégiumban. Addigra már működött a Biológia és a Quadrivium Műhely, ezeknek a mintájára igyekeztünk kialakítani saját működésünket. Rögtön az elején öröndes problémával szembesültünk: mind az öt évfolyamról sokan szerettek volna műhelytagok lenni, így nem fértünk volna be a műhelyterembe. Ezért úgy döntöttünk, hogy az első három félévben a műhely csak mesterszakos hallgatókból álljon – így a szükséges előismeretekre is egységesebben lehetett építeni. Az eddigi félévek során főleg az egyetem oktatóitól hallgattunk előadásokat, változatos témákban: a teljesség igénye nélkül felsorolva ezeket: játékelmélet, a sík lefedése körökkel, és különböző értékpapírok árazása is terítékre került, továbbá foglalkoztunk olyan, talán csak matematikusoknak érdekesebb témákkal is, mint függvények konvexitása, a kaotikus viselkedés és a prímszámok sűrűsége. A két halmaz metszete lehetne talán az az előadás, ahol megtudtuk, hogyan lehet egy aranygömböt hét darabra felosztani úgy, hogy a darabokból két ugyanolyan aranygömböt rakhassunk össze. Sajnos azonban, mivel az arany atomoknál sokkal kisebb részekre nem osztható, ez a valóságban nem működő eljárás, tehát inkább csak egy matematikai érdekességről van szó.

Az eddigiekből talán kitűnik, hogy a Matematika Műhely megalakulásától fogva azt célozza meg, hogy tagjai olyan témákkal ismerkedjenek meg, amelyek helyszűke miatt – vagy éppen azért, mert nem lehet velük egy félévet kitölteni – kimaradnak az egyetemi oktatásból, mégis hasznosak lehetnek akár az alkalmazott, akár az elméleti matematikában. Leginkább arra fektettük a hangsúlyt, hogy sokféle témakör előkerüljön, hiszen matematikából sokszor nehéz jól belelátni mások kutatási területébe, és nagyon hasznos, ha valaki ezt – legalábbis matematikusok számára – közérthetően el tudja magyarázni.

A legutóbbi félévben mátrixanalízissel foglalkoztunk: a kurzusként is meghirdetett előadásokat jobbra a műhely tagjai tartották, akire pedig nem jutott idő, házi feladatokkal teljesíthette a félévet. A jövőben is szeretnénk minél változatosabb témákban meghívni előadókat, és reméljük, hogy az előadások számos kutatási témának szolgálnak alapjául.

Az Informatika Műhellyel és a budapesti Eötvös Collegiummal 2011-ben megrendeztük az Eötvös² Workshopot, amelyet – reméljük – számos más együttműködés követhet a két szakkollégium között.

T. Szabó Tamás

Quadrivium műhely

2008-ban kezdte meg közös munkáját az Eötvös Kollégium bölcsészhallgatókat tömörítő Quadrivium Műhelye. A Műhely félévről félévre más és más jellegű foglalkozásokat szervez a hallgatóknak, melyek elsődleges célja az, hogy a tudományterületükön túl is jártasságot szerezzenek a különböző, bölcsészethez kapcsolódó témákban. Az utóbbi félévekben a Műhely a korábbiaknál szélesebbre tárta kapuit: szinte minden héten egy nyilvános előadással indul a foglalkozás, ahová bárki érdeklődő eljöhet, s ezt követi egy negyven perces szeminárium, mely kifejezetten a műhelytagoknak szól, itt az előadás témáját „kapargatjuk meg” kicsit jobban.

Gellérfi Gergő

Ugyanarról szubjektíve

Nagyon okos levelezőprogramom van. A Quadrivium szó legrégebbi előfordulására rákerekse a postafiókomban 2007.12.03-án keletkezett levélcsokrot találtam. Ha ezt a levelet nem találom meg, el is felejttem, mekkora küzdelmet kellett vívni akkor, három és fél éve azért, hogy ne Történész Műhely legyen a nevünk, és ne csupán ilyen irányú az irányultságunk.

A név tehát ekkor született meg, a műhely pedig a 2007/2008-as tanév második felében indult útjára, Hunyadi Zsolt műhelyvezetésével, jobbára történész beállítódással (bár nyitni igyekezve a nem történész kisebbség felé is). Itt még öt emberről beszélhettünk: Gyolcsos Mária magyar-filozófia, Kovács Tamás (történelem, őstörténet, latin, szlavisztika, stb.), Hajdú Attila (történelem-klasszika-filológia), Gyarmati Sándor (néprajz-történelem) és Saródi Szilvia magyar (magyar) szakos hallgatókról.

Mindez nagyon régen volt. Azóta a fenti öt ember vagy végzett az adott szakon, vagy leadta – felvette, vagy még végzi és egyéb változatok léteznek. A műhely indulásakor tartott kezdő latinóra, tanulmányíró szeminárium, hagiográfiai előadássorozat keretében lezajlott aszkéta-estek nagyon régen voltak. Ami megmaradt: a műhelyt alkotó lelkes bölcsészársaság.

Kétszer volt műhelyvezető-váltás; Hunyadi Zsoltot Felföldi Szabolcs követte a sorban, akitől pedig Nagyillés János, a Klasszika-Filológiai és Neolatin Tanszék egyetemi docense vette át az apaságot.

A Quadrivium Műhely tagjai sose voltak még ennyire aktívak, mint most: és itt említhetem a debreceni Tudomány Napján való részvételt, a kaposvári színházlátogatást, ahol Jászay Tamás színikritikus kalauzolt bennünket, vagy a pécsiekkel közös farsang előadás részét, illetve az Eötvözet Konferenciát a pesti Eötvössel.

Műhelyvezetőnk: Nagyillés János

Saródi Szilvia

Az Eötvözet konferencia margójára

2010 őszén, amikor az Eötvös József Collegium tanári kara és hallgatói erdélyi tanulmányútra indultak, a szegedi testvérintézmény, az Eötvös Loránd Kollégium vendégül látta a budapesti kollégákat. A két szakkollégium műhelyei bemutakoztak egymásnak, Horváth László és Kincses János igazgató urak áttekintették a kollégiumok történetét: kiderült, céljaik és módszereik közösek, gyökereik is összefonódnak egymással. Az intézmények igazgatói a találkozó végén szándéknyilatkozatot írtak alá a kollégiumok kapcsolatának szorosabbra fűzéséről. A szavakat hamarosan tettek követték: a kollégiumi vezetők, és az Eötvös József Collegium bölcsészműhelyei, valamint az Eötvös Loránd Kollégiumban működő Quadrivium Műhely hallgatói (akik az őszi félévben már hallgathatták az EC tanárainak előadásait) szervezőmunkájának köszönhetően hamarosan megszületett az együttműködés kézzelfogható eredménye. 2011. március 25-én a két kollégium bölcsészműhelyei közös seregszemlét tartottak „Eötvözet Konferencia” címmel. Egy nap alatt tizenkét előadás hangzott el bölcsészet- illetve társadalomtudományi témakörben. A résztvevők előadásai konferencia-acta formájában jelennek meg, mely alkalmas az akkor elhangzottak felelevenítésére, megörökítésére, újbóli átgondolására.

A konferencia találó címéhez híven szép keresztmetszetet adott a két kollégium bölcsészműhelyeinek munkájáról. Az előadások témái nemcsak időben, hanem szakterületek szerint is nagy szóródást mutattak ugyan, mégis joggal állíthatjuk, valamennyi közös forrásból táplálkozott.

Hogy mi a közös a kollégiumokban dolgozó ifjú szakemberek munkájában, függetlenül attól, hogy a XVII. századi magyar történelmet vagy a középkori város gazdasági szerepét kutatják, egy modern magyar festő egy munkáját értelmezik, megistenülés-képzeteken töprengenek, egy elveszett római tragédia tartalmát rekonstruálják, humanista kódexeket vallatnak, blogszövegek kognitív stilisztikai rendszerezésére vállalkoznak, az esztétika elméleti kérdéseinek mélyére hatol a tekintetük, a kreativitás előnyeit vizsgálják az emberi faj fejlődésében, egy misztikus szűfi verset magyaráznak, egy Zrínyi-vers háttérét tárják fel vagy Esterházy Péter áll vizsgálódásuk célkeresztjében? Van közös nevező, s hogy mi az, talán Sallustius fogalmazta meg legérvényesebben a Catilina összeesküvéséről szóló monográfiájának előszavában a Kr. e. 40-es évek végén. Ott így ír:

Az embernek, ha a többi élőlények sorából ki akar emelkedni, minden erejével arra kell törekednie, hogy az életét ne csöndben lábolja át, mint a barom, amelyet a természet úgy alkotott meg, hogy a földre görnyed és a gyomrának engedelmeskedik. A mi képességeinknek viszont egy része a testben, a másik a lélekben rejlik; jobbra a lelkünk uralkodik, a testünk inkább szolgál; az egyik az istenekkel, a másik az állatokkal közös bennünk. Ezért illő, hogy a dicsőséget inkább a szellem, mint a test erejével keressük, s mivel oly rövid ez a mi életünk, emlékéit kell mennél hosszabbra nyújtatnunk. Mert a gazdagság s a szépség dicsősége illanó és törékeny, az érdem híre örök. (Kurcz Ágnes fordítása)

Hogy a szimpóziium résztvevői közül kinek mekkora és milyen hírt szán a sors, nem tudhatjuk, de – ha hihetünk Sallustiusnak – máris valamennyien elmondhatják, hogy a helyes úton járnak, noha éppen ezt az utat a jelenlegi körülmények egyáltalán nem teszik számukra könnyűvé. Előadásaik, dolgozataik sokuk számára az említett útnak már nem is első mérföldkövét jelentik, szakkollégiumaink együttműködésének útján azonban ez az elsők egyike. S hogy újfent a rómaiakra hivatkozzunk: ők minden tevékenységüknél különös figyelmet szenteltek a kezdetnek, mert úgy hitték, ez előre jelzi minden lefolyását és végkimenetelét. Nem túlzás, ha azt mondjuk, ez a kezdet jó kezdet: ha római módra gondolkodunk, nincs okunk kételkedni a folytatás felől, különösen ha azok, akik actánk megszületésénél bábáskodtak, bármilyen minőségben tették is ezt, amit elkezdtek, hasonló lendülettel folytatják, s nem veszítik szem elől a célt, aminek fontosságára a bölcsesség figyelmeztet:

Quidquid agis, prudenter agas et respice finem!
Bármit tégy, bölcsen cselekedj, s nézd meg, hogy mi a vége!

Nagyillés János

Történeti kriminológiai műhely

Az Eötvös Kollégiumban 2011 tavaszán alakult meg a Történeti Kriminológiai Műhely (TKM), Bató Szilvia, volt Eötvös-kollégista kezdeményezésére. A műhely célja, hogy tagjai bepillantást nyerjenek a 18–20. századi bűnözés kutatásába.

A büntetőjog–történet, a társadalomtörténet és a kriminológia határterületére eső – Magyarországon szinte ismeretlen – kutatási terület nagyon színes: sokféle nézőpont és módszer létezik egymás mellett. Ezért a németül Kriminalitätsgeschichte néven is emlegetett tudományterület kutatói is igen változatos irányokból „érkeztek”: történészek, szociológusok, közgazdászok, jogászok, kriminológusok, pszichológusok foglalkoznak az elmúlt évszázadok bűnözésével Nyugat-Európában.

Ebből kiindulva a TKM is nyitott minden hallgató előtt, aki kedvet érez a 18–20. századi bűnelkövetőkkel (gyilkosok, rablók, tolvajok, paráznák), bűncselekményeikkel, az áldozatokkal vagy a kiváltó körülményekkel (pl. éhínség, katonai beszállásolás) foglalkozni.

Az első félév a lehetséges forrásokkal való ismerkedéssel (pl. vallomások, ítéletek) és a 18–20. századi bűnözés „legnépszerűbb” területeinek (pl. boszorkányság, csecsemőgyilkosság) számbavételével telt. A lelkes hallgatói csoport (pszichológus, néprajzos, történész, jogász) hetente egyszer másfél órában olvasott kézírásos ki-hallgatási jegyzőkönyvet, elemzett kocsmai verekedést és böngészett korabeli börtönstatisztikát. És közben mindenki rájött, hogy az adott forrásból nemcsak az bogarászható ki, amit ő eddig gondolt...

A 2011/12. tanévben több szempontból is továbblépés történt. Műhelytag-ságunk is bővült (nemzetközi kapcsolatok, valamint társadalmi tanulmányok, sőt

lelkes vegyész szakos hallgatók). Továbbá elkezdünk különböző tudományágak jeles képviselőit meghívni, akik számos, nagy érdeklődést kiváltó előadást tartottak a legkülönbözőbb témakörökben.

Elsőként Perényi Roland történész, a Kiscelli Múzeum főmuzeológusa, igazgatóhelyettese *Társadalomtörténet és bűnözés* címmel tartott remek előadást. Majd Szomora Zsolt (SZTE Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék): *Mire jó a kriminológia?* címmel alapozta meg jogi kriminológiai tudásunkat. De Prazsák Gergő, az ELTE Társadalomtudományi Karának tudományos munkatársa is tartott számunkra egy kitűnő műhelyfoglalkozást *Társadalmi deviancia és szociológia: mit és hogyan mérünk?* címmel. Ez a három előadás is arra a célra utal, amit a műhely megalakulásakor tűztünk ki: hogy minél több tudományterületet megismerhessünk, hogy tovább tágíthassuk látókörünk.

A második félévben is voltak meghívott előadóink, elsőként Nánási László címzetes fellebbviteli főügyész a Bács-Kiskun Megyei Főügyészségről tartott érdekes előadást *Ügyészek a 18–19. századi Magyarországon* címmel, 2012 márciusában, majd Csapó Csaba, az ELTE BTK Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszékének adjunktusa ismertette meg velünk az alföldi betyárvilág felszámolásának történetét. Ez szintén hozzásegített minket ahhoz, hogy interdiszciplinárisan szemléljük az elénk kerülő forrásokat.

Emellett maguk a tagok is elkezdtek „belekóstolni” a kutatás és előadástartás világába, mindkét félévben több műhelytag is tartott beszámolót vizsgálódásai eredményéről.

Foglalkoztunk egyéb témákkal is, Bató Szilvia, műhelyünk vezetője tartott számos pompás előadást, a teljesség igénye nélkül: „Bűnügyi tartalmú” források a 18–20. században II. Levéltári források: peranyagok, korai statisztikák, jogszabály-előkészítési anyagok, Vármegye és gonosztevők, Nők a bűnözésben, valamint Bagatell-kriminalitás és helyi társadalom témakörében.

A jövőbeli terveink közé tartozik az is, hogy szeretnénk igazi kis „kutatócsoporttá” válni: egy rabokról szóló kimutatást fogunk különböző szempontok szerint feldolgozni. Emellett szeretnénk műhelykirándulásként meglátogatni a kiskunfélegyházi börtönmúzeumot, valamint a gyulai levéltárat.

Várunk minden érdeklődő hallgatót, szaktól és évfolyamtól függetlenül. Az összejöveteleket az Eötvös Kollégiumban heti rendszerességgel tartjuk.

Műhelyvezető: dr. Bató Szilvia.

Műhelytitkár: Szakály Zsuzsa.

Alapító tagok: Brandl Gergely, Gyarmati Sándor, Szakály Zsuzsa, Varga Péter József.

Jelenlegi tagok: Boros Annabella, Bognár Gabriella, Gyarmati Sándor, Hajdú Dóra, Korom Katalin, Szakály Zsuzsa, Tózsá Mikolt, Varga Péter József.

Szakály Zsuzsa

Kémia műhely

Az Eötvös Kollégium Kémia Műhelye a 2010/2011-es tanév őszén indult, hogy összefogja a Kollégium nagy létszámú kémiás szakmai közösségét. A műhelyvezető tanári posztra egy igen megbecsült és szeretett oktatónk, Dr. Visy Csaba professzort kértük fel, aki szívesen vállalta a feladatot, és örömmel segíti munkánkat. Kezdetben tíz bentlakó diák volt tagja a műhelynek, de ma már külsős tagunk is van.

Célunk eleinte a képzésünkben nem kellően hangsúlyozott nagyműszeres módszerek megismerése volt. Előadóinkat arra kértük, hogy kutatói szemmel meséljenek a műszerről, mutassanak be esettanulmányokat, hiszen így a jövőben sokkal könnyebben tudjuk majd ezeket az ismereteket hasznosítani, mint a száraz tankönyvi anyagot. A második félévben elismert oktatóink életútját ismerhetjük meg, elmesélték, hogy hogyan lettek kutatók, mi alapján választottak témát, milyen külföldi tapasztalataik vannak. Ez is nagy segítség lehet azoknak a műhelytagoknak, akik később szintén a kutatói életpályát választják.

A jövőben célunk, hogy más tudományterületek jeles képviselőit is felkérjük előadást tartani, hiszen ez sokat segíthet a későbbi munkánkban, és abban, hogy hatékonyan tudjunk kommunikálni más szakemberekkel, a saját munkánkkal kapcsolatban.

Az eddigi félévek tematikája és a jövőbeli terveink azt célozzák, hogy sikeres kutató váljon a műhely tagjaiból, az ehhez szükséges tudás sokkal könnyebben megszerezhető a műhely keretein belül, mint az iskolapadban. A kötetlen stílusnak és előadóink lelkesedésének köszönhetően végre hozzáértő, kíváncsi közönség előtt beszélhetnek munkájukról, életükről.

Czeplédi Eszter

Informatika műhely

Az Informatika Műhely az Eötvös Loránd Kollégium egyik legfiatalabb műhelye, 2010 szeptemberében alakult. Létét annak köszönheti, hogy az első HÍD Tábor után a kollégiumban ugrásszerűen megemelkedett az informatikusok és az informatika iránt érdeklődők száma. Műhelyünket Dr. Csirik János vezeti, aki a Szegedi Tudományegyetem Mesterséges Intelligencia kutatócsoportjának vezetője.

A műhely első félévében a tagok három bevezető jellegű előadást hallhattak olyan témákról, mint hogyan lehet a természetes emberi nyelvet számítógépes eszközökkel kielemezni, hogyan lehet digitális képeket feldolgozni, illetve hogyan lehet algoritmuselméleti szempontból igazságosan tortát felosztani. A második félév témája a mesterséges intelligencia köré csoportosult: fuzzy elméletről, szö-

vegfeldolgozásról, gráfos és elosztott adatbányászatról illetve a neurológiai betegek adatainak feldolgozásáról szoltak az előadások.

Eötvös² néven szerveztünk közös workshopot a Matematika Műhellyel és a budapesti Eötvös Collegium Matematika–fizika és Informatikai Műhelyével, 2011 tavaszán. Ennek keretében előadásokat hallgattunk az algoritmushelyesség bizonyításáról, a vezetékek nélküli hálózatokról, a Fibonacci sorokról, véges testek algebrai bővítéséről, az ELI lézer-projektről, képrekonstrukcióról, illetve a járványterjedés modellezéséről. Terveink közt szerepel, hogy a következő félévekben az előadások mellett a tagok csoportokba szerveződve különböző fejlesztési projekteknél is részt vegyenek.

A második évben további előadókat hívtunk meg, akik számos témában bővítették ismereteinket (GPU architektúrák, EKG görbék matematikai leírása, Grid rendszerek, PLC). A tavaszi félévben Rubik-kocka kirakó robot építését tűztük ki célul, az előadások egy része ehhez kapcsolódott. Márciusban a budapesti Simonyi Károly Szakkollégium meghívásának tettünk eleget. Az ott töltött hétvége során megismerkedtünk az ország több pontjáról érkező szakkollégistákkal és betekintést nyerhettünk a Simonyi Szakkollégium szakmai köreinek munkájába, működésébe.

A műhely hosszú távú céljai között szerepel, hogy magas színvonalú és inspiráló tudományos – szellemi közeget biztosítson azoknak, akik olyan ismeretekre vágyanak, amelyek nem feltétlenül találhatók meg a rendes egyetemi kurzusok között. Bízunk benne, hogy műhelyünk mindig vonzani fogja az informatikai tudományok iránt érdeklődő hallgatókat, és szeretnénk, ha emellett a műhelytagság továbbra is egyfajta kuriózumnak számítana.

Farkas József, Griechisch Erika, Hantos Norbert

Biológia műhely

A biológusképzés talán legnagyobb hibája, hogy egyre inkább tömegképzésbe megy át, ami nem ad lehetőséget az oktató és a hallgató közötti szorosabb kapcsolat kialakulására. Hol vannak már azok az idők, amikor még a tanárok névről ismerték tanítványukat? – vetődött fel a kérdés. A nemritkán több száz főnek tartott előadások után sokszor még az előadóhoz intézett kérdések feltevésére sem maradt idő; az adott témáról való eszmecsere és vitáról már nem is beszélve. A problémák megoldására 2008 nyarán kilencen az Eötvös Loránd Kollégium tagjai közül megalapítottuk az Eötvös Biológia Műhelyt. Hármasként voltunk: családis hangulatú beszélgetések megteremtése, az egyetemi oktatásban nem elérhető anyagrészek megvitatása, valamint a nem szegedi kutatók meghívása és témáik megismerése. A műhely egyik alappillére az a lehető legdemokratikusabb működést választottuk, ezért a szabályzatot is együtt alkottuk meg. Legfontosabb pontként az önképzőkör létszámát 13 főben maximalizáltuk. A műhely vezetésére

olyan személyt kértünk fel, akiről úgy gondoltuk, hogy hatékonyan tudja képviselni a csoport érdekeit, a tagok számára témákat tud javasolni, azok oktatóit segít megnyerni számunkra. Raskó Istvánra, az MTA-SZBK Genetikai Intézetének volt igazgatójára esett a választásunk, aki nagy örömünkre elfogadta felkérésünket.

De hogyan is néz ki egy műhelyfoglalkozás? Mitől más, mint egy egyetemi óra? A műhely formája nem előadás, hanem kerekasztal-beszélgetés, melynek elején a meghívott kutató röviden felvezeti az adott témát, ezután intenzív eszmecsere kezdődik. Ezen beszélgetések elindulását nagyban megkönnyítik az előadók által előre kiadott cikkek és könyvfejezetek. A kis csoport előnye, hogy nem kell attól tartani, hogy valaki nem fogja elolvasni a szakirodalmat, s a kérdések feltevéséhez is egyfajta ösztönző erőt jelent. A családias környezetnek köszönhetően a meghívott kutató is jobban megnyílik, s ez lehetőséget teremt olyan témák megtárgyalására is, melyek egy egyetemi órán soha sem kerülnének terítékre. Például a biológus lét árnyoldalairól is többször szó esett, így a fiatalabb tagok is láthatták, hogy a kutatói élet sem fenékig tejfel. Talán ezek a témák a leghasznosabbak, ugyanis átbeszélésük után sokkal tapasztaltabban indulhatunk neki az életnek. Műhelyünk kiemelt célja, hogy fejlesszük saját vitakészségünket. Ezért fontos, hogy minél többet kérdezzünk az előadótól, még ha a kérdés csak lazán kapcsolódik is a témához. Mindig is próbáltuk hangsúlyozni a vendégeknek, hogy nem egy szokványos előadást várunk tőlük, inkább beszélgetni szeretnénk. További előnye a műhelynek egy egyetemi előadással szemben az, hogy itt nincs időbeli korlát, így akár két-három órás eszmecserekre is sor kerülhet. Sőt arra is volt példa, hogy a kerekasztal-beszélgetést közös vacsora követte az előadóval, mely még kötetlenebb társalgást hozott magával.

Kezdetben a legáltalánosabb, mindenkit foglalkoztató kérdésekre koncentráltunk: milyen a tudomány hierarchiája, milyen képességek és tulajdonságok kellenek ahhoz, hogy valaki jó kutató legyen, hogyan válasszunk számunkra megfelelő labort, mik a feltételei a sikernek... Ezzel szorosan összefüggött, hogy hogyan zajlik mindez a mindennapi életben: így beszélgettünk tudománymetriáról, publikálásról, pályázatírásról, kooperációról, külföldi képzésekről és tanulmányutakról. A hazatérő, itthon csoportot alapító kutatók meghívásával pedig a külföldi tapasztalatokról, kihívásokról, majd visszatérési lehetőségekről is sokat hallhattunk. Később próbáltuk kicsit tematikusabbá tenni a műhelyfoglalkozásokat, így a molekuláris biológia aktuális problémáival, új eredményeivel foglalkoztunk (klónozás, génmódosítás, őssejtterápia) vagy a kísérlettervezés mikéntjében mélyedtünk. Később a témák változatosabbá váltak, így beszélgettünk a biotechnológiai cégek alapítástól kezdve a humán agy fejlődésén át a tudományfilozófiáig sok mindenről, sőt bioinformatika, biostatisztika és evolúciós pszichológia is színesítette a fél éveket. Szerte az országból érkeztek már előadóink, hogy csak párat említsünk: Acsády László, Csermely Péter, Falus András, Miklósi Ádám, Nusser Zoltán és Szathmáry Eörs is ellátogatott már hozzánk. Külön örömünkre szolgál, hogy már több visszatérő vendégünk is volt.

A műhelyt a fokozatos fejlődés jellemezte. A tagok feladata kezdetben még csak a foglalkozásokon való aktív részvételből állt, majd megjelent az egyéni munka, mely lényegében a félév egyik témájának összefoglalója a kiadott szakirodalom és a foglalkozáson elhangzottak alapján; saját véleményével kiegészítve. Úgy gondoljuk, hogy nemcsak a tagok teljesítményének mérése miatt hasznos az írások elkészítése, hanem fejleszti a publikáláshoz szükséges képességeket is. Ezt követte a műhely Egységes Tanulmányi Rendszerbe (ETR) történő felkerülése, két kreditet érő kurzusként. Sőt már saját logóval is rendelkezünk, melynek megalkotása során az egyszerűség is a fő szempontok között szerepelt. Fő motívumként a mikroszkópra esett a választásunk, mely a biológiai kutatások klasszikus eszköze, de modernebb változatai a mostani kutatóknak is nagy segítségére vannak.

A félévek végén születő összefoglalókból régóta terveztünk már egy kiadványt összeállítani, ami egyebek mellett a műhely népszerűsítésében, az új tagok toborzásában nyújtana nagy segítséget. A fenti problémát látszik megoldani a Science Caffe Tudományos és Művészeti Portállal történt együttműködés (www.sciencecaffe.com). A jelenleg még csak elektronikus formában létező folyóirat megjelenteti az írásműveinket és népszerűsíti a műhelyet, mi cserébe igyekszünk az összefoglalóinkat ismeretterjesztő stílusban megírni. Természetesen a kollégium honlapján is olvashatók írásaink (www.eotvos.u-szeged.hu/biologia_muhely).

Foglalkozásaink alapján véve zártkörűek, tehát csak a tagok látogathatják. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy esetenként ne hívhatnának vendégeket mind a tagok, mind az előadók. Ennek köszönhetően az érdeklődő hallgatók, potenciális jövőbeni tagok „élesben” láthatják, hogyan zajlik egy műhelyalkalom. A mennyiség helyett a minőség elvét tartjuk szem előtt, ezért az új tagok kiválasztására igyekszünk nagy hangsúlyt helyezni. A műhelybe való jelentkezés legfőbb feltétele, hogy a jelentkező egyetemi szinten hallgasson biológiát, és a kutatás irányába orientálódjon (biológus, környezettudós, gyógyszerész szakosok és orvostanhallgatók). Továbbá ajánlott, hogy a jelentkező felsőbb éves (min. 3. évfolyam) legyen. A jelentkezők teljesítményének összehasonlítása és az egyszerűbb adminisztráció miatt készítettünk egy jelentkezési lapot, mely kitér a felvételiző személyes, tanulmányi és nyelvvizsga-adatain túl a versenyeredményekre és kitüntetésekre, valamint tartalmazza a jelölt rövid bemutatkozását és annak részletezését, hogy az új tag miként illeszkedne a Műhely munkájába. Ezek után sor kerül a felvételi elbeszélgetésre, majd a műhelytagok – a műhelyvezetővel történő konzultációt követően – szavazással döntenek a jelentkező sorsáról. Mivel csak a kollégistákra alapozva nem tudjuk fenntartani a kellő létszámot, sok külsős tagunk is van.

Befejező gondolatként annyit, hogy a meghívott kutatók többsége örömmel jön előadni és – a visszajelzések szerint – elégedetten is távozik. Szinte mindenki elismeréssel nyilatkozott a kezdeményezésünkről és sok hasznos tanácsot, jó ötletet kaptunk a folytatáshoz. Nekiünk, tagoknak pedig egybehangzó véleményünk, hogy

sokszor többet tanultunk itt egy-egy foglalkozásból, mint az egyetemen akár egy egész kurzusból! Nyilván a műhely több-kevesebb időt elvesz az ember életéből, szabadidejéből, de eddigi tapasztalataink szerint az itt felszívott tudás, szemléletformálás, a személyes ismeretségek hosszú távon messzemenőig kárpótolnak mindezt.

Bellák Tamás, Draskovits Gábor

Egészségügyi műhely

2010 óta működik a kollégiumban az Egészségügyi Műhely, melyet azzal a szándékkal alapítottunk meg, hogy az egészségügyi különböző területeivel közelebbről is megismerkedhessünk. Továbbá, hogy olyan témákban hallgathassunk előadásokat, melyek az egyetemi oktatásban nem jelennek meg, viszont érdemes lenne tájékozódni felőlük. A 2011/2012-es tanévet, a műhely kétéves „bejáratása” után már sokkal szervezettebben kezdhettük. Előző félévben öt neves előadót hallgathattunk meg, akik mind eltérő területein dolgoznak az egészségügynek, így például szó esett mentőorvoslásról Dr. Németh Andrea előadásában, Dr. Csupor Dezső a farmakológia varázslatos világába kalauzolta hallgatóságát a gyógynövények hasznosságáról, káros hatásairól tartott beszélgetés kapcsán. Azonban szó esett Dr. Horváth Viktor jóvoltából a szakfolyóiratokban való publikálás feltételeiről, míg Dr. Erdősi Erika a tudományos prezentációkról beszélt nekünk, melyek után sok hasznos információval gazdagodtunk. Dr. Mandler Lucá az izomregenerációról tartott előadást.

Elmondhatjuk, hogy a második félévet is szépen zárhattuk – négy előadóval, akik szintén különböző területen munkálkodnak. Közülük a Budapestről érkező Dr. Fórizs Éva gyermek- és felnőtt pszichiáter, addiktológus bevezetett bennünket a rajzelemzés rejtelseibe, megmutatva a deviáns magatartás kivetüléseit a rajzokon keresztül a kábítószer-élvezők körében. Emellett elmagyarázta a leszoktatás és kezelés nehézségeit is. Majd hallhattunk előadást Dr. Tiszlavicz Lászlótól a tumoros megbetegedésekről is, kiemelve a központi idegrendszer daganatait. A tanév végéhez közeledve pedig a nanomedicina rejtelseibe is betekinthettünk Dr. Dékány Imre segítségével, és végül reumatológiával zártuk az idei évet Dr. Kovács László előadásával.

Továbbiakban terveink között van megvalósítani egy korábban megszületett elhatározást, az önkéntes véradás meghirdetését a kollégium lakói között. Emellett szeretnénk preventív előadásokat tartani a kollégium lakói számára különböző témákban (egészséges táplálkozás, testmozgás, drogok, hatékony tanulás, fáradtság, stb.).

Pejin Andrea

Környezetvédelmi Műhely

Az SZTE Eötvös Loránd Kollégium Környezetvédelmi Műhelye 2011 szeptemberében alakult, a környezettel foglalkozó tudományterületek iránt érdeklődő hallgatók szervezésével. A műhelytagok zöme geográfus szakos, azonban környezet-tanos, földtudományis és biomérnök szakos hallgatónk is van. A belső, kollégiumi tagok mellett egyre több külsős tag és érdeklődő látogatja az előadásokat. A Műhely célja, hogy szemináriumi kereten belül szakmai tapasztalatcserével nyújtson segítséget a kutatások során felmerülő problémák megoldásához, illetve előadásokkal segítse az interdiszciplináris, komplex földrajzi–környezettudományi szemlélet kialakítását. Az eddigi félévek során több társadalom – és természettudományi területen oktató és kutató előadót hívtunk meg. Hallottunk előadást többek között a környezetvédelem, a városrehabilitáció, a térinformatika, a humánklimatológia, a nanotechnológia területén dolgozó szakemberektől is. A szeminárium jellegű, interaktív foglalkozásokon lehetőségünk nyílik az előadókkal történő közvetlen konzultációra, kötetlen szakmai beszélgetésre is. A műhelyalkalmak nyílt körűek, bárki által szabadon látogathatóak, a következő félévben is szeretettel várunk minden érdeklődőt. Az előadások mellett szakmai kirándulásokat is tervezünk, melyek keretében a gyakorlatban is megismerkedhetünk a tudományterületünkön zajló aktív munkával.

A jövőben is színvonalas előadásokkal szeretnénk további ismeretekre szert tenni, kutatómódszertani fogásokat elsajátítani, melyeknek köszönhetően a későbbiekben könnyebben érvényesülhetünk tudományterületünkön, valamint eredményes kutatókká válhatunk.

Tóth Adrienn

Kulturális, művészeti és sportkörök

Diákszínpad

A kollégium diákszínpada, az Eötvözet 2007-ben alakult meg, majd egy év kihagyással, 2011-ben szerveződött újjá.

Az amatőr színjátszó társulat tagjai olyan lelkes kollégisták, akik szeretik a színház világát, szívesen játszanak kedvtelésből, valamint nem utolsósorban annak érdekében, hogy egy kis nevetéssel felrázzák a nézőközönség hétköznapijait.

Heti egy próbát tartunk a kollégium falai közt, amelyeken beszéd-, mozgás- és improvizációs gyakorlatokkal fejlesztjük képességeinket és készülünk előadásainkra. Közösségünk nyitott, nem csak saját szakkollégistáink számára is, hiszen egy év leforgása alatt sokan hozzájárultak munkánkhoz. A kollégiumi közösség színes összetételének köszönhetően társulatunk tagjainak képessége is igen változatos. Ennek köszönhetően van énekesünk, gitárosunk és írónk is, akinek ránk szabott darabját már izgatottan várjuk.

Az Eötvözet hagyományait követve darabjaink célja elsősorban a nevetetés, aminek eszközül a vásári komédiák után a bohózatokat választottuk. A megújult diákszínpad első fellépése kollégiumi keretek közt *Nóti Károly: A gomba és a fogycsúszka* című bohózatok színpadra vitele volt. Következő előadásunk szintén *Nóti Károlytól a Mi szükség van a szűnyogokra?* és a *Buta asszony* immáron egy egyetemi kávéházban került megrendezésre.

Ezekkel a színdarabokkal szeptemberben is fellépünk, többek között a Szegedi Ősz Idősoththonban is. További célkitűzéseink közé tartozik, hogy felvegyük a kapcsolatot az egyetem többi amatőr szintársulatával is, annak érdekében, hogy tovább népszerűsítsük a színjátszást a hallgatók köreiből.

Társulatunk lényege, hogy egy összeszokott, egymásra odafigyelő csapatot formáljunk, amely a színház művészetének gyakorlásán túl arra törekszik, hogy örömet hozzon a közönség soraiba és ez által felszabadítsa őket a hétköznapi monotóniájából.

Olvasókör

Középiskolai tanulmányaim vége felé néhány irodalomkedvelő diáktársammal létrehoztunk egy olvasókört, melynek vezetését az akkori angoltanár nő vállalta el. Kiválasztottunk bizonyos műveket, melyekről kötetlenül beszélgettünk, megosztottuk egymás között véleményünket, gondolatainkat, szemléletünket. Eközben – úgy gondolom – sokat fejlődött véleménynyilvánító készségünk, amit rendkívül fontosnak tartok, nemcsak a könyvekkel kapcsolatban. Az irodalmi művek jó táptalajt biztosítanak ahhoz, hogy tanulságos történetekről beszélgessünk, és megpróbáljuk megismertetni a másikkal saját gondolatvilágunkat.

A gimnáziumban rövid életű, de tartalmas foglalkozást szerettem volna megvalósítani az Eötvös Loránd Kollégiumban is, ahol a számtalan szakkör mellett ehhez hasonló még nem volt. Sikerült is néhány lelkes kollégista olvasóval létrehozunk 2009 őszén a magunk beszélgetős csoportját, immár egyetemi kerekék között. Azóta az olvasókör többé-kevésbé hagyományos szakkörre nőtte ki magát, évről évre megtartva néhány törzstagot, valamint új jelentkezőkkel is bővülve. Úgy érzem, hogy időközben egyfajta közösségépítő szerep is társult ahhoz a fő célkitűzéshez, hogy az olvasást és az ismert vagy kevésbé ismert szépirodalmi műveket megszerettessük egymással és másokkal is. Most nemcsak a középiskolai irodalom órákról jól ismert „mi a mondanivalója?” kérdés megválaszolására gondolok. Mondanivaló, üzenet annyiféle létezik, ahány olvasó. Tulajdonképpen mi, akik a könyvet a kezünkbe vesszük, mi alakítjuk magunkban a szerző által sugalmazott gondolatokat, és csak azokat tartjuk meg belőle, melyek számunkra fontosak. De talán ennél is fontosabb az, ami miatt igazán szükségesnek tartom az olvasókört. Ma már rengeteg szórakozási és időtöltési lehetőség áll mindenki rendelkezésére, életkortól függetlenül, és ezeknek csupán egy szelete az olvasás. Mégis úgy gondolom, hogy kevés más olyan mód van arra (talán a zenét leszámítva), amely amellett, hogy eláraszt minket sajátos hangulatával és világával, közben arra kényszerít, hogy beleéljük magunkat a történetbe, és használjuk a fantáziánkat. S nem utolsósorban, megismerjük önmagunkat.

A kollégiumi olvasókör keretein belül széles skálán igyekeztünk válogatni a szépirodalom kimeríthetetlen tárházából, így olvastunk többek között Hemingway, Szolzsenyicin, de Szabó Magda regényét is. Az elmúlt félévben pedig felolvasást tartottunk, többek között egy Örkény-színdarabon is jól mulattunk. Az egyes művek értelmezésén túl pedig sokat merítettünk egymás gondolataiból és látásmódjából is. A jelenlegi tagok talán egyetértenek velem abban, hogy megéri olvasókörbe járni, és különösen, hogy megéri olvasni.

Vers- és prózakör

Tavaly alakult meg az akkor még Verskör címre hallgató kis csoport. Hamar kiderült azonban, hogy a Verskör címet bővíteni kell, hiszen a sokoldalú és nagyon tehetséges költők mellett prózaírók is bujkálnak a kollégiumban. A haikutól kezdve a klasszikusabb versformákig tényleg mindenben alkotnak a jelenlévők. A verskör célja, hogy egymásnak felolvassuk kedvenc műveinket, kritikával és biztatással fordulva a másik felé, de beszéltünk már műfaji kérdésekről is. Terveink között szerepel a ránk legjobban ható írók és költők műveinek megtárgyalása is.

Liska Csilla Mariann

Kreatív kör

Mi is az a Kreatív Kör? Mit takar ez a rejtélyes elnevezés? Semmi bonyolultat, egyszerű az egész. Mit jelent, hogy KREATÍV? Alkotó, teremtő, létrehozó és egyben ötletes, ötletgazdag. Ezt próbáltuk megvalósítani csütörtök esténként: alkotni, létrehozni valamit a saját kezünkkel, egyszerű alapanyagokból. Mindezt egy-egy jó ötlet segítségével. Három különböző alapanyagból dolgoztunk, papírból, fonalból és tojásból. A következő félévre új alapanyagok bevonását tervezzük. Készítünk majd műanyag-zsinegből kulcstartót és halacskát, dekorgumiból faliképet, és még ki tudja, mi minden mást.

A Kör foglalkozásain amellett, hogy rengeteg remekmű születik, a hangulat is nagyon jó, és már csak a társaság kedvéért is érdemes összejönni.

Sport és sakk-kör

A „Namiújság, Gondnok úr” nevű kollégiumi focicsapatban való részvétel a mozgékonyak sporttevékenysége, sakk-körünk pedig a sportban is elmélkedni vágyó társaink hobbitevékenysége.

Kollégiumunk vallja, hogy „ép testben ép lélek”. A sakk-kör 2008-ban jött létre jelenlegi szervezett formájában, persze azelőtt is lehetett látni a táblán tudásukat összemérni vágyókat a kollégium aulájában. Felmerült az ötlet, hogy jó lenne rendszeressé tenni ezeket az alkalmi csatákat, és tanulni egymástól, ezzel fejlesztve tudásunkat.

Sakk-körünk minden héten egyszer jön össze játszani. Az elején csupán egymástól tanultunk cseleket, majd sakkoktatót fogadtunk, aki azóta is hetente foglalkozik velünk, és csiszolja tudásunkat.

Belső bajnokságokat szervezünk, melyen a győztes kupát kap. Ezt a kupát minden évben a legjobb versenyző kapja. Ez a verseny egyben kvalifikáció a minden évben megrendezésre kerülő szegedi egyetemi kollégiumok közötti Szent Imre Sakkversenyre, melyen minden évben egyre jobb eredményt érünk el.

Biblia kör

2009 óta működik a Kollégiumban Biblia Kör. Szerda reggelente ülünk össze közösen imádkozni, énekelni, röviden megosztani, mit üzen számunkra az Isten arra a napra. Ökumenikus csapat vagyunk: római katolikus, református, evangélikus, baptista egyaránt megtalálható köztünk.

A Biblia Kör biztos pontja a kolis rohanós hétköznapioknak. Jó érzés megtapasztalni, hogy vagyunk páran, akik vállaljuk, hogy korábban kelünk egy közös imáért, megosztásért, és jó együtt tanulni, rácsodálkozni, hányféleképpen szólhat hozzánk az Isten! Persze Biblia Körként a Szentírás közös olvasására is számunkra időt, ezáltal is mélyítve hitünket. „...így szólt Simonhoz: „Evez a mélyre, és

vessétek ki a hálótokat halfogásra!” „Mester, egész éjszaka fáradoztunk, s nem fogtunk semmit, de a Te szavadra kivetem a hálót.” – válaszolta Simon, és így is tett.” (Lk. 5; 4–6)

Egy-egy szerdai áhítat után egészen máshogyan indul a nap, mint akármelyik másik!

Fotós kör

Az Eötvös Kollégium falai közt mindig megbecsült helye volt a fotózásnak mint reprodukciós technikának. Van a kollégiumnak saját fotólabora, ahol 2009-ben fél évig a hideg-meleg laborálás rejtelseibe pillanthattak be az érdeklődők Izsó Tímea fényképész szakkollégista vezetésével. 2010 szeptemberében pedig megalakult a kollégium Fotós Köre, melynek tagjai nyitott szemmel járva keresik a világ szépségeit. Találkozásaik során készítenek például esti hangulatfotókat Szeged belvárosában, de ugyanúgy érdekesnek találhatnak egy elsikló éjszakai villamost, vagy a természet különféle kincseit. Emellett fotókiállításokat megtekintve igyekeznek gyarapítani tudásukat és szélesíteni látásmódjukat. A kollégium életét, rendezvényeinket is rendszerint megörökítik egy-egy frappáns és ötletes fényképpel. A Fotós Kör tagjai azt szeretik, ha a képek beszélnek helyettük.

Újság

Kollégiumunk újsága, az Eötvös Újság 2006 novemberében indult. Az újság célja (a médium hagyományos funkciói mellett) az, hogy a kollégium hallgatói lehetőséget kapjanak íráskészségük bemutatására, és írásaikon keresztül bepillantást engedjenek tudományterületükbe, érdeklődési körükbe, valamint megosszák szakmai ismereteiket társaikkal. Az újság sokszínűségében a kollégium lakóinak változatos tudományos és művészeti orientáltságát jeleníti meg, és feladatául tűzi ki, hogy sokrétűségével is ébren tartsa az intézmény szellemi életét.

Filmklub

Filmklubunk tematikája úgy változik, ahogy közönsége diktálja. Hol sikerfilmekre, hol a filmtörténet óriásaira, például Fritz Lang-filmekre vágynak az egyetemi órákról hazatérő hallgatók.

Könyvtár és nyelvi labor

Az Eötvös Loránd Kollégium könyvtára – állományának folyamatos gyarapítása mellett – rendszerének megújítását is célul tűzte ki. 2006 őszén kezdődött a könyvtárunk kölcsönzési rendszerének modernizálása, amiben több kollégista nyújtott

segítséget. Első lépésben a könyvek adatainak számítógépes adatbázissá formálása történt meg leltározással egybekötve, amit szakkönyvtáros (Varga Ferencné) és két kollégista (Lakatos Dániel, Komlósi Boglárka) végzett el. Az újonnan vásárolt könyvek leltárba vételét továbbra is Barczy Erzsébet kollégiumi tanár végzi.

2007 őszén az addig leltárba vett könyvekbe vonalkódok kerültek, ami több alkalommal csoportosan végzett maratoni munka keretében valósult meg. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium szakkollégiumok számára kiírt 2007-es pályázatán nyert támogatásból kollégiumunk vonalkód-olvasót, személyi számítógépet, valamint azokhoz tartozó szoftvert vásárolt. A vonalkódos rendszer használatával az illető kollégista és a kölcsönözni kívánt könyv adatai egy szempillantás alatt egymáshoz rendelődnek, a kölcsönzés időpontjával egyetemben. Az adatokat számítógépen tároljuk, sőt archiváljuk, ami statisztika készítésére is lehetőséget ad. Könyvtárunk egyre gazdagodó idegen nyelvi anyaggal rendelkezik. Könyveket a könyvtárfelelősöknél lehet kölcsönözni. Kollégiumunk napilapokat és ismeretterjesztő újságokat egyaránt járát: az előbbieket a portán, utóbbiak a könyvtárban elérhetőek.

Kapcsolatok

Az Eötvös Kollégium igyekszik bekapcsolódni a magyarországi szakkollégium között zajló párbeszédre. 2010 óta veszünk részt rendszeresen az Interkollnak nevezett szakkollégiumi fórumon, és a Szakkollégiumok Nyári Találkozóján, a NYATÁ-n. Szoros baráti kapcsolatot ápolunk a budapesti Eötvös József Collegiummal és a pécsi Kerényi Károly Szakkollégiummal, a 2011/12-es tanévben pedig a Simonyi Károly Szakkollégiummal vettük fel a kapcsolatot. Továbbra is nyitottak vagyunk más szakkollégiumok megkereséseire.

Atya és fiú, avagy a pesti Eötvös József Collegium és a szegedi Eötvös Loránd Kollégium kapcsolata

Rendkívüli öröömre szolgál, hogy az a megtiszteltetés ért, hogy a két szakkollégium együttműködéséről írhatok. A budapesti Eötvös Collegium százéves jubileuma után a szegedi Eötvös Loránd Kollégium 80. születésnapját ünnepeltük; mindkét jubileum fontos számunkra, hiszen egy tőről fakadó egyazon szellemiség, egyazon cél vezérli a két intézményt. Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy a telekommunikáció korában a fizikai távolság jelentősége egyre inkább eltörpül a szellemi közelség vagy távolság viszonylatához képest, így bizton állíthatom, hogy a két szakkollégium kapcsolata annak ellenére, hogy most sem csekély, a jövőben még inkább erősödni fog.

A szellemi kapcsolat realizálásának egyik első lépcsői voltak a két hónap eltéréssel megrendezett testvérkonferenciák, a szegedi Eötvözet Konferencia és budapesti XII. Eötvös Konferencia, amelyeken mindkét intézmény képviseltette magát.

(Az Eötvözet kötete már készül, benne a budapesti hallgatók írásaival, és reméljük, hogy a budapesti konferencia kötetébe is publikálnak majd a szegediek.)

Míg az Eötvözet Konferencia inkább a bölcsész területet érintette, a természettudósok sem maradtak tétlenek: a két szakkollégium természettudományos műhelyeinek közös szervezésében 2011 áprilisában workshopot tartottak, amelyen mindkét szakkollégium informatikus, matematikus és fizikus hallgatói adtak elő kutatásaikról. Az előadások után közös matematika csapatverseny és jó hangulatú városnézés bizonyította, hogy a közös szellemiség szakterülettől függetlenül fellelhető a két intézményben.

A jövőben célunk, hogy erősítsük az együttműködést a szegedi szakkollégiummal, a szegedi konferencia testvérkonferenciájaként megszervezve a XIII. Eötvös Konferenciát, még több szegedi előadóval és még komolyabb együttműködéssel. Célunk, hogy a workshopok rendszeressé váljanak, és a jövőben már megszokott, tervezhető programok legyenek a féléves közös programok. Ezenkívül szeretnénk, hogy közös, projektalapú kurzusokat is indítsunk, amelyek a szakkollégiumi tagság minél szélesebb rétegét szólítanák meg, ezáltal is növelve nem csak a külső, szakkollégiumok közötti, hanem belső, tudományterületek közötti párbeszédet.

Tóth Olivér István

Az EJC Diákbizottságának diákelnöke 2011-ben

Közös talajból

A szakkollégium öntevékeny közösséget alkotó hallgatók demokratikus elvek szerint működő szakmai köre. Olyannyira igaz ez, hogy a szakkollégiumok népes családja elérkezettnek látta az időt, hogy újragondolja működésnek alapjait, és 2011-ben megreformálta a Szakkollégiumi Chartát, a szakkollégiumiság alapokmányát. Az eredmény világos, a fent említett alapelv nem változott, de megerősített.

A munkában részt vett nem egy szakkollégium, nem egy területről, de nem is egy településről. Diszciplínáinkban és térben távoli szakkollégiumok olajozottan és jól dolgoztak együtt.

A Szakkollégiumi Mozgalom néha búvópatakként el-eltűnő mozgalmi jellege ismét megmutatta, hogy nem fog rajta sem idő, sem távolság. Az erőssége újra és újra megmutatkozik.

Olyan, hogy Szakkollégiumi Mozgalom talán nincs is, mert minden szakkollégiumnak újra és újra meg kell alkotnia, határoznia magát, így az őket összefogó koncepciónak is.

Hisz a szegedi Eötvös is hamarabb volt ilyen öntevékeny szakmai kör, mint ahogy a Szakkollégiumi Mozgalom saját magát megalkotta. 80 évvel ezelőtti alapítása óta szakmai és tudományos, demokratikus elvek szerint működő intézmény. Jól példázza ez a fiatal értelmiség igényeit, és azt is, hogy ma is létezik az az igény, ami létrehozza és működteti ezeket a köröket, szakkollégiumokat.

Ez az igény közös táptalaj, melyből a különböző intézmények más-más hajtást teremnek. Mert szakkollégiumok vannak kicsik és nagyok, távoliak és közeliak, határon inneninek és határon túliak, nagyvárosiak és kisvárosiak egyaránt. Szokásaink különböznek, névadóink mások.

De szükség van nem csupán a szakkollégiumok összefogására, hanem a szakkollégisták összefogására is. Bebizonyosodott, hogy szükség van közös szervező munkára, ha szeretnénk, hogy a szakkollégiumiság vívmányai, a szabad, felelősségteljes gondolkodóvá válás gyarapodjon. Továbbra is tudnunk kell egymásról. Voltak olyan időszakok, amikor szakkollégiumok a fényes elszigetelődés politikáját választották. A mostani időszak nem ilyen. Eötvös József 112 évvel ezelőtt, 1899-ben valami hasonlót fogalmazott meg:

„Korunk elkényeztetett gyermekei még a tudományos vándorgyűlések és kongresszusok is. Lehetővé tévén a tudományok művelői között bizonyos társadalmi összeköttetést és nemzetközi érintkezést, ezek is közreműködnek ma sok olyan nagy tudományos feladat teljesítésében, mely az egyesnek erejét felülmúlja.”

Ezen egyesek erejét felülmúló nagy teljesítményekben gazdag a szakkollégiumok népes családja, összefogva szakkollégistákat és szakkollégiumokat.

*Égő Áron,
a Kerényi Károly Szakkollégium vezető szeniora 2011-ben*

A tehetség-HÍD program

A Szegedi Tehetség-HÍD Program a nyolcvanéves tehetséggondozó hagyománnyal rendelkező szakkollégium komplex tehetségsegítő programja. A program olyan 12.-es középiskolás diákokat céloz meg, akik kiválóan szerepelnek a tanórákon illetve tanulmányi versenyeken, és folyamatos tudni vágyás jellemzi őket. A HÍD szimbolikus átkelő, mely átsegíti az ifjú tehetséget a középiskolából az egyetemre, a szakkollégium saját belső mentori rendszerének köszönhetően, és folyamatos ösztönzéseket adva igyekszik a tudományos pálya iránti kedvet felébreszteni a fiatalokban. A szegedi Eötvös Loránd Kollégium olyan inspiratív közeg, melyben tudományos műhelyek működnek, tagjait állandó ismeretszerzési vágy jellemzi. Ezeknek a fiataloknak a tettereje és segítőkészsége szintén a program szolgálatában áll.

A Program körülbelül húsz diákot hív meg ötnapos nyári táborába, közülük a legjobbaknak szakkollégiumi tagságot, bentlakást, ösztöndíjat és mentorálást ajánl fel. A programot az Eötvös Kollégium immár második éve szervezi meg. A 2011 augusztusának első hetében rendezett táborba tizenkilenc diákot hívtunk be, akiket kollégiumunk hallgatóinak egynegyede kalauzolt végig az egyetem útvesztőin. Ez a szám már önmagában is bizonyítja szakkollégistáink elkötelezettségét a tehetséggondozással kapcsolatban, és feleleveníti a régi Eötvös-szellemiség pedagógiai irányultságát is.

A Sófi Alapítvány

„A kényszer sajnos nagyobb úr volt...”

Sófi József az alapítója a legnagyobb összegű ösztöndíjnak, melyet a Szegedi Tudományegyetem hallgatói elnyerhetnek. A Sófi-ösztöndíjat minden évben tizenkét hallgató nyeri el, akik közül – kollégiumunk nagy büszkeségére – többen Eötvös-kollégistaként nyerték el a díjat. Az alapítvány és kollégiumunk jól láthatóan egyazon irányt követ, s igyekeznek közös erővel segíteni a tehetséges hallgatókat. Interjúnkban Sófi Józsefet az alapítványhoz és a tehetséggondozáshoz fűződő személyes élményeiről, érzéseiről kérdeztük, valamint arról, hogyan és milyen alapelvek mellett született meg fejében Kollégiumunk tehetséggondozó programjának, a Szegedi Tehetség-HÍD Programnak a gondolata.

Honnan ered a HÍD-program ötlete?

2007 óta vagyok a Tehetséggondozó Tanács tagja, és ott elsősorban azt a feladatot bízták rám, hogy dolgozzak ki tehetséggondozó programokat és elveket. A középiskolai tehetséggondozás már nagyon régen dédelgetett vágyam volt, ugyanis már az alapítvány indulásakor, 2001-ben felvettem a kapcsolatot néhány középiskolával, akkor még elsősorban csak szegediekkel, és pozitív fogadtatásra lelt az ötlet. Másrészt az egyetem is támaszt olyan elvárást a Tehetségponttal szemben, hogy próbáljuk meg Szegedre vonzani az ország legtehetségesebb leendő hallgatóit. Az Szegedi Tudományegyetem ugyanis felismerte azt, hogy az egyetemek jövője ott dől el, hogy hol folytatják tanulmányaikat a legkiválóbb diákok. Így a HÍD Program ötlete az egyetem és a leendő hallgatók közös érdekein alapult: hiszen ha ide vonzzuk a legtöbb tehetséges hallgatót, és ők később oktatóként is az egyetemünkön maradnak, akkor egy idő után a legjobb oktatói gárda is itt lesz.

Honnan származik a HÍD Program elnevezése, a Hallgatók Ígéretes Diákokból?

Az egész ötlet tőlem származik, hogy középiskolás hallgatók kapjanak ösztöndíjakat, jöjjenek az egyetemre, próbáljunk idecsábítani minél több tehetséges hallgatót az egyetemre, és ezt az ötletemet először Varga-Orvos Zoltánnal osztottam meg. És akkor ő is kitalált egy nevet rá, a Kézfogást, illetve én is - ez volt a HÍD Program, és együtt elmentünk a Tehetséggondozó Tanács ülésére, Badó Attilához, és tulajdonképpen ő tette le a döntő voksot a HÍD elnevezés mellett.

Milyen alapelvek mentén dolgoztátok ki Varga-Orvos Zoltánnal a programot?

A Sófi József Alapítvány alapelveihez hasonlóan a diákok válogatásának elsődleges szempontja a kiválóság volt. Az első tervek szerint a középiskola utolsó két évében kaptak volna a diákok ösztöndíjat, majd hallgatóként az egyetem első két évében is. Tehát egy négyéves tehetséggondozó projektet terveztünk, ám erre sajnos még nincs elegendő anyagi keret, így jelenleg a program egyszeri ösztöndíjként működik, a kollégium jóvoltából a legkiválóbb diákokat ösztöndíjjal támogatjuk a HÍD-Program keretein belül.

Említette a 2001 óta létező Sófi Alapítványt. Ezt eredetileg milyen céllal hozta létre?

A történet onnan indul, hogy én a Szegedi Tudományegyetemen végeztem biológia szakon 1990-ben, és - noha a tanulmányaimat jó eredménnyel végeztem - elég korán a kutatás kezdett inkább érdekelni. Már másodéves koromban elkezdtem tudományos munkát végezni a Szegedi Biológiai Kutatóintézetben, és ott négy éven keresztül tevékenykedtem Hadlaczký Gyula és Udvardy Andor laboratóriumában. E négy év alatt több eredmény is született, melyek közül a legjelentősebb az volt, hogy egy publikációm megjelenhetett egy oxfordi folyóiratban. Még ebben az évben meghívtak egy oxfordi tanulmányútra, ahol egy éven keresztül folytathattam volna a kutatásaimat. Noha ez a lehetőség akkoriban egyedülálló volt, nem tudtam élni vele, ugyanis az oxfordi egyetem által kínált ösztöndíj nem terjedt ki a megélhetés költségeire, azokat nekem kellett volna fedeznem. A diplomám megszerzése után elnyertem az MTA kutatói ösztöndíját, ám az annyira kevés pénzzel járt, hogy nem fedezte a megélhetésemet, ugyanis támogatnom kellett a beteg és rokkantnyugdíjas szüleimet is. Így mondhatni kényszerből kerültem az üzleti életbe. Venetianer Pál, aki azóta a Sófi-ösztöndíj Alapítvány kuratóriumának is tagja, személyesen hívott fel, hogy maradjak kutatni az intézetben, de sajnos a kényszer nagyobb úr volt, mint amekkora megtiszteltetést ez akkor jelentett nekem. Tizenegy évvel később létrehoztam az Alapítványt, melynek - személyes indíttatásból természetesen - az volt a célja, hogy a hozzám hasonlóan rossz anyagi helyzetű diákoknak segítsen a tudományos pályán maradni. Nekik szeretnék anyagi és egyéb lehetőségeket nyújtani az Alapítványon keresztül.

Milyen egyéb, nem anyagi lehetőségeket nyújt a hallgatók számára az Alapítvány?

Egy sor olyan szolgáltatást, amelyek csak a Tehetségpont tagok számára elérhetők: kedvezményes színházjegyek, ingyenes jegyek különböző sportrendezvényekre, ingyenes múzeumi belépők. Szervezünk továbbá utazásokat és különböző rendezvényeket is a tagok számára. Több alkalommal szerveztünk tanulmányutakat Brüsszelbe, a legutóbbira tizenhárom tagunk jutott el rendkívül kedvező áron. A művésztehetségek számára szervezünk rendszeresen bemutatkozási lehetőséget, a zenészhallgatók számára koncerteket, ezeknek elsősorban a Művészetek Palotája ad helyet, ezeken rendszeresen szerepelnek Eötvös-kollégisták is, például Pálfi László vagy Bobánj Rebeka. A képzőművészetekben jeleskedők számára pedig rendszeresen szervezünk kiállításokat a TIK aulájában, az SZBK-ban vagy az MTA székházában. A legnagyobb szabású e kiállítások közül az volt, amelyet az elmúlt évben szerveztünk Cambridge-ben három hallgatónk, Szakács Nóra, Márkus Róbert és Bubla Éva munkáiból. Ez olyan rangos eseménynek számított, hogy a cambridge-i polgármester személyesen nyitotta meg és a BBC is tudósított róla. Az Alapítvány és az Eötvös Kollégium pedig ezen a ponton is összefonódik, Nóri ugyanis a Kollégium büszke tagja.

Az interjút Benedek Noémi készítette 2011-ben Szegeden

Interjúk, visszaemlékezések

Bácskai Erzsébet (1972–1976)

Milyen élmények jutnak eszébe az Eötvös Kollégiummal kapcsolatban?

Eleinte nem laktam az Eötvösben, de bejártam. Megengedték, hogy a könyvtárban tanuljak: ez nagy kiváltság volt. Már akkor is én voltam a lelki szemetes, a mindenki anyukája, tettem, amit jónak láttam, csak később kerültem hivatalos kapcsolatba a pszichológiával: pszicholingvisztikából írtam a szakdolgozatomat, majd a doktorimat. Szerettem volna a körülöttem lévő embereket boldognak látni, és úgy intéztem a dolgokat, hogy ez teljesülhessen. Egyesek esetében úgy éreztem, meg kell nyitni őket. Ezért még programozást is tanultam az egyik kollégistánál, aki óriási koponya volt, de szociális problémái voltak. Nála át kellett törni egy falat, hogy a többi emberrel is tudjon kommunikálni. Emlékszem, ült az ágyán, monoton módon mozgott, és mormolt valamit. Érett fejjel jöttem rá, hogy imádkozott. Totik Vilit is sokat formálta a Kollégium, úgy jött át a József Attila Diákotthonból, hogy nem fog „kilógni”, mert itt mindenki éjszakába nyúlóan tanult. A következő évben felvettek a Kollégiumba.

Hallgató koromban vezettem diákszínpadot a Radnótiban, Keserű Imre is onnan indult. Az Eötvös Kollégium bejáró tagjai közül Matzkó Lacit említeném, az angol tanszéken tanító Matzkó tanár úr fiát, aki country-zenekart alapított. Többször jöttek be zenélni, ő később a BBC-nél dolgozott Londonban. Bejáró patronáló tag volt Lipták Dóri is, ő történelem-politológia szakos volt. A bátyám, Bácskai Mihály is Eötvös-kollégista volt elsős korától kezdve, magyar-francia szakosként végzett.

Akkoriban építettük a JATE Klubot. Amikor elkészült, többen vállaltunk ott feladatokat, valamint jártunk együtt rendezvényekre is. A régiek is visszajártak, emlékszem Sipos Misire, a Komlósi-családra, Sanyira és Lacira. Szóval nagyon érdekes korszak volt valamennyiünk életében.

Milyen dolgokkal foglalkozott még a Kollégiumban?

Én voltam a Kollégiumban a kulturális és az „emberiességi” dolgokért felelős tag. Laczkó Piroskát egyszer „visszatapsolta” a vizsgán Szőkefalvi-Nagy Béla. Ezek után meghívtam őt a Kollégiumba beszélgetni. Nem volt nagyon közvetlen ember, de tetszett neki a sok csillogó szem. Az előadás vége felé megkérdeztem, hogy hogyan lehet az, hogy valakit kirúg egy perc alatt. Azt mondta, hogy ő sem csinál mást, mint a többiek: nézi az előadáson a hallgatókat, történeteket talál ki hozzájuk, elképzei, hogy milyen lehet a hangjuk. És ha a vizsgán ez nem igazolódik be, akkor... Erre azt válaszoltam, hogy lehetne-e ezen megpróbálni változtatni, hiszen ezzel pályákat akaszthat meg. Szétnézett a teremben, meglátta Piroskát, azt mondta: „Na mostmár értem, hogy miért kérdezte.” Következő vizsgán Piroška jelest kapott, de nekem négyszemközt elmondta, hogy ő sokkal mélyebb hangra számított tőle. Valószínűleg nem tudta, hogy ő volt az énnekar szopránja. Meghívtam még Ördög Szilvesztert, Buda Bélát, Papp Gábort, Lux

Elvirát, Popper Pétert és az akkori Mozgó Világ főszerkesztőjét, de ezeket az előadásokat már a JATE Klubba szerveztük az érdeklődők nagy száma miatt.

Hogy működött a közösség?

Az volt a szlogenem, hogy „együtt, egymásért, de nem helyetted”. Utólag is visszajártam, segitettem a kollégistákat ezzel-azzal. Fontos volt számunkra a filmnézés is, jártunk a Széchenyi téri moziba. Egyszer villamossal jöttünk vissza a Kollégiumba, és elfelejtettük a jegyet érvényesíteni. Elkapott minket az ellenőr. Szabadkoztunk, hogy mindenről elfelejtkeztünk, mert a filmről beszélgettünk. Mire ő: „Mééért, nem látták?” Ez a mondat sokáig volt szállóige.

Emlékszem, hogy meghívtuk a Kollégium tagságát egy februári farsangra a szentesi Horváth Mihály Gimnáziumba. Édesapám ott volt igazgató, ott laktunk az iskolában. Voltunk vagy húszan a Kollégiumból, Tosics Iván például zarándoknak öltözött. Persze a Kollégiumban is csináltunk összejöveteleket. Szokásunk volt szilveszter éjjélkor lemenni a Tisza-partra, majd a Széchenyi térre. Egyébként a Sárkány és a Hági volt többünknek a kedvenc helye, de volt Újszegeden is olyan hely, ahová ugyan ritkán mentünk, de nagyon jól főztek és olcsó is volt.

Igazgatónk először Novák Mihály volt, majd jött Nagy Géza. Igazi európai személyiség volt, fesztelenül lehetett vele beszélgetni, szót értett a hallgatókkal. Egyszer gyönyörű polgári lakásában aludtunk, amikor a budapesti Eötvös Collegiumban tettünk látogatást, és ott nem volt elég hely. Emlékszem egy Katona József Színház estére is, ahol együtt volt a csapat nagy része.

Létezett bejáró tagság és volt diákbizottság?

A bejáró tagság eleinte csak hallgatólagos dolog volt, de később úgy emlékszem, megszavaztuk, tehát hivatalossá vált. A bejáró tag használhatta a könyvtárat, ami nagy előny volt, mert nem kellett várni, hogy mikorra hozzák meg a könyvet a raktárból, hanem rögtön hozzájutott az illető. Sok minden megvolt nálunk. Előfordult az is, hogy a bejáró tag egy-egy tag szíve választotta volt. Diákbizottság akkor már létezett, volt titkári és könyvtárosi poszt is.

1972-ben nyílt meg a lányszint, milyen hatása volt ennek a Kollégium életére?

Nagyon izgalmas volt látni, ahogy a fiúk megadták a tiszteletet a lányoknak. Volt néhány igazi lovag. Több szerelmet is végigkövethetett az ember: közülük többen össze is házasodtak.

Fenyegette megszűnés a Kollégiumot?

Mindig! Nem tetszett az ún. „elitképzés”. Egyszer Ásotthalmon voltunk egy március tizenötödikén, és véletlenül valami lezárt területre tévedtünk. Ezután néhány embert behívtak és – legalábbis szerintem – be is szerveztek, hogy tegyenek hangulatjelentéseket. Ez persze akkor nem kapott nagy hangsúlyt, s igazán nem is tudtuk, pontosan mi történt.

Hogy alakult egyéni életpályája, mennyiben segítette az életben a Kollégium?

Először Szegeden a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Pszichológia Tanszékén – a legendás Geréb György professzor tanszékén – dolgoztam tíz évig, majd az ELTE Tanárképző Főiskoláján hat évet, ahonnan a Nemzetközi Pető Intézet konduktor-tanító főiskolai képzését kellett kialakítanunk. Életem egy szakaszában (1997-től) humánerőforrás-igazgatóként alkalmaztak egy gyógyszerkutató és fejlesztő cégnél. Ekkor hoztam haza Amerikából Krajcsi Petit, a kiváló biokémikus-virológus kutatót, aki szintén velem egy időben volt Eötvös-kollégista. Dolgoztam a gyermekvédelemben is 2003–2007 között, ahol sok roma gyermekkel foglalkoztam. Nagyon kemény dilemma volt, hogy el akarnak-e szakadni a kultúrájuktól, ami kiemelkedési lehetőségeket jelentett volna számukra, de ez esetben a romák nem feltétlenül fogadták vissza őket. Ancsel Éva gondolata különösen sokat jutott akkoriban eszembe: „Ha van sors, hát nagyon korán elkezdődik.” 2007-ben jöttem vissza a felsőoktatásba pszichológiát tanítani a Pető Intézetbe, ami igazi szellemi hungarikum. A segítői munka mellett pszichodráma-terapeuta és szervezetfejlesztő szakember is vagyok. Sokat foglalkozom a felsőoktatás mellett vezetőképzéssel, családterápiával, és nevelem a soktehetségű, tizenhat éves kislányomat, Kovács Fannit. Férjem révén van már négy unokánk is.

Az Eötvös Kollégium tartást és irányt adott. Eötvös-kollégistának lenni fogalom volt, fontos volt ez az identitás.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Bácskai Mihály (1971–1976)

Hogyan került a Kollégiumba?

Az egyetemi felvételi eredményem alapján kerültem be. Az értesítőmben két dolog állt: felvételt nyertem a magyar-francia szakra és az Eötvös Kollégiumba. A Kollégiumot akkoriban elitképzőnek tartották, és ez nem mindig volt előny. Engem egyébként, mint utóbb kiderült, Balázs Mihály (a felvételi bizottság akkori hallgatói képviselő tagja) ajánlott be az Eötvösbe, ő maga pedig feleségével a József Attila Kollégiumban lakott. Emlékszem arra is, hogy az akkori titkár, Kürti Béla muzeológus, szintén a kollégiumi ajánlóim között szerepelt.

Akkoriban ez úgy működött, hogy a diákbizottság utánajárt a szép eredményekkel bírónak, és el is beszélgetett a jelöltekkel.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A Kollégium akkoriban az Irinyi épület körútra néző szárnyának első emeletén volt, négy- és hatágyas szobákban laktunk, a szakok és a karok szerint teljesen vegyesen. A saját könyvtár volt a központ, ezenkívül rendelkezésünkre állt egy nagy társalgó és egy gépírószoba is, valamint vizesblokk, konyha, stb.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos élete?

Általában véve jól tanultunk és szép tudományos diákköri eredményeket értünk el. És egyáltalán, jó képességű hallgatók laktak az Eötvösben. A Kollégium is igyekezett ehhez hozzáadni, például Nagy Géza és Suki tanár urak egymással vitatkozva „Polgári életfilozófiák” címmel speciálkollégiumot tartottak számunkra itt a Kollégiumban. Ezenkívül angol nyelvórát szerveztek számunkra, egy nagyon kedves tanárnő (Vágvölgyiné) járt be hozzánk. Leginkább a TTK-sok érdeklődtek ez iránt a lehetőség iránt.

Hogyan működött a közösség, hogy zajlott a különféle szakosok, a lányok-fiúk együttélése?

Amikor beköltöztem, akkor csak fiúk laktak itt. 1972-ben jelentek meg a lányok, a második emeleten. A két szint között élénk kapcsolattartás folyt, ebből házasságok is születtek. Elég, ha csak arra gondolok, hogy a „frank és a font árfolyama együtt lebegett” (Frank Gábor és Font Márta). Belső összejöveleteket, bulikat tartottunk. Arra is emlékszem, Totik Vili, Kérchy Laci vagy Szabó Imre rendszeresen kitalálta úgy éjfél körül, hogy focizzunk. Ez különösen vizsgaidőszakban bizonyult jó lazításnak. Az Aradi vértanúk terére mentünk le, vagy a Tisza Lajos körútra, akkoriban még jó, ha óránként elment egy autó. Eljártunk a Sárkányba is.

Hogyan működtek az igazgatók?

Ha jól emlékszem, Novák Mihály tanár úr volt az első igazgatóm. Ő mindig visszahívta az előző igazgatókat is, Huhn Pétert és Grasselly Gyulát. Gyula bácsi

fogalom volt. Az igazgatók a diáktitkáron, a diákbizottságon keresztül is tartották a kapcsolatot a diákokkal.

Novák Mihály kemény, határozott, következetes egyéniség volt, aki ugyan nem szólt bele a mi hallgatói életünkbe, de a szabályokat betartatta. Félév végén megkérdezte, hogy miből hogy vizsgáztunk, ha négyest kaptunk valamiből, akkor bizony csóválta a fejét. . .

Nagy Géza tanár urat mind tanáromként, mind kollégiumi igazgatómként ismertem és tiszteltem. A francia egzisztencializmussal foglalkozott. Később, amikor már a JGYPK Francia Tanszékén dolgoztam, többször hívtam meg vendéglőadónak. Kollégiumi igazgatóként közvetlenebb vonalat képviselt. Emlékszem, hogy szervezett egy kirándulást a pesti Eötvös Collegiumba, mi, szegedi kolezsosok ott aludtunk a közelben lévő lakásán, nekem épp a zongora alatt jutott hely.

Hogyan működött a diákbizottság?

Két közgyűlés között vitte az ügyeket és tartotta a kapcsolatot az igazgatóval, szervezte a felvételeket. A titkár az én időmben először Kürti Béla, majd Frank Gábor lett, őket követte Bratinka Józsi.

Érezhető volt a rendszer hatása a Kollégiumban?

Szabad szellem uralkodott, őszintén elmondtuk a véleményünket. Hozzáteszem: nem a politikával foglalkoztunk, hanem a szakmával.

Hogy alakult az egyéni életpályája?

Végzés után a szentesi Horváth Mihály Gimnáziumban helyezkedem el. Mind a magyar, mind a francia szakomat tanítottam, 8 éven át. 1984-1989 között államközi lektori pályázattal családommal Franciaországban éltünk. Öt éven át voltam a strasbourgi egyetemen magyar lektor. Hazajövetelem után még egy évet a szentesi gimnáziumban töltöttem, majd az akkor még főiskolaként működő Juhász Gyula Tanárképző Kar Francia Nyelv és Irodalom Tanszékének élére hívtak meg. Azóta is ott dolgozom az SZTE Pedagógusképző Karán, átjárok Szentestől.

Mit adott a Kollégium?

Kiváló társakat és a tudományos légkört: ráhangolódást, szemléletmódot, kitaratást, igényességet. Furcsamód inkább a TTK-sok voltak ilyen szempontból hatással rám, gondolok például itt a Marsi Pistával és a többi vegyész kolezsos társsal való hajnalig tartó tartalmas beszélgetésekre. A bölcsészek közül Csillag Andris barátommal és egykori szobatársammal pedig a szegedi egyetemi UNESCO-ban tevékenykedtünk.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Saródi Szilvia*

Bárdos Jenő (1964–1967)

Hogy jutott be a Kollégiumba?

A hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnáziumba jártam orosz-latin tagozatra, kitűnő tanuló voltam. Több nagy hatású tudós tanárunk volt, az iskola messze a politika felett állt. Megsüvegették a tanárokat, köztük a Sipka házaspárt, Körtvélyessy Lászlót vagy Hajnal Imrét, a matematikatanárunkat, a háború előtti szegedi Eötvös Kollégium tagját. Ez a tudós tanár-típus mintha azóta kiveszett volna. Publikációik jelentek meg, kutattak, művelődtek. Csak az ilyen színes egyéniségek tudják megfogni a diákokat. Egyébként az osztályunk azóta is találkozik, öt MTA-doktorunk van és nemrég jelent meg egy kötetünk: „Publikál a 4A” címmel. 1963-ban kezdtem az egyetemet, elsőévesként albérletben laktam a Liliom utcában, nem messze a Kollégiumtól, de akkor még nem jártam be. Édesapám postafőfelügyelő, édesanyám adminisztrátor volt, „egyéb származású”-nak minősültem, nem támogatott a rendszer. Az első év után azonban népköztársasági ösztöndíjat kaptam, amelyre 4,75 feletti átlaggal lehetett pályázni. Valószínűleg Földvári Laci (Föci) vagy Pordány Laci (Indián) szólhatott az érdekemben, akik akkor már bent laktak. Felvételi elbeszélgetésre nem emlékszem, csak már mint tag találkoztam először igazgatónkkal, Grasselly Gyulával. Volt egy-két bejáró tag is, például a legendás Fényi Szaniszló, Rigó Béla, Kelemen (Jimmy) János. Lányok is be-bejártak: felhoztunk a Gödörből egy láda sört, ők meg sütöttek hozzá krumplit.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Én még a „Báróba” költöztem be. Így hívtuk, hiszen más kollégiumokkal el-lentétben, egy magánházban voltunk elhelyezve. Itt nyolcágyas szobák voltak. Ez csak úgy egy évig tarthatott, 1965-ben átköltöztünk az Irinyi-épület legfelső szintjére, a tetőtérbe. Erre már jobban emlékszem. Szobatársaim Földvári Laci, Ocsák Miki és Pordány Laci voltak. A folyosó elején volt a könyvtár, ahol a bal oldalon ki lehetett járni a tetőre napozni, azután a mi szobánk. A folyosó végén egy konyha, a mellette lévő szobákban diákházaspárok és egyetemi oktatók laktak, akik nem voltak Eötvös-kollégisták, de hozzátartoztak a társasághoz. Így Németh Jóska vagy Veress Miklós, a költő, mindketten nejükkel. Mi pedig bejártunk a Tiszatájba, kíváncsiak voltunk a friss irodalmi és művészeti történésekre.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Mindenki jól tanult és diákkörözött. Ezt nem kellett ösztönözni, eleve így vették fel a tagokat, és kikerültek volna, ha ez nem maradt volna így a bekerülés után is. Az azonos szakosok segítették egymást, együtt tanultak. Emlékszem, hogy Földvári Lacival abban versenyeztünk, hogy az Ady-kötetekben van-e olyan vers, amelyet nem ismerünk fel egy kis passzus alapján. Elvárás volt, hogy a tagoknak időt kellett szentelni a Kollégiumra is: így volt fair, hiszen több olyan dolog állt rendelkezésünkre, ami máshol nem volt hozzáférhető. A Kollégium –

túl azon, hogy egy helyre gyűjtötte a jófejű és szorgalmas hallgatókat – további hozzájárulással segítette a tagok fejlődését. Elsősorban azzal, hogy szabad légkört teremtett, ahol a politika nem érezte hatását. Másrészt ott volt a könyvtár, amelyben sok olyan könyv is megvolt, ami máshol nem. A városi könyvtár selejtezésekor óriási tömegben hoztunk el könyveket. Igazi Kánaán volt számunkra. Arról nem is beszélve, hogy a kollégiumi könyvtár éjjel-nappal nyitva volt. Ezen túlmenően Pordány Laci tanított angolt, és voltak előadások, beszélgetések professzorokkal is.

Milyen kapcsolatuk volt az igazgatóval?

Grasselly Gyula bejött és beszélgetett velünk, nagyon közvetlen volt. Ez rengeteget jelentett számunkra, a professzorok akkoriban megközelíthetetlenek voltak. Nagyon megbízott bennünk, amit igyekeztünk megszolgálni. A természettudományisoknak szakmailag is segített.

Ismertek korábbi, kollégiumi hagyományokat?

Nemigen. Klebelsberg tiltott téma volt, 1956 szintén. Legfeljebb a közvetlen elődeink jelentek meg a kollégiumi történetekben. Hagyományápolásról nem lehetett szó. Grasselly Gyula, gyanítom, mesélhetett a háború előtti időkről.

Hogyan működött a közösség, milyen volt a különféle szakosok együttélése?

Rendkívül sokszínű volt a tagság, markáns egyéniségek alkották az Eötvös közösségét. Mindenki másban tűnt ki, és azt következetesen képviselte. Sokat tanultunk egymástól. Sok késő tinédzser-kori „roham” múlt el úgy, hogy meghallgattuk a másik véleményét. Szeged diákváros volt akkoriban, mindenhol jelen voltunk: az egyetemen, a sportéletben, a kultúrában. Kifejezetten jól jött a különféle szakosok együttélése, más kollégiumokban csak azonos szakosok laktak. Sokat voltam a Kollégiumon kívül a hegedű tanszak és a néptánc miatt. Sokszor este estem csak be, akkor még elrohantunk egy zóna hallére a Hágiba. A benti mulatságokban azonban benne voltam. Pordány Lacival vittük a főszerepet, angol számokat énekeltünk, paródiákat adtunk elő. Én pengettem Indián (bácsi) gitárját, amit meg is kaptam a búcsúzásom alkalmából. Mindenki belevéste a nevét, azóta is megvan.

Milyen életszínvonalat tudtak megengedni maguknak az akkori anyagi körülmények között?

Viszonylag jót, a népköztársasági ösztöndíjasok (ez havonta úgy 900 forintot jelentett) császárok voltak, tovább jutottak, mint a Somogyi Tejivó. Én nem jártam iszogatni, de a többieknek voltak törzshelyeik. A kollégiumi díjra nem emlékszem. A menza került még valamennyibe. Nekem fő szempontom az volt, hogy ne kerüljek a szüleimnek semmibe, mielőbb a saját lábamra álljak. Egyébként sokat voltam otthon Hódmezővásárhelyen, leginkább vizsgaidőszakokban.

Mennyiben érezte a rendszer a hatását a Kollégiumban?

Jellemzően nem. Az egyetemen volt ez erősebb, negyed-ötödévben agitáltak, hogy be kell lépni a pártba. A Kollégiumban sokat gondolkoztunk ezen, de tovább nem léptünk, pártszervezet ott nem volt. Volt talán olyan vélemény is, hogy ha nem tetszik a rendszer, akkor tessék beszállni és jobban csinálni. Kollégiumi presszióra nem emlékszem: ha szakmailag teljesített az ember, akkor túl sok akadályt már nem gördítettek az útjába. Az igaz, hogy a Szoltsenyicinről írt szakdolgozatomat nem lehetett megvédeni, mert időközben az író kegyvesztetté vált.

Hogy alakult egyéni életpályája?

Három szakom volt. A magyar mélyről jövő indíttatás volt, az orosz „trend”, az angol viszont a jövő. 1968-ban Budapestre kerültem, és egy középiskolában tanítottam mind a három szakomat. Az angolt szinte titokban, délutáni szakkör formájában. 1972-től 1978-ig az ELTE TTK lektorátusán tanítottam orosz és angolt, szaknyelvet is. 1979-től egy évet töltöttem Canterburyben, ahol megszereztem a mesterfokot is. 1987-ig az ELTE ITK-ban (Rigó utca) tanítottam, annak Angol Tanszékén, ahol igazgatóhelyettség is választottak. Közben kisdoktorit és kandidatúrát csináltam. Majd három évet töltöttem Fulbright vendégtanári ösztöndíjjal az Egyesült Államokban, New Jersey állami egyetemén, a Rutgersen. Beindítottam az azóta is egyetlen magyar graduális szakot. Még kint voltam, amikor meghívtak a Veszprémi Egyetemre, hogy alapítsam meg a bölcsész- és tanárképzést. Nyolc évig voltam dékán, ezalatt tizenegy tanszéket és tizennyolc szakot indítottunk el, 1989-ben pedig doktori programot. Intézetvezető és egyetemi tanár lettem, majd az MTA doktora. Számos európai országban, Dél-Afrikában és Ausztráliában jártam tanulmányúton, de a legtöbb időt az Egyesült Államokban töltöttem. Kitüntetésként Apáczai Csere János díjat és Brassai Sámuel díjat kaptam, Széchenyi Professzori Ösztöndíjat, nemrég pedig a Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjét.

Mit nyújtott Önnek a Kollégium?

Nagy felhajtóerőt jelentett, hogy mindenki kitűnt valamivel. Műveltséget, kitekintést, nemzetköziséget adott. Önbizalmat, szorgalmat, hogy az ember újabbnál újabb feladatokat keressen. Rangot jelentett, hogy valaki Eötvös-kollégista volt, és ennek meg kellett felelni a falakon kívül is. Itt szoktunk hozzá a pontossághoz. Ezt segítette, hogy körbe voltunk véve természettudományisokkal, akik a tények világában éltek. Ez később hasznos volt, hiszen egy alapvetően természettudományi irányultságú egyetemen vállaltam szerepet a vegyes szakok elindításában.

A Kollégiumban nekem személy szerint sokat jelentett, hogy Indián már akkor nagyon jól beszélt az angolt, a tanárainkhoz képest is. Akkoriban még nem állt rendelkezésünkre magnó, nem találkoztunk az élő nyelvvel, a fonetikai átírások segítségével közelítettünk a valóságos nyelvhez.

Büszke vagyok rá, hogy Szegeden Eötvös-kollégista lehettem.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Bató Szilvia (1997–2001)

Hogyan került az Eötvös Kollégiumba?

Véletlen tudtam meg, hogy lehet jelentkezni, és akkoriban belső ajánló is kellett. A felvételin Balogh Elemérrel (a témavezetőmmel) találtam szemben magam, aki-ről akkor tudtam meg, hogy kollégiumi védnök. Kétszakos voltam: jogász és régész, mire a felvételre került sor, már volt egy OTDK-helyezésem (jogtörténet-ből), ami nagyban segítette a felvételemet. Több esetben azonban ez sem volt elég. Rengeteg alkalmas hallgatóból lehetett választani, tényleg sok jó volt. A hallgatók tehát tipikusan felsőbb évesek és többszakosak voltak, ilyen esetben lehetett csak összegyűjteni a felvételhez szükséges eredményeket (jeles átlag és még valami plusz). Kivételes esetben elsőéveseket is felvett a Kollégium, ehhez azonban OKTV-helyezés és sok nyelvvizsga kellett.

A felvételhez és a bennmaradáshoz 4,5-ös átlag kellett, ha ezt nem tudta hozni az illető, akkor „igazoló jelentést” kellett beadjon, hogy miért nem sikerült teljesítenie. Ezt a védnökök bírálták el. A teljesítménynél figyelembe vette a Kollégium a diákköri munkát, demonstrátori tevékenységet, vagy akár azt, hogy ha valaki OTDK-diákköponens volt. A Kollégiumban voltak belső nyelvórák. A német gazdasági jogi képzés szaknyelvi lektora például bent lakott a vendégszobában, a német kurzust ő tartotta.

A jogász szakomat 1998-ban fejeztem be, ekkor lettem doktorandusz hallgató, de a régészet miatt graduális hallgatónak is számítottam. A Kollégiumtól függetlenül működő doktorandusz-szintre (4. emelet) jelentkezőknek az ifjúsági rektorhelyetteshez kellett pályázatot benyújtaniuk, és gyakorlatilag az egykori tagok automatikusan megkapták a hosszabbítást. Többen voltunk doktori képzés mellett nappalis hallgatók is, így velünk „jól lehetett sakkozni” szobabeosztásnál. Más kollégiumokban egyáltalán nem, vagy csak elenyésző számban lakhattak PhD-hallgatók, nagyon kevés volt a kollégiumi férőhely, tehát ez egy jó lehetőség volt.

Milyen volt a diákönkormányzat?

Az ötfős Diákbizottság és a három senior igyekeztek a Kollégium ügyeit igazgatni, a diákok részéről. Az utolsó évben én is senior lettem. Tipikus ügyek voltak a fénymásoló használatának ellenőrzése, a kirándulás megszervezése, az Eötvös-esték lebonyolítása, a felvételi, a pályázatok, valamint a számítógépes hálózat és a gépterem fenntartásával kapcsolatos feladatok. Ekkortájt volt a népszámlálás is. Az Universitas megalakulásakor, 2000 tájékán a HÖK-kel is volt egy nagy csatánk, át akarták venni a kollégiumok feletti hatalmat.

Akkoriban már zajlottak a szakkollégiumi mozgalom konferenciái, volt a Bolyaiban és a pesti Eötvösben is. A Társadalomtudományi Szakkollégium is akkor alakult, ahova több jogász tartozott, néha ez az Eötvösben azt eredményezte, hogy nem volt jogász.

Mi leltáraztuk és rendeztük a könyvtárat is. Somogyi Zsuzsa és Nagy Béla voltak a főszereplők, előbbi könyvtár szakos volt, utóbbi pedig a katalógusprogramot írta. Meg kellett küzdenünk az Universitas okozta változással is. Nagy vita volt, hogy vegyünk-e fel tagokat a főiskolai vagy az orvosi karról, illetve az is, hogy a régi három JATE-kar túl legyen-e reprezentálva a Kollégiumban. Mi kezdeményeztük a kávégép felállítását is. Járt hozzánk a *Fizikus Teaház* Serényi Tamás szervezésében, és voltak Grecsó Krisztián szervezésében irodalmi felolvasóestek is.

A mi időnkben váltunk le az Irinyi épület fűtéséről. Korábban furcsán működött a fűtés és a melegvíz-szolgáltatás.

Hogy működött a közösség?

Az egész Kollégium nem alkotott egységes közösséget, tehát ilyenformán nem működött. Inkább szintközösségek voltak, ha szerencsés volt a szituáció, mint az első szinten. A tagok nem a közösség, hanem elsősorban a jó infrastruktúra és a Kollégium központi elhelyezkedése miatt költöztek be. Az azonos szakosok között volt erőteljesebb az összetartás. Nyilvánvalóan a kutatószakos hallgatók voltak többségben, lényegesen kevesebb tanár szakos tag volt. Akkoriban sok régész volt a Kollégiumban, mondták is egyesek, hogy „régész kollégium”.

Voltak kirándulások, le-lejártak a kollégisták a Gödörbe, sokat pingpongoztunk, illetve a *Namiújság Gondnok úr* (a kollégium focicsapata) fellángolása is ekkorra tehető. Emlékszem, lakott két látássérült a Kollégiumban, akiket azért vettünk fel, mert innen sokkal könnyebb volt bejárni az egyetemre. Természetesen vigyázva kellett közlekednünk a folyosón miattuk.

Hogy alakult az Ön egyéni életpályája?

A Jogtörténet Tanszéken kezdtem el dolgozni a végzés után, a tanszék 2005-ös megszűnése után a Magyar Jogtörténet Tanszék következett. A fokozatszerzés ideje alatt (2006/2007) jogi asszisztenseket tanítottam, majd a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálatnál elvileg a régész szakmámmal, de ténylegesen jogászként dolgoztam. Most a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszéken egy poszt-doktori OTKA jóvoltából tudományos munkatárs vagyok, így csak kutatással foglalkozom. Ez nagyon jó dolog, nem vagyok szétszakítva ezerfelé, de az oktatás kicsit hiányzik.

Mit adott Önnek a Kollégium?

Olyan más szakos emberek barátságát, amelyek jól jöttek a saját szakmámban való eligazodásban. Kifejezetten jó volt, amikor biológus vagy bölcsész szobatársam volt. Segítettek egy másfajta (nyitottabb) szemlélet kialakításában, ugyanis minden szakma csórlátásra nevel... Nekem elsősorban történészek, irodalmárok, néprajzosok és a főcisek voltak ilyenek. Például Keresztúrszki Idával nagy beszélgetéseink voltak, de említhetném Márk Lászlót vagy Bodor Ádámot is.

Alakulóban van a Kollégium jogi műhelye. Milyen irányt tud neki elképzelni Szilvia?

Két irányt tudok elképzelni: vagy a gyakorlati ismeretek felé kellene menni, hiszen a jogászok döntő többsége ügyvéd lesz. Vagy az egyetemi utánpótlás (kutatás) felé, ez lényegesen kevesebb, de az Eötvös profiljának ez felel meg leginkább. Ezt el kéne dönteni, mert nagyon mást kíván a kettő, de nem zárja ki egymást.⁸

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden

Szerkesztette: Saródi Szilvia

⁸ A Történeti kriminológia Műhely 2011 márciusában megalakult Bató Szilvia vezetésével. – A szerk.

Bíró Ferenc (1956–1960)

Hogy történt a Kollégium újjáalakítása 1956-ban?

Arról, hogy hogy fogant meg az eszme, lényegében semmit nem tudok. Bár akkor csak elsőéves voltam, de a kérdésre ettől még tudhatnám a választ. Jóval később Baróti Dezsővel igen jó kapcsolatban voltam, de ezt – valahogy – soha nem kérdeztem meg tőle. Bizonyára '56 tavaszán lehetett. Gondolom, a régi Eötvös-kollégisták akarták (Grasselly Gyula, Huhn Péter, Szőkefalvi-Nagy Béla, Dombi József, stb.), a rektor (Baróti Dezső) pedig támogatta a dolgot. Baróti Dezső már akkor kiváló és jól ismert irodalomtörténész volt, vélhetően neki köszönhető, hogy az újonnan megalakuló Eötvös Kollégiumba bölcsészeket is felvettek. A háború előtt a szegedi Eötvös Kollégiumban csak TTK-sok voltak.

Baróti be is járt a Kollégiumba és órákat tartott nekünk, nem sokat, nem volt már rá idő. Az ő nemzedéke tudvalevőleg igen jelentős nemzedék volt, ők alkották a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumát, amelynek – Baróti mellett és többek között – Radnóti Miklós, Ortutay Gyula, Tolnai Gábor, Buday György voltak a tagjai. A '40-es évek végén Rákosiék keresték a népi írók barátságát, így az övékét is, politikailag előnyös helyzetbe kerültek. Az a hír járta, hogy Baróti Lajos mellett ők is közreműködtek abban, hogy Dezső hat vagy hét hónap után kiszabadult a börtönből. A már akkor nagytekintélyű foci-szakember Dezső testvére volt.

A Kollégium újjászervezésének megvalósulásáról sem sokat tudok, de talán már valamivel többet. Elsőévesként albérletben laktam. Másodévesként pedig a Juhász Gyula Kollégiumba költöztem be, ott kezdtem a tanévet. Emlékszem, hogy Rajk László újratemetését még ott hallgattuk (1956. október 6.), arra viszont nem emlékszem, hogy miképpen jutott a tudomásomra a kollégium léte – arra sem, hogy mi jelentkeztünk, vagy hívtak bennünket. Akik bekerültünk, kitűnő tanulók voltunk. Nem emlékszem a felvételi időpontjára sem, talán inkább szeptemberben volt, mint augusztusban, a helyszínre viszont emlékszem: a Dékáni Hivatalban volt, s Halász Előd kérdezett bennünket a maga extravagáns módján: a csapongó „fejkopogtatás” közben én például azzal képesztettem el, hogy tudtam, ki volt Téglás J. Béla. Mondanom sem kell, hogy ez az ismeret teljes mértékben véletlen volt, más nem is lehetett. Elődöt viszont sikerült elbűvölni, több kérdése nem is volt. Valamikor – talán október elején – volt egy kis szűk körű ünnepség a Rectori Hivatalban. Emlékszem, hogy egy nagy asztal körül ültünk. Ott volt a rektor, Gyula bácsi és a Kollégium tagjai. Baróti mondott beszédet.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés, kik voltak a társak?

Az 1956-os Eötvös Kollégium az Irinyi-épület második emeletén, annak Hősök kapuja felőli sarkában volt. Mi, bölcsészek, öten voltunk egy szobában: Kovács Sándor Iván, Kulcsár Péter, Kaposi Marci, Glósz Lajos és én. Volt még egy bölcsész, Széles Klári, ő Fogarasi Magdival, egy jogász lánnyal lakott együtt. Volt

még két jogász: Lőrincz Lajos és Tóth Pál, szintén egy szobában. A matematikusok: Peák István, Durszt Endre, Makai Imre, Leindler László. Az utóbbival készített riportot elolvastam, én voltam az a valaki, aki a francia cikket lefordította neki. Vegyészek is voltak, pl. Hackl Lajos. Volt két fürdőszobánk, két könyvtárszobánk, továbbá egy társalgónk. Pompás hely volt. Később, amikor visszajártam Szegedre, akkor gyakran szálltam meg a Szegeden maradt hajdani szobatársaknál, őszintén szólva a Kollégium eszembe sem jutott: a fiatalabbakat nem ismertem olyan jól. Kulcsár Péterrel, Kovács Sándor Ivánnal és Kaposi Marcival voltam baráti kapcsolatban, Iván és Péter együtt laktak egy társasházban, valahol Dorozsma felé. Vidám élet folyt, időnként eljártunk sörözni, a Bajszár és az Alföldi volt a kedvenc helyünk. Az előbbi egy kerthelyiség volt a mai Takaréktár utcában, az utóbbi a Széchenyi-tér Anna-kút felőli sarkán pincehelyiség.

Milyen volt az igazgató, a légkör?

Grasselly Gyula bácsi nagyon értett az ifjúság nyelvén, háború előtti Eötvös-kollégista volt, nem akart bennünket kioktatni. Felnőttként kezelt bennünket. Nagyon szerettük. Grasselly igazi Kollégiumot szeretett volna kialakítani, járt hozzánk – igen rövid ideig – egy francia lektor például. Merőben másfajta emlékeket őrzök Király Istvánról, aki Pestről járt le tanítani, időnként meghívott bennünket egyetemi szobájába. Zöld lámpafénynél beszélgetett velünk, félelmetes hatással volt ránk, s utólag visszagondolva: igen félelmetes dolgokat is mondott. A forradalom utáni hónapokban egy elvtárs is járt be hozzánk beszélgetni, de ezek szelíd beszélgetések voltak, semmi fenyegető jellege nem volt: nem akartak több ellenséget szerezni, főleg a fiatalság körében nem. A hétköznapi élet szintjén ennek számos apró jele volt, például: megjelentek Rejtő Jenő könyvei, vagy – ma már szinte hihetetlen, hogy akkor elképesztő dolog volt – a Magyar Ifjúság címlapján egy népszerű nyugati színésznő bikinis képét közölték.

Fenyegette megszűnés a Kollégiumot?

Nem nagyon szerettek bennünket. Én 1957 nyarán néhány hetet még az eredeti helyen töltöttem, az akkor alakult Francia Tanszék könyvtárát katalogizáltuk. Egyébként nem volt szokás nyáron bennmaradni a Kollégiumban. 1957 őszén azonban már nem volt meg a régi hely, letelepítettek bennünket a földszintre, egy nagy szobába. Itt már együtt voltunk a nem Eötvös-kollégista évfolyamtársainkkal. Ezt úgy is fel lehetett fogni, hogy – kimondatlanul, de – megszűnt az Eötvös Kollégium. De az a gyanúm, hogy mivel az Eötvös-kollégisták igen jó tanulók voltak, s mivel számon tartottak bennünket a tanszékeken, többen vélhették úgy: kár lenne megszüntetni, ha egyszer jól működik. Szerintem Grasselly Gyula bácsinak harcolnia kellett, hogy ne szűnjön meg a Kollégium, és sikerrel járt. Ez nem lehetett könnyű dolog, Szeged tudvalevőleg erősen baloldali része volt a hazának, szóbeszéd járta igen befolyásos „dinasztiákról”, s ők nem feltétlenül kedvelték az ilyen arisztokratikus intézményeket.

Hova költözött ezután a Kollégium?

Úgy gondolom, még 1957 őszén átkerültünk szembe, a Bolyai épületbe. Itt először, mi bölcsészek megint egy ötfős szobát kaptunk, nem emlékszem, meddig lehettünk ott, talán a tanév végéig. Nem tudom, hogy a TTK-sok és a jogászok ekkor hol voltak. Később a Bolyai épület Tisza felőli végén fekvő két nagy szobába került a Kollégium, az egyikbe a bölcsészek, a másikba a TTK-sok (akkor mintha már nem lettek volna velünk a jogászok). A két társaságnak egy rádiója volt, hetenként felváltva hallgatta a két szoba. Akkoriban az olasz dalok és a francia szonok voltak divatban, Elvis Presleynek pl. én az ötvenes években a nevét sem hallottam. 1957-ben végzett Glósz Lajos és Kulcsár Péter, Széles Klára feljött Pestre, mi pedig behívtuk Veress Zolit és Szabó Ferit. Az ő ügyükben a mi szavunk volt a döntő, a későbbi gyerekek már nem tudom, hogyan kerültek be. Később, már a nagyobb szobába ugyanis jöttek a fiatalabbak: Gálffy Sándorra és Takács (Akác) Lászlóra emlékszem, ez utóbbit különösen kedveltük: kedves és szellemes fiú volt, Pestre került újságírónak, fiatalon halt meg. A többieknek az arcára emlékszem, de nevükre már sajnos nem, valamennyien rendes gyerekek voltak. Nem tudom, hogy ők milyen felvételi eredményeképpen lehettek tagjai a Kollégiumnak. Bodó Károly, Csányi Miklós, Nemes Gábor később jöhetett. Rengetegen voltunk, de valahogy nem volt zavaró.

A Bölcsészkaron 1957-ben alakultak meg a nyelvszakok, előbb a francia, az olasz, és a német, utóbb – jóval később – az angol. Mindannyian vettünk fel nyelvszakot, így egy évvel később végeztünk, mint évfolyamtársaink.

Tudott tanár úr a MEFESZ-ről?

Hogyné! '56 nyarán elvittek bennünket katonának egy hónapra, már ott puskaporos volt a hangulat. Ez aztán csak fokozódott augusztus és szeptember hónapokban. Lelkesedtünk, voltak nagygyűlések az Auditorium Maximumban, ott alakult meg a MEFESZ, amelyet természetesen lelkesen megszavaztam én is, de semmilyen szerepet nem játszottam benne. Mindenkinek más sorsa volt. Engem például előszörre nem vettek fel, mert egyéb származású voltam, édesapám eredetileg kispáros volt. Megható volt tanárain segítőkészsége, mint utólag megtudtam: a Bácskai házaspár átbiciklizett Szegedre Szentesről, hogy eljárjon az ügyemben. Egy másik pedig ismerte a szentesi pártbizottság titkárát, elvitt hozzá, ahol kiderült: apám inasa volt a '30-as években. Írt egy ajánlást, ennek hatására vettek fel. Érthetően nem nagyon kedveltem az ilyen rendszert, de azért élt bennem az óvatosság is, elvégre szinte osztályidegennek számítottam.

Október 24-én, szerda reggel újabb gyűlésre érkeztünk, ott mondták, hogy előző nap lövöldöztek Budapesten. Nagyon meglepett ez bennünket, engem legalábbis. Furcsa, felkavaró érzés volt, az én környezetemben senki nem gondolt arra, hogy itt forradalom lesz. Emlékszem Baróti Dezsőre, milyen kétségbeesetten zavart szét bennünket. A Kollégium kiürült, emlékezetem szerint mindenki hamar hazautazott, én is.

Januárban jöttünk vissza az egyetemre. A Hági mellett volt egy borkostoló, a társaság – mi kollégisták és néhányan az évfolyamtársaink közül – ott tárgyal-

tuk meg az eseményeket, erősen poharazgatva. Kovács Sándor Ivánnal elkísértük a többiek a Juhász Gyula Kollégiumba (később szovjet laktanya lett belőle), onnan jöttünk vissza éjfél tájban. Kijárási tilalom volt, nyilván nem lóttak volna le bennünket, de azért eltölthettünk volna egy kényelmetlen éjszakát a karhatalmisták társaságában. Megúsztuk. Pedig nem csendben osontunk: azt ordítottuk, hogy nem érdekel többet bennünket a politika, szakemberek akarunk lenni. Emlékeim szerint ez volt az általános hozzáállás az Eötvös Kollégiumban is, a bölcsészek körében biztosan, nem belefolyni a politikai dolgokba. Gyula bácsi is valami hasonlót sugallt, soha nem beszélt politikáról, se pro, se kontra.

A tanáraink közül többet eltávolítottak az egyetemről. Gíró-Szász Lászlót (aki tudomásom szerint öngyilkos lett), a Bánfalvi házaspárt, Ormos Máriát. Jóval később Kosáry Domokostól hallottam, hogy Ormos Máriát évek múlva is csak takarítónői státussal tudták csak felvenni a Történettudományi Intézetbe.

Hogy alakult tanár úr egyéni életpályája, mennyiben segítette ezt a Kollégium?

Szakmai szempontból mind az öt „őstag” tisztes pályát futott be: egy gimnáziumigazgató és négy egyetemi tanár került ki közülünk, a két később érkező közül pedig Veress Zoli – némi túlzással szólva – nyelvzseni volt (öt-hat nyelvből fordít), Szabó Feri pedig nagyon jelentős szakmai karriert futott be. Úgy gondolom, ő az ország legjobb helytörténésze, abban pedig biztos vagyok, hogy Csongrád és Békés megye történetének és néprajzának a legjobb szakembere. A végzéssel egyidőben mi hárman, Iván, Marci és én ledoktoráltunk, én egy évig tudományos gyakornok voltam az Irodalomtörténeti Intézetben, azután visszakerültem Szegedre, Szauder József mellett lettem tanársegéd. Közben Pesten megnősültem, sikerült is állást találni: a Szépirodalmiba kerültem szerkesztőnek. 1969-től azután három éven át ugyancsak Szauder József mellé kerültem, aspiránsként. Szakmailag neki és Klaniczay Tibornak köszönhetem a legtöbbet. Az aspiránsi idő alatt ösztöndíjas fél esztendő tölthettem Párizsban, ahova azután a későbbiek folyamán elég gyakran volt alkalmam visszajárni. 1973-tól 1994-ig voltam az Irodalomtudományi Intézet munkatársa, sokat dolgoztam, elég tisztességes a publikációs listám, de részt vettem a szakmai közéletben is: különböző tisztségeket töltöttem be különböző fórumokon, testületekben, szerkesztőségekben. 1984 óta veszek részt a felsőoktatásban, számos előadást tartottam külföldön is. 1991-ben védtem meg akadémiai doktori értekezésemet. 1994-ben kerültem át teljes állással az ELTE XVIII-XIX. századi Magyar Irodalomtörténeti Tanszékére, nyolc éven át vezettem is ezt.

Most – professor emeritusként – úgy gondolom, hogy nagyon sokat köszönhetek a Kollégiumnak. Elsősorban talán azért, mert a tagság kötelezettséget jelentett, nem lehetett ugyan megfelelni azoknak a terveknek és céloknak, amelyeket akkor tűztünk ki magunk elé, de az sem lehet, hogy ne törekedjünk rá. Saját ifjúságunk ítéli meg a legkeményebben életünket. Ez olyan energiaforrás, amely nem apadhat ki soha.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Saródi Szilvia*

Bratinka József (1971–1976)

Kérem, meséljen nekem a '70-es évek első feléről az Eötvös Kollégiumban!

Igazgatónk Novák Mihály vegyészprofesszor volt 1971-73 között, később pedig Nagy Géza. Zseniális embernek ismertük meg Nagy Gézát, aki a kádárista korlátok sűrűjében is be mert vezetni egy *Az egzisztencializmus filozófiai irányai* című kurzust a Kollégiumon belül. Ilyenekről akkor szinte sehol sem lehetett hallani. Ennek keretében ő Sartre-szemináriumokat, Suki Béla pedig Heidegger-szakszemináriumot tartott a Kollégiumban. Én akkor kezdtem el komolyabban foglalkozni Camus-vel. Róla, illetve filozófiai műveiről írtam szakdolgozatomat is, Nagy Géza irányításával. 1973-ban a debreceni diákköri konferencián is bemutakoztam a témával (*Albert Camus, l'Homme et l'Humanisme*). Nagy Géza különben Budapestről járt le, és a szegedi Francia Tanszéken tanított, később tanszékvezető, nagydoktor lett. Azóta elmentek, előbb Suki Béla Ságvári-tanár, azután ő is és sokan mások. . . Tehát az Eötvösben (szemben a többi kollégiummal) mindig is voltak belső szakszemináriumok, és oda a legjobb tudományos előadókat hívták meg, hirtelen visszaemlékszem Halász Elődre, aki hatalmas műveltségével érdekesítő világirodalmi előadást tartott, vagy a természettudományok területén a *Biológiai pokolgépek* c. előadásra, amely engem bölcsészként is megragadott.

A gazdasági ügyeinket, számláinkat az Irinyi Kollégium épületében intéztük, itt vettük fel a kedvezményes menzajegyeket is. Persze eljártunk máshová is, vettünk valamit a közértben, vagy beültünk a *Sárkányba* vagy a *Boszorkányba*. Ma már hihetetlen: az *Alsóvárosi Vendéglő* (az Eötvös-kollégisták akkori kedvelt helye) meghirdette, hogy Minden étel: 10 Ft. Néha társaságban lementünk a Gödörbe is, akkoriban 17,50-ért remek resztelt (vagy rántott) májat lehetett kapni, körettel.

Ami az Eötvös történetét illeti, először csak mi, fiúk voltunk a Kollégiumban, utána – épp az én diákbizottsági titkárságom idején – „koedukáltak” lettünk, megkaptuk második emeletet, ahová beköltöztek a lányok, ugyanolyan jelentkezési és válogatási szabályok szerint.

Melyek voltak az Eötvös további előnyei?

Mindenekelőtt a könyvtár. Amikor én lettem a könyvtáros, valamelyik könyvesboltban találtam egy prospektust, amelyben gyönyörű gótikus felirat volt: *Bibliotheca*. Rögtön kiragasztottam a középső helyiség ajtajára, amely korábban afféle polcos lerakat volt, és aláírtam hasonló stilizált betűkkel: *Silentium*. Azontúl ott nem lehetett beszélni. Dóbé Sanyi persze némely este behozott egy-egy nagy kancsó teát, és megkérdezte, kinek önthet. Trécselni maximum a szobákban, a folyosón vagy a konyhában lehetett. Sokat gitároztam is a konyhában, mert kiváló akusztikája volt... lejött Galántai Böbe vagy Font Márta, és akkor játszottam mindenfélét. Átnéztem az egész könyvtárat, egészen patinás gyűjteménye volt:

történelem, csillagászat, földrajz és főleg irodalom. Megvolt a teljes *Pallas Lexikon* sorozat, a *Révai Lexikon*, persze a legutolsó *Új Magyar Lexikon* sorozat és néhány régi, főként nyelvészeti kiadvány.

Tehát a bejáratától jobbra a harmadik helyiség volt a könyvtár, ahol szabályos tanulószobát rendeztünk be. Két szoba összenyitásából keletkezhetett. A széleken álltak a falakat befedő, nyitott könyvespolcok, középre hozattam a szembefordított hosszú asztalokat, székekkel. Utóbbiakról először Novák Mihály igazgatót kellett meggyőznöm, aztán valahogy az Irinyi gondnokság kifizette. Legalább 16 hely volt. Nagyon élveztük, hogy vegyész, matematikus, történész, jogász, mindenféle szakos beült oda. Együtt tanultunk, főleg a vizsgaidőszakokban, de évközben is: hazajött az ember az egyetemről, volt egy kis laza „előkészítés”, majd este kilenc-tíz óra tájban bejöttek az emberek. Mi Dóbé Sanyival sokszor hajnal négyig ott tanultunk. Egyébként szerettünk a Somogyi Könyvtárba is járni. Utánam Zalán (akkor Lipák) Tibor lett a könyvtáros.

Milyen volt az elhelyezés az 1970-es években?

Amikor én megérkeztem, akkor a szobákban két kétemeletes ágy volt mindkét szélen, középen térelválasztó szekrények, mögöttük íróasztalok, fiókokkal. Később megszűntek az emeletes ágyak, mindkét oldalon három-három ágy volt, én Csillag Andrással és Bácskai Mihállyal laktam ekkor egy oldalon (vele kerültem aztán versenybe az École Normale pályázatában). A másik oldalon Stachó Laci matematikus, Nagy György jogász és Krajcsi Péter. A szobák nem voltak egyformák, a folyosón jobbra volt egy-egy nagyobb szoba, az elején és a végén, az első után egy kisebb, utána a könyvtár, majd megint egy kisebb és végül a nagyobb szoba. A lányszinten (II. emelet) az első helyiség volt a könyvtár, sokszor – talán udvariasságból – ott tartottuk a diákbizottsági üléseket. (Mi rendszeresen feljártunk hozzájuk, tanulmányi vagy egyéb ügyekben, voltak, akik udvaroltak is.) Természetesen a szobákban is lehetett tanulni: ezt persze a jelenlétek és vérmérsékletek is befolyásolták. De a Bibliothecának külön hangulata volt, ott a komolyság uralkodott. Szerettük, mindenkinek megvolt a stabil helye, emlékszem én kiterítettem az egész Camus-anyagomat az asztalra, úgy készültem, naponta folytatva a munkát a diákköri dolgozatomhoz. Sárkány János vegyész is sokat volt ott, biológusok, olykor jogászok is, a matematikusok viszont – például Kérchy Laci vagy Stachó László – inkább fejben tanultak, elég volt nekik egy papír és ceruza, ha szemináriumi dolgozatot írtak. Mi, bölcsészek könyvek halmazával dolgoztunk. Egyszer, a szigorlat előtt megmértük centire: a három „spenóttal” (A magyar irodalom története), a jegyzeteinkkel – akkor még tömör gépeléssel, újságpapírra nyomtatták, és külön jegyzetboltban lehetett megvenni – és a kötelező olvasmányokkal (franciásoknak pl. Balzac, Victor Hugo, korábban Molière), a csatlakozó tanulmányokkal együtt mellmagasságot tett ki. Egyébként az Eötvösbe bárki bejöhett, nem volt ellenőrzés. Volt olyan, hogy én leendő feleségemmel fél 10-ig bent tanultam a szobában, aztán hazakísértem, és folytattam a könyvtárban. De többször tanultunk kint, a SZUE uszodában is, egy gyékényre

kifeküdve, az egész Balassit, Janus Pannoniust, a régi magyar irodalmat egymásnak felolvasva és kikérdezve.

A szegedi Eötvös Kollégiumot – a pesti Eötvös József Collegium mintájára – gróf Klebelsberg Kuno alapította. A pesti Eötvös pedig a francia École Normale Supérieure mintájára jött létre. Annak idején volt kapcsolatuk a két fenti „anyakollégiummal”?

Nagy Géza nagyon jól ismerte az École Normale-t és annak összefüggését a két magyar Eötvös-kollégiummal. Egyszer a pesti Eötvös József Collegiumban voltunk kirándulni a Ménesi úton, azt is Nagy Géza szervezte. Nem messze lakott tőle Budán. Előtte nemigen tudtunk a pesti Eötvösről, de ő ragaszkodott a kapcsolatfelvételhez. Egy busszal felmentünk, és találkoztunk velük. Ismerkedtünk, beszélgettünk, a két igazgató (ők már ismerték egymást) beszédet mondott, voltak szendvicsek, üdítő is. Mondjuk, vissza már nem látogattak sajnos. Nagy Géza különben megszállottan kutatott, tervezett, írt is az elitképzés lehetséges jövőjéről, mert annak idején egy kicsit „leült” az Eötvös Kollégium tekintélye.

Hivatalos kapcsolatunk a francia társintézménnyel nem volt, de én egy évre bentlakásos (pensionnaire intérieur) tagja voltam az École Normale Supérieurenek, egyedülként Magyarországról az 1975/76-os tanévben. Ott úgy mondták: les Normaliens, a végzeteknek pedig – sokáig nem értettem – az Archicube megszólítás járt ki. Sok ösztöndíjas is lakott a kollégiumban, köztük külföldiek. A rue d’Ulm utcai patinás, klasszicista kollégiumban – ha jól tudom – máig csak fiúk laknak (a lánykollégium külön, Párizs déli külvárosában található). Magyarországnak hivatalosan két ösztöndíjas helye volt, egy bentlakó és egy bejáró. Az „externista” egy debreceni francia szakos hölgy, Marosvári Mária – ma egyetemi oktató – volt. Néha találkoztam vele, de ő egy másik kollégiumban lakott. Az École Normale hatalmas elismerés tárgya volt, még a külföldi ösztöndíjasok esetében is. Ha a Sorbonne valamelyik egyetemén (1968 után ti. különválasztották a karokat) azt mondtam Rossignol professzornak, hogy az École Normale-ból jöttem, és szeretném felvenni az óráját, akkor rögtön azt felelte, hogy „természetesen”.

Franciaországban ez a csúcskollégium. Az École Normale Supérieure mögött a napóleoni elitképzés eszméi állnak, azt hiszem, ő is alapította. Életemben akkor volt először egyfős szobám, cellának hívtuk: egy ágy, egy szekrény meg könyvespolc, egy íróasztal kényelmes bőrszékkal. Ott írtam meg a szakdolgozatomat is. Lent volt egy hatalmas ebédlő. Az egész épület olyan kolostorszerű volt: középen egy négyszögű belső zárt udvar, pázsittal, fákkal és bokrokkal, meg egy medence tele aranyhalakkal, télen-nyáron. A kerengő helyett körben egy széles, kavicsos járda húzódott, bejáró ajtókkal. A belső homlokzatot egyenletesen elosztott, első emeleti falmélyedésekben a nagy francia tudósok mellszobrai díszítették. A kertudvarban diszkrét távolságra padok, ahol mindenki tanult, olvasott, sétált vagy elmélkedett.

Az École Normale a Sainte-Geneviève dombon, a Panthéon mögött nyíló Ulm

utcában van, szemben vele a történelmi Pasteur Intézet. Nem messze, ha lesétálunk a Boulevard Saint-Michelen, felbukkan Párizs „Nagyasszonya”, a Notre Dame. A rue d’Ulm végén egy bisztró is volt: Bar des Normaliens, oda jártak a tagok egy pohár sörre, egy vörösborra vagy szendvicsre. Klasszikus útvonalam volt a „Boul’Mich”, ki a Szajnáig. Mögötte, egy beljebb eső utcában megtaláltam Ady Endre szállodáját (egykori szerelmeinek és a versíró szellemének lakóhelyét): a Grand Hôtel aux Balcons-t. Emléktábla hirdeti a nevét és életét, amint József Attiláét is feljebb, a Luxemburg-kerthez közel, valamikori padlásszobája házfalán. Az École-nak megvolt a belső képzési rendszere, aminek a vége, illetve célja az Agrégation, az egyetemi képzés legmagasabb, a Maîtrise (magisztrátus) utáni szintje volt. Az École hallgatói azért eljárak az egyetemi kurzusokra (ezeket szabadon megválaszthatták), de kezdettől fogva erre a felsőfokú versenyvizsgára készültek, ugyanis évente kötött számú jelölt nyerhetett Agrégé(e) diplomát. A legtöbben 2-3 év után – kemény munkával – le is tették a vizsgákat, ami a szakterületükön gyakorlatilag professzori rangot adott. Egy ilyen „aggregáció” valóságos életbiztosításnak számított és azt jelent ma is, a középiskolai tanárok között a legmagasabb szintet jelenti, bérben is. Volt egy latin-ógörög szakos barátom, később, a 80-as években, magyar feleségével többször meghívtak bennünket. Rajtuk láttam, hogy egy ottani tanári fizetésből simán el lehet tartani négy gyereket, az asszonynak (angol szakos tanár) nem kellett dolgoznia, érdeklődésből járt be a magyar órákra a Lille-i egyemen, ahol én magyar lektorként oktattam akkor.

Bent az École-ban folyamatosan szerveztek nívós előadásokat, az aggregációs témáknak megfelelő szakszemináriumokat, matematika, kémia, biológia, történelem, irodalom, nyelvészet, stilsztika és – a hely szellemének megfelelően – filozófiai témákban, a legjobb előadókkal. Meglepetésemre az én Camus szakdolgozati témám és az egzisztencializmus, akárcsak Sartre, ott már „lejár lemeznek” számított. Azért találtam érdekes előadásokat, itt vettem fel Tzetan Todorov világhírű stilszta szemináriumát, vizsga nem volt, de máig megvan a bizonyítványom róla. A fent említett Rossignol professzornál francia nyelvészeti szemináriumot végeztem.

Nagy Gézával többször is találkoztunk Párizsban, sétáltunk a környéken, megittunk egy-egy kávé, és beszélgettünk. Bár maga soha sem volt tagja az École-nak, nagyjából mindent tudott róla, többször járt kint vendégtanárként. Fiatalabb kollégájához, Németh Jenőhöz hasonlóan mindig a közeli Hôtel de la Poste szállodában lakott. Odakint is tanított engem, megértő, de szigorú stílusban azt mondta: „Legalább olyan jól kell tudnod franciául, mint a franciák. Járj el az órákra, vállalj szemináriumi dolgozatot, előadást meg mindent”. És én mindent fel is tettem erre. Magyarul nem is beszélhettem a városban, a kollégiumban meg nem volt kivel.

Milyen feladatai voltak a kollégiumi titkárnak az Eötvösben?

Előtttem Frank Gábor volt a diákbizottsági titkár, engem Csapody Miklós követett. A leköszönő titkár javasolta mindig a következőt, akit általában meg is

szavaztak a tagok. Volt még a vécépapír-felelős, azt ugyanis nem kaptunk, tehát az ellátást komolyan meg kellett szervezni. Persze mindenki mosolygott rajta. Ezt a tisztséget általában a könyvtárosság követte. A diákbizottság időnként összeült, négy vagy öt főből állt. Ezeken az igazgató nem vett részt, ma úgy mondanánk: hallgatói autonómia. Megtárgyaltuk a dolgokat, és ha fontos dolog akadt, akkor összehívtuk a tagságot. Néha az igazgató is összehívott ilyeneket.

A titkár tehát cserélte az írógépben a szalagot, intézte a számlákat, harcolt a könyvtárfejlesztési keretekért, veszekedett az Irinyi gondnoksággal, hogy nincs a takarítónőnek (a legendás Teri néni) valamilyen takarítószere, felismerte a hiányosságokat, figyelemmel követte a kollégiumi élet eseményeit, a tanulmányi eredményét mindenkinek be kellett mutatnia a diákbizottság előtt, ha nem felelt meg az elvárt szintnek, akkor a titkár négy szemközt elbeszélgetett a taggal (persze a titkárnak kitűnőnek kellett lennie). Nekem egy-két ilyen esetem volt, a személyes ráhatás eszközével, az Eötvös Kollégium eszméit átismételve sikerült megoldani a helyzetet.

Sörözés is volt, de részegeskedés sosem. Azonkívül szabad bejárás volt, csengetni kellett, mert kívülről csak gomb volt, az első szoba feladata volt az ajtónyitás, vagy aki tudta, hogy hozzá jönnek. Bevezettük még – az én javaslatomra – az „externista” státuszt. Az akkori vegyes diákülés el is fogadta, de túl nagy érdeklődés nem volt rá. Például bejegyeztük Domonkos Laci barátomat és Kaiser Mártát (Laci későbbi feleségét) és persze az én későbbi feleségemet. Arra vigyáztunk, hogy a bejárók és a velük folytatott beszélgetések ne zavarják a többieket és a Kollégium életét.

A Mikulás szertartásszerű ünnepség volt nálunk, a karácsonyi hazatérés és a vizsgaidőszak előtt. Egybegyűltünk – utóbb a lányokkal bővült ki a csapat –, általában a könyvtárban, és megajándékoztuk egymást az előre, titkosan kisorsolt nevek szerint. Legtöbbször az igazgatónkat is meghívtuk. Volt, aki beszédet kanyarított, volt, aki nem. Szép emlék, hogy engem még tanársegéd koromban is vissza-visszahívtak ezekre az Eötvös-összejövetelekre.

Megszűnés fenyegette a Kollégiumot ekkortájt?

Egyfolytában. Különösen miután végeztem, elmentem a Kollégiumból. Voltak támadások. Mi ez, hogy így elkülönülve, meg hogy az elitképzés? Sokszor gúnyolódtak a József Attilások is, de mi azért kivédtük ezeket. Az igazgatóink pedig mindig is kiálltak az „Eötvös – École Normale Supérieure” eszmények mellett. Másfelől összesítéseink voltak arról, hogy ki milyen eredményeket ért el tanulmányaiban és később. Nagy Géza igazgató, az „elitképzés” nagy ismerője és bölcsész híve a leghatározottabban visszaverte ezeket a támadásokat.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Saródi Szilvia*

Brenyó Mihály (1961–1963)

Adataink szerint 1961-től 1963-ig volt Kollégiumunk tagja.

Az első két évben a Bolyai Kollégiumban laktam. A harmadik évben év közben az akkori igazgató, Bakos Mihály szólt, hogy költözhettek az Eötvös Kollégiumba, ha akarok. Az Eötvös akkor a mai Bolyai Intézet épületében volt, annak a Tisza felőli részében. Pontosan nem tudom, hogyan kerültem be, de akkor már az Analízis Tanszék demonstrátora voltam. A Kollégium két nagy szobából és egy köztük lévő könyvtárból állt, és volt még egy vizesblokk. Akkoriban a Ságvári Gimnázium ugyanabban az épületben volt még, keresztül kellett masírozni rajta, ha az ember be akart menni a Kollégiumba. Az Eötvös-kollégisták között volt nyolc bölcész és tíz TTK-s. Volt négy vegyész: Seres László, és az eggyel feljebbi évfolyamból Seres István, Novák Mihály, Ács Gábor. Voltak a matematika-fizika szakosak: Móricz Feri, Szomor Pali, Megyesi Laci és én. Juhász Miki és Farkas József (aki itt végzett a kecskeméti Katonában) voltak a biológusok. Aztán voltak a bölcészek: Bodó Karcsi, Csányi Miklós, Farkas Pista, Takács Laci, Rigó Béla, rájuk emlékszem.

Később átköltözött a Kollégium a Batthyány utcába?

Igen, 1961-ben. Volt egy takarítónő, de nem volt portás sem, mint a korábbi helyen. Saját kulcsunk volt, a kertben voltak barack- és körtefák. Volt egy nagy terasz, elfértünk rajta mindannyian, ott ettünk. Négy szoba volt, a folyosó végén pedig két fürdőszoba; az egyik kádas, a másik tusolós. Útba esett az egyetemre menet egy ABC és az Ady tér is. Ez az időszak sokkal szabadabb volt az elhelyezést illetően.

A Kollégium igazgatója ekkor Grasselly Gyula volt. Mi volt az ő munkamódszere a Kollégiumon belül? Hogyan próbálta megfogni a diákokat?

Bennünket nem kellett „megfogni”. Mindannyian szegények voltunk. Szükségünk volt arra, hogy jeles legyen az eredményünk, így lehettünk a Kollégium tagjai. A szociális ösztöndíj mellett szükség volt a minél jobb eredményre azért is, mert a szerény diákéletnek ez feltétele volt. Az én édesapám például akkor 1600 Ft-ot keresett, amiből nekem a biztos részem a havi 150 Ft családi pótlék volt. Emellett úgy juthattam némi plusz pénzhez, hogy korrepetálást, sőt vagonkirakást vállaltam. Voltak a Kollégiumban kötelező nyelvórák, az egyetemi kurzusokon felül. Azután vagy tudományos munkát kellett végezni, vagy szakkört kellett tartani, erről félévente mindenki beszámolt a többiek előtt, ők pedig hozzászóltak. Egyébként önállóak voltunk, teljes felelősséggel. Az egyetem tudományos rendezvényeiről, a tanszékek életéről jobban tájékozottak voltunk, mint a hallgatók többsége. Tanáraink jól ismertek bennünket. A gyakorlatvezetők nem csak tudásunkról, képességeinkről, de a tanári pálya iránti elkötelezettségünkről és rátermettségünkről is meggyőződtek. Az 1961-ben Kossuth-díjat kapott Tandori Károly még végzésem után négy évvel is név szerint szólított, amikor a Bolyai Intézetben jártam.

Szóval hihetetlen könnyű dolga volt velünk az igazgatónak. Én egyetlen említésre méltó veszekedésre sem emlékszem. Soha nem kérdezett bennünket a másiktól. Motiválni sem kellett bennünket. Úgy havonta egyszer láttuk a Kollégiumban, de minden dolgunkról tudott. Naprakész volt belőlünk, a tanszékekkel nagyon jó kapcsolatot ápolt. Néhányan voltunk, akik a végzés után a középiskolai gyakorló oktatásba kerülünk (rajtam kívül Szomor Pali is, ő Kistelekre), a többiek mind akadémiai vagy egyetemi státuszba, illetve kutatóintézetbe kerültek, mint például Farkas József a Kecskeméti Zöldségtermesztési Kutatóintézetbe.

Ön szakkört tartott vagy tudományos munkát végzett?

Matematika-szakkört tartottam a Rózsa Szakközépiskolában, ami akkor nyílt Új-szegeden. Én kezdeményeztem az egészet. Úgy emlékszem, hogy pedagógiai gyakorlaton voltunk ott néhányan, és nekem szimpatikus volt az iskola, ahogyan a diákokat tanították, és a diákok érdeklődése is tetszett. Békéscsabán a Rózsa Ferenc Gimnáziumban matematikaszakkörre jártam középiskolás koromban, ahol Molnár László tanítványa voltam, no meg kollégista. Diáktársaim gyakran kértek tőlem segítséget házi feladataik elkészítéséhez, az anyag megértéséhez. Itt Szegeden a matematikai valamint pedagógiai és pszichológiai ismereteim birtokában igyekeztem a szakkörön megszerettetni a gyerekekkel ezt a tárgyat. Középiskolai és egyetemi diákéveim tapasztalatai alapján tudtam, hogy a tudományt jól művelő tudós emberek és a középiskolai tanárok nem mindegyike tudja jól átadni ismereteit, lekötni tanítványai figyelmét. Én tanár akartam lenni, így a jól tanítás mestersége érdekelt. Az egyetemen akkor a pedagógiát, a szakmódszertant nem tekintették a tudomány részének, hallani sem akartak például arról, hogy valaki ebből doktoráljon. Kalmár László professzor úrnál éreztem, hogy ő az ebbéli tudást is fontosnak tartja. Ő egyébként arról volt híres, hogy pillanatok alatt átlátta a dolgokat. Egyszer Franciaországba összehívtak egy háromnapos találkozást, mert két gyerek azt állította, hogy megtalálta a perpetuum mobilét, és senki nem tudta cáfolni. Laci bácsi megkapta az anyagot, a két fiatal elmondta a magáét, majd Laci bácsi szót kért. Angolul, németül és franciául is egy perc alatt megcáfolta az állításukat, ezzel véget is ért a konferencia. Kalmár Laci bácsi egyébként hihetetlen gyorsan beszélt és írt. A gyorsírás mértékegysége az „1 Kalmár” volt. Mondta, hogy ha hibázik, szóljunk. Egyszer már a hatodik táblánál járt, amikor szóltunk, hogy az elsőn hiba van. Mire ő: „Igaz, de jól mondtam, azt figyeljék!” Mászor jól írta, de rosszul mondtam, megint szóltunk: „Igaz, de jól írtam, azt figyeljék!” Nem telt el egy hónap, megint volt egy kis hiba, szóltunk ismét: „Igaz, de jól gondoltam, azt figyeljék!” Nagyon szerette azt, ha tömve volt a terem a vizsgák alkalmával, akkoriban nála nyílt vizsgák voltak.

Fenyegette akkoriban megszűnés a Kollégiumot?

Nem. Nagyon beépültünk a karok életébe meg az egyetemi sportéletbe. Gécseg Feri és Móricz Feri egyfajta etalonként állt a többiek előtt. Gécsegnek tizenkilenc éves korában volt két tétele.

Külön tudósképzés nem volt, az egyetemen ugyanazt tanulták azok, akikből középiskolai tanár lett, meg akik kutatói pályára mentek. Ezzel azért nem teljesen értettünk egyet. A bölcsészek Ilia Mihály körül csoportosultak. Emlékszem, Váczi Mihályt meghívták irodalmi estre az egyetemre, és valahogyan ott az Eötvös Kollégiumban fejeződött be az előadás, a bölcsészek szobájában. Csüngtünk az emeletes ágyakról mindenfelől, levegő is alig volt, éjszakába nyúló, óriási beszélgetés volt. Szóval a nívó önmagáért beszélt. Saját rendezvényeink nem voltak, nem volt miből és hol. A jogászok összejöveteleire nem jártunk. Bálokra igen, az Ady téren voltak. Két dzsúdós barátunknak köszönhetően mindig rend volt. Ezek a társaságok inkább az egyetemi társakhoz kötődtek, mint a Kollégiumhoz. A leginkább szervezett élete szerintem a biológusoknak volt, akik nyári gyakorlatra, Tisza-túrára mentek, stb.

Mit szól ahhoz, hogy össze akarják vonni a természettudományos tárgyakat?

Nem értek vele egyet, nem tartom jó ötletnek sem. Már a természettudományos tárgyak óraszámának jelentős csökkentése is nagy hiba volt. Régen is volt olyan, hogy egy fizikus (például Szalay László, aki Eötvös-kollégista volt) a biológia határterületeivel kezdett el foglalkozni. A határterületi feladatokat ma tudós teamek végzik. Nem akarnak ezekre külön szakokat indítani. Azt tartanám fontosnak, hogy minden természettudományos tárgyat tapasztalatokra, illetve kísérletekre építve tanítsunk, és így ismerjék meg és értsék meg a fiatalok a természeti törvényeket a maguk összetettségében, sokoldalú összefüggéseikben. Ezt a célt követve, a tanári továbbképzéseket ebben preferálva, a tanárokat ösztönözve, szerintem ez lenne a cél érdekében járható út.

Melyek voltak tanár úr igazgatói éveinek legnagyobb sikerei?

Tizenöt évig álltam a kecskeméti Bányai Júlia Gimnázium élén, 1978-tól 1993-ig. Ekkor kezdődött a fakultációs program a gimnáziumi oktatás megújítása érdekében. Célja az életpályára történő jobb előkészítés volt. Nálunk minden kolléga végiggondolhatta és eldönthette, hogy melyik tárgyat kívánja mélyebben tanítani, hogy eközben a tehetséggondozás szakavatott mesterévé váljon. Ezt a folyamatot eredményesen folytatva jutottak tanítványaink és a gimnázium is egyre előbbre. Az egyedi nyolcosztályos gimnáziumi program kidolgozásával és megvalósításával igazi alkotóközösségként dolgozott és dolgozik ma is a nevelőtestület. Az eredmények ma már az ország legkiválóbb gimnáziumai közé sorolják a Bányait.

Mennyiben segítette egyéni pályáját a Kollégium?

Nekem a szemléletmódomat, a gondolkodásomat alakította és önállóságra nevelt. Én tizenkét éves koromtól matematikatanár szerettem volna lenni. A Kollégium nem vitt közelebb ahhoz, hogy egy szűk területen elmélyedjek és tudománnyal foglalkozzak, ahhoz azonban igen, hogy ne egyszerűen a megélhetésért akarjak tanítani, hanem megszerettessem és megtanítsam a matematikát minden rám bízott diáknak, hogy közülük minél többen a szó igazi értelmében tanítványaim legyenek. Így már több mint húsz éve irányult és irányul figyelmem a matematikai

tehetségek felismerésére és fejlődésük segítésére. Úgy érzem, mások is észrevették törekvéseimet, hiszen pedagógiai és szakmai munkámért több elismerést is kaptam (Apáczai Csere János-díj, Beke Manó emlékdíj, Ericsson-díj, Pólya György-díj, Kecskemét város oktatási díja).

Talán az Eötvös Kollégiumnál is többet jelentett Kalmár Laci bácsi, aki az évfolyamból négy-öt embert behívott a szobájába és elmondta, megnézte az eddigi életünket, hogy mi a legszegényebbek vagyunk itt, hogy ő is így nőtt fel, és ha bármi problémánk van, akkor az ő ajtaja egy kopogásra nyílik a számunkra. Ekkora bizalma volt, és ezt a bizalmat az Eötvös Kollégium általánosította, óriási tanáregyenlőségektől kaptak a kollégisták bizalmat. Ezt a bizalmat egész pályámon igyekeztem továbbadni a saját diákjaimnak.

*Az interjút Balogh Teréz, Fridrik Richárd és Varga-Orvos Zoltán
készítette 2009-ben Kecskeméten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Buzás István (1963–1967)

Hogy került a Kollégiumba?

Veszprémbe jártam a Vegyipari Technikumba, Nagy Lacival együtt. Leindler László is volt tanárunk (mindketten szegedi Eötvös-kollégisták). A középiskolából hozottakat jól tudtam hasznosítani az egyetemen is, olyannyira, hogy ott már egy négyesem sem volt, bár a technikumban nem számítottam a legjobbak közé. Az egyetemi jegyeknek köszönhetően már az elejétől kezdve népköztársasági ösztöndíjas voltam. Ez 1000 forintot jelentett, a Kollégiumért pedig úgy emlékszem, 160-at fizettem. Érettségi után két évig nem kerültem be az egyetemre. Első évben még Zalotai Lajossal együtt laktunk a Szilléri sugárút végén egy kertes házban.

Lajos az első félév után, 1963 tavaszán bekerült a Kollégiumba, de engem nem vettek fel. Annak idején úgy volt, hogy ha csak egy tag is azt mondta, hogy nem, akkor nem került be az illető. Velem is ez történt. Egyébként felvételi beszélgetés volt, a tagok meghallgatták az embert, Gyula bácsival pedig külön beszéltek meg a véleményüket. Én az első alkalommal el sem jutottam a beszélgetésig. Hivatalos kiírás nem volt, mindenki tudta, hogy a legjobbak megpályázhatják, szigorú feltételek mellett. Másodév elején kerültem be az Eötvösbe, ami akkor a Batthyány utcában volt, úgy hívtuk, hogy a „Báró”. 1965 őszén el kellett jönnünk, mert óvoda létesült a helyén.

Anyagilag milyen helyzetben voltak annak idején?

Az egyetemen nem kaptam semmiféle kedvezményt, és otthonról sem kaptam támogatást. Ha nem lett volna az ösztöndíj, akkor haza kellett volna költöznöm. Apám még személyi kölcsönt is felvett, hogy egyetemista lehessen, hiszen az egyetem elején még nem volt ösztöndíj. Második félévben már a maximális ösztöndíjat kaptam, ami kétszázötven forintot jelentett, de albérletre és étkezésre ez kevés volt. Negyedévesként Csányi László, a szervetlen kémia professzora kért fel, hogy fogadjak el egy intézeti ösztöndíjat, mivel elsőéves korom óta bent dolgoztam Lakatos Bélánál. Én azonban ezt nem fogadtam el. Csányi annyira mérges lett, hogy a szervetlen szigorlatról, ami nyilvános vizsga volt, szó szerint elküldött. Biztos voltam benne, hogy elégtelent kaptam. Eredményhirdetésre visszamentünk, tele volt az előadó, mindenki ismerte a sztorit, jöttek hozzám a nap folyamán, hogy végre te is beléptél az utóvizsgások táborába. A jelesektől kezdték a felolvasást, a végén ez jött: „végül elégtelen érdemelt...” és elkezdtek sorolni a neveket, majd a legvégén: „és Buzás István jeles”. Mondanom sem kell, meg volt rendezve az egész, és drámai hatása volt. Máskor egy fizika vizsgán arról a tételről kezdtem el beszélni nagy meggyőződéssel, amelyiket tudtam, nem pedig a kihúzottról, a vizsgáztató nem vette észre és jelest adott. Huhn Péter bácsi is kivágott egyszer, bár nem írta be az indexembe. Amikor másodjára szépen feleltem nála, odafordult Gyuris Lacihoz, aki végtelenül csendes, szerény Eötvös-kollégista volt, és

akkoriban már Huhn Péter demonstrátora, és megkérdezte: „Miért adtam ennek elégtelent?” „Valami tévedés volt.” – mondta, erre jelest kaptam. Huhn Péternek egyébként az volt a szavajárása, hogy „Ezt még a nyugdíjasok is megoldják az utcán, úgyis ráérnek.” Ilyen véletlenek is segítettek néha, hogy megtartsam a népköztársasági ösztöndíjamat, ami számomra létszükséglet volt. Zalotait és Kiss Ákost nagyobbra tartottam magamnál, de volt úgy, hogy nekik is becsúszott valami baki.

Milyen volt Grasselly Gyula igazgatóként?

Gyula bácsival egy házban (a református palotában) lakott nagyanyjánál évfolyamtársunk, Sasvári Mária (Sasvári Kálmánnak, a Kollégium első tagjának az unokája), későbbi feleségem, Hartyányi Marietta, és ott lakott még a feleségemen kívül egy másik „levelező Eötvös-kollégista”, Szalai Anikó (Varga István későbbi felesége). Lakó volt még a nemzetközi jog nagy öregje, Buza professzor, és gyakran megfordult az ipolytarnóci lelet kapcsán ismert öslénytanos, Tasnády Kubacska András is. A lakás tele volt a magyar állam által védett, értékes festményekkel (Aba-Novák és hasonlók) – néha kölcsön is kérték őket tárlatokra. Ha disznóságot csináltunk, mondjuk randalíroztunk a városban éjszaka, akkor Gyula bácsi a Kollégiumban összehívott bennünket. Elmondta, hogy így nem illik viselkedni, de mindnyájan tudtuk, hogy ezekből nem lesz baj. Azután néha be kellett mennünk a rektorhoz is, ha neki is jelentették a történeteket. Az egyik ilyen fejmosás alkalmával, amikor Gyula bácsi is ott volt, bűnbánó képet vágunk, de vigyáznunk kellett, hogy ki ne pukkadjon belőlünk a nevetés, mert láttuk, hogy Zalotai heccből elemelt a Kollégium számára egy nagy kristályhamutartót. Tehát kimentett bennünket, ha bajba kerültünk.

Hogy miért kerültünk bajba? A lányok bejárása, a hangoskodások és Fényi Szaniszló miatt. Volt egy hírhedt lovasrendőr, kicsi ember volt, ezért mindig a lovon maradt. Ő mindig elmondta, hogy „Ezek mindent megengednek maguknak, ezért invesztált a népköztársaság beléjük annyit.” Éjszakánként többször találkoztunk vele: már több háztömbnyi távolságból hallottuk a paták hangját, a város akkoriban csendesebb volt. Gyula bácsi megjött, leült és lehorgasztott fejjel kötelességszerűen elkezdte, hogy „Már megint mit csináltak?”

A Kollégium múltjáról nem nagyon mesélt. Az volt a munkamódszere, hogy békén hagyott minket. Néha bejött, és megkérdezte, hogy mire van szükségünk? Ez lehetett jobb takaró, világítás, könyvek, televízió, jegyzet, stb. Állandó téma volt, hogy kevés az ösztöndíj. Ha mondtunk valamit, akkor azt megszerezte. Én soha egy jegyzetet vagy szakkönyvet nem vettem, ha kevés volt, akkor vettek még. Ez a fajta közvetlenség nekünk nagyon sokat jelentett. Akkoriban nagyon nagy volt a távolság az oktatók és a hallgatók között. Szerencsére számunkra léteztek kivételek, akár Gyula bácsi, akár Seres Laci, Hackl Lajos és a többiek a tanszéken, akik korábban Eötvös-kollégisták voltak. Akkoriban nagyon zárkózottan éltek az emberek. Ezért is volt nagy dolog az Eötvös Kollégium. Másoktól később tudtuk meg, hogy amikor 1956-ban statárium volt, akkor Gyula bácsi beköltözött

a Kollégiumba, és személyesen gondoskodott róla, hogy senki ne menjen ki. Ez nagyfokú éleslátásra vall, egy célja volt, hogy az órá bízott fiúk ne keveredjenek bajba. Azt se tudtuk, hogy a tanszékeken kik voltak a háború előtti Eötvös-kollégisták. Nem nagyon dicsekedtek vele, hogy a klerikális Horthy-korszakban elitista kollégiumba jártak. Csak a helyzet illusztrálására említem, hogy például a Hősök kapuja Aba-Novák freskói le volt takarva szürke vakolattal, mi persze tudtuk, hogy mi van alatta.

Néhány nagyon fiatal, korábbi Eötvös-kollégistától eltekintve, egyáltalán nem volt kapcsolatunk a tanszékiekkel. Éppen csak megtúrték a Kollégiumot, állandóan ide-oda költöztünk. Minden évben szó volt róla, hogy megszüntetik, megérzésünk szerint Gyula bácsinak és a korábbi Eötvös-kollégisták háttérmunkájának köszönhattuk, hogy nem került rá sor. Az Eötvös, így utólag végiggondolva, valahogy ottmaradt véletlenül, mintha elfelejtkeztek volna róla. Egyfajta 1956-os vívmány volt, amelyet meg kellett volna szüntetni. Még az is lehet, hogy szervezetileg nem is létezett, csak Gyula bácsi magánakciója volt a folytatás. Ebben sokat segíthetett, hogy Gyula bácsi akkor nem engedte ki a kollégistákat. Ha a kollégisták egy kicsit is részt vesznek az '56-os eseményekben, írmagja sem maradt volna az Eötvös Kollégiumnak. Valószínűleg ezzel az altatással tudtuk átvészelni a kritikus időszakot, nem verték nagy dobra az egészséget, nem volt felvételi hirdetés, a régiekkel is ezért nem volt kapcsolatunk, akik azonban védangyalként valószínűleg a megfelelő helyeken támogattak bennünket.

A rendszer érezte a befolyását a Kollégiumban?

Nem volt jellemző. Az egyik Eötvös-kollégista volt az egyetemi KISZ-titkár, de a Kollégiumban ilyen minőségében nem nagyon mert megnyilvánulni. A párt elvárása az volt, hogy politizáljunk, de úgy, ahogy ők akarták, nem engedtek teret egyéni véleményeknek. Az újságokban leírtak is csak lözúngok voltak. Mi mind ezen persze átláttunk, nem érdekelt bennünket ez az egész. Volt persze egy két dolog, ami rést ütött a merev rendszeren: akkor jelent meg az ÉS, a Nagyvilág, a filmklub, Nemeskürty vezetésével, ahol az Eötvös is felvonult teljes létszámmal. Úgy éreztük, hogy végre szabad a gondolkodás. Volt egy anonim felmérés a politikai beállítottságunkkal kapcsolatban. Utólag megbeszéltük, hogy miket írtunk be, és dőltünk a röhögésről. Volt egy kérdés például, hogy „mi az az irredenta”, azt válaszolta valamelyikőnk, hogy „nem tudom, de csonka Magyarország nem ország, Egész Magyarország mennyország”. Izzott a mélyben sok dolog, Szekfű Laci ennek hangot is adott. Kézről kézre adtuk Szolzsenyicin írását, de minden effélét szűk körben csináltunk. Mi másra koncentráltunk: az egyetemre, kultúrára, sportra. Jártunk népitáncolni, kaptunk érte kalóriapénzt, később csak cukrot és citromot. Zalotai Lajos hivatalos csapatban atletizált. Jártunk a Béke Tanszékre, a Bárkába (a Szilléri sarkán), a Kispapba, a Zöld Takonyba (az állomás mögé). Havonta kibéreltük a vasutas kultúrházat az évfolyammal, ahol a kollégisták is törzsvendégek voltak. Nagyon szerettük, ha a szabadság foszlányai meg-megjelentek az életünkben: emlékszem az első sztereó hangfelvételre, az

Amerikáról szóló előadásokra, a twist megjelenésére vagy a Beatlesre. Itthon csak a Rádió Luxemburgon lehetett ilyeneket hallani nagynéha, ha befogtuk. Voltunk egyszer az NDK-ban, ahova kivittük a hosszúhullámot is fogni képes rádiókat, amilyen a kintieknek nem volt. Otthon ez a képessége semmire sem volt jó, mert csak a Rádió Moszkva volt hallható, de az nagyon. A kempingben észrevettük, hogy állandóan jönnek utánunk. Kiderült, hogy befogtuk egy olyan adást, ami a Beatles dalait adta. Erre mi azonban csak hónapok múlva, itthon jöttünk rá, hogy ők voltak azok.

Vagy hozhatnám példának a nyelvtanulást. Oroszt kellett tanulni másodév végéig, csak utána lehetett választani valami mást. Utazni sem lehetett akkoriban szabadon, sokan Jugoszlávián és Olaszországon át hagyták el az országot (Szani is), de volt egy „pofátlan” ismerősünk, aki Leningrádon keresztül ment, mert tudta, hogy a turistákat egy napra átviszik Helsinkibe.

Milyenek voltak a kollégiumi társak?

Nagyon jó közösség volt, napokig tudnám mesélni a sztorikat, mindenkinek volt valami flúgja, mondok néhányat, amely kapásból eszembe jut. Hackl Lajos, korábbi tag, szervezett számunkra Németországba nyári munkát, két-három éven keresztül jártunk ki, és nagyon jól kerestünk. Mai napig vannak ott vásárolt ágy-neműink, az volt a stafírunkunk. Azóta azokat az üzemeket már lebontották, annyira környezetszennyezőek voltak, az egyik Skopau mellett volt, tizennégyezren dolgoztunk benne.

Gyuris Laci jópofa és zseniális fiú volt. Akkortájt jött ki a Rubik-kocka, egy-két példányban volt elérhető. Megkeverték, odaadták neki, kezébe vette, nézte néhány percig, majd azonnal kirakta. Félelmetes tehetség volt. Vagy Zalotai Lajos, aki megunt, hogy Baróti Tibi úgy tanulja az olaszt, hogy üvöltve énekel valami olasz áriát a vécén. Én épp valami p-metil-toluolt szintetizáltam a tanszéken, amelyről utólag kisült, hogy könnygáz. Zalotai becseppentett egy keveset a vécé mögé, Baróti sűrű káromkodások közepette menekült ki, úgy, hogy még az alsóneműjét se húzta fel. Talán Ferke Bandi (Zalotai unokatestvére) volt az, aki elment egyszer tusolni, jött vissza mezítláb, törölköző nélkül. Időközben azonban a levelező lánytagok bementek a szobájába, meglepődött és annyira hirtelen fékezett, hogy fenékre ült. Visszahőkölt és távozott az ellenkező irányba, ahonnan pedig Flórányó jött (a ház korábbi tulajdonosa, akkor már albérlője), szóval két tűz közé került, már nem is emlékszem, hogy hogyan oldotta meg a helyzetet.

Vagy ott volt Szaniszló. Egyszer a nyári gyakorlat után Németországban kirándultunk a feleségemmel, amikor eszünkbe jutott, hogy nem iratkoztunk be az egyetemre. Gondoltuk, hogy Fényi Szaniszlónak írunk egy képeslapot, adja le az idexünket. Szani a Kollégium állandó bejáró tagja volt. Az akkori NDK-ra jellemzően a tengerparti kisváros szinte kihalt utcáján sétáltunk, képeslapot kerestünk, egyszer csak megláttunk egy bóklászó alakot az utca végén, aki egyre közelebb jött, mignem kiderült, hogy Szani az. „De jó, hogy itt vagy...” – kezdtük

volna elmondani neki az esetet, mire ő csak intett: „Szervusztok, szervusztok!” – és ment tovább, mintha csak Szegeden találkoztunk volna.

Szani öntörvényű ember volt, nem kötődött sehova. Volt egy préselt lemezből készített faháza, amelyben Bartos Misi telkén lakott Újszegeden. Amikor Szani elkészítette a házat, akkor felraktuk egy teherautóra, és kivittük. Szani rendszeresen bejárt a Kollégiumba, hozott pokrócokat, leterítette könyvtárszobába, és ott aludt. Komoly elméletei voltak arról, hogy miért nem kell túl gyakran mosakodni, az egyik az volt, hogy az ember nem víziállat.

Hogy jöttek ki egymással a TTK-sok, bölcsészek és jogászok?

Nagyon jól, csak jókat tudok mondani. Dett Lacit is szerettük, flúgos volt, mint mindenki. Az én időmben ő volt az első és egyetlen jogász a Kollégiumban, és csak próbaidőre. Később ügyvédként védte a prostituáltakat a valuta-perben, jókat mesélt róla.

Farkas Jóska egyszer az első randijára készült napok óta, beillatosította magát, nyakkendőt kötött, kivasalta a fehér ingét, mindnyájan drukkoltunk neki, és hülyébbnél hülyébb tanácsokkal láttuk el. Azután valamelyik egy lavór poros szemet öntött a kályhára, amitől a cserépkályha éppen akkor robbant fel, mikor indult volna, tiszta korom lett minden, Jóska randevúja pedig elmaradt.

Azt hiszem, Földvári Laci volt az, aki befogott egy őszi legyet, Alfrédot. Nem volt szabad bántani, nem szabadott szellőztetni, meg lett mondva a takarítónak is. Hoztunk neki cukrot a menzáról, vigyáztunk rá, míg valami nem kollégista agyon nem csapta. Amikor hazajöttem, Alfréd gyufásskatulyában fel volt ravatalozva két gyertyával.

Vagy ott volt Csányi Miki, aki nagy filmes volt, behozta egyszer Mary Zsuzsit a Kollégiumba beszélgetni.

Természetesen rólam is keringtek sztorik. Az egyik legemlékezetesebb az volt, hogy jöttem haza valahonnan, nagy hideg volt, esett a hó. Szokás szerint ki voltak dobálva a könyvek a könyvtárszoba asztalán, én fogtam és felkaptam az egyiket, közben a teraszajtó nyitva volt az udvar felől. Belelapoztam a könyvbe, majd annyira érdekesnek találtam, hogy ott helyben télikabátban elolvastam. Közben éjszaka lett, feltámadt a szél és befújt a hó, a többiek meg csak arra lettek figyelmesek, hogy lassan betemet.

Voltak bejáró vagy visszajáró tagok is?

Volt mindkettő. Az előbbieket úgy hívtuk, „levelezők”. Főleg kinek-kinek a barát-nője, későbbi felesége. Akkoriban nem laktak lányok hivatalosan a Kollégiumban, de ez nem jelenti azt, hogy nem is voltak jelen. A Bátorban saját kulcsunk volt, amit stikában lemásoltunk a levelezőknek is. Még évek múlva is tartottuk a kapcsolatot a tagokkal. 20 évvel végzésünk után például felhívtam Németországban Kisary Miklóst, mert valami beszédet kellett tartanom, de nem nagyon tudtam mit kitalálni, olyat meg nem akartam, amivel nem értek egyet. Miklós akkor

Kelet-Berlinben az NDK Követségen dolgozott, diplomata lett. Telefonba diktálta le nekem a szöveget. A tanszékeken tudták rólunk, hogy Eötvös-kollégisták vagyunk (tudtak a Kiss-Zalotai-Buzás triumvirátusról is), főleg a fiatalabb tanszéki oktatók, részben maguk is volt Eötvös-kollégisták lévén. Sőt, úgy éreztük, hogy bizonyos értelemben tartottak is tőlünk, hogy nem lehet minket kirúgni. Mi is tudtuk, hogy kik voltak a korábbi tagok, de a háború előttiakat nem ismertük. Utólag tudtuk meg, hogy a háború előtti tagok (Grasselly Gyula, Huhn Péter, Dombi József) tartották egymással a kapcsolatot, és hogy – bár a Kollégium megtűrt intézményt volt, így nem volt ildomos emlegetni a múlttal való kapcsolatot – ők segítették a háttérben a Kollégiumot.

Hogy alakult egyéni életpályája?

Márta Ferenc, az akkori rektor, behívott a végzés előtt, amikor meghallotta, hogy nem akarok a Szervetlen Kémiai Intézetben maradni. Elmondtam neki, hogy azért nem, mert Szarvasra, az Öntözési Kutatóintézetbe szeretnék menni, ahol a feleségem édesapja a főnök, ott jó helyem lesz. Keszthelyi vagyok, szeretnék a víz mellett lenni, békében. Márta nagyon rendes volt, és őszintén beszélt velem. Elmondta, hogy öt-tíz évig petrokémiával foglalkozott, anélkül, hogy tudta volna, hogy mire lesz ez jó. Most, hogy kiderült, hogy egy gázmező tetején ül (akkor találták meg az algyői mezőket) hirtelen nagyon fontossá vált az ő tudása. Megígérte, hogy lenne lakásom, jó állásom, fizetésem, majd mivel őt hívták Pestre, ahol egész intézetet építenek neki, nemsokára felmennénk Pestre. Óriási beszélgetés volt ez, ritkán kapott ennyire közvetlen megnyilvánulást ekkora személyiségektől az ember. Ennek ellenére nem fogadtam el az ajánlatot. Zalotai vagy Kiss, akik elfogadták, valóban szép pályát futottak be, felmentek Mártával Pestre, voltak Amerikában is. Mondtam Mártának, hogy majd visszajárok, és megcsinálom a doktorimat. Csakhogy az igazgatóm még fél napra sem akart elengedni Szarvasról. Szóltam Grassellynek, hogy próbáljon meg eljárni az érdekemben, aki írt is a szarvasi igazgatónak egy levelet. Erre az elkezdett velem üvöltözni, hogy mit képzelek én, hogy mit neki egy akadémikus, stb. Végül lecsendesedett és péntekenként munkaidő után elmehettem (akkor még szombaton is dolgoztunk) Szarvasról Szegedre. Az intézetben aztán Csányival (a tanszékvezetővel) is meg kellett vívnom. Egyik vasárnap este tízkor beállított az intézetbe, és elkezdett velem kiabálni, hogy hogyan képzelem én, hogy itt vagyok. Tévírt amit csinállok, ahogy Lakatosé (a témavezetőmé) is az, soha nem lesz belőle semmi, azonnal kizavart és megtiltotta, hogy hétvégeken az intézetbe bemenjek. Két hét múlva mertem elmenni hozzá, fogadott, és állítottam, hogy „az enyémből viszont lesz valami”. Ezen annyira meglepődött, hogy a következőt mondta: „Jövő héten lesz egy intézeti szeminárium, maga ott beszámol, ha az intézetiek azt mondják, hogy van értelme, akkor maradhat.” Így is lett, előadtam a témát, beismerték, hogy igen, ezt még így nem mondta el senki. Fogalmuk sem volt róla, hogy én mivel foglalkozom, kaptam három hónapot. Befejeztem a munkát, megvédtem a doktort, Csányi volt az elnök. Ezután behívatott és megint felajánlotta az állást,

amelyet megint nem fogadtam el, úgy vágta be az ajtót, hogy majd kiesett az üveg. Tíz évig voltam Szarvason, a főnök nem kedvelt, de mindent megadott a munkához. Felbízott, hogy modern analitikai laboratórium építésére nyújtsak be pályázatot. Eltelt egy fél év, és semmit nem tudtam az eredményről. Megsúgta nekem valaki, hogy megnyerted a pályázatot, de a főnök lucernaszállítót vett a milliókból, mert nem volt pántlikázva a pénz. Mivel a hetvenes évek katasztrofális cukorhiánya idején véletlenül cukorrépával foglalkoztam, elég ismert lettem mint agrokémikus. Meghívtak bennünket Bábolnára, hogy építsek talaj- és növényvizsgáló laboratóriumot, de nem mentünk. Majd ugyanilyen feladatra, Pestre kerültem a földművelésügy Növényvédelmi és Agrokémiai Központjába. Sok milliárd forintból automatizált talajtani és agrokémiai vizsgálólaborokat építettek, az analitikai módszerek kidolgozásáért voltam felelős. Több száz ember volt ellenérdekel, de amikor a végén sikerült, akkor hirtelen mindenki nálam sokkal okosabb lett, ezért elfogadtam kollégáim invitálását, és az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetébe mentem tudományos igazgatóhelyettesnek.

A rendszerváltás után egy darabig a tudomány igen sokadrangú kérdéssé vált. Arról gondoltunk, hogy ha a kutatóintézetet tönkremegy, akkor a laborokat privatizáljuk, és megpróbálunk abból megélni. Szóval, amikor a szolnoki cukorgyár francia tulajdonosai hívtak, elmentem 5 évre oda mezőgazdasági igazgatónak, de megtartottam az akadémiai kapcsolataimat, nem hagytam ott a tudományt, csak az intézetet. Közben számos helyen oktattam, írtam módszertani könyveket, tudományos publikációkat, nemzetközi tisztséget láttam el. Öt év letelével feljöttem Pestre a Koronás cukrot gyártó osztrák konkurenciához: akkor még hat gyára volt. 1999. december 31.-ével papíron nyugdíjba mentem, hamarosan azonban kaptam egy telefont, hogy kellene egy környezettudományi intézetet építeni 4,5 milliárd forintból, az akkor alakult Kecskeméti Főiskolán. Az intézetnek én lettem az igazgatója, ma hatvannyolc évesen már csak tanára. Indítottunk egy környezetgazdálkodási szakot. Azt mondják, hogy szükség lesz rám később is, mert nincs, ki megtartsa ezt, de hetvenéves koromtól csak professzor emeritus lehetek.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Csörgő Sándor (1965–1970)

(Részlet Sulyok Erzsébet *Aranymosás. Beszélgetések szegedi akadémikusokkal* című könyvéből)

Miért jött Egerből Szegedre? Miért nem Pestre vagy Debrecenbe?

A bátyám tanácsolta, aki szintén matematikus, igaz, amolyan megkészt, mert már huszonöt éves volt, amikor átnyergelt a közgazdaságtanról Kanadában. Ő kiment '56 után, és amikor ott rájött, hogy nemcsak az itthon tanult úgynevezett közgazdaságtan, hanem az igazi sem vonzza annyira, matematikával kezdett foglalkozni. Mi parasztyerek voltunk Egerfarmoson. Az apámat folyton bekényszerítették a téeszbe, ő meg mindannyiszor kijött, így tehát nincstelen parasztként is a rendszer ellenzője lett. Az a rendszer az ellenzőjét is maga csinálta. Apám eljárt Pestre, dolgozni a sörgyárba, hónapokra, hogy magángazdálkodóként kifizethesse az adóját. Ahogyan mondogatta: „a hátamból hasították ki, amit ti a szocializmusnak neveztek. . .”

Szóval mi a bátyámmal elsőgenerációs értelmiségiek vagyunk, így talán érthető, hogy félthetett a pesti egyetemről, hátha ott nem lesz esélyem. Debrecen közelebb volt, de... Szeged jobb – mondta ő, és én már pár hét múlva tudtam, hogy igen jó tanácsot adott. Már az első félévben jelesre vizsgáztam Kalmár László professzornál, úgy éreztem, menni fog nekem ez a matematika! Azt hiszem, elég ha csak pár nevet mondok: tanított Szőkefalvi-Nagy Béla, Rédei László, Kalmár László, Csákány Béla, egy csomó okos ember vezette a gyakorlatainkat, a második évtől jött Tandori Károly. Minden részletét élveztem az egyetemi létnek. Nem tudom elég érzékletesen leírni, mit jelentett számomra, amikor az első egyetemi órára egy hétfői napon, reggel nyolckor bejött Rédei professzor és azt mondta: „Tekintsük A halmazt”, nem azt, hogy üdvözlöm magukat vagy hasonló udvariassági formulát. Nem, ott nem volt körítés, szövegelés, ideológia, mocsár... „Tekintsük A halmazt.” Nem tudom elmondani, hogy mennyire felszabadító hatása volt rám ennek a mondatnak. Máig érzem a libabőrözést a hatámon. Ez nekem passzolt.

A következő reveláció az Eötvös Kollégium volt, ahova jeles tanulók kerülhettek be és mindenki pluszban is foglalkozott valamivel. Engem Marton László barátom vitt be, aki szintén matematikus, Tőke Pál, Nagy Péter, Sipos Miska, a Muzsikás együttes későbbi primása – voltak még a matematikusok. Ez volt az elit a szó legjobb értelmében. Huszonnégyen voltunk fiúk, és sok „öreg” is visszajárt. Ott lakott Szabad János biológus, Garab Győző biofizikus, akivel három évig volt közös az asztalunk, és Simoncsics András vegyész, a bölcsészek közül Pordány László, Ecsedy István, Masát András, Nagy János, Janurik Tamás, Kürti Béla és más kiváló hallgatók, a városból állandóan bejárt Simoncsics Péter. Ugrattuk persze őket, mi TTK-sok bizonyítottuk, hogy nem csak a „Száz híres regény”-ből ismerjük az irodalmat, mert mi valóban elolvastuk a regényeket... Ők persze nem maradtak az adósaink. Emlékszem, adódott egyszer négy, kicsit kacifántos prob-

lémám, Ötvös Péter barátom mind a négyszer numerikusan eltalálta a keresett valószínűséget. A Pallas kötetei ott sorakoztak a polcokon, és ott volt például Locke és Hume egy-egy könyve angolul. Grasselly Gyula professzor az igazgatónk, minden szombaton bejött egy korsó borral. Az intellektuális színvonal és a szinte tapintható, fiatal szellemi erő rendkívül kellemessé tette a helyet. Máig tartó barátságok származnak azokból az időkből.

Csősz László (1995–2004)

Hogy kerül a Kollégiumba?

Nem volt tolongás a felvételin. Azt hiszem, volt egyfajta negatív reputációja a Kollégiumnak, talán mert sokan, akik nem ismerték, sznob és elitista helynek tartották. Egy kicsit így voltam ezzel én is. A Védnöki Kör tagjainak többsége nem volt ott, csak Monok Istvánnal találkoztam. Ő igen komolyan vette a feladatát, alapos szakmai kérdéseket tett fel, tudni akarta, hogy mennyire megalapozott a pályázatom. Egyáltalán nem voltam biztos abban, hogy támogatni fog. A Kollégiumi Bizottság és a kollégisták előtt azután persze néhány „beépített” kérdést is kaptam, olyanoktól, akik már ismertek. Palásti Gáborra és Karsai Gáborra emlékszem a felvételiztető bizottságból, de nem emlékszem pontosan, hogy akkor kikből is állt a kollbiz. Amikor bekerültem az egyetemre, láttam, hogy van Eötvös Kollégium, de azt nem tudtam, hogy pontosan miben különbözik a többitől. Azután se foglalkoztam vele, mert közös albérletekben laktam, ahol remekül megvoltam. ’95-ben úgy alakult, hogy külön albérletbe mentem, de egy idő múlva jobbnak gondoltam, hogy ismét társas közegben legyek. Néhány bentlakó ismerősöm javasolta, hogy költözzek be, Keresztúrszky Ida volt az egyik. Elgondolkoztam, hogy vajon elég jó vagyok-e én ehhez, és lesz-e ott más is, mint könyvlapok surrogása. (Ida később írt egy cikket az Eötvös Kollégium vizsgálhiedelmeiről a Tiszatájban és én voltam az egyik adatközlője.) Volt egy sajátos holdudvar a Kollégium körül, barátok, barátnók, úgymond tiszteletbeli kollégisták, akiket néha össze is kevertünk a tényleges tagokkal, meg persze ők is gyakran kollégisták lettek előbb-utóbb.

Milyen volt a közösség?

A szinteknek egyedi hangulata volt, mindenki megtalálta a helyét. A doktoranduszok a negyedik emeleten laktak, a „veteránok” pedig jellemzően a földszinten. Ide kerültem én is az utolsó három évre. Seniorok már akkor is voltak. Ha jól emlékszem, ’95-ben Csúri Péter, Szöllőssy Laci és talán Ráfi Dénes is senior volt. Volt egyrészt egy adminisztratív feladatuk, másrészt a rendezvények szervezése. Feladatuknak érezték azt is, legalábbis akkoriban, hogy az újakat felkarolják. Koruknál és mentalitásuknál fogva is tekintélyük volt, komolyan is vették szerepüket. Zajlottak akkoriban közgyűlések, az újoncok bemutatkozásával, szabályzatvitákkal, a Kollégiumi Bizottság tagjainak megválasztásával. A Kollégiumi Bizottság munkájában is részt vettem később, munkánk főleg a kollbiz ülések során ügyesbajos dolgok megvitatásában és a felvételik bonyolításában merült ki. Ennek során helyenként komoly viták alakultak ki, hogy mi számítson jobban a bekerülésnél, a szakmai vagy a közösségi erények.

Mi jellemezte a Kollégium vagy a tagok tanulmányi és tudományos diákköri életét?

Sokat laktam a Kollégiumban, mert három szakom volt, közülük az egyiket mindig halasztottam, valamint a doktori éveket is ott töltöttem. A kiemelkedő ta-

nulmányi átlagon túl a diákköri és más tudományos tevékenység is elvárás volt, bár ezt nem kérték nagyon komolyan számon. Ebből a szempontból könnyebb helyzetben voltam, mert már az első évben sikerült megnyernem az OTDK-t, ez elég meggyőző érvnek bizonyult a későbbiekben. A Kollégium igyekezett egységes követelményrendszert meghatározni, de ez a karok és szakok különböző feltételei miatt nem volt könnyű. Magam ellen is beszélek, de úgy érzem, hogy egy bölcsésznek például sokkal könnyebb volt jó átlagot elérni és tudományos publikációit gyarapítani.

Milyen volt az elhelyezés?

A kétágyas szobák, a központi elhelyezkedés nagyon vonzó volt. Meg lehetett csinálni, hogy az ember elvonul, ugyanakkor ha akarta, akkor ott volt a közösség. Az egész kollégiumot ismertük, egy kis csapat volt, nem olvadtál bele a tömegbe. Ez a kilencvenes évek legelején, amikor én kezdtem, még az egyetemen is jellemző volt, akkor még épp voltak csoportok. Voltak rendezvények (Mikulás, farsang, vetélkedő), ahol összejöhetett az egész társaság. Rendeztünk kirándulásokat is, például a cseh alpokba vagy a horvát Plitvicei tavakhoz. A focicsapat is egy fontos közösségépítő intézmény volt. Marton Tibi találta ki a nevét: „NamiÚjság Gondnok Úr”. A név Tóth Györgyre, korábbi gondnokunkra utalt, aki neonzöld köpenyében és helyenként igen nyers modorával a koli jellegzetes figurája volt. A csapat eredetileg ebben az undorító rikító zöld mezben játszott, a logót pedig Röst Gergely, legendás csapatkapitányunk barátnője (mostmár felesége), Flóra rajzolta. Három jó játékosra emlékszem: Nemesi Attila, Röst Gergely és Varga-Orvos Zoltán, a többiekkel kiegészülve hatékony kis csapatot alkottunk.

Élőek voltak a hagyományok?

A kollégiumi hagyományokat különösebben nem ápolta senki, a budapesti Eötvös Collegiumról persze tudtam. 1997 körül lehetett egy kollégiumi találkozónk, ahol volt lehetőség régi szegedi Eötvös-kollégistákkal találkozni. Akkor tudtam meg, hogy szakmám jeles képviselői közül Font Márta történész professzor asszony is a szegedi Eötvös tagja volt.

Mit adott a Kollégium az Ön számára?

Az életem legszebb éveiként tartom számon azt a korszakot, azért is, mert minden csak nehezebb lett utána. Élesen nem vált el számomra az Eötvös és az egyetem. A Kollégium önmagában erős szellemi műhelyül nem szolgált, például nemigen voltak itt hasonló korszakkal vagy témával foglalkozó történészek. Ugyanakkor biztosította a nyugodt háttérrel a munkához, fejlődéshez. Szegedet elhagyva több évig szabadúszóként dolgoztam, most pedig Budapesten a Páva utcai Holokausz Emlékközpontban dolgozom történészként. Jól érzem magam itt, az intézmény tudományos részlegét erősítem. Ha minden jól megy, idén védem meg doktori disszertációm Szegeden.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Dányi László (1982)

Hogyan került a Kollégiumba?

1977 és 1982 között voltam a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Történelem–Orosz, majd Történelem–Kelet-Európa története speciális képzés (1979-től) szakos hallgatója. Eleinte albérletben, majd a Bolyai János Kollégiumban laktam. Már másodéves koromban megházasodtam, az újszegedi Herman Ottó Kollégiumban laktunk. Ötödév első félévében Moszkvában kutathattam ösztöndíjjal a bolsevizmus témakörében, s miután hazajöttem, akkor költöztem be az Eötvös Loránd Kollégiumba. Sajti Enikő adjunktus volt a felelőse az Új-és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszéken a speciális képzésnek; megkerestem, mivel nem volt hol laknom. A diákjaként nívódíjat nyertem az Országos Tudományos Diákköri Konferencián, s ő javasolta az Eötvöst. Írtam egy két-három soros beadványt Hatvani László igazgató, matematikus docensnek címezve, és bekerültem. 1982 januárjában költöztem be a Kollégiumba, ahol fél évig tanulhattam, lakhattam. Évfolyamtársaimhoz, Grósz Tivadarhoz (történelem-német), Roznár Józsefhez (történelem-német) és Szerdahelyi Zoltánhoz (magyar-történelem) korábban is bejártam. Nimbusza volt az Eötvösnek, oda bekerülni nem kis dolog volt. Akkoriban a kollégium ablakai a Lenin körútra néztek, azokból néztük délben a menzára igyekvő lányokat. Hegyi András történész adjunktus istápolta a bölcsészeket. Hatvani nagyon korrektnek és úriembernek bizonyult. Keveset láttuk, ránk bízott mindent, nem zaklatta a diákokat hivatalos sutaságokkal. A kollégiumi hagyományokról azonban sajnos nem sokat tudtunk.

Milyen volt a közösség?

Éjszakánként, a vizsgákra való tanulás közepette sokszor lementünk az Aradi vértanúk terére focizni (Grósz Tivadar, Szabó Laci, Tóth Tamás, Ötvös Feri, stb.) a bolyaisokkal, persze nem volt szabad ott játszani. Meg-megjelent egy rendőr, s kérdezte: „Van itt játékvezető?” „Nincs.” – válaszoltuk, mire „lefújta” a meccset. Megvártuk, míg továbbáll, aztán visszasomfordáltunk. Közöttünk nem létezett szakmai sovinizmus. Sokat olvastunk mást is, mint a szűkebb értelemben vett szakmai irodalmat. Senki sem lógott ki a sorból. Jókat vitáztunk a Kádár-rendszer mibenlétéről is. Napközben engem csak a Dugonics téri Egyetemi Könyvtárban lehetett megtalálni – Magyarország 1945 utáni történelméről például nem is voltak előadások. Három bölcsész- és három természettudományi karon tanult hallgató lakott a szobánkban. Mindenki azért volt ott, mert kiemelkedőnek számított valamiben. A kollégiumi bulikat elsősorban Imreffy Zsuzsanna titkár szervezte, de teret adott a spontaneitásnak is. Sohasem felejttem a hatalmas zeneszakértő matematikus, Székely Zoli „gitáróráit”. Természetesen állandó téma volt a foci is. Grósz Tivadarral folyvást azon versengtünk reggelente, hogy ki hozza fel hamarabb a portáról a Népsportot. A sváb származású

Tóth Tamásnak rokona volt a német futballszár, Rudi Völler, úgyhogy volt miről beszélgetnünk. Akkoriban a spanyolországi labdarúgó-világbajnokságot vártuk. Elsősorban a matematikus Székely Zoli, Szabó Laci, Tóth Tamás és a biológus Gulácsy Feri jóvoltából hatalmas sakkélet folyt a Kollégiumban. Talán érdekes, hogy Hatvani László, Gresó Erzsébet, Szabó László és Dányi László egyaránt Csongrádon született. Matematikus földink, Brindza Béla sajnos már nincs az élők sorában. Komolyan mondom, hogy a szívem vérzett a végzéskor a jó társaság miatt. Laci és Tamás 1986-ban fejezte be az egyetemi tanulmányait, addig állandóan feljártam hozzájuk sakkozni meg számítógépezni. Zoli hamarabb végzett, viszont a Tarján lakótelepi lakásában bulizgattunk nála Szabó Lacival.

Hol kapcsolódtak ki?

Sok helyre jártunk szórakozni. A Béke Tanszékre, a Sárkányba, a Sanyiba Újszegeden, a Hági étterembe inkább hétvégén, a Búzába, a Csirkébe, hajnalban a Jegesbe, a Kapcába, no és természetesen a Gödörbe, amely a különféle kulturális és zenei rendezvényekkel teli Történet Klubnak is helyet adott a JATE Klubhoz hasonlóan, és akkor még olcsó volt. Rendelkezett presszó és éttermi résszel is. Emlékszem, hogy Tivadar mindig száraz Martinit ivott a presszóban. A vasútállomás melletti Sárkány étterem egyik pincére egyébként pontosan úgy nézett ki, mint Sztálin. Életemben ott láttam először szemüveges, SZTK-keretes cigányembert. Szerény, de biztonságos életet éltünk. A kollégiumi díj minimális volt, kaptuk az ösztöndíjat. Nem nagyon építettünk ki kapcsolatot a többi kollégiummal. Nem is nagyon jártak fel hozzánk mások (hacsak lányok nem), amúgy is szigorú portásunk volt. A jogászokat az épületben lévő József Attila Kollégiumban szállásolták el. A többi kollégistával többnyire a különféle tanszéki szakesteken találkoztunk, amelyeken csupán húsz forintba került egy üveg Kőbányai sör. Időnként azért „áttévedtünk” a közeli Irinyi Kollégiumba is. Egyszer például hajnalban a tetőn keresztül.

Milyen volt az elhelyezés az Eötvösben?

Akkoriban már eléggé meg volt rogyanva az épület. Viccesen javasolták, hogy lassan menjünk le a lépcsőn, mert le fog szakadni. A könyvtárszoba padlója is erősen lejtett. Csönd volt a kollégiumban, jól lehetett tanulni. A bölcsészek többet tanultak a vizsgákra készüléskor, a TTK-sok kevesebbet, ami persze nem látszott meg a tanulmányi eredményeiken. A lányok a második emeleten laktak, a fiúk az elsőn. Az első szint végén volt egy edzőterem. Mi tagadás, nem sokan használtuk. Nem a legújabb típusú ágyakban aludtunk, a hódmezővásárhelyi honvédségi körletünk bizony jobban nézett ki. „Százéves” szekrények álltak a szobánk közepén, egyik nagy, a másik kicsi. Ám minket mindez nem zavart, nagyon jó társaság alakult ki. Bognár Feri (magyar-orosz) felesége, Béres Marika (magyartörténelem-régészet), a szentesi Koszta József Múzeum jelenlegi igazgatója lett az 1985-ben született fiam, Péter keresztanyja.

Hogyan alakult az egyéni életpályája?

Bár Csatári Dániel professzor invitált, nem maradtam bent a tanszéken. Azt javasolta, hogy inkább a nemzeti-nemzetiségi kérdéssel foglalkozzak. Kezdetben a szentesi Horváth Mihály Gimnáziumban tanítottam, majd a budapesti Társadalomtudományi Intézetben folytattam akadémiai aspiránsként kutatómunkát. 1987-ben kerültem a szegedi Délmagyarország című napilaphoz, igen sok vidéki, valamint országos napi- és hetilap munkatársa voltam már. Jelenleg szellemi szabadfoglalkozású újságíró vagyok. Ha nem fogadják el egy cikkemet az egyik lapnál, akkor elküldöm egy másiknak. Tény, hogy a rendszerváltozás időszaka után végképp megszűnt a független sajtó Magyarországon. Vagy a gazdasági, vagy a politikai szempontok döntenek elsősorban. Nem beszélve az újságírószakma színvonalának hihetetlen mérvű süllyedéséről. Az utóbbi hat évben tértem vissza az eredeti, történész szakmámhoz. Eddig a rendszerváltozás Békés megyei médiájának átalakulását, az 1956. évi forradalom és szabadságharc békési történeteit, valamint a Gyurcsány–Bajnai-korszak (2004–2010) Magyarországot írtam meg. Mostanában a rendszerváltozás Békés megyei politika- és társadalomtörténeti folyamatait dolgozom fel.

Vett már részt kollégiumi találkozón?

Igen, mégpedig egyszer. Jóleső érzés volt megjelenem az 1993-as találkozón, amelyről „Honnan ismeri a fizimiskádat? – Találkozó az Eötvösben” címmel cikket is publikáltam a Reggeli Délvilág című Csongrád megyei napilap 1993. november 24-i számában.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Békécsabán

Szerkesztette: Nagyillés János

Dóbé Sándor (1970–1973)

Hogy került a Kollégiumba?

Előtte a Bolyai Kollégiumban laktam. Ez TTK-s kollégium volt, jól éreztem magam az ottani közösségben. Így hát hiába mondta többször is Huhn Péter, az Eötvös Kollégium akkori igazgatója, hogy menjek át, nem álltam kötélnek. Aztán amikor nála vizsgáztam, újra megkérdezte, és akkor már örömmel fogadtam el az invitálást. Már másodéves koromtól kezdve diákköri munkát végeztem a JATE Általános- és Fizikai-Kémiai Tanszékén. Enélkül nem is igen merülhetett fel akkoriban, hogy valaki tag legyen az Eötvösben. Persze nekem is meg kellett jelennem a kollégisták színe előtt. Megkérdezték, hogy hogyan képzelem el az Eötvös kollégiumi létet, mi a véleményem bizonyos jogi problémákról, stb. Tehát alapos „fejkopogtatást” végeztek, igyekeztek körbejárni, hogyan fogok beilleszkedni. Később én javasoltam Pelczer Istvánnak és Marsi Pistának is, hogy jelentkezzenek, mert szerintem idevalók.

Mit adott hozzá a Kollégium a tagok tanulmányaihoz?

Először is összegyűjtötte a jókat. Így az ember egy motiváló szakmai közegbe került. Emlékszem a vegyésztársak közül Krajcsi Péterre, Labádi Imrére, Molnár Péterre, Sárkány Jánosra és Simoncsics Andrásra. Egy életre szólóan meghatározó volt számomra, hogy a tudás szent volt az Eötvösben, ez volt a központban, ez volt az érték. Ezen túl széles érdeklődési kör jellemezte a tagokat, ezt el is várták. Erre vonatkoztak a felvételi „digerálós” kérdései is. Voltak előadások, amelyeket kifejezetten nekünk szerveztek. Nagy érdeklődéssel hallgattuk egymás szakmai beszámolóit is. Tehát az a sokféle, sokértékű ember együttléte volt a legtöbb, amit a Kollégium adott. Az állandó dumálások, viták. Pozitív példát adtunk egymásnak, nyitottak voltunk a másokra. Ha valakinek nem volt nyelvvizsgálója, akkor kötelezően járni kellett a kollégiumi ingyenes foglalkozásokra, amelyeket már Novák Mihály igazgató szervezett meg. Huhn Péter bácsi nem fogta nagyon szorosan a gyepelünket. Novák Mihály már feszesebb tempót diktált. Ha valakinek tartósan rossz volt a tanulmányi eredménye, akkor magától távozott.

1972-ben nagy változás következett be a Kollégium életében.

Igen, akkor a mai Irinyi épület körútra néző szárnyában volt az Eötvös. 1972-ben felújították a Kollégiumot, a falakat is és kaptunk új bútorokat, két és négyágúakká váltak a szobák, kaptunk heverőket a régi emeletes vaságyak helyett, új helyiségek létesültek. De ami a legnagyobb változásnak számított: megnyílt a lányok számára is a Kollégium, ők kapták meg a teljesen új második szintet. A létszám hirtelen felemelkedett harminchatra. Összejártak a lányok és a fiúk, tényleg komoly társalgásokra és szakmai eszmecserékre (is). Ehhez nem kellett kimenni még az épületből sem – Gott sei Dank! Érdekes, hogy mindeközben fűrték a Kollégiumot, sokaknak nem tetszett az elitképzés. Novák Mihály, Németh

József és Leindler László (korábbi tagok) azonban rengeteget segítettek. Továbbá Márta Ferenc, az akkori rektor, is mellettünk állt.

A régi tagok egyébként is jelen voltak a Kollégium mindennapjaiban?

A régiek segítették a Kollégiumot, ahol csak tudták. Emlékszem például Móczár László „bogarász” professzor fantasztikus előadására, amit Garab Győző szervezett meg. Egyébként a különböző tanszékeken találkozhatott az ember a régi tagokkal, akik oktatóként „benn maradtak”, ami nagy megtiszteltetésnek számított. Különösen jellemző volt ez a Fizikai-Kémiai Tanszékre, ahol Márta Ferenc volt a vezető, itt oktatott például Fényi Szaniszló, Novák Miska és Seres Laci is. Ide kerültem én is ösztöndíjas gyakornokként 1973-ban. Később Márta Ferencsel feljöttem Budapestre, amikor ő lett az Akadémia főtitkára, majd itt a Kémiai Kutatóközpontban főigazgató. A Budapestre költözést csak azzal a feltétellel vállalta el, ha néhány munkatársát magával hozhatta.

Hogyan működött a közösség?

Kollégista éveim alatt folyt a JATE Klub építése, jórészt társadalmi munkában, aminek én voltam a felelőse. Az egyetem központi épülete alatti pincét kaptuk meg a klub céljára, ami betonfalakkal elválasztott légópince volt korábban, ezt kellett lebontani, átalakítani. Közel egy éven keresztül mindennap folyt a társadalmi munka, amelybe beosztottuk az oktatói és hallgatói KISZ szervezetek tagjait egyaránt. A munkában az Eötvös-kollégisták is nagy szerepet vállaltak. Így például Bratinka Józsi, aki mesterien tudott rajzolni, készítette a legjobb, legszórakoztatóbb „mozgósító-munkabeosztó” plakátokat, amiket kiraktunk a menzákon és a különböző kollégiumokban. Azután sok-sok közös buli is volt a Kollégiumban. Az Egyetemi KISZ Bizottság is többször szervezett a Kollégiumban bulit. Emlékszem egy finn küldöttségre, akikkel körbeültünk egy óriási kondér babgulyást, majd hajnalig együtt táncoltunk. Vagy testületileg felvonultunk olyan emblematisz műintézményekbe, mint a Sárkány és a Kapca. Akkortájt volt egy jószándékú kezdeményezés, azzal a céllal, hogy segítsük a tanyasi iskolákat szellemiekben és oktatási segédanyagokkal is. Bölcsészekből, jogászokból, TTK-s hallgatókból álló „komplex brigádok” jártak ki tőlünk a szeged környéki tanyasi iskolákba. A Kollégiumba bejártak a barátok, barátnők, úgyhogy gyakran voltunk moziba küldve... Majd’ mindenkinek volt beceneve, például „Szamojéd Józsi”, „Frank Tanár Úr”, „Béni”, „Böszi”, „Bajusz”, stb. Teri néni volt a takarítónőnk, mindenki anyukája. Alaposan letolta az embert, ha szanaszét volt a ruhája, szorult helyzetünkben kölcsönadott a kis takarítónői fizetéséből, igazi rendet tartott a Kollégiumban. Voltak közösségi helyiségek, egyesek annak is voltak kinevezve, mások úgy alakultak. Volt például a „Kiskupi” és a „Nagykupi.” A Nagykupi egy lomtár volt, ott tartottuk a bőröndöket, baromi hideg volt, ott nem volt fűtés. Egyébként pedig természetesen a könyvtár volt a központ. Ott folyt a tanulás és remek könyvek voltak, megvolt például a Malonyai-sorozat (*A magyar nép művészete*). Szabaddolgos volt a rendszer, sajnos el is tűnt egy-két könyv, gondolom

a bejárók miatt. Huhn Péter bácsi pedig nagy kirándulásokat szervezett fel a Maroshoz. A főfogás a nyáron sült bélszín volt, amihez a húst Péter bácsi saját professzori fizetéséből vette meg.

Hogyan alakult egyéni életpályája?

1979-ig Szegeden, az MTA Reakciókinetikai Tanszéki Kutatócsoportjában dolgoztam, amelynek szintén Márta professzor volt a vezetője. Vele együtt kerültem fel Budapestre és nagyjából harminc éve itt vagyok a MTA Kémiai Kutatóközpontjában. Voltam tudományos csoportvezető, aztán osztályvezető, most ismét csoportvezető vagyok. Közben különböző egyéb tudományos címeket és elismeréseket kaptam, amelyek közül a legjelentősebb az Akadémiai Díj volt 2000-ben. A Kutatóintézet, ahol most beszélgetünk, négy részintézetből áll, mi az Anyag- és Környezeti Kémiai Intézethez tartozunk, annak Léggörkémiai Csoportját alkotjuk. Reakciókinetikai és fotokémiai alapkutatásokat végzünk, olyan folyamatokat vizsgálunk azonban, amelyeknek komoly gyakorlati jelentősége is van. Eredményeinket felhasználják például a légkör számítógépes modelljeiben, amelyekkel vizsgálható a Földet védő ózonréteg további sorsa, vagy éppen bemenő adatokként szolgálnak az autómotorok tervezésénél. Jellemzően lézeres kutatások folynak nálunk. Ezzel a technikával lehet ugyanis tanulmányozni a molekuláris szintű változásokkal közvetlen kapcsolatban lévő úgynevezett elemi folyamatokat, amelyek a kémiai reakciók építőkövei és kutatásaink fő területét jelentik. Csoportunkban sok a tehetséges fiatal kutató, aminek szívből örülök. Ha vannak érdeklődő szegedi Eötvös-kollégisták, szívesen várom őket tudományos diákköri munkára és később akár doktoranduszként is.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten

Szerkesztette: Nagyillés János

Drescher József Attila (1971–1973)

Hogy került a Kollégiumba?

1969-ben, az előfelvételi katonaeév után lettem egyetemista, s az első két évben még a József Attila Kollégiumban laktam, tehát az Eötvössel egy épületben. Megtisztelő volt oda átkerülni, a „józsefattilások” mindig megemelték nemlétező kalapjukat az Eötvös előtt. Első generációs értelmiségi voltam, nekem minden nagy dolgot jelentett. Pontosan azonban már nem tudom, hogy hogyan kerültem át, talán ajánlott valaki, nem emlékszem a pontos felvételre, de jeles félévi eredmények kellett hozzá, tehát jól tanultam és diákköröztem, enélkül nem lehetett bekerülni. A német tanszéken sokat köszönhettem Halász Előd professzor figyelmének, akit egyébként elég nehéz volt megközelíteni. Az Eötvös Kollégiumban egy hatfős szobában laktam, szobatársaim: Bratinka József, Bácskai Mihály, Csillag András, Stachó Laci, Kovács Kálmán voltak egy időben. Vegyes szobák voltak szakmailag, ami szellemileg rendkívül fontosnak bizonyult.

Mit adott hozzá a Kollégium a tagok tanulmányaihoz?

Eleve többletet adott a szakmai-szellemi sokszínűséggel, s ez volt jellemző a tagságra is, sikereinket is megosztottunk egymással. Ezenkívül sok előadást is szerveztek számunkra. Ezek szintje az ismeretterjesztő és a szakmai között volt valahol, hogy mindenki értse. Kalmár László matematikus-kibernetikus professzort akkor láttam először életemben. Előadást tartott a számítógépekről, óriási hatással volt ránk. A folyosói könyvtár és a „kiskupi” volt a központ, éjjel-nappal lehetett kölcsönözni, írni, ott zajlott a tanulás is. Voltak nyelvtanfolyamok is, de én eleve nyelvszakos voltam. A tanszékeken is voltak régebbi Eötvös-kollégisták, például a magyar irodalomtörténetin Kovács Sándor Iván, „KSI”, aki szintén mély szellemi nyomott hagyott bennem: óriási előadó volt, hihetetlen memóriával. Lipák Tibor társunknak akkor jelent meg első kötete. Zalán Tiborként ma az egyik legjelentősebb költőnknek számít.

Hogyan működött a kollégiumi közösség?

Jól, nyitottak voltunk egymásra. Voltak kollégiumi bulik és voltak kedvenc helyeink: Béke Tanszék, Sárkány, Expressz, vagy a Jégkunyhó. A bölcsészek nem voltak nagy duhajok, én pláne nem voltam borissza. Az alattunk lévő Gyógyszergödörbe is le-lejártunk, a „diákvacsora” (sör és rósejbni) igen olcsó volt. Volt szociális és tanulmányi ösztöndíj már akkor is. Ha az előzőt kapta az ember, nem kellett kollégiumi díjat fizetnie. Ez, kiegészülve a tanulmányi ösztöndíjjal, viszonylag kellemessé tette a helyzetet. Jártunk az Ady térre és a libalegelőre focizni is, de külön kollégiumi csapat nem volt. Nagy kardcsatákat vívtunk viszont egymással, mert akadt a kollégiumban két sportkard és hozzá való sisakok is. Bratinka Józsinak például hosszú karjai voltak, ha megindult, agyoncsapta az embert. Én meg párbajtőrösen a tenyerébe csapkodtam cserébe.

Volt keveredés a József Attilásokkal is, akik alapvetően bölcsészek voltak, s ott volt még az Irinyi Lánykollégium, valamint Újszegeden a Hermann és a Móra. Ha az ember udvarolni készült egy hallgatólánynak, az volt az első kérdése: „Hol laksz?” – ugyanis a Mórából hazagyalogolni hideg télben nem volt kellemes. 1972-ben megnyílt a második szint, csak lányoknak. Ezzel harminchatra bővült a létszám. Össze-összejártak a lányok és a fiúk. Sajátos élményeink közé tartozott az is, hogy Stacho Laci mindig fel-alá gyalogolva és hangosan tanult a szobában, s talán a Bácskai-Bratinka francia különítmény első párizsi útjáról kaptam ajándékba életem első, akkor még unikum számba menő, igazi FA deóját... S persze mindenkinek voltak kollégiumon kívüli elfoglaltságai is, én is jártam néptáncscsoportba és az akkor híres Egyetemi Színpad foglalkozásaira is, amelyeket a nagy hírű Paál Isti vezetett. Mellesleg ott edződött akkor napjaink kiváló színésze, Dunai Tamás is, Déry Óriáscsecsemőjének főhőseként... Természetesen tudtuk, hogy a szegedi Eötvös a híres pesti „leányvállalata”, szerveztünk is kirándulást hozzájuk.

Hogy alakult az életútja a Kollégium után, mennyiben segítette ezt a Kollégium?

Kilenc évig Dombóváron voltam középiskolai tanár, majd Szekszárdon megyei tanulmányi felügyelő és művelődési csoportvezető. A két pozíció egész Tolna megye iskolai és kulturális életének átfogását jelentette. Majd az Illyés Gyula Főiskola Magyar és Idegennyelvi Tanszékén dolgoztam, utóbbin már – tíz évig – tanszékvezetőként, s egy ciklusban általános főigazgató-helyettesként is. Végül a budapesti Márton Áron Szakkollégium és hálózata utolsó főigazgatója lettem, amely a határon túli magyar egyetemisták komplex gondozását és ösztöndíjazását végezte, így a Kárpát-medence minden magyarlakta vidékére eljuthattam többször is, életem nagy élményeként. Ma már a Balassi Intézet alá tartozik a MÁSZ, ahol mi vezettük be a Magyar Tudomány Napját, PhD-sek bemutatkozását, a határon túli fiatal költők évenkénti versenyét és köteteit, s többek között mi állítottuk fel Márton Áron erdélyi püspök első hazai köztéri szobrát.

A Kollégium műveltséget, szakmai öntudatot s mégis szerénységet adott, valamint nyitottságot a világra. Nem a diplomáért tanultunk, hanem az értelmiségi létért. Ezeket az elveket és felfogást igyekeztem saját pályámon is továbbadni, különösen a Márton Áron Szakkollégiumban.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Eisner Tímea (1993–1995)

Hogy került a Kollégiumba?

Hallottam az Eötvösről, mert egyrészt ismerőseim laktak bent, másrészt Viskolcz Béla által szervezett sítáborokra mint külsősök jártunk, és ott további ismerősökre tettem szert. A Kollégiumba való felvételre kétszer pályáztam, mert az első után elnyertem egy ösztöndíjat Németországba. Onnan márciusban jöttem haza, és addig értelemszerűen nem tartotta fent a helyet a Kollégium. Az ösztöndíj utáni második pályázatom során a felvételi elbeszélgetésen (első körben) Hatvani László csak annyit kérdezett, hogy hányas lett az Analízis szigorlatom. Mivel ezen szigorlatom jeles lett, ezért a tanulmányi eredményekről többet már nem kérdezett, csak beszélgettünk. A második körös meghallgatás a Kollégiumi Bizottság, az igazgató és a kollégiumi tanár előtt zajlott, amelyre különösebben már nem emlékszem, így kerültem az Eötvösbe. A tudományos diákköri munka számomra már a bentmaradáshoz kellett inkább, nem a bekerüléshez. Be kell, hogy valljam, hogy a bentlakás előtt, kívülről inkább a Kollégium infrastruktúrája, elhelyezkedése volt a legvonzóbb. Sajnos akkortájt hagyományok nemigen voltak, nagyon ritkán hívtak meg előadókat, bennem csak egy előadás emléke él, amit Németh József tanár úr tartott a végtelenről.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A Kollégium fennállásának teljes idejét nem ismerem, de nem hiszem, hogy túl sokat tévednék, hogy abban az időben az egyik legrosszabb állapotát élte meg az épület, akkor volt hónapokon keresztül felállványozva, 1995-ben adhatták át a tetőtéri beépítést, amelyik a doktorandusz hallgatók számára szolgált. Akkortájt indult ugyanis a PhD-képzés. Persze, mint mindennek, ennek is volt előnye, egyszer a bekapcsolva felejtett ébresztőórámat a szomszéd szoba lakói az állványokról az ablakon keresztül belépve kapcsolták ki. Mostani szokásokat nem ismerem, de a többi kollégiumhoz képest az Eötvösben mindig sok állatot, kígyót, békát, egeret, teknőst tartottak. A szobánk nem volt túl kicsi, ráfért a festés, szobatársam jó színészre ki is festette. Újszerű volt. Nagyon jó barátságba kerültem a szobatársammal, aki bölcész (Tóth Tünde). Szerintem a különböző szakosok együttélése kifejezetten gyümölcsöző, érdekes. A szobatársammal, illetve a többiekkel a folyosói beszélgetések során megismerhettük egymás szempontjait, gondolatait, nézőpontját, véleményét, érvelését, céljait, szóval jókat, nagyokat beszélgettünk. A Kollégiumnak volt könyvtára, a könyvtár szabadpolcos, szabad kölcsönzős rendszerrel működött, ennek nyilván volt előnye és hátránya is. Akkoriban jó tanulás-sal jó ösztöndíjat kaptunk, néha úgy gondolom, hogy jobban éltünk akkor abból, mint most egy adjunktusi fizetésből. Bentlakásom idején, 1994-ben megszervezett „öregkollégista” találkozón mint felkért „fényképész” vettem részt, amely a Bolyai Intézetben kezdődött, majd a Kollégiumban zárult. Számomra, mint matematikai analízissel foglalkozó számára, ehhez kötődő emlék, hogy a találkozón Dr. Szőkefalvi-Nagy Béla professzor úr tartott előadást.

Milyen volt az igazgató, Dr. Kérchy László?

Különösebb kapcsolatunk (legalább is nekem) nem volt vele. Talán egy éve lett Dr. Hatvani László professzor úr után igazgató. Úgy tudom, hogy Hatvani László maga mondott le, mert úgy érezte, hogy nem tudja azzal az intenzitással elvégezni a feladatot, mint korábban. Kérchy professzorral egy PhD-vizsgámon találkoztam később.

Hogy alakult egyéni életpályája, mit adott a Kollégium?

Az utolsó Szegeden töltött évben Móricz tanár úr témavezetésével elkezdtem a PhD-iskolát, illetve Dr. Leindler László professzor úr tanszékén lettem tudományos segédmunkatárs. Következő évben Pécsre költöztem, férjhez mentem, Dr. Schipp Ferenc meghívására az akkor még Janus Pannónius Tudományegyetem Matematika Tanszékén kezdtem dolgozni. Jelenleg háromgyerekes családom és adjunktus vagyok, és nehéz megvonnom a határokat a munka, a tudomány és a család között. 2009 óta tehetséggondozó matematika foglalkozásokat szervezek a PTE vonzástérzetében 3-12-ik évfolyamos általános és középiskolás diákok számára. Tulajdonképpen a Kollégiumnak is köszönhetem, hogy TDK-dolgozat írására készítetett, elindított a tudomány területén, mert utána már természetes volt, hogy beiratkozom PhD-iskolába, PhD-fokozatot szerezzek.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Pécsen

Szerkesztette: Nagyillés János

Farkas József (1958–1962)

Hogy került a Kollégiumba?

Elsőévesként a József Attila Kollégiumban laktam egy tizenkétágyas szobában. Bizony még hajnalban is ment a kártyázás, nem volt könnyű aludni. Nem emlékszem pontosan, hogy kik, a már bentlakó Eötvös-kollégisták szólhattak, hogy át lehetne költözni. Madácsy Lászlónak is lehetett szerepe a felvételemben, hiszen első évben megkérdezte, hogy kinek lenne kedve tudományos diákköri munkát végezni. A csoporttársaim nem nagyon törték magukat, én viszont szívesen jelentkeztem. Felvételi hirdetésre vagy beszélgetésre sem emlékszem, de arra halványan igen, hogy az adatainkat be kellett adni egy papíron. Sőt, vállaltuk a jeles tanulmányi átlagot, vállaltuk, hogy tudományos diákköri munkát végzünk, és plusz idegen nyelvet tanulunk. Előbbiekhez adva voltak a feltételek a tanszékeken, utóbbit pedig Grasselly Gyula bácsi szervezte meg számunkra. Csányi Mikivel a Fizika Tanszékre jártunk, Gyula bácsi ugyanis egy jó nevű, Angliát megjáró fizikust és annak feleségét kérte meg, hogy hetente másfél órát beszélgessenek velünk angolul, és ők ezt ingyen vállalták.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A Bolyai épület első emeletén laktunk, a Ságvári Gimnázium folytatásában. A Lenin körút felől, az épület felénél volt egy nagykapu, leginkább onnan jártunk be, saját kulcsunkkal. A mi szobánkban, amelyik az első volt az ajtó után, négy darab emeletes vaságy volt, alattam Takács Laci aludt. A hátsó szoba volt a természettudományisoké, a kettő között volt egy könyvtárszoba, mechanikus írógéppel, szótárakkal, kézikönyvekkel. Zavartalanul tanulhattunk a szobában, a könyvtárban, vagy az üres gimnáziumi termekben. Ha valaki később jött haza, akkor lábujjhegyen igyekezett közlekedni. Egyébként akkor jöttünk és mentünk, amikor akartunk. A szobában középen voltak az asztalok, ott olvastunk, sőt főztünk. Volt egy kis villanyrezsó, azon esténként paprikás krumplit főztem, mert vacsorajegyet nem kaptam. Nem panaszként mondom, hiszen szeretem a paprikás krumplit füstölt kolbásszal. Ma is.

A folyosó bal felén egy kis illemhelyiség volt található. Bár a szobákban volt mosdókagyló, fürdő vagy zuhany nem volt. Viszont kötegszámra kaptunk jegyet a városi fürdőbe az Anna kút mellett. Ez csak nekünk járt, hiszen más kollégiumokban voltak fürdők. A többi kollégium tagjai egyébként nem is igen tudtak rólunk, bejáró látogatók nem voltak jellemzőek, bár lett volna rá lehetőség.

Hogy emlékszik vissza az igazgatóra, Grasselly Gyulára?

Nagyon tiszteltük és szerettük. Csak a hála és az elismerés hangján tudtunk és tudok ma is beszélni róla. Tartotta a hátát értünk, hiszen az Eötvös Kollégium nem „pártunk” ötlete volt. Azután Gyula bácsi kijárt nekünk ezt-azt, elég ha csak a könyvtárra, a nyelvórákra vagy a fürdőjegyekre gondolok. A természettudományisokkal magától értetődően szorosabb volt a kapcsolata, hiszen ő maga

geológus volt. Kötelező összejövetel vagy fejtágítás, ami máshol jellemző volt, itt nem fordult elő. Az Eötvös Kollégiumnak szelleme és feladata volt. Gyula bácsinak bizalma volt bennünk, és nem is kellett csatlakoznia.

Hogy működött a kollégiumi közösség?

Jártunk moziba, Radnóczy Ferivel, Takács (Akác) Lacival, Kovalovszky Imrével ki nem hagytunk volna akár egy negyedosztályú szovjet filmet sem. Olvastunk éjjel-nappal, olvasmányainkat megosztottuk egymással. Hihetetlen nagy kultúrát jelentett ez számunka, ez volt az igazi egyetemünk, mindent ott beszéltünk meg. Elég csak megemlítenem, hogy a magyar alapvizsgámon azt írtam le, amit Kaposi Marci mondott el a régi magyar irodalom összefoglalásaként. Mondanom sem kell, hogy kiváló lett a dolgozatom.

Bál nélkülünk nem múlt el. Kulturált körülmények között ismerkedtünk a lányokkal, akik kicsípték magukat, megtanult az ember táncolni. Akkoriban minden intézmény „kötelezően” tartott bálakat. Különösen híres volt az Egészségügyi Főiskola (akkor nem úgy hívták), a Tömörkény Gimnázium és a Tanárképző Főiskola bálja, ahol rengeteg lány volt. A fiúk megálltak egy csoportban a táncter közepén, a „majomszigeten”, azután felkérték a lányokat, szabad volt a lekérés tánc közben is.

Különben a két szoba jól megvolt egymással, bár szobán belül, a szakmai közelség miatt is többet érintkeztünk. A szobán belül pedig mikroközösségek formálódtak, nekem például a fiatalabb bölcsészekkel: Nemes Gabival, Radnóczy Ferivel, Takács Lacival volt pajtási kapcsolat. A természettudományisok kicsit lazáknak tartottak bennünket, mi pedig munkagépeknek tartottuk őket.

Milyen életet tudott élni egy Eötvös-kollégista az akkori pénzügyi viszonyok között?

Kaptunk tanulmányi és szociális ösztöndíjat. Mindig jutott korsócskára is, a Béke Tanszék és a Jeges volt a kedvenc helyünk. A kiváltságosok népköztársasági ösztöndíjat kaptak. Egyébként a szegénység egyenlősége volt a jellemző. Nem irigykedtünk egymásra, nem is igen volt miért. Ha valaki kapott csomagot otthonról, akkor egy részét megosztotta a többiekkel. Betéve tudtuk, hogy kitől milyen finomságra számíthatunk és mikor. Gálffy Sanyi szülei például birsalmasajtot küldtek, ő maga pedig a disznósajtot szerette nagyon. Ahhoz, hogy az ember ruhát tudjon venni, nyári munkát kellett vállalni. Például a Mars téren épült az első Szegedi Ipari Vásár, ott ástunk gödröket villanypóznáknak. Fiatal diplomásként a kezdő fizetésemből nehezebben éltem meg, mint diákként az ösztöndíjból. Az Eötvösben gyakorlatilag ingyen laktunk, bár a tiszta fehérneműt anyám postacsomagban küldte minden héten.

A párt jelen volt a Kollégiumban?

A Kollégiumba kerülésben és maradásban tényleg csak az számított, hogy kinek milyen feje volt, és mennyire igyekezett. Ennek ellenére voltak, akik erősebb támaszai voltak a rendszernek, de ez nem játszott szerepet az egymással való

érintkezésben. Politikáról nem is igen beszélgettünk, ilyesfajta szervezkedés, klikkesedés nem volt. Gyula bácsi sem táplált semmi ilyet. A sajtót olvastuk, de tudtuk, hogy lózungok vannak benne. Takács Laci, aki tudatosan készült az újságírói szakmára, korán kelt, lement a portára, felhozta a Kollégium újságjait, elolvasta az összeset, majd amikor végzett, feltette a hasamra ébresztőül.

A hagyományokról mit tudott az ember?

Szinte semmit. Csak annyit tudtunk, hogy az Eötvös lehetőség, hogy eljőjjünk a József Attila Kollégium poklából, ahol egyébként a legjobb barátaim laktak: Kovács József, kiváló franciás, Szabó Kálmán, történész. A pesti Eötvösről hallottunk, és tudtuk, hogy Grasselly a minőség és a tudósképzés érdekében hozta létre az Eötvös Kollégiumot Szegeden.

Hogy alakult egyéni élete?

1962-ben, a diploma évében francia ösztöndíjat kaptam, az '56 utáni első ösztöndíjak egyikét. Ezt Madácsy Lászlónak köszönhetem, akinél a TDK-dolgozatokat írtam. Kaposvárra kerültem. Először egy közgazdasági szakközépiskolában tanítottam, majd a Munkácsy Mihály Gimnáziumban tagozatos franciát. A Munkácsy Gimnáziumot UNESCO asszociált iskolává fejlesztettük, a '70-es években többször is diákokat vittünk Franciaországba. Akkor ez nagy szó volt. Többen a szegedi francia szakon folytatták tanulmányaikat (Polgár Mária, Rajta Erzsébet), és kiváló franciatanárok lettek. Jómagam gyakorta utaztam és tartózkodtam Franciaországban ösztöndíjjal, a doktori disszertációm franciá nyelvéstől írtam Pálffy Miklós professzor úrnál, aki a Sorbonne-on töltött szemeszter programját is szervezte. 1978-tól nyugdíjazásomig (2001) a Kaposvári Egyetem (akkor még Pannon Agrártudományi Egyetem) idegen nyelvi lektorátusán dolgoztam nyelvtanárként, az utolsó két négyéves ciklusban lektorátusvezetőként. Öt nyelvű állattenyésztési szótárt szerkesztettem, a francia részt magam írtam, a Mezőgazdasági Könyvkiadó adta ki. Angollal második nyelvként kezdtem foglalkozni még Szegeden (magyar-francia az eredeti szakom). Szépirodalmi termésem egy drámakötet (Játékaim), amely 1994-ben jelent meg, verseimet Papp Árpád, korunk egyik legjelentősebb költője beválogatta a több évszázadot átfogó somogyi antológiába.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Kaposvárott
Szerkesztette: Nagyillés János*

Ferke András (1961–1965)

Hogy került a Kollégiumba?

Elsőévesként albérletben kezdtem, majd két hónap után a Bolyai Kollégiumban laktam. Másodévesként kerültem át az Eötvösbe. Nem emlékszem, hogy ki ajánlott, de úgy emlékszem TTK-st kerestek. Formális felvételi nem volt. A tanulmányi eredményem alapján vehettek fel. (Az első félév nem volt valami fényes. Túl nagy volt az ugrás, de rájöttem a vizsgatechnikára.) Grasselly Gyula bácsival (az igazgatónkkal) volt egy beszélgetés. A Bolyaiban először tizenketten voltunk két egymásba nyíló szobában, ki kellett fogni a csendes időszakot, hogy tanulni lehessen. Az Eötvösben viszont könnyebben ment, mert ott nem voltak „lógósok”. Össze sem lehet hasonlítani a kettőt.

Hol volt ekkortájt a Kollégium?

Két évet voltam a Bolyai épület végében, utána a Batthyány utcába költöztünk. A régi hely az Idegennyelvi Lektorátusnak vagy a Ságvári Gimnáziumnak kellett, az új hely pedig valamilyen okból felszabadult, egy néni ott lakott a hátsó fertályban. Két szoba helyett három szoba lett, a létszám nem változott, így kényelmesebb lett az elhelyezés. Volt zuhanyozó, mosdó, főzőhely, kert, pince. A pincét kitakarítottuk, ott két tanuló volt. A kertben cseresznye termett, de volt macskánk is. A Batthyány teljesen független intézet volt, az jött be, akit mi beengedtünk. Volt egyszer egy nagy buli, és feljelentett minket valamelyik szomszéd. Kijött a rendőrség, mert a nyitott ablakoknál kurjongattunk: – „Mi van itt?” – „Kollégium.” – „Nyissa ki az ajtót!”. Mire visszaértem a rendőrökkel, csak a magnó volt az asztalon. – „Hát ne játsszanak olyan hangosan a magnóval!” Utána előkerültek a borosüvegek, poharak az ágyakból, nem tudom, hogyan csinálták olyan gyorsan a többiek. Ott volt Rigó Béla lakodalma is, kineveztünk egy nászszobát, nagy buli volt.

Milyen volt a tagok tanulmányi és tudományos élete?

Mindenki jól tanult és mindenki diákkörözött. Ez elvárás volt. A többféle szakosok együttélése kedvező hatású volt. Nagy viták is voltak, felhívtuk egymás figyelmét a fontos dolgokra. Nekem személy szerint is sokat jelentett, humán műveltséget szedtem magamra, nem lettem egészen szakbarbár. Jó szívvel emlékszem a társakra: Szomor Pali, Juhász Miki, Zalotai Lajos, Laki Feri, Seres Laci, Móricz Feri, csak akikre rögtön emlékszem. Utóbbi hárommal nagyokat kártyáztunk.

A régmúlt jelen volt a Kollégiumban?

Igen, ritkán visszajártak a régi (néhány éve végzett) kollégisták, de mivel friss tanársegédek és házások voltak a legtöbben, ezért nem volt ez olyan gyakori. Gyula bácsi is mesélt nekünk a régi időkről, de keveset.

Hogy alakult egyéni életpályája, mennyiben segítette ezt a Kollégium?

Végzés után a pesti Gumigyárnál dolgoztam, majd visszajöttem a szegedi gyártelepre. A Szervetlen Kémiai Tanszéken lévő álláslehetőségre Seres Laci hívta fel a figyelmem. Elmentem Gyula bácsihoz (akkor ő volt a dékán, nála voltam diákkörös és készítettem a diplomamunkám), ő ajánlott be a tanszékvezetőnek. Rájöttem azonban, hogy nem leszek Nobel-díjas, így néhány éves Orvosegyetemi (Központi Kutatólaboratórium) kitérő után huszonhét évet dolgoztam a KÖJÁLnál.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szeged
Szerkesztette: Nagyillés János*

Fodor Gábor (1935–1940) visszaemlékezése

Délelőtt s részben a délutáni előadók is szeretettel és szakértelemmel szóltak Náray-Szabó Istvánról, a nagy magyar kristálykémikusról. Szerves vegyész lévén nem tudnék ehhez hozzátenni, azonban mint a szegedi Eötvös Kollégium volt diákja, úgy érzem, nem szükségtelen visszaemlékezni arra, milyen sokat jelentett az én generációmnak az a szellem, a meleg baráti és elmélyülten tudományos légkör, amelyet Náray-Szabó István, mint kollégiumi igazgató teremtett meg Szegeden, s amelyért örökké hálás leszek Neki. Abban az időben az egyetemi szűk költségvetés arra készítette a tanszékeket, hogy lemondják az angolszász folyóiratok jó részét, így a szerves és gyógyszerészi kémián 1934-ben abbamaradt a *Journal of the Chemical Society* (London) előfizetése, a *Journal of the American Chemical Society* pedig sose járt. Az Eötvös Kollégiumban azonban mindezeket, no meg a *Proceedings of the Royal Society*-t is megtaláltuk. Valóban fontos volt, hogy megismerjük a világ minden részének a tudományát, tehát ne csak német szemüvegen keresztül nézzük az akkor „német tudományként” elkönyvelt kémiát.

Hadd mondjak el egy szinte anekdotaként hangzó kis történetet. Bruckner Győző rám bízta a veratril-alkohol előállítását. A rendelkezésemre álló szakirodalom szerint az egyetlen lehetőség a veratrumaldehid katalitikus hidrogénezése volt. Este az Eötvös Kollégium könyvtárában búvárkodtam, és kezembe került a *J. Amer. Chem. Soc.* 1935. évfolyama, amelyben Davidson és Bogert leírta a keresztezett Cannizzaro-reakciót: a formaldehid az aromás aldehidet lúgos közegben aromás alkohollá redukálja, miközben maga hangyasavvá oxidálódik. Azonnal visszamentem a laborba, s egy egyszerű lombikban, minden túlnyomás nélkül megismételtem a kísérletet. A leírás pontos, megbízható volt, s én megtanultam, hogy az amerikaiak is tudnak kémiát csinálni.

Talán ennél is fontosabb volt az a szabad szellem, amelyet élveztünk. Náray-Szabó igazgatónk egyetlen kritériuma a kollégiumi felvétel tekintetében a tehetség volt. A világos fejű, tehetséges diákok gyakran nagyszerű humorérzékükkel is kitűntek. Emlékszem Czike Kálmánra, aki az Ásványtanon volt gyakornok s néhai főnöke, Szentpétery Zsigmondról „Zsiga méltóságos” címmel írt kroit. De Tarnóczy Tamás és Pócza Jenő se ment a szomszédba humorérzékért. Visszagondolok Zerinváry Szilárdra, a hallatlanul sokoldalú geográfusra és költőre, Závodszy Leventére, akit agyhártyagyulladás késleltetett tanulmányai befejezésében. Felnéztünk Sasvári Kálmánra, aki igazgatónk legközelebbi munkatársa volt. Aztán az élet elsodort egymástól bennünket, de mindannyian felejthetetlen élménynek tekintjük az Eötvös kollégiumi éveket, s meleg szeretettel és hálával emlékezünk meg Náray-Szabó Istvánról, a nagy tudósról és a Kollégiumban nekünk adott útmutatásáról.

Font Márta (1972–1975)

Mikor került be az Eötvös Kollégiumba?

1972-ben. Az Irinyi-épület körútra néző szárnyának első és második emeletén volt két folyosó. Az egyik azelőtt is az Eötvösé volt, de a másodikat akkor kapta meg a Kollégium, és oda tizennégy lány költözhett be. A fiúk huszonketten voltak a szintjükön. A bejáratunk ott volt, ahol a mai, de a József Attila Kollégium bejárata is ugyanaz volt. Mi az épületnek a körútra néző szárnyában voltunk, egy külön ajtó vezetett a mi folyosónkra. Furcsa volt megszokni a József Attila Diákotthon (JADO) portásának, hogy az azelőtti fiúkollégiumba lányok mennek fel, ráadásul jogosan. Tehát külön szinten voltunk, de az életünk azért egybefolyt a fiúkéval. Az alsó szinten volt a könyvtár, egy konyha, egy írógépszoba. Az nagyon nagy kincs volt. Ott készítettük a beadandókat, akkor tanultam meg gépelni. A másodikon volt egy közös társalgó és egy tanuló. Ha buli volt, akkor a közös termék megteltek, jöttek a régiek is, tanárok is, például az újjáalakítás igazgatója, Grasselly Gyula bácsi.

Úgy tudni, hogy korábban három nyolcágas szoba volt, azaz huszonnégy fiú, a bővülés után pedig harminchat lett a létszám. Hogy költözhett akkor tizennégy lány a kollégiumba?

Az én időmben nem egyformák voltak a fiúszobák, volt egy négyágas, és három hatágas, az összesen huszonkét fiú, és volt a tizennégy lány, így kijön. Lányszobákból volt két ötágas és egy négyágas. A tanuló volt elől, aztán a négyágas, majd a társalgó és az ötágas szobák következtek.

A bentlakók szavazataival lehetett bekerülni. Most nem tudom, hogy hogyan megy. Akkor volt egy vezetése a Kollégiumnak, tanárok meg diákok. Az egyetemnek még csak három kara volt annak idején (Jogi, Bölcsész- és Természettudományi), és onnan a szép tanulmányi eredménnyel rendelkezők kerülhettek be. Volt felvételi elbeszélgetés a Kollégium tagjaival, például a Kollégiumi Bizottság titkárával is. Hogy mennyire furcsa az élet, aki engem „beszervezett”, ő lett a férjem: Frank Gábor.

Az első menetben, az újabb szint megnyitásakor a Kollégium keresett lányokat, hiszen a helyeket gyorsan be kellett tölteni. Később persze a hallgatóknak kellett jelentkeznie. A helyek száma a végzősök számától függött. Meghallgattuk a jelentkezőket, az egész Kollégium tagsága. Ezek nagyon komoly beszélgetések voltak, ha csak egy tag is azt mondta, hogy nem akarja az illetőt, akkor nem vettük fel. Emlékszem, Kérchy tanár úr nagyon kritikus volt. Később ő a Kollégium igazgatója is lett. Illetve nemcsak a végzősökkel ürültek a helyek, hanem aki megbukott, az fogta magát és elment. Ez egy hallgatólagos, de kőbe véselt szabály volt. Sőt, Novák tanár úr még azt is megkérdezte tőlem, hogy miért volt két négyesem harmadév vége felé.

Előfordult, hogy megbukott? Mármint egy vizsgán vagy végleg?

Egy vizsgán. Hogy végleg, az elő sem fordulhatott.

Huhn Péter volt az igazgató, később Novák Mihály. Ő intézte el, hogy kapjunk heverőt és új bútorokat. Péter bácsi viszont jelen volt a Kollégium életében még ekkor is, leginkább kirándulásokra emlékszem, hogy eljött. Volt egy ún. Igazgató Tanács is: Weiszné Inci néni és Nagy Géza volt még benne az igazgatón túl. Kollégiumi nevelőtanár nem volt. Rendezvényekre viszont bejöttek a tanszékek oktatói, kíváncsiak voltak ránk. Szerveztünk előadásokat, amelyek kötelezőek voltak. Kiválasztottuk azokat a professzorokat, akiktől szerettünk volna valamilyen témáról hallani. Ezek nagyon érdekesek voltak, szemlélettágítóak. Szobatársként lettem jó barátságban egy matematikus hallgatóval (Lovas Katalin), aki bevitt engem a számítógépterembe, ami akkor egy bölcsésznek ez óriási dolog volt. Nem biztos, hogy éreztem volna erre késztetést, vagy lett volna rá lehetőségem, ha ez a Kollégium nem lett volna. A tájékozódást elősegítette, hogy a szobákban különböző karok hallgatói laktak.

Ezt ma is így ajánljuk a tagoknak.

A másik kötelező dolog a nyelvórák voltak. Emlékszem, hogy akkor kezdtem el angolt tanulni. A Kollégium fizetett egy tanárt, de elfogyott a pénz, és akkor a bentlakó nyelvszakosok oktatták a többieket. Később németet tanultam, Szendi Zoltán irányításával. Én orosz szakos voltam és fordítottam cikkeket a TTK-soknak, úgy, hogy nem sokat értettem a szakmai részéből. Szóval ezek nagy dolgok voltak, felnyitották az ember szemét a világra.

Az interjút Lakatos Dániel és Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Pécsen

Szerkesztette: Nagyillés János

Frank Gábor (1971–1974)

Hogy került a Kollégiumba?

Korlátozott számú hely volt, 1971 februárjában kerültem be, egy üresedés után. Előtte a József Attila Kollégiumban laktam, tehát már ismertem az Eötvöst, annak tagjait (Scherer Ferenc, Garab Győző, Sipos Misi), akikkel jókat beszélgettünk. Garab Győző lehetett akkor a titkár, aki konkrétan megkeresett. Volt felvételi elbeszélgetés, el kellett mondanom, hogy mivel foglalkozom, hogy mi érdekel, jók voltak a tanulmányi eredményeim. Akkor még főleg történelem vonalon ambíciózus voltam, így felvettek. Annak idején hiány volt bölcsészekből, mert végzett egy nagy bölcsész generáció: Pordány László, Masát András, Ötvös Péter, Ecsedy Pista. Voltak bejáró és visszajáró tagok is, magunk közé tartozóknak éreztük őket. Komlósi Sanyi vett pártfogásába; friss házasként ott lakott a harmadik vagy negyedik emeleten. Más kollégiumok tartózkodóak voltak az Eötvös ún. „elitista” szemléletével szemben.

1972 nyarára nagy átalakulások következtek be a Kollégium életében, melyekben nagy szerepet játszott. Hogy alakult át a Kollégium?

Grasselly Gyula professzor úr, Gyula bácsi szorgalmazta ezeket elsősorban, a Kollégiumot 1956-ban újjáalakító igazgató, aki még az én időmben is aktívan részt vett a Kollégium életében. Az igény azért merült fel, mert a sok bejutni vágyó hallgatónak nem volt elég hely. Bár bennünk mindig volt egy kisebbségi érzés, hogy nem tudunk megfelelni az elődeink magas mércére tett követelményeinek a Kollégiumban. Ugyanakkor egyfajta tettvágy égett az emberekben. A hagyományokat részletekbe menően nem ismertük, de a különböző egyetemi tanszékek oktatóiról tudtuk, hogy Eötvös-kollégisták voltak, hallottunk a Batthyány utcáról, a Kollégium első helyszínéről. A hagyományok felelevenítését szorgalmazta Novák Mihály tanár úr is, más hangsúlyokkal, valamint a későbbi igazgató, Nagy Géza tanár úr is.

Az átalakulás több tényezőből állt. Egyrészt a Kollégium az Irinyi épület körútra néző szárnyában, annak első emeletén volt akkoriban. Ezt felújították és átalakították, hiszen azelőtt három nyolcágyas szoba volt, az átalakítás után pedig négy- és hatágyasak lettek. Továbbá megkaptuk a második emeletet, ahova tizenkét lány költöztetett be, így a létszám harminchatra nőtt. Szervezetileg az igazgató mellett, aki akkor Novák Mihály volt, egy úgynevezett Igazgató Tanács lépett működésbe. A tanácsba a jogi kar részéről Both Ödön, a bölcsész kar részéről Nagy Géza, a Természettudományi Kar részéről Grasselly Gyula és Huhn Péter professzor urak mint korábbi igazgatók és Weisz Imréné tanárnő kapcsolódtak be a Kollégium munkájába. Javaslatot tettek hallgatók kollégiumi felvételére, programokra. Weisz Imréné a lányok patrónája lett, valahogy így lett kitalálva. Előtte Scherer Ferenc volt a titkár, de ő hirtelen lemondott és könyvtárosként (ami a kollégiumi titkári tisztség „előszobája” volt) – számomra váratlanul – a

tagság belém helyezte bizalmát. Ezért diák részről nekem jutott a feladat, hogy az átalakulás mozgatója legyek. Célirányosan kerestük az új tagokat az egyes karokon, lányokat, akik újonnan lettek Eötvösösök, ajánlásokat gyűjtöttünk be az egyes karokról, tanszékekről. Felkerestük a jelölteket a kollégiumokban. Így találkoztam össze többek között Font Mártával is, aki három év múlva a feleségem lett. Novák Mihály elve volt, hogy utóvizsgást ne vegyünk fel, illetve a bent lévőnek számolnia kellett azzal, hogy kirakják a kollégiumból. Ezt az elvet keményen és következetesen be is tartotta. Az akkori rektort, Márta Ferenc professzort, akadémikust kereste meg Novák Mihály, akit megnyert az átszervezés ügyének. Egy tanszéken dolgoztak. Komoly pénzeket fordított az egyetem erre az átalakítási programra. A Gazdasági Hivatal vezetője akkoriban Tanács István volt, az egyetem részéről, ő volt ennek a bonyolítója, a műszaki kivitelezés felügyelője. A felesége egyébként az Irinyinek és nekünk is gondnoknőnk volt.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Az átalakítás után kifejezetten jó, más kollégiumokhoz képest is. Külön érték volt a könyvtár. A könyvtárosi pozíció a titkári poszt megelőzője volt. Velem is így történt.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Követelmény volt a jó tanulmányi eredmény és a diákköri aktivitás. Volt, aki kikerült a Kollégiumból, akár fél év után is. Egyetemi professzorokat hívtunk meg előadásokra, valamint mi magunk is beszámoltunk saját diákköri munkánkról. Emlékszem Bálint Csanád előadására a kettős honfoglalásról, Halász Előd, Wittmann Tibor, Szőke György, Grasselly Gyula, Kalmár László vagy Leindler László előadására, a jogi karról Kovács Istvánéra, aki akkor az Elnöki Tanács tagja is volt, valamint Weisz Inci néni zenés-képes spanyolországi beszámolójára. Felejtethetetlen értékek közvetítése történt így felénk, példaképekké váltak számunkra kutatási eredményeikkel, széles körű világlátásukkal. Kollégiumi nyelvtanfolyam is indult angolból, németből. Sokat köszönhetünk Novák Mihály igazgató úrnak, szigorú következetességének megett az eredménye. Utána Nagy Géza, a francia irodalom kutatója, széles műveltségű tanár lett az igazgató, aki a maga franciás háttérével a pesti Eötvös Collegium és a párizsi École Normale Supérieure „levegőjét” hozta a Kollégium életébe.

Hogy működött a közösség, hogyan vált be a különféle szakosok, valamint a lányok és fiúk együttélése?

Nagyon jól. A magának való embereket kidobta magából. Ez volt az egyetlen terepünk, ahol szervezkedhettünk, annak idején még ilyen világot éltünk. Kaptunk lemezjátszót a társalgóba, Sipos Misi vezette be a társaságot a zenébe. Garab Győző és Kérchy Laci nagy jazzrajongók voltak. Óriási beszélgetéseink voltak. Amikor már bekerült az ember, akkor jó értelemben vett vizsgáztatások zajlottak, kérdeztük egymást erről-arról. A Természettudományi Kar hallgatóiból még egy bölcsész részéről is megirigylendő, hihetetlen nagy humán műveltség búj

elő. Nagy focimeccsek zajlottak a „libalegelőn”, emlékszem a jól játszó és ezt is komolyan vevő Kürti Bélára, Garab Győzőre, Kérchy Lacira. El-eljártunk a Sárkányba, Béke Tanszékre, Gödörbe, Kapcába, Buzába a Szent István térre. Sipos Misivel voltak nagy portyázásaink. De ezek nem voltak cél nélküli italozások, hanem beszélgetéseink lelket gazdagító és elmét élesítő alkalmakként élnek ma is emlékezetemben. Huhn Péter bácsi jóságos ember volt. Sokat jött tarokkozni és kirándulásokat szervezett. Gyálarétre, majd a Maros-torkolathoz kirándultunk, tüzet raktunk, húst sütöttünk, fociztunk. Összekovácsolódott a társaság.

Mi volt a titkár feladata?

Szerveztem a programokat, tartottam a kapcsolatot a gondnoksággal és az igazgatóval, rendeztem a belső problémákat, a beszámolókkal foglalkoztam. Egyszer helyre is igazított Leindler professzor úr, hogy nem tudományos, hanem tudományos diákköri munkát végeztünk.

Milyen életet tettek lehetővé az akkori anyagi körülmények?

Ki lehetett jönni, jártunk a menzára, bár reggelit ott nem kaptunk. Később népköztársasági ösztöndíjként több könyv vásárlására is volt módom.

Hogy alakult egyéni életpályája, mit adott a Kollégium?

Tanárember lettem. Először a Radnóti és a Ságvári Gimnáziumban tanítottam, helyettesítettem a Német Tanszéken is. Később Pécsre kerültem a Leőwey Gimnáziumba, történelmet tanítottam a német nemzetiségi tagozaton, bekapcsolódtam a Magyar Történelmi Társaság Tanári Tagozat munkájába, ledoktoráltam. Majd egy különálló német nemzetiségi oktatási intézmény, a Koch Valéria Iskolaközpont alapító igazgatója lettem, ahova tizenkilenc év után most nem pályáztam újra, mert a Magyarországi Németek Pedagógia Intézetének igazgatói posztjának nézek elébe. A Kollégiumból az életbe nyitottságot, demokratikus gondolkozásmódot vittem, akkor, amikor ez országos szinten szóba sem jöhetett. Az egymás véleményét tiszteletben tartó vitakultúra szintén része az örökségnek. Sokat tanultunk egymástól és megbecsültük egymást. Többek között a Kollégiumnak köszönhető, hogy nem lettem szakbarbár.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben
Szerkesztette: Nagyillés János*

Gádorosi Vass István (1962–1965)

Hogy került a Kollégiumba?

Ehhez bizonyára hozzájárult, hogy másodéves koromra már eléggé ismert voltam a bölcész karon, és talán azon kívül is. Alig voltam három hónapja az egyetemen, amikor 1960 decemberében már megjelent első irodalmi kritikám a Tiszatájban. Rendszeresen részt vettem a Tiszatáj rendezvényein, felszólaltam irodalmi vitákon, és – ami szintén számíthatott – jól teljesítettem a szemináriumokon és a vizsgákon. A felvételem körülményeiről nem sokat tudok mondani, nem emlékszem, hogy lett volna felvételi vizsga, bizonyára nem is volt. Úgy rémlik, egyszer csak szóltak, hogy van lehetőség bekerülni az Eötvös Kollégiumba, adjak be egy önéletrajzot, meg talán felvételi kérelmet. A Kollégiumról persze tudtam korábban is, többek között onnan, hogy volt egy évfolyamtársam, akinek egy kollégiumi tag udvarolt. De néhány ottani hallgatót, például Bodó Károlyt, Csányi Miklóst és másokat a kari eseményekről és az irodalmi vitákról közvetlenül is ismertem. Talán ők támogatták a felvételemet, az oktatók közül pedig Kovács Sándor Iván és Ilia Mihály pártfogolt. Szerintem ők javasolhattak. Engem mindenesetre kellemes meglepetésként ért a felvétel. Remélem, nem veszi senki szentségtörésnek, ha azt mondom, hogy számomra az anyagi, illetve szociális helyzetem megváltozása szempontjából volt a legnagyobb jelentősége. Nagyon nehezen éltünk akkor. Apám még a háborúban meghalt, anyám a néhány hold földjével kénytelen volt belépni a tészbe, két bátyámnak alig volt kereseti lehetősége. Két évig albérletben laktam.

Milyen volt az igazgató?

Grasselly Gyula bácsi időnként bejött és beszélgetett velünk. Ilyen alkalmakkor szó esett a Kollégium múltjáról, a háború előtti nevesebb Eötvös-kollégistákról és az 1956-os újjáalakulásról. Emlékszem, többször mesélt a háborús emlékeiről is. Nekem – és szerintem a bölcészek többségének – viszonylag kevés kapcsolatom volt vele, kevés emléket őrzök róla. A természettudományisokhoz bizonyára közelebb állt, minthogy ő geológus volt.

Hogy működött a közösség?

Ma is szívesen emlékszem néhány akkori kollégiumi társamra: Csányi Miklós, Fehér Imre, Rigó Béla, Szegfű Laci és mások. Jó baráti kapcsolat alakult ki közöttünk. Emlékszem, egy este Fehér Imre, aki egy évvel járt felettem, felpattant az ágyról, és elkezdett hangosan József Attilát olvasni. József Attilát persze korábban is ismertem, de ez az élmény meghatározó volt számomra. Mohos Sanyi az akkor feltörekvő, vagy újra publikációs lehetőséghez jutó költők, Váci Mihály, Garai Gábor és Juhász Ferenc verseire hívta fel hasonló módon a figyelmet. Nekem egyébként akkoriban Juhász Ferenc volt a kedvenc költőm a kortársak közül. Voltak fél éjszakába nyúló vitáink, beszélgetéseink: politikáról, filmekről, erkölcsről, egyetemi életéről. Ezekben nagyon egymásra tudtak találni

a legkülönbözőbb szakos kollégiumi tagok. Én például nagyon jó emlékeket őrzök a matematikus Gyuris Laciról. Kicsit szurkálós, időnként gunyoros stílusa volt, de tudtuk, hogy mindent halálosan komolyan vesz. Igazán sajnálom, hogy, amint hallottam, később nem úgy alakult a sorsa, ahogy reméltük. A nagypolitikában is igyekeztünk tájékozódni. Ne feledjük, ez a Kádár-rendszer konszolidálódásának, az 1956 utáni lassú oldódásnak az időszaka volt. Olvastuk a napilapokat, leginkább a Népszabadságot és a Magyar Nemzet kulturális rovatát. Igyekeztük „betájolni” az akkori MSZMP-s vezetőket, hogy vonalások, liberálisabbak vagy vaskalaposak. Számunkra, akik többségében vidékről, faluról kerültünk Szegedre, megragadó volt az a gazdagság, amit a város kulturális élete kínált: színház, kiállítások, zenei rendezvények, irodalmi estek, stb. Nem tagadom, nekem, mint leendő első generációs értelmiséginek, volt mit pótolnom. Jártunk például a Collegium Artium rendezvényeire, ahol Nagy István, a Szegedi Konzervatórium tanára szenzációs zenetörténeti előadásokat tartott. Vagy nagy élmény volt az egyetemi színpad, Paál István vezetésével. Rendszeresen látogattuk, még a próbákat is. Jutnak eszembe más emlékek is. Többször előfordult, hogy egyszer csak szólt valaki, hogy a vasútnál van valami alkalmi munka. Fogtuk magunkat hárman-négyen, meg a nagy kollégiumból is néhányan és este hattól éjfélig vagy még tovább vagonot rakodtunk. Ebben nem volt semmi dehonesztáló. Néha olyanok is jöttek, akik talán nem is voltak annyira rászorulva arra a pár forintra, de nekik is jobban esett a sör, ha saját keresményükből fizethettek. Ez is hozzá tartozott az akkori egyetemi élethez és az Eötvös Kollégium szelleméhez.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Nem haladta meg az akkori kollégiumok átlagát. 1962-ben a Bolyai épületében az emeletes ágyakkal berendezett két nagy szoba eléggé barátságstalannak tűnt. De az ember ezzel együtt is boldog volt, hogy egyáltalán bekerült. Egy évet töltöttem ott. A Batthyány utcai épület, a maga kertjével, előterével sokkal hangulatosabb volt. Persze itt is hatan-nyolcan voltunk egy szobában. Viszont volt egy jól elkülönített tanulószoba és saját könyvtár. A felszereléshez tartozott néhány sporteszköz: súlyzó, expander, stb. A „lélek gazdagítása” mellett ki-ki szorgalma szerint ezeket is használhatta. Volt közöttünk, aki versenyszerűen sportolt, például Farkas István. Szülőfaluja után őt csak öregcsertői kemény Farkasként emlegettük. Mi többiek is le-lejártunk az Ady térre focizni vagy a Tiszára úszkálni. A Batthyány utcában nagy szabadságot élveztünk. Mindenkinek saját kulcsa volt, lényegében akkor jöttünk-mentünk, amikor kedvünk tartotta. Időnként a barátnők is bejöttek.

Hogy alakult egyéni életpályája, mennyiben segítette ezt a Kollégium?

Végzés után Békéscsabára kerültem, a Munkácsy Mihály Múzeumba. Történet-sz-muzeológusként dolgoztam tizenöt évig. Mellette 1970-től az igazgatóhelyettesi feladatokat is elláttam. Rengeteg kiállítást rendeztünk. Mindenbe beleártottam magam, de azért a megyében fellendülő helytörténetírásba is be tudtam kapcsolódni. 1980-ban feleségemmel együtt gondoltunk egy nagyot, és Budapesten

próbáltunk szakmai ambícióinknak megfelelő állást találni. Mindkettőnknek sikerült. Én az Új Magyar Központi Levéltárba kerültem. Az intézmény feladata az Országgyűlés, a minisztériumok, az országos hatáskörű bíróságok és ügyészségek, illetve egyéb intézmények 1945 után keletkezett iratanyagának gyűjtése és feldolgozása volt, továbbá az ehhez kapcsolódó tudományos munka végzése. Itt újra végigjártam a ranglétrát. Voltam osztályvezető, főigazgató-helyettes, majd három és fél évig megbízott főigazgatóként vezettem az intézményt, míg 1992-ben össze nem vonták az Országos Levéltárral. Itt főosztályvezetőként fejeztem be pályafutásomat. A levéltári munkám részeként több könyvet szerkesztettem, illetve részben írtam. Részt vettem a Magyar Állam Szervei című lexikon szerkesztésében és az 1945–1947 között keletkezett minisztertanácsi jegyzőkönyvek kiadásában. De ezeknél is fontosabbnak tartom az elmúlt korszak levéltári anyagának megőrzése, rendezése, kutathatóvá tétele terén kifejtett munkámat. Vallom ugyanis, hogy egy jó levéltáros sokkal többet használ a történettudomány ügyének, mint az a kutató, aki fiatalon bekerül egy akadémiai intézetbe, ott eltölt egy életet, és jobb esetben megír egy-két könyvet. Jelenleg, nyugdíjasként, másokkal együtt az 1945 után keletkezett minisztertanácsi jegyzőkönyvek digitalizálásán és az interneten való hozzáférhetővé tételén dolgozom.

Kétségtelen, hogy valamennyiünk további életére kihatott a Kollégium szeleme, légköre. Csupa olyan fiatal volt ott együtt, akiben volt igyekezet, volt spiritusz, aki többet akart, mint egy átlagos középiskolai tanári diploma.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten

Szerkesztette: Nagyillés János

Gálffy Sándor (1958–1962)

Hogy került a Kollégiumba?

Elsőévesként a József Attila Kollégiumban laktam, csak oda kerülhettem már be, mert később (októberben) kerültem az egyetemre. Majd a József Attilából kikerültem, részben mert nem voltam KISZ-tag, sem előtte, sem utána. Ekkor üzent nekem Grasselly Gyula, a Kollégium igazgatója. Ő maga vett fel el egy elbeszélgetés keretében. Már nem emlékszem, hogy pontosan miket kérdezett, de politikát nem kevert be. Nagyon örültem, hogy bekerültem, Grasselly-ben pedig egy nagyszerű embert ismertem meg. Később, amikor jártam vissza az egyetemre, akkor is ott aludtam. A felvételiéről akkor sem tudtam, amikor már bent voltam, ezt mindig Gyula bácsi maga intézte, mindenesetre nem kellett hozzá KISZ-tagság. Kitűnő eredmény, vagy egy-két négyes jegy volt megengedett, nagyon simán bekerültem. Bejárók nem voltak, de olyan sem, hogy akár csak a nyelvórákra bejött volna valaki, az csak nekünk szólt. Én az egyetemen tandíjat fizettem, amely az első három évben évi 1000 forint volt, utána megszűnt. Hogy tudja hova tenni: a kezdő tanári fizetésem 1100 forint volt.

Jelen voltak a Kollégium életében a hagyományok?

Határozottan. Gyula bácsi mesélt róla. A párizsi École Normale Supérieure-ről és a pesti Eötvös József Collegiumról is. Az ENS a tanárképzésben elit intézménynek számított, sok egyetemi professzor került ki a falai közül. Annak dacára, hogy francia szakos voltam, nem tudtam ezekről, az ő révén ismertem meg. A pestiből is sok komoly tudományos karriert befutott ember lett. Ezt jó néhányszor elmesélte. Teljes joggal és sikerrel. Elmesélte tehát, hogy a pestinek tagja volt Ekhardt professzor vagy Gombocz Zoltán. Gyula bácsi igyekezett egy öntudatot elhinteni bennünk, tudatosítani, hogy mi éppolyan Eötvös-kollégisták vagyunk, mint a fentiek. Ennek érdekében a legjobbakat gyűjtötte össze és a legjobb tanárokat szerezte meg számukra.

Az 1956-os újjáalakulásról azonban nem tudtunk, ezt csak most tudtam meg, senki nem beszélt róla, nem volt ildomos. Mi tulajdonképpen azt képzeltük, hogy velünk alakult újjá az Eötvös Kollégium, melynek létét még a mi időnkben is mindig megkérdőjelezték. Gyula bácsi ezekre a támadásokra mindig azt mondta, hogy igenis szükség van az Eötvös Kollégiumra, támogatni kell, hiszen az itteniek adják az egyetem utánpótlását. Ez az ő szájából – aki komoly tudományos teljesítménnyel bírt – hihető is volt.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Az Eötvös Kollégium akkor a Bolyai épület Tisza felőli végében, annak második emeletén volt. Egy ajtóval nyílt a folyosó végén, ki volt írva, hogy Eötvös Loránd Kollégium. A folyosó másik végén volt egy óriási tanulóterem. Két nyolc és tízágyas szoba volt, egy természettudományis és egy bölcsész. A kettő között pedig egy kis könyvtárhelyiség. Ha szóltunk, hogy kellenek szótárak, beszerezték,

Gyula bácsi ezzel is törődött. Ezenkívül több helyiségünk volt. Először szűkösen voltunk, de utána terjeszkedtünk, mert a Ságvári Gimnázium B-épülete ugyanott volt, és amikor azok nem használták a termeket, akkor mi igénybe vehettük. Volt porta, idegeneket nem engedtek be. Egy idősebb házaspár látta el a portási feladatot. A lányok belépését sem helyeselték, akkoriban az egyébként sem volt engedélyezett, majdhogynem lopva kellett bevinni az illetőt, különben megjegyzéseket kaptunk. A kollégistáknak azonban bármikor be lehetett járni, míg a József Attilában 1 forint (megfelel úgy mai négyszáz forintnak) kapupénzt kellett fizetni ha az ember későn érkezett. Nem volt fürdőszobánk, bár mosdó volt a szobákban. Az alagsorba a javítórészleghez jártunk le fürödni, hetente egyszer. Kedves szerelőbácsik dolgoztak ott, mentünk gatyába törülközővel, különösen nem zavart bennünket ez a helyzet. A többi kollégium zsúfoltabb volt, bár az ágyak száma, a kollégiumi díj, a mosatás, a menza teljesen ugyanaz volt, mint máshol, de talán a szoba nálunk nagyobb volt. Valamint több helyiség állt rendelkezésünkre: tanuló, könyvtár.

Milyen tudományos életet éltek az Eötvös-kollégisták?

A diákköri munkában mindenki részt vett, minden évben voltak pályázatok, amelyeken részt vettünk. Segítettek nekünk, ha a tanszékeken megemlítettük, hogy Eötvös-kollégisták vagyunk, máris másképpen kezeltek bennünket. Tóth Dezső például behívatott bennünket, tetszett neki, hogy Eötvös-kollégisták vagyunk, hogy mindannyiunknak van legalább egy nyelvszakja. Farkas Jóska és Radnóci Feri is ott volt. Dezső biztatott minket, hogy kutassunk, járjunk be a Somogyi Könyvtárba. Gulyánné is felkarolt bennünket. Külön feladatokat adott nekünk. A Francia Tanszéken tartottam a kapcsolatot Madácsyval, aki szintén igyekezett feladatokkal ellátni. Meg is látogatott engem (és Farkas Jóskát is) hat évvel azután, hogy elvégeztem az egyetemet. A professzorok általában ilyenek voltak velünk.

Hogy működött a közösség, a természettudományisok és a bölcsészek együttélése?

Néha lementünk a Gödörbe vagy a Búzába a Mars téren, de leggyakrabban a Kollégiumban csináltuk a bulit, évről évre szilveszterkor. Oda hívta meg mindenki a szíve hölgyét, mulattunk és táncoltunk reggelig. Megbeszéltük, hogy milyennek tartjuk az egyes tanárok előadásait, vagy melyik komoly tekintély. Elmeséltük egymásnak a pletykákat az egyetemi oktatók világából. Olyan tanárunk is volt, aki a pad alól nézte a jegyzetét, és úgy tartott nekünk előadást. Tudtuk, hogy melyik professzornak ki volt a szeretője, mert mindig volt valaki, aki az adott tanszéken bent dolgozott. A sportot ambicionálták a természettudományisok, az ő hatásukra mi is többet eljártunk tornaórára, súlyozni, kosárlabdázni. Ők pedig a mi hatásunkra többet jártak el táncolni, szórakozni. Nem emlékszem, hogy bármi ellentét lett volna köztünk, jól jött ki a vegyes szakosok együttélése. Nyáron nem maradtunk bent, de a téli szünet során végig, legfeljebb Karácsonyra mentünk haza. Kifejezett diákönkormányzat nem volt, de úgy emlékszem, hogy

Novák Mihály lehetett amolyan diáktitkár, ő tarthatta szorosabban a kapcsolatot Grasselly Gyula bácsival. Számunkra ez gyűléseket nem jelentett. Rajta kívül Kovalovszky Imre, Varjas Laci és Farkas Jóska örvendett köztiszteltnek.

Mit adott hozzá a Kollégium a tagok tanulmányaihoz?

Grasselly Gyula bácsi azt a szellemet igyekezett meghonosítani, hogy tanuljunk nyelveket, végezzünk tudományos munkát, tanuljunk jól, doktoráljunk le, lehetőleg maradjunk bent az egyetemen. De a nyelvtanulást tekintette a legfontosabbnak, véleménye szerint az mindennek az alapja. Így szervezett nekünk nyelvtanárokat. Mindig kijárta, hogy ingyen jöttek tanítani bennünket. Annak az alapjait, hogy én megtanultam angolul, Matzkó László tette le az Eötvös Kollégiumban, soha utána nem jártam tanárhoz. Gyula bácsi magnót is szerzett nekünk, egy „Mambo” magnót, mert elmondtam neki, hogy a nyelvet csak magnóval lehet megtanulni. De volt francia nyelvoktatás is, csak az engem nem érdekelt, mert én magyar–történelem–francia szakos voltam. Németből Halász Elődné járt be, akitől nagy örömmel tanulták a fiúk a nyelvet, mert nagyon csinos volt. Más oktatók is bejártak. Történelmi és irodalmi előadásokra is emlékszem. Felesleges kollégiumi gyűlések, ami más kollégiumokban jellemző volt, nálunk elő sem fordultak. A többi kollégium sokkal póriasabb volt. Míg nálunk mindenki keményen tanult, addig ott gombfociztak, de tanulmányi eredményben messze mögöttünk voltak. Nálunk két szélsőség volt: a csajozás és a tanulás. Utóbbitól nagyon ki is készültünk. Összehasonlítottuk a tizennyolc és huszonhárom éves fotóinkat, meglátszott a sok éjszakázás.

Milyen volt Grasselly Gyula, az igazgató?

Néha bejött és elbeszélgetett azokkal, akik ott voltak. Minden szempontból liberális közeget alakított ki. Nem támogatta, hogy politika legyen a kollégiumban, sőt. Többször célzott rá, hogy ő politikailag fekete bárány. Grassellyről az a pletyka járta az Eötvösben (amit a balosok terjesztettek, tehát nem biztos, hogy így van), hogy a két világháború között a kémelhárításnál dolgozott. Ezt alapvetően elnézték neki az egyetemen, de nem tudott úgy haladni, mint mások. Emiatt a Kollégiumban sem volt nézeteltérése, ami nem azt jelenti, hogy mindenki jobbos lett volna. A Kollégiumban maximum érdek-balosok voltak, nem meggyőződésesek. Gyula bácsi idomult is a rendszerhez bizonyos mértékben, nem volt egy ellenálló típus. Eldicsekedett például, hogy a felesége templomba akarta küldeni a gyermeküket, de ő meggyőzte, hogy nem kell oda elmenni.

Mit érzett a rendszerből a Kollégium? Jelen volt a politika a Kollégiumban?

Egyáltalán nem. Párttag sem volt és pártszervezet sem. Gyűléseket, fölösleges fejtágításokat nem rendeztek. „Per tangentem” azért érzékeltük, hogy hiányolják a vonalasságunkat. Ezek azonban valahogyan Grassellynél már lecsapódtak, hozzánk nem értek el. Illetve volt egy-két balos tagunk, akik a KISZ gyűléseken elmondták, hogy ők olyan szegény sorból származtak, hogy még egy zongorájuk sem volt otthon, egyetlen könyvük a Biblia volt. Ezzel aztán belopták magukat

a rendszer szívébe, azok pedig örültek, hogy ilyen tagok vannak a Kollégiumban. Talán mintha egyszer valami látogatás is lett volna a Kollégiumban, valami pártpotentátok részéről. A balosok hasonló szövegekkel leszerelték ezt is. Ha jól emlékszem, akkor egy Komócsin nevű KISZ-vezető lehetett a látogató.

Milyen életet tudott élni akkor egy Eötvös-kollégista?

Egy resztelt májat nagyon olcsón lehetett enni a Gödörben, de kedvelt hely volt a Béke Tanszék is. A jegyzetek is olcsók voltak, cserélgettük is őket, hogy megkönnyítsük a másik dolgát. Ha valaki csomagot kapott, akkor a többiekkel ette meg. Ingyen jártunk a strandra. Az egyik kollégista festegetett, kellett neki modell, elmentem hát modellnek, fizettek érte óránként. De kellett, hogy támogassák az embert otthonról. Olyan, hogy valaki vagonpakolásból fizesse a tanulmányait, nem volt. A kollégiumi díj nagyon alacsony volt, járt vele mosatás, menza. A menzán nem volt még divat, hogy ellopják az ételt. Ha kevés volt, akkor szólt az ember, és kapott repetát. Vacsorára és ebédre is volt meleg étkezés.

Hogy alakult az egyéni élete?

Vörös diplomásként végeztem, ami nem egy politikai töltetű kitüntetés volt, bár a neve ezt mutatja, hanem tisztán tanulmányi-tudományos. Ennek megfelelően benn maradhatam volna, ha politkailag simulékonyabb lettem volna, de végülis Siófokra kerültem huszonegy évre magyar-történelem szakos tanárnak. Közben visszajártam az egyetemre, befejeztem a francia szakot, Halász Előd révén bekerültem az angol szakra. Madácsy professzornál doktoráltam. Célzott rá, hogy be is venne a tanszékre, de végül erre nem került sor. Talán riválisának tekintett. Akit végül felvett, annál ez nem merülhetett fel. Aztán hála a nyelveknek és a külön nyelvóráknak, tudtam egy házat venni, megnősülni. Aztán felkerültem Pestre. Két fiút neveltem fel, mindkettőből franciatanár lett. Nagyon szerettem utazni, bejártam az egész világot. Megtanultam még az olaszt és a németet. Szerelmese lettem az indiai filozófiának, a jogának, ötven éve csinálom. Ennek köszönhetően csak akkor látok orvost, ha nyelvórára jön hozzám, előtte pedig állandóan betegeskedtem.

Mit adott a Kollégium?

Azt, hogy, mint a jó papnak, egész életükben tanulnunk kell. Ezt az igényt nagyrészt az Eötvös Kollégiumnak köszönhetem. Ezt sikerült elplántálnom a fiaimban is. Rangja volt annak, ha valaki Eötvös-kollégista volt, annak is, hogyha valaki ottmaradt az egyetemen, ahogy sokan közülünk is. De aki nem, az is elit középiskolákba került tanárnak, és folytatta a tudományos munkát, a diplomaosztás után is.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Garab Győző (1967–1971)

Hogy vették fel a kollégiumba?

Szociális alapon nem kerülhettem volna kollégiumba, bár nem származtam egy gazdag családból. Anyám egy postahivatalt vezetett, apám akkorra már nyugdíjas lett, hárman vagyunk testvérek. Első évben tehát a Bécsi körúton laktam albérletben. Az első évem nagyon jól sikerült, kitűnő voltam mind a két félévben. Matematika–fizika szakon kezdtem, de félévkor átmentem tisztán fizikus szakra. Az egyik évfolyamtársam, Kovács Jávorka ismerőse lakott az Eötvös Kollégiumban. Így tudtam meg a lehetőséget. Biztos volt valami hivatalos része is a felvételnek, papírok beadása vagy elbeszélgetés, de erre nem emlékszem már pontosan.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Az akkori kollégium a mai Irinyi-épület körútra néző szárnyának első emeletén volt, de bejárni ugyanott kellett, ahol ma is. A porta után balra nyílt a József Attila Kollégium, feljebb jobbra pedig az Eötvös. A folyosóra belépve balra volt a konyha, a vizesblokk, valamint a „nagy-” és „kiskupi”. Nem tudom, miről kaphatták a nevüket... Hivatalosan a „nagykupi”-ban voltak a bőröndök, a focikapuk; a „kiskupi” pedig írógépszoba volt. A folyosó jobb oldalán először a könyvtár–tanuló volt, majd a társalgó és három nyolcágas szoba. Én a hátsó szobában laktam, amelyik alapvetően természettudományis volt, és a boltíves kapu fölé esett. A középsőben jogászok és bölcsészek laktak, a folyosó elején lévő pedig vegyes volt. Szobatársaim Szabad János (Janó bá’), Komlósi Sanyi, Kérchy László, Horváth Péter (kis pé), Tőke Pali, Csorba Imre, Nagy Péter (a Cár), később, többek mellett Czakó Miklós (a nyelvzseni), Bakos János (Mandarin). A tanulóban azután más volt a rend, én például négy évig Csörgő Sanyi mellett ültem. Vele is, ahogy a szintén matematikus (és szintén éjjeli bagoly) Marton Lacival, a nyelvész Janurik Tamással vagy a bölcsész Ötvös Petivel (Örvi) és Frank Gáborral (Böszme), a jogász L. Nagy Gyurival (Lónagyi) sokat beszélgettünk, vitatkoztunk. Maga az elhelyezés talán egy kicsit jobb lehetett, mint máshol, de leginkább az számított, hogy ez egy kis közösségként működött. A társalgó nagyon jól fel volt szerelve. Bertényi úr volt a gondnoka ezeknek a kollégiumoknak. Amellett, hogy az igazgatóink és a volt tagjaink nagyban segítettek bennünket, amire nagy szükség is volt, hiszen időről időre felmerült a megszüntetésünk gondolata, a gondnokunk is nagyon mellettünk állt. Megszerzett nekünk mindent: tévét, lemezjátszót, könyveket, írógépeket. Csörgő Sanyi bátyja Beatles-lemezeket, Sárközy András nagybátyja (Pernye András, ismert és népszerű zenetörténész, aki egy fantaszti-kus jazztörténeti sorozatot vezetett a rádióban) pedig klasszikus jazzfelvételeket hozott.

Volt diákbizottság? Hogyan működött?

Volt, de nem volt annyira formalizálva, hiszen huszonnégy ember nem igényelt akkora szervezést, talán csak a felvételi esetében. Emlékszem, hogy gépeltem felvételi hirdetéseket, amelyeket itt-ott kifüggesztettünk. Az igazgatónk hallgatott ránk, hogy kiket vegyünk fel. Volt titkár, titkárhelyettes, könyvtáros, de még vécépapírfelélő is. A titkár tartotta a kapcsolatot az igazgatóval. Biztosan volt szabályzat, de mi nemigen tudtunk róla (vagy legalábbis nem emlékszem rá), ment minden anélkül is. Elvértve volt olyan is, hogy valaki kikerült a Kollégiumból. Kedves színfoltja volt a Kollégiumnak Terike néni, a takarítónő, aki tudta, ki meddig alszik vagy mikor kell ébreszteni. Finom jelzéseket adtunk (szemeteskosár az ajtó előtt), hogy mikor nem ildomos benyitni a szobába.

Milyen volt az igazgató?

Huhn Péter bácsi volt az igazgató, Grasselly Gyula bácsi vissza-visszajárt. Nem tudtunk a váltás okáról, talán Gyula bácsi akkor lett dékán. Péter bácsi sokat járt be, kirándulásokat szervezett nekünk, beszélgetett a tagokkal. Többen töle tanultak meg tarokkozni, nagy Wagner-rajongó volt, hozott lemezeket is. Az ő ajánlásával került be Novák Béla, Molnár Péter, Bakos Jancsi, később Labádi Imre és Sárkány János. Mind vegyészek, nekik tanított matematikát.

Hogy működött a közösség, a különféle szakosok együttélése?

A közösség volt a Kollégium nagy előnye. Megismertük a többi szakos látásmódját, toleranciára tanított, megtanultuk tisztelni a sokféle tudást és tehetséges társainkat. Az ember olyanok közé került, akik nem szakbarbárok voltak, érdeklődtek egymás dolgai iránt. Sokszor alakult ki – spontán módon – heves vita vagy csak hosszúra nyúló beszélgetések irodalomról, nyelvészetről, csillagászatról, biológiáról, stb. Kürti Bélával többen jártak ki az akkor indult ásatásokra Ópusztaszerre. Testületileg felvonultunk az árvízi védekezésnél is. Voltunk néhányan, akiknek rendszeresen jött csomagja vagy hozott magával, így Cárnak vagy nekem is. Az ember azt beadta a közösbe, szabad préda volt. El-eljártunk a Hágiba és a Sárkányba. Utóbbiból hazafelé tiszteletünket tettük a Bárányál (a Kollégium korábbi épületénél a Batthyány utcában, jutott a sörből oda is. . .), egy május elseje előtti napon pedig Bandi úr (Simoncsics András – anagrammája szerint Csodás Ministráns) faágat kézben tartó vezérletével, némileg átköltött mozgalmi dalokat énekelve vonultunk végig, teljes útszélességben, az akkor még Április 4. sugárúton. Bár megállítottak bennünket a rendőrök, nem lett belőle baj. Bent is tartottunk nagy koleszbulikat, amit hajnaltájban, valamelyik szobában összegyűlve, népdalok éneklésével zártunk. Sokan szerettük a népzenét, és persze voltak olyan kitűnő művelői, mint például Sipos Misi, aki matematikus szakra járt, de már akkor is nagyon szépen hegedült – évtizedek óta a Muzsikás együttes meghatározó tagja. Mivel csak fiúk laktunk, ezért komoly pont volt a Kollégium életében a foci. Lejártunk a libára, vittük a kiskapuinkat. Sőt, Komlósi Sanyival egyszer még egy olyan vállalásunk is volt, hogy százat fejelünk a szobában, az asztalok, vizeskancsó, poharak fölött. Mivel Szabad Janó eldugta a labdát úgy nyolcvannál, a

vállalásunk azóta sem teljesült. De télen még lábtengőztünk is; gyakran folytak „vérkomoly” tarokkpartik is a szobákban. Tarokkozni Huhn Péter bácsitól is meg lehetett tanulni. Péter bácsi fejből idézett 20 évvel azelőtti partikat leosztással, bemondásokkal, indulással, hibákkal együtt. Bámulatos memóriája volt, kiválóan sakkozott is. A közösség és a közeg annyira vonzó volt, hogy kialakult egy bejáró holdudvar is, emlékszem Czégé Jóskára, Benedict Misire vagy Cár és Csörgő Sanyi évfolyamtársaira, köztük például Csirik Jánosra; rendszeresen bejárt Simoncsics János és Péter is. Természetesen az Eötvös mindennapjaihoz hozzátartoztak a barátnők – sokan ma is akkori párjukkal élnek.

Milyen életetszínvonalat lehetett megengedni az akkori anyagi körülmények között?

Viszonylag jól, kaptuk az ösztöndíjat, sokan voltak népköztársasági ösztöndíjasok is. Megengedhettünk magunknak, hogy eljárjunk a Hágiba, a Sárkányba.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Mindenki jól tanult és diákkörözött, igyekezett valami pluszt felmutatni. Ez elvárás is volt. Mindez az eredményekben is megmutatkozott, bár ilyen kimutatásokra nem emlékszem, de tudtuk a másiktól, hogy mit ér. A Kollégium egy helyre gyűjtötte a jó fejű gyerekeket és alkotó szellemi közeget teremtett. Akkoriban ez nemigen volt jellemző, ma sem mindenhol az. Egyfajta sziget voltunk. Csörgő Sanyi mesélte (a maga ízes humorával előadva persze), hogy a Bolyai Kollégiumban már azzal kilógott a sorból, hogy szeretné komolyan venni az egyetemet, szeretne tanulni. Szerveztünk előadásokat is. Lehoztuk például Sándor Gyurit, szerveztünk neki az Auditorium Maximumban egy előadást, ami azután a Kollégiumban folytatódott. Sipos Misi elhívta Szegedre a Tolcsvay fivéreket is. Gyakran szerveztünk előadásokat különböző témákban, a csillagászatól a régészetig, rangos előadókkal.

Mennyire tudtak a hagyományokról?

Fokozatosan tudtuk meg ezeket a dolgokat, az alapítást és az újjászervezést is. Felelmegettük a Bárt, az ott lakók megjelentek a kollégiumi történetekben, például Schmidt Tóni. Voltak visszajárók is, valamint az épület negyedik emeletén laktak fiatal házaspárok, Pordány Laciék (Indián – nősülése előtt Eötvös-koleszos volt) vagy Veress Miklós, a költő, aki bár nem volt kollégista, de hozzátartozott a társasághoz, ahogy Vastagh Pali is. Bejáró tag volt Fényi Szaniszló, egy igazi szabad ember, egy valódi sokoldalú, és szinte mindenhez értő és mindent érteni akaró természettudós. Több generáció találkozhatott vele – valószínűleg az Eötvös légköre volt az ő igazi közege – (akkoriban legalábbis, azt hiszem, ill. részben tudom) sem a magánéletben, sem egyetemi munkahelyén nem találta a helyét. Telente vagy egyébkor is, ha nagyon elhúzódtak a beszélgetések, bent bivakolt a Kollégiumban. Az ágyakban három matrac volt keresztbe fordítva, ha ebből egyet kivett az ember és a maradék kettőt hosszába fordította, akkor nagyjából ugyanúgy el lehetett aludni az ágyban. Három ágyból kivettünk egy-egy matracot, meg összedobtunk takarókat is, és elhelyeztük a társalgóban. Szani bácsi

Újszegeden lakott, valakinek a telkén, egy faházban. Csörgő Sanyival, Pordány Lacival, Ecsedy Pistával és többen mások is voltunk kint bulizni nála. Nagyjából tudtuk azt is, hogy az egyetemi tanszékeken kik voltak korábbi Eötvös-kollégisták és talán ők is számon tartottak bennünket. Ezekről a dolgokról elősorban később értesültem. Egy szigeten éltünk akkor, ami nem létezhetett volna, ha fajsúlyos emberek (Szőkefalvi-Nagy Béla, Leindler László, Grassely Gyula bácsi, és sokan mások) nem állnak mögöttünk. Nagyon nem voltunk népszerűek bizonyos helyeken (például KISZ Bizottság).

Mesélne még néhány sztorit?

Álljon itt két történet a kollégiumi összetartás illusztrálására. A Bolyai épület előtti téren volt egy könyvárusbódé és vele szemben egy telefonfülke. Szabad Janó egy téli estén barátnőjét (Jutkát, ma már többszörös nagyszülő) kísérte haza az Irinyibe. Amikor hazaért, mondta nekünk, hogy a könyvesbódé előtt elhaladva bentől mocorgást hallott – és, szerinte a bódét ki akarják rámolni... Mondtuk neki, hogy képtelenség, ki akarná azt feltörni, amikor abban már pénz úgyszincs estére, meg nem olyan időket éltünk, de Janó csak erősködött. Mandarin lement vele megnézni a dolgot, a többiek az ablakból figyeltük az eseményeket. Amikor Janóék benyitottak volna a bódéba, kipattant az ajtó és előjött egy óriási ember meg egy másik pörge kalappal. Janóék hátrahőköltek és egyikük a legrövidebb, a másikuk kerülőúton befutott a Kollégiumba, utánuk a két manus. Mind a ketten gyorsabbak voltak üldözőiknél, így beértek anélkül, hogy elkapták volna őket. A két manus azonban benyitott az épületbe, ahol a portás megállította őket, hogy hova-hova, nem akarta őket felengedni, meg különben is a Kollégium fent zárva van. Kiderült, hogy rendőrök, de ez Szöllösi bácsi hozzáállásán nem változtatott. Addig-addig, hogy a kollégiumi titkárnak, aki akkor a Cár volt, le kellett jönnie tárgyalnia. Kiderült, hogy azért fészkelték be magukat a bódéba, hogy elkapják azokat, akik minden héten elvágják a telefonfülke zsinórját. Ők azt gondolták Janóékról, hogy ők a tettesek, akik körül akarnak nézni, hogy tiszta-e a terep. El akarták vinni Janóékat, de természetesen ezt mi nem engedtuk. Felsorakoztunk és leindultunk, amikor már épp jöttek fel. A pörge kalapos jött elől, akit egy lépcsővel lejjebb helyeztem, miközben elmagyaráztuk, hogy nem történt semmi, őszintén fel voltunk háborodva. Visszavonultak a Cárral, és azon kezdtek el egyezkedni, hogy akkor most már elhiszik a Janóék részét, de akkor bevinnék a csíkos köpenyest, aki lejjebb rakta a pörge kalapost egy lépcsővel...

Egy másik alkalommal a Tiszán levonuló tutajosokkal volt egy kis affér. A tutajosok berúgva érkeztek meg a Gödörbe és éktelen káromkodások között múlták az időt a Gödör előtt, mire két kollégista egy tele vizes nájlonzacsakót dobott le melléjük, ami igen rosszul érintette őket... Fel akartak jönni, de a portás megállította őket, elindult ugyanaz a huzavona, ami a rendőrökkel. Ők végül feljöttek, felsorakoztunk a folyosón és fel voltunk készülve mindenre. Végül Kun Árpival nyitottunk ajtót, lépéselőnybe kerültünk. Ebben az esetben is sokat számított Árpi diplomáciai érzéke. Behívtuk őket egy cigarettára, hogy beszéljük meg a

történeteket, előkerültek az italok is, végül az egész elcsitult. A végén, amikor már nagy volt a barátság, még megpróbálkoztak vele, hogy adjuk ki a tetteseket – nem csinálnak velük semmit, csak berúgatják őket. Mi persze erre nem voltunk hajlandóak, annál is inkább, mert egyikük magára zárta a vécét...

Hogy alakult egyéni életpályája, mit adott a Kollégium?

Úgy szoktam mondani, hogy egyik szigetről a másikra ugrottam. Említettem, hogy a Kollégium akkoriban a szabadság szigete volt, szabadon beszélgettünk a dolgokról, amit mi nem is realizáltunk akkoriban, hogy mekkora adomány, pedig akkortájt még volt úgy, hogy kitettek embereket az egyetemről. Ilyenek nálunk is lehetnek volna, azt mondom, hogy ha így nézzük, akkor okot is adtunk rá, akár ha csak az '56-os verseket (Ladányi) nézem, de szerencsére egyfajta védőernyő volt felettünk. Szervezkedésről természetesen azért nem volt szó. Előfordult, hogy valaki közelebb állt a párthoz, de ez a tény nem játszott szerepet a kollégiumi viselkedésében. A légkör akkoriban egyébként is sokat változott, elég ha csak a prágai tavaszra gondolok. Tehát politika nemigen került előtérbe a Kollégiumban, nem volt téma, tényleg az számított a felvételen és a bentmaradásban, hogy milyenek az eredmények, milyen a hozzáállás. A mozgalmi életnek nem volt nálunk bent értéke (vagy hadd mondjam úgy, értékén kezeltük). Míg más kollégiumok sokszor csak fedelet nyújtottak, nálunk egyfajta értékszemlélet uralkodott, az ember azt érezte, hogy huszonhárom okos ember között van. Bárkivel le lehetett ülni értelmesen beszélgetni. Ezt a légkört nagyon nehéz megteremteni. Nehezebb, mint infrastrukturális körülményeket, amelyek szintén fontosak. Márpedig ez az a légkör, amelyik a tehetségeknek utána kibontakozási lehetőséget ad, fenntartja a szorgalmat, mert kiveti maga közül azokat, akik kilógnak a sorból. Nem véletlen, hogy magam is sokáig visszajártam a Kollégiumba, majd minden találkozón ott voltam. Végzés után is szerencsém volt. Akkor alakult a Szegedi Biológiai Központ (SZBK), ahol egy tehetséges, ambíciózus fiatal gárda jött össze, és ahol hazai és közép-európai viszonylatban is különlegesen jó körülmények vártak, és ahol (és sokáig ez is egyedi jellemzője volt az SZBK-nak Magyarországon) csak dolgozni kellett és ahol csak a nemzetközileg is mérhető teljesítmény számított. Többek között ezzel sikerült elérni pár évvel ezelőtt, hogy az SZBK megkapta az EU Centre of Excellence címet; mindezt a Straub F. Brunó megteremtette, és az itt elfogadott, értékszemléletű légkörnek köszönhetjük – jó értelemben vett profizmus és liberalizmus uralkodott tehát itt is. Hogy végül ide jöttem és hogy a fizika mellett a biológia felé is fordultam, nem kis mértékben Szabad Janó barátomnak köszönhetem. Több külföldi tanulmányút és vendégkutatói, vendégprofesszori állás után ma is itt dolgozom, a fotoszintézis biofizikája területén. Szerencsére itt is gyakorta fölbukkan egy-egy tehetséges fiatal munkatárs, akiknek talán én is tudok adni valami útravalót abból a teli tarisznából, amit az Eötvösben kaptam.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Gresó Erzsébet és Hatvani László

Gresó Erzsébet 1950-ben született Csongrádon. A középiskola elvégzése után került Szegedre, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán magyar–ének-zene szakon végzett, majd a Szegedi Tudományegyetem magyar szakán diplomázott. Pályakezdőként a Kőrösi Közgazdasági Technikumban és a Gépíróiskolában tanított, majd a SZOTE Apáthy István Kollégiumának nevelőtanára lett. 1987-től az Eötvös Loránd Kollégium nevelőtanára. 1991-től a József Attila, majd a Szegedi Tudományegyetem Rektori Hivatalának dolgozója. Kollégiumunkról szóló dolgozata „Az Eötvös Kollégium története 1931-től 1990-ig” címmel pályadíjat nyert, sőt Kollégiumunk korábbi igazgatóival hangfelvételeket is készített.

Hatvani László akadémikus, a Szegedi Tudományegyetem Bolyai Intézet Analízis Tanszékének egyetemi tanára. 1943-ban született Csongrádon, 1966-ban a JATE-n matematikusként diplomázott, 1971 és 1975 között a Moszkvai Állami Egyetem levelező aspiránsa. 1969-ben szerzett egyetemi doktori címet, 1975-ben Moszkvában kandidált. 2004-ben a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjai közé választották. Kutatási témája a differenciálegyenletek. 95 tudományos publikációval és számos, nemzetközi konferencián megtartott előadással büszkélkedhet. Tudományos teljesítményéért szinte pályája indulásától kap díjakat, 2001-ben Széchenyi-díjjal tüntették ki. Egyetemi feladatvállalásai mellett (két éven át a Természettudományi Kar dékánja) a tudományos és a szakmai közéletben is vállal feladatokat. A Szegedi Akadémiai Bizottságnak 2002 óta alelnöke, több nemzetközi szaklap szerkesztőbizottságának tagja. 1980 és 1990 között az Eötvös Loránd Kollégium igazgatója.

Miért ezt a pályát választották és miért éppen Szegedet?

G.E.: A családban a legtöbben tanárként dolgoztak és engem is nagyon érdekelt ez a hivatás. Nagyon fontosnak tartom a középiskolai tanítással eltöltött öt évemet. Később az Orvostudományi Egyetemen külföldieket tanítottam magyar nyelvre, ezt is szerettem. Amikor nevelőtanárként kezdtem dolgozni az Apáthy István Kollégiumban, akkor kezdett érdekelni a minőségi kollégiumi élet, így később az Eötvös Loránd Kollégium dolgozójaként két hétig kutattam Budapesten a kollégium történetét, majd egy dolgozatot is készítettem „Az Eötvös Kollégium története 1931-től 1990-ig” címmel.

H.L.: Mindig is vonzódtam a matematikához. Voltak más csábítások is, de végül nem bántam meg döntésemet. Ami Szegedet illeti, egyrészt kézenfekvőnek tűnt ez a választás a közelség miatt, másrészt mindig is csodálatos városnak tartottam.

Milyen indíttatásból lettek az Eötvös Kollégium dolgozói?

H.L.: Ehhez külön történet tartozik. Akkoriban az egyetem oktatóinak három követelménynek kellett megfelelniük: oktatói munka, kutatói munka, társadalmi munka – ezeket szinte egyenrangúan megkövetelték. Mivel én nem voltam benne a

mozgalomban, eleinte a szakszervezetben tevékenykedtem, hogy megfeleljek mindhárom elvárásnak, aztán felkértek, hogy igazgassam az Eötvös Loránd Kollégiumot. Nagy örömmel vállaltam ezt a feladatot.

G.E.: Érdekes, én sosem voltam kollégista, de mindig nagyon vonzott a kollégiumi élet. Az Eötvös Loránd Kollégiumban eltöltött éveket életem egyik legszebb időszakának tartom.

Mesélnének nekünk egy kicsit az akkori Eötvös Kollégiumról?

H.L.: 1980 és 1987 között a Kollégium a mostani Irinyi épületben kapott helyet (a Gödör fölötti rész), és közös lépcsőházon osztozott a jogász fiúkollégiummal, amelynek szobái az Eötvös Kollégium jelenlegi szobái voltak. A két kollégium lakói óriási harcban álltak egymással. Az Eötvös Kollégiumnak két szintje volt; az első emeleten négy fiúszoba, a második emeleten három lányszoba és a könyvtár helyezkedett el. Huszonnyolc hallgatónk volt. Tágas szobákban laktak, így megtehették, hogy a négyágyas szobákból két kétágyasat csináltak, a hatalmas szekrények térelválasztó szerepét kihasználva. Nagyon jó közösséget alkottak, rendszeresen szerveztek rendezvényeket a könyvtárban, közös főzéseket.

Mi változott 1987-ben?

G.E.: A Kollégium átkerült a mai helyére. Ötvennégyre nőtt a létszám, a lakók sokkal kényelmesebben élhettek a kétágyas szobákban. A könyvtárunkat is felújítottuk, büszkén mondhatom, hogy igen színvonalas gyűjteményt tudtunk felmutatni.

Milyen volt akkoriban a felvételi rendszer?

H.L.: Kezdetben meglehetősen informális volt mind a felvételi, mind a követelményrendszer, az Igazgató Tanács és a Diákbizottság döntött ezekben az ügyekben.

G.E.: Rögzítettünk egyes működési szabályokat. A kollégisták feladatuknak tekintették az utánpótlás biztosítását, a kollégiumba jelentkezőknek egy tanárunktól és egy Eötvös-kollégistától is kellett ajánlást hozniuk. Egyébként a felvételik légköre rendkívül demokratikus volt, minden lakó megjelent az eseményen, és szavazataikkal támogatták leendő társaikat.

Miért volt szükség a költözésre?

H.L.: Életveszélyessé vált az Irinyi-épület. Gyakorlatilag egyik pillanatról a másikra lakhatatlannak nyilvánították az akkori Bolyai Kollégiummal (a mai Ságvári Gimnázium – a szerk.) együtt az Eötvös Kollégiumot. A város szívében nem volt más kollégium, így hatalmas kiváltságot jelentett az Eötvösben lakni, miután óriási harc eredményeként beköltözhattünk a mai helyünkre.

G.E.: Ez a Tanár Úr érdeme.

H.L.: A döntés Csákány Béla, akkori rektor, kezében volt, aki szembeszállt a helyi sajtóval, a közvéleménnyel, a többi karral. Én csak a szószóló voltam.

G.E.: Az igazsághoz persze hozzátartozik, hogy nagyon sok vezető pozícióban levő ember mondhatta el magáról, hogy egykoron Eötvös-kollégista volt, így a Rektor Úrhoz nem kevés fórumon jutott el a kérésünk. Tulajdonképpen Kollégiumunk eszmeisége nem nagyon illett bele az akkori kor ideológiájába; csak azért tűrtek meg bennünket, mert a sorsdöntő szavazásokon mindig volt, aki kampányolt értünk. Nemegyszer volt küszöbön a kollégium bezárása.

Milyen volt a karok közötti megoszlás?

H.L.: '87 előtt például egyáltalán nem laktak nálunk jogászok, mert ők a szomszédos jogász koliba mentek. Később egyenlő arányba osztoztak a TTK-sok, bölcsészek és jogászok.

Kikkel dolgoztak együtt a '80-as évek Kollégiumában?

H.L.: Védnökök akkoriban nem voltak. Igazgató Tanács és Kollégiumi Bizottság volt. A Diákbizottság kiválóan együttműködött az Igazgató Tanáccsal, amelynek tagjai az egyetem három karának képviselői voltak; jogász részről Nagy Ferenc, bölcsész részről Tar Ibolya, jómagam a Természettudományi Karról. Akkoriban a hivatalos címem nem is „igazgató” volt, hanem az Igazgató Tanács elnöke. Ezt a szerkezetet egyébként Kristó Gyula, az akkori rektorhelyettes találta ki.

G.E.: Nagyon jól és hatékonyan tudtunk együtt dolgozni. Nem éreztem soha, hogy a diákok másként kezelnek engem, mint egymást, csak mert nevelőtanár vagyok. Persze akkor jóval fiatalabb is voltam. Őszinte volt a kapcsolatunk. Nem volt problémánk ilyesmivel, hogy rend, fegyelem, a hallgatók nagyon önállóak voltak a Kollégium belső ügyeiben.

Milyen volt a kollégiumi élet?

G.E.: Rendkívül tehetséges diákok laktak a Kollégiumban, külföldi ösztöndíjak és a TDK-k nyertesei. Havi rendszerességgel tartottak például olyan előadásokat, amelyen bemutatták az általuk művelt tudományterületet, ezenkívül meghívtak előadókat Szegedről vagy az ország más pontjairól. Kollégiumi kirándulásokat, közös főzéseket, Mikulás bulit, farsangot, boszorkányszigeti szalonasütést és még sorolhatnánk, mi mindent szerveztek. Azt tudom mondani, hogy a kollégiumi élet „virágzott”.

H.L.: Igen, a diákok focizni is kijártak az Aradi téri pályára. Akkoriban az egy teljesen sík terület volt, de mostanra keresztbe-kasul összeépítették. Ezt a fociéletet nem nagyon nézték jó szemmel, ezért is építkeztek a térre.

Hogyan próbálták segíteni a hallgatók tudományos előrehajlását?

G.E.: Szakmai ügyekben a lakók az Igazgató Tanácshoz fordulhattak, én leginkább a személyes ügyekben próbáltam segítségükre lenni. Jó néhány hallgatóval majdhogynem baráti viszonyba kerültem, sok magánéleti problémával is megkelestek. Nagyon családias volt a légkör.

H.L.: Szerintem a legfontosabb a személyes kapcsolattartás. Ebben tudtunk segíteni. Amíg valaki nem választott témát, az Igazgató Tanács tagjai próbálták

tanácsaikkal segíteni az érdeklődőket, tágítani a látókörüket, és ha sikerült az orientáció, akkor a hallgatókat már könnyebben tudtuk a megfelelő emberekhez irányítani.

Milyen kapcsolatot ápolt az igazgató, illetve a kollégiumi nevelőtanár a kollégium lakóival?

G. E.: Én úgy érzem, hogy a kapcsolatom a kollégistákkal nagyon őszinte volt, elmondták gondjaikat, és én próbáltam segíteni, ahogy tudtam. Mondhatni teljesen családias volt a hangulat, még arra is emlékszem, hogy többször süteményt sütöttem nekik egy-egy különleges alkalomra.

H.L.: Főleg akkor volt nagyon jó kapcsolatom a diákokkal, mikor még a régi helyén volt a kollégium, akkoriban különösen sokat jártam fel, mert 1987-ig nem volt nevelőtanára a kollégiumnak.

G.E.: De volt egy, Tar Ibolya, aki nevelőtanár funkciót is töltött be, és bejárt esténként, de azért az még más volt.

H.L.: Ibolya más volt, a Klasszika-filológia Tanszék docenseként nem tudott annyi időt a kollégiumban tölteni, de néha belátogatott.

G.E.: Elégge hivatalos volt a kapcsolata a diákokkal. Velem más volt, én nem úgy éreztem, hogy valamiféle hivatalos tanár lennék, hanem inkább egy olyan ember, akihez lehet fordulni, ha valami probléma van, sokszor előfordult, hogy egyik kollégistának orvosra volt szüksége, és én segítettem neki; a rendezvényeket együtt találtuk ki, amelyek szervezése nagyrészt rám hárult.

A kollégiumi közösségből kikre emlékeznek vissza? Van közöttük olyan, akivel ma is tartják a kapcsolatot?

H.L.: Nagyon emlékszem Nagy Sándorra, akit javaslok is riportra, ő Szeged városfejlesztési alpolgármestere.

G.E.: Nagyon érdekes figura volt, sőt a felesége, a Mikola Gyöngyi is ígéretes kollégista volt.

H.L.: Ezek a gyerekek mind érdekesek voltak, és tulajdonképpen ez a házasság a Kollégiumban született. Nagyon sok házasság született ott. Nem tudom, hogy most hogy van, de akkoriban a kétágyas szobák rendszere nagyon csábító volt. Egyébként sokszor én magam nem is tudtam, hogy ki hol lakik, annak ellenére, hogy volt egy szobabeosztás. Voltak évfordulós rendezvények, például az 1981-es rendezvény, amely a Kollégium megalapításának 50. évfordulóját ünnepelte, akkor rengeteg régi kollégista jött el. Ez még Grasselly Gyula professzor úr szervezése volt, nem ő volt az igazgató, már én voltam, de szólt nekem, hogy a kollégium az 50. születésnapját mindenképpen ünnepelje meg. Ezután 1986-ban, az '56-os létesítésnek is megünnepeltük a 30. évfordulóját. Ugyanis az új kollégium '56-ban létesült, mert a háború miatt szünetelt a működése. Minden volt kollégistát meghívtunk a rendezvényre.

G.E.: Ezekre a rendezvényekre rengetegen eljönnek, most nemrég is volt egy. Ilyenkor találkozunk velük. Ezenkívül a munkám során futok össze néhányukkal,

az én feladatom a Rektori Hivatalban az oktatói pályázatok összegyűjtése. Ilyenkor mindig nagyon örülünk egymásnak, és elbeszélgetünk, elmesélik mi történt velük. Rendszeresen azonban nem járunk össze.

H.L.: Ha én a Bolyai Intézetben végigmegyek a folyosón, akkor is rengeteg régi kollégistával találkozom, hiszen sok matematikus régen Eötvösös volt. De rendszeresen én se járok össze velük.

Ki tudnának emelni néhány akkori kiemelkedő hallgatót, akiből sikeres kutató, szakember vált?

G.E.: Én emlékszem Nagy Sándorra, akit már említettem, ő programtervező-matematikus szakos volt.

H.L.: Nagyon színes egyéniség volt, ő nagyon jó hivatást választott, nagyon illik hozzá. Tehetségét akkor ismertem meg, amikor a Tűzbiztonság kijött a kollégiumba és megállapította, hogy tűzbiztonsági szempontból a kollégium rendszere teljesen rossz. Erre Nagy Sándor írt egy papírt, hogy hogyan kell helyesen viselkedni tűzbiztonsági szempontból, és kirakta a bejárati ajtóra. Az egy csodálatos írás volt. Mint matematikus hallgatót, nem tanítottam. De azt gondolom, hogy a számára legmegfelelőbb pályát választotta.

G.E.: Patyi András, aki jegyzőként dolgozott évekig Budapesten. Hát a többiek szerintem ott tartanak, hogy egyetemi docensek, és majd egyetemi tanár lesz belőlük lassan. Nagyon sokan vannak itt az egyetemen, akik nagyon szép tudományos karriert kezdtek és folytatnak, például a Horváth Dezső, aki vegyész és már docens, ő nagyon szépen dolgozik, akkor a Kovács Attila és a Horváth Zoltán, két fizikus, is hasonlókat mondhatnak el magukról.

H.L.: Matematikust is említsünk, ilyen Szabó László Imre is, aki titkára is volt a Kollégiumnak. Emlékszem, amikor dékán lettem, kezdeményeztem, pont az Eötvösös múlt miatt, hogy legyen egy „A TTK legjobb hallgatója” érem, és ő volt az első, aki ezt a díjat megkapta.

G.E.: M. Tóth Tivadar, aki docens a földtudományi tanszéken, a földrajzi tanszékcsoporthoz, és a felesége, Farsang Andrea, aki szintén ott dolgozik. Rácz Lajos, aki a Juhász Gyula Pedagógusképző Karon professzor. De sokan kimentek külföldre is.

H.L.: Sajnos róluk nem kapunk visszajelzést, ezért nem tudunk mondani semmit. Eszembe jutott még valaki. Waldhauser Tamás nevét mindenképpen meg kell említeni, ő most éppen a második doktori címét szerezte meg a közelmúltban, mert amerikában szerezte az elsőt, és a másodikat, miután visszajött, itt Szegeden csinálta meg. Az elsőt valami olyan témából szerezte, amit máshol nem publikálhat, mert aláírt egy szerződést ezzel kapcsolatban, és így a honosítás helyett egy teljesen más témából szerezte meg a második doktori címet. Balogh Józseffel lakott egy szobában, aki jelenleg, ha jól tudom, Ohióban van. Ő is egészen kiváló matematikus. Miattuk egyébként ki kellett cseréltetni a padlót a szobájukban, mert egyszerűen nem vettek tudomást arról, hogy a radiátor csöpög, és a padló teljesen elázott.

Véleményük szerint mi volt a sikerük záloga? Mit tudnának a jelenlegi kollégistáknak tanácsolni, hogy hasonló sikereket érhessenek el?

H.L.: Hát először is nagyon szorgalmasan tanulni, nemcsak a kötelezőt, meg kell találni annak a módját, hogy a kutatásokba már diákkorukban elmélyüljenek. Nagyon jó, ha valamelyik tanárral személyes kapcsolatba kerülnek és együtt dolgoznak. A lehetséges témavezetőket pedig be kellene vinni a kollégiumba minél többször, például előadást tartani, vagy hogy beszélgessenek velük.

G.E.: Ezek az emberek nagyon nyitottak voltak, tehát mindazzal együtt, hogy szenvedélyesen érdeklődtek saját szakterületük iránt, volt idejük, energiájuk arra, hogy színházba menjenek, vagy egy érdekes előadásra a BTK-ra. Mindig megtalálták a legmagasabb színvonalú rendezvényeket. Szerintem nagyon fontos lenne az emberi összetartozás, családiasság, ami akkor adott volt. Nem tudom, hogy ez most hogyan működik, de ha kialakítanak egy ilyet, akkor az ad egy biztonságérzetet, ahonnan el lehet indulni.

H.L.: Amit mondtál, az nagyon fontos, hogy a közösség jó legyen. Ami még fontos, az a minta nevelő ereje, hogy ha egy elsős bekerül, szívesen csinálja azt a kutatómunkát, amiben éppen van, mert látja az idősebbeknél is. Ez a legkomolyabb nevelőerő szerintem. Ez az, ami az Eötvösben a legfontosabb. Persze a szórakozás is kell, de tudni kell találni egy egyensúlyt.

Mikor és miért adták át a stafétabotot, és kiknek? Hogy búcsúztatták Önöket?

H.L.: Én Kérchy professzor úrnak, egykori Eötvösösnek adtam át a stafétabotot, mert mint már említettem, dékáni megbízást kaptam, és ezt a kettőt nem tudtam volna együtt csinálni, ezért kellett eljönnöm. Nagyon szívesen csináltam volna még. Tíz évig voltam igazgató, és előttem még senki sem volt ilyen sokáig igazgató, bár most Kincses tanár úr, szintén Eötvös-kollégista volt, már szerintem megelőzött. Kérchy professzor urat ő követte. Még ma is előttem van, mikor meglátogattott minket, úgy mutatkozott be, hogy „tizennegyedéves matematikus hallgató vagyok”. Én búcsúként a diákoktól kaptam egy oklevelet is, amelyben kineveznek az Eötvös Loránd Kollégium örökös igazgatójának.

G.E.: Én 1991-ben mentem el, és helyembe Barczy Erzsébet tanárnő lépett. Soha nem mentem volna el az Eötvösből, csak Róna-Tas András rektor ajánlott nekem egy munkát a Rektori Hivatalban, amit végül elfogadtam. Nagyon sajnáltam és nagyon fájdalmas volt a búcsú, mert a diákokkal nagyon jó kapcsolatom volt. Úgy éreztem, hogy ahhoz, hogy a könyvtár ilyen lett, nekem is volt közöm.

*Az interjút Gehér György és Knipl Diána készítette 2008-ban Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Horváth Dezső (1985–1990)

Nagyon izgalmas időszakban lakott Kollégiumunkban, 1985-től 1990-ig. Ekkor lett állandó lakhelyünk az Irinyi-épület Tiszára néző szárnya.

Igen, én két évet voltam az utcafronton. Akkor készült el a Károlyi Kollégium. Ment a huzavona, hogy ki hova kerüljön. Az Eötvös tehát a Tisza Lajos körútra néző szárnyban volt. A földszinten voltak az irodák, az első emeleten a fiúk, a másodikon a lányok. Négy illetve három négyágyas szoba volt, meg mindkét szinten egy-két közösségi helyiség: könyvtár, tévészoba, írógépszoba, társalgó. Az első évben három ötödéves (két biológus és egy matematikus), másodévben három elsőéves (két biológus és egy vegyész) volt a szobatársam. A Tiszára néző szárnyban a JADO volt, a József Attila Diákotthon, más néven a jogász kollégium, a mi időnkben már fiúkkal és lányokkal vegyesen. Az egyértelmű volt, hogy a mi szárnyunkat átépítik, mint ahogy minden más szárnyat is, kivéve a JADO szárnyát. Az Irinyi-épületben még az Irinyi Kollégium volt, a Hermanon kívül az volt a TTK-s kollégium, meg a menzák; a Móra volt a bölcsész kollégium, ugyanis a háborús bombázások során a Tiszára néző szárny tönkrement, de azt a háború után újjá is építették. Így – paradox módon – csak az állt a lábán stabilan 1985-re, hiszen a többi szárny még az eredeti régi építésű volt, és az idő vasfoga megette. Maga az átköltözés egy trauma volt. Részben, mert ment a harc, hogy ki maradhat az épületben. A legkisebb anyagi befektetéssel persze azt lehetett volna megoldani, hogy a JADO maradjon az épületben.

Hogy volt annak idején a felvételi?

A régi helyen a felvételi még úgy volt, hogy a Kollégium az egyetemre felvettek között kereste a kiemelkedő tanulmányi- és versenyeredményekkel rendelkezőket. TTK-sok túlsúlyban voltak. Az én időmben a jó tanulókból kevesebb ment jogásznak vagy bölcsésznek. Mondjuk a legmagasabb felvételi ponthatár a történelem–földrajz szakra volt, a rosszmájúak szerint azért, mert azt volt a legkönnyebb elvégezni. A szobákban vegyesen laktunk. Az új helyen aztán hirtelen megnőtt a hely. Sokakat fel kellett venni, hogy be legyenek töltve a helyek. Itt – érzésem szerint – kicsit felhígult a mezőny. Úgy emlékszem, ekkor nekünk is volt beleszólásunk a felvételibe. Több lépcsőben ment az új hely elfoglalása: először csak a második szinttel bezárólag kaptuk meg a régi JADO épületszárnyat, majd a harmadikat is, végül a negyedik szint is a mienk lett. Ott maradtak a régi JADO-ból is a jól tanuló jogászok, akikkel előtte a helyért viaskodtunk. Korábban a negyedik szinten a házastársak laktak. A régi szárnyból továbbra is az Eötvösé maradt a földszint, de az emeletek udvari termei elkerültek tőlünk. A korábbi JADO udvari termei is elkerültek. Az új helyen a szobák is kétágyasak lettek és – a háborús átépítés miatt – csak az egyik oldalon voltak szobák. Ez nem a közösségiesség irányában hatott. Itt eleinte már nem mindenki ismert mindenkiket. A felvételi szempontjából aztán később a szavazás is bizonyos kérdésekben

egy-egy-egy harmad (BTK, TTK, ÁJTK) alakult a három karról. Mi ezt kissé sérelmeztük, mert úgy éreztük, hogy a TTK-n többet kell teljesíteni.

Az elsősök felvétele akkor kezdődött?

Igen, ebbe is volt beleszólásunk. Volt egyébként egy nagy dilemma. Azokat vegyük fel, akik elsősorban szakmailag jók, vagy legyünk tekintettel arra is, hogy a közösségbe mennyire illeszkednek majd be várhatóan. Én egyébként a fiatalok mellett voltam, mert aki felsőbbéves egyetemistaként költözött be, annak már megvolt a kialakult társasága. Én sem voltam rögtön olyan közösségi ember, mint amilyen talán lehettem volna. Mondjuk megszerveztem negyed-ötödévben a kollégiumi focicsapatot, félig kényszerűségből, mert a mienk megszűnt. A neve „Gólszák” volt, Horváth Zoltán, Kónya Zoltán, Jakab Tamás, Viskolcz Béla, Pus-kás László meg én alkottam a csapat magját.

Meg kellett válni valamitől a költözködés miatt?

Ilyenre nem emlékszem, de volt két sarkalatos pont. A könyvtár, ami szerencsére maradt velünk. Nagyon kényelmes volt a használata, csak bement az ember, levette a könyvet a polcra és már olvasta is, nagyon jó kis könyvek voltak, legalábbis fizikából, matematikából, kémiából. Mondjuk ezt a rendszert biztos nem lehetett sokáig fenntartani, biztos eltűnt egy-két könyv. Úgy emlékszem, hogy az én időszakom végén kezdődött, hogy be kellett zárni. A másik sarkalatos pont meg a kis csocsóasztal volt, ami éppen a könyvtár katalógusasztalán (egy átlagosnál magasabb asztalon) fért el. Minden másnál görnyedtebb volt vagy emelni kellett, ez hajszálra stimmelt. Sok vita volt, mert a könyvtárban nem illett zajoskodni, kivinni meg nem engedték. Pedig nekünk csak az asztal kellett a katalógus nélkül. Akkor később a katalógusasztal fiókjai bentmaradtak a könyvtárban és az asztal maga vihetővé vált. Tehát a költözés egy fontos eleme volt, hogy a katalógusasztalt vihessük magunkkal, hogy a csocsóbajnokságokat legyen hol megrendezni. Egy Commodore 64-es gép már a régi helyen is volt, ment rajta a játék. Két csoport volt: aki szeretett játszani, és aki szerette nézni azt, aki játszik. Én az utóbbiba tartoztam, de kétségtelen, hogy nagy közösségteremtő ereje volt. Később jött az első komolyabb számítógép, már az új helyen. Az bekerült a könyvtárba. Volt egy dühöngőszoba, bordásfallal, meg egy zenészsoba, ami nagyon jó volt, mert lehetett dőngetni a zenét. Volt fotólabor, meg fénymásoló. Ezek is átkerültek az új helyre.

Hogy próbált közösséget formálni Hatvani tanár úr?

Ő egyszerűen csak fegyelmet akart. Az hozta magával a többit. Másodikos koromban volt egy nagy beszéde, amikor azt taglalta, hogy nem áll olyan jól a Kollégium diákkör tekintetében, a beszéd közben pedig többször rám nézett. És akkor én magamra vettem és elmentem diákkörözni, pedig úgy gondoltam, hogy csak harmad-negyedévesen szokás. Egy évre rá megint volt egy ilyen beszéde, amikor azt mondta, hogy egyesek már másodéves korukban elmentek diákkörözni. Na, akkor többen odahajoltak hozzám és elmondták, hogy nem kellett volna ilyen

korán. . . Én egyébként oda mentem, ahol szimpatikus volt a vezető: Dombi András. Voltak kollégiumi kirándulások, voltunk a Bükkben, a Börzsönyben. Emlékszem, hogy busszal mentünk, amikor Gresó Ezsébet volt a nevelőtanárunk. De előadások például nem voltak. Én ezt hiányoltam és nagyon tetszik, hogy láttam a honlapon, hogy most vannak. Arra gondolok, amiket a biológusok szerveznek, Biológia Műhely, azt hiszem.

A hagyományok ápolására törekedett valaki?

Találkoztam én régi kollégistákkal, csak azt nem tudom, hogy a Kollégiumban vagy a tanórán. Mert például tanított engem két volt igazgató is, Huhn Péter és Novák Mihály. Meg arra még emlékszem, hogy Grasselly Gyula, szintén volt igazgató, azon döbbsent meg, hogy már nem megy a tarokk. Voltak beszélgetések, aztán később én is tartottam előadást a Kollégiumban, mert Csúri Péter visszahívott.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Imolya Imre (1968–1969)

Hogy került a Kollégiumba?

1967-ben a vásárhelyi Bethlen Gimnáziumban érettségiztem, majd az előfelvételi rendszernek megfelelően egy évre elvittek katonának. A Kollégiummal kapcsolatban az egyetemi felvételimre figyeltek fel rám. Számomra azonban az édesapámtól származó indíttatás volt a döntő. Édesapám a háború alatt végezte az egyetemet, és ezalatt öt évig tagja volt a budapesti Eötvös Collegiumnak. Mint Horthy-ösztöndíjasnak, nyílegyenes út vezetett számára a Collegiumba. Ő maga később a vásárhelyi gimnázium könyvtárosa volt negyven éven át, ott töltöttem a fiatalságom nagy részét. Németh László a háború után ott tanított a lánygimnáziumban, és 1957-ben a Kossuth-díját egy az egyben a Bethlen Gábor Gimnáziumnak ajándékozta. Apámra maradt az elköltése, ami nem volt egyszerű feladat, akkoriban ugyanis még nagyon olcsók voltak a könyvek. Végtelen cipekedésekre emlékszem, de rengeteget profitáltam belőle. Megkockáztatom, hogy a mai műveltségemet ott és akkor alapoztam meg. Volt a könyvtárnak egy „Olimpos”-a. Úgy kellett felmenni a létrán és egy kis kuckóban hihetetlen könyvritkaságokat lehetett olvasni. Rengeteg időt töltöttem ott. Apám sokat és nagy tisztelettel beszélt a tanáraitól, összeírta és számon tartotta a vásárhelyi Eötvös-collegistákat, részt vett az Eötvös Collegium öregdiákjainak szervezetében is. Később, amikor 1959 és 1963 között a könyvtár szakot végezte, akkor is mindig a Collegiumban lakott. Tanította az egyetemen Gombocz Zoltán, Horváth János, Eckhardt Sándor, Szekfű Gyula, Moravcsik Gyula, a Collegiumban pedig Keresztúry Dezső, Kosáry Domokos, Hadrovics László és Gáldi László, valamennyien a magyar kultúrtörténet óriásai. Ez tehát otthon is állandóan felszínen tartotta ezt a témát, mindig mondta nekem, hogy ha majd egyetemre mész, akkor Eötvös Collegium... 1967-ben azonban nem indult könyvtár szak Pesten, ezért jogásznak felvételiztem Szegedre. A beiratkozást követően szóltak, hogy költözzek be az Eötvösbe. Néhány nap múlva itt találtam magam, örültek, hogy végre feltűnt megint egy jogász. Akkortájt Ecsedy Pista lehetett a diáktitkár. Bár csak egy évet töltöttem bent a Kollégiumban, mert hamar megnősültem – ma két felnőtt gyermekünk és hat unokánk van –, de nagyon megtiszteltetve éreztem magam. Voltak bejáró és visszajáró tagok is, a társalgóban állandóan volt valaki. Később én is visszajártam, óriási nosztalgiával.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Három nyolcágas szoba volt, könyvtárral, tanulóval, konyhával, vizesblokkal. Mindenünk megvolt, de messze nem volt egy Hilton, persze nem ez volt a lényeges, a társaság volt a középpontban.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Jól tanultak és diákköröztek a tagok. A Kollégium egy helyre gyűjtötte a jófejűeket, és számukra külön könyvtárat, nyugodt tanulási lehetőségeket biztosított.

Húzták a tagok egymást felfelé, elkallódásról szó sem lehetett. Azután jártak be egyetemi oktatók, nyelvoktatás folyt. Ez az egész aztán kinek-kinek a pályafutásában is megmutatkozott.

Hogy működött a közösség, a különféle szakosok együttélése?

Rögtön befogadtak, nem voltam zöldfülűnek elkönnyelve. Összetartó csapat volt az egész Kollégium. Vegyesen laktunk a szobában, nem szakok szerint. A libalegelőre rendszeresen lejártunk focizni, ez meghatározó dolognak bizonyult, összehozta a társaságot. Emlékszem egy január elsejei nagy meccsre a hóban, szoba sem jöhetett, hogy valaki kimaradjon. El-eljártunk a Sárkányba az állomáshoz, ahol kaptunk hitelt is.

Milyen volt az igazgató munkamódszere?

Huhn Péter bácsi messzemenően engedte a kollégiumi tagok autonómiáját. Bejárt, nagy sakkozásokra emlékszem, talán mintha én is játszottam volna vele. Akivel még a külvilág felé tartottuk a jó kapcsolatot, az Szöllősi bácsi volt, a portás. Diákként igyekeztünk az esti időtöltéseinket jól kihasználni. Kapupénzt kért, ha zárás után jöttünk, mindeközben mondta a magáét, de szót lehetett vele érteni.

Hogy alakult egyéni életpályája?

1973-ban végeztem – ekkor már megvolt a kislányunk, egy évvel később a fiunk is –, mivel harmadévesként kötöttem egy katonai ösztöndíjat, ezért Kaposvárra kerültem dolgozni katonai ügyészként. A rendvédelmi szervek (hadsereg, rendőrség, határőrség) és a sorállományuk által vagy sérelmére elkövetett bűncselekmények ügyeit intéztem. Nyomoztam, vádat emeltem és képviseltem azt a bíróságon. Kiváló iskola volt, mert végigkövethettük az ügyet. 1984-ben édesapám meghalt, és családi okokból 1986-ban sikerült viszaköltöznünk Szegedre. Akkortájt került kezembe apám naplója, amelyben az 1944-1945-ös budapesti ostrom Eötvös Collegiumbeli történetét írta meg. Hihetetlen dolgok voltak benne, hogy hogyan vészték át ezeket az időket: a közelükben folyó harcok, a könyvtár pusztulása, élelmiszerbeszerzés, több ember halála. Óriási tisztelettel írt a Collegium igazgatójáról, Szabó Miklósról és aligazgatójáról, Tomasz Jenőről, akinek fiával vagy 10-15 évvel ezelőtt – kicsi a világ, de minden út az Eötvösbe vezet – leveleztem is, azt hiszem, egy collegiumi évforduló kapcsán. Az írás megjelent egy vásárhelyi folyóiratban is, kapva kaptak a lehetőségen és később eljuttattam a pesti Eötvös Collegiumnak is. 2002-ben újra visszaköltöztem Vásárhelyre és Szegeden dolgoztam a Szegedi Nyomozó Ügyészségen, amelynek 1990 és 2010 között voltam vezetője. Jelenleg már nyugdíjas vagyok.

Mit adott Önnek a Kollégium?

Szívósságot, rendszerességet, alaposágot, igényességet, hogy utánajárjak a dolgoknak, azt, hogy az ember legyen a középpontban – mindezt a későbbi pályámon

magaménak éreztem, és valahonnan innen is eredeztetem. Nagy hasznát vettem a kollégiumi közegnek.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Juhász Miklós (1958–1962)

1958-tól 1962-ig volt kollégiumi tag, hol kapott helyet ekkor az Eötvös Kollégium?

1957-től 1963-ig a mai Bolyai Intézet folytatásában, körülbelül nagyjából az orvosgyógyászati GH épületével szemben. Az első emelet három szobája volt a miénk. Az egyik szobában tízen voltunk TTK-sok, a másik szobában nyolc bölcsészhallgató volt, középen egy kis könyvtárszobával. Később, 1963-ban a Kollégium a Batthyány utca 5. alá költözött egy magánházba, ahol most az egyetemi óvoda van.

Mennyiben tekinthető az 1956-ban újjászerveződött Eötvös az 1946-ban megszűnt elődje folytatásának?

Mindenben. A nevében is persze, de legfontosabb, hogy a szellemiségében. Erre Grasselly Gyula bácsi volt a garancia, aki a háború előtti Kollégium tagja volt, így az újjászervezett Kollégium igazgatójaként képviselte a folytonosságot. Bár nem mesélt az első aranykorról, de érvényesítette a korábbi alapelveket. 1956 után sokan az állam ellenségeinek tekintettek bennünket, hiszen a „piszkos egyetemisták” robbantották ki a forradalmat. Sok hátrányt szenvedtünk emiatt. Kevesebb hallgatót vettek fel, míg 1956 előtt százfős biológia-kémia szakos évfolyamok voltak, mi 1957-ben csak tízen kezdhettünk. Én a Bolyai Kollégiumban laktam elsőévesként, ahol gyakran ellenőriztek bennünket. Nem nagyon akartunk átmenni a Bolyaiból az Eötvösbe, pedig több jól tanuló embert invitáltak. Így utólag életem egyik legjobb döntésének tartom, hogy átköltöztem, mert négy nagyon boldog évet töltöttem el ott. Gyula bácsit nagyon szerettük, sok régi történetet mesélt el, ami már a mi időnkben nem volt aktuális. Abban az időben nehéz helyzete volt, felhánytáék neki, hogy a Horthy-korban kadét volt. Gyakran nekünk sírta el a bánatát. Majdnem gyerekeiként kezelt bennünket, sőt még a végzés utáni elhelyezkedésnél is próbált segíteni. Gyakran meghívott bennünket a lakására is.

Milyen volt annak idején a Kollégium szakmai élete?

Hármas követelmény volt: jeles tanuló legyél (4,7 felett), diákkörözzél, tanuljál nyelveket. Volt Gyula bácsinak az Ásványtani Tanszéken egy tanársegédnője, Rózsa Éva (a nevét aranyba kéne foglalni!), aki angol- és németórát tartott nekünk. Néha ő jött hozzánk, néha mi mentünk hozzá a tanszékre. Nagyon intelligens asszony volt, sokat tanultunk tőle. A fenti három szabályt betartottam: soha nem voltam jelesnél rosszabb, négyszer vettem részt OTDK-n, (akkor minden évben volt), németül és angolul is tanultam.

Az egyetemen ötven óránk volt egy héten, szombaton délután kettőig. Ha a Bolyaiban maradok, nem tudom, hogy mi lett volna belőlem. Ott sok embernél az volt a módi, hogy „ne tanuljál már, én sem tanulok”. Az Eötvösben meg mindenki tanult, külön nem beszéltünk róla, csak láttuk a másiktól a szorgalmat, lelkesedést. Ha valaki négyesre vizsgázott, együtt vigasztaltuk.

Milyen volt annak idején a Kollégium kulturális élete?

Kollégiumi kulturális életről ilyen kis létszámnál nem beszélhetünk. Vizsgaidőszakban a vizsgák után aznap este elmentünk moziba, „le mosni az aznapi vizsgaporát”, és másnapról megint indult a tanulás.

Télen minden szombaton volt valamelyik karon bál, ahol nem üvöltött a zene, testközelségbe kerültünk a lányokkal, és sokat beszélgettünk. Szinte mindenkit ismertünk az akkori egyetemisták közül, fiúkat, lányokat egyaránt, és ezek a barátságok a mai napig megmaradtak. Ma is találkozom olyan emberekkel, akiket 45-48 évvel ezelőtről ismerek; bár egymás nevét már rég feledtük, de még mindig kedvesen üdvözljük egymást. A kollégiumban megtanultunk tarokkozni, és néha hajnali 4-ig, 5-ig folytak a tarokk-csaták. Másnap aztán nem voltunk nagyon fitteek. Órára járni kötelező volt, mindannyiunkat névről is ismertek az oktatók, és többen személyes sértésnek vették, ha valamilyen ürüggyel nem mentünk el az órájukra. Gyakori volt akkoriban karok közötti „Ki mit tud?”-verseny, ezt mindig a TTK nyerte meg. Mi is gyakran versenyzők is voltunk, a könyveket, amik megvoltak a koliban, szorgalmasan lapoztuk, irodalmi műveket, festményes könyveket és minden egyebet átnéztünk ezekhez a versenyekhez. Sokáig éltem az akkori ismeretszerzésből, komoly általános műveltséget szereztem. Járt hozzánk két akkori „menő” folyóirat, a *Nagyvilág* és a *Kortárs*, a bennük lévő novellák alapján ismertünk meg sok, később világhírűvé vált író.

Milyen volt annak idején a Kollégium közössége?

Nagyon jó barátságban voltunk a szomszéd szobában lakó bölcsészekkel. Őket mindig a természettudományos dolgok érdekelték, el kellett nekik állandóan magyarázni például a relativitáselméletet és sok más egyebet. Óriási előny volt, hogy vegyesen laktunk. Mindenkiről tudtunk mindent. A híres matematikus professzorról, Kalmár Lászlóról sok érdekes, fura történetet meséltek például a matematikus szobatársak, erősen kiszínezve, aztán egyszer bementünk egy órájára, ki is szúrt, „Kik maguk?”, „Eötvös-kollégisták vagyunk.” – válaszoltuk, mire ő: „Na jó, akkor maradhatnak.”

A bölcsészek szenzációs banda volt! Egyszer szereztek valami sámlit és azon szórakoztak, hogy ki tud minél többet beszélni egy kijelölt témáról. Emlékszem, hogy Veress Zoli akkora dumájú fickó volt, hogy egyszer két órát szövegelt a szocialista gyufásskatulyáról! Kovács Sándor Iván lett a leghíresebb közülük, sokáig ő volt a *Kortárs* főszerkesztője. Vagy ott volt például Kaposi Marci, aki a Filozófia Tanszéken volt később elismert oktató. Nagyon szerettük egymást, soha nem volt veszekedés, tettelegesség.

Sajnos csak egy találkozáson voltam, még régebben. Mindig úgy jött, hogy egyéb elfoglaltságaim voltak. Felismerek én itt sokakat: Novák Mihály (ő volt az időmben a kollégiumi titkár), Leindler László, Hatvani László (aki később igazgató lett), Jakucs László szerintem ő nem volt tag, maximum a pesti Eötvösben, Seres Laci (együtt laktam vele albérletben is, a Tanárképző Kémiai Tanszékén professzor, érdemes lenne beszélni vele, mert ő később kollégiumi tanár lett), Selmeczi Gyuri (aki világhírű professzoroknak írogatott, kért tőlük szakirodalmi

munkákat, jöttek is a nagy értékű, hazánkban sohasem látott kémiai könyvek a Selmeczi prof-úrnak!). Móricz Feri volt az egyetlen akkoriban, aki már elsőként Eötvös-kollégista lett. Szegény családból származott, egy zseniális képességekkel megáldott tanuló, az egyetlen vörös diplomás az évfolyamán. Makai Imrével is egy szobában laktam, Peák Pista meg a végzés után Tandori Károly akadémikusnak lett a tanársegéde. Varjas Laci, aki felettem járt a szakon, nagyon szerette a lányokat, mindig gyermeki szeretettel beszélt róluk. Ács Gáborral és Brenyó Miskával együtt röplabdáztam egy darabig. Később magas szinten folytattam, Szeged akkori legjobb csapataiban voltam igazolt játékos. A régiek közül Berencz Ferenc az Elméleti Fizikán volt tanszékvezető, és sajnálatos baleset miatt hunyt el. Fodor Gábor úr rektor is volt. Emlékszem Huhn Péterre, Szalay Lászlóra, ismerem Dombi Józsi bácsit. Nincs a névsorban Procs (Perényi) Tibor, aki évfolyamtársam volt, de csak 1960-ban teljesült a vágya: ő mindenáron Eötvös-kollégista akart lenni. Visszagondolva életem legszebb évei voltak az ott eltöltött évek. Ma is büszkeséggel tölt el, minőségi változás volt az életemben, egy fontos tudati tényező, hogy Eötvösös voltam, az önéletrajzomban is szerepeltetem.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Kérchy László (1970–1975)

Hogy került a Kollégiumba?

A Cár (Nagy Péter) ajánlott be, a középiskolás tanulmányi versenyeken elért eredményeim alapján. Elsőként egy csupa harmad-, negyed- és ötödévesekből álló, összefort közösségbe csöppentem bele, az akkori titkár, Garab Győző kitüntetett figyelmébe ajánlva. Győző atyai módon gondoskodott is arról, hogy a beilleszkedésem sima és kellemes legyen. Tőle hallottam először a kollégiumi hagyományokról, s az olyan izgalmas sztorikról, mint a Tiszán fát leúsztató tutajosokkal való összetűzés. Friss élményük volt az 1970-es árvízi védekezésben való részvétel, amely a vizsgaidőszakot is felborította. A végzettek közül is többen bejártak még a kollégiumba; Nagy Péteren kívül az Indiánt (Pordány László), Csörgő Sanyit vagy Szabad Janót említeném. Győzőt titkárként Kürti Béla, Frank Gábor majd Bratinka Jóska követte; mindannyian kiváló emberek, integráló személyiségek voltak. Ők lapozgatták a tanulmányi osztályok nyilvántartásait megfelelő utánpótlás után kutatva. Sokan kerültek be személyes ismeretség alapján is, persze megfelelő teljesítmény esetén, hiszen sokszor parázs vita folyt egy-egy jelölt alkalmasságáról.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Akkoriban a kollégium az Irinyi épület Tisza Lajos körút (akkoriban Lenin körút) felőli szárnyának első emeletén helyezkedett el. A beköltözésemkor három nyolcágas szobából állt, egy könyvtár-tanulóval a folyosó elején s egy társalgóval közepén. A folyosó udvar felőli oldalát a „kis kupi”, a „nagy kupi” (bőröndös), a két zuhanyzó, a mosdó, a fotószoja és a konyha foglalta el. A kis kupi volt Vljaj Lajos jogász és életművész dolgozószobája, a nagy kupiban pedig a vegyész Dóbé Sanyi szeretett vizsgaidőszakban tanulni, mert a kényelmetlen körülmények nem engedték elálmósodni. Az emeletes vaságyak alsó szintjét el lehetett függönyözni, ez nyújtott némi intimitást. A hátsó nyolcágasban a fizikus Garab Győző mellett a vegyész Bakos János (Mandarin), Sárkány János és Labádi Imre, az angol szakos Czákó Miklós, a matematikus Komlósi Sándor és Scherer Ferenc voltak szobatársaim. 1972-ben felújították és átalakították a kollégiumot. Megnyílt a második szint, ahová beköltöztek a lányok. Eltűntek az emeletes ágyak, hatágyas szobákat alakítottak ki. Én az első szobába kerültem át, ahol az évek során együtt laktam a bölcész Frank Gáborral és Szendi Zoltánnal, a matematikus Czédli Gáborral és Totik Vilmossal, valamint az informatikus Gyimóthy Tiborral. Valamennyien jó barátaim lettek.

Hogy működött a közösség?

Más kollégiumokhoz képest ez egy kis közösség volt, amely tehetséges, nyílt szellemű diákokból állt. Külön fényt adott e társaságnak a hallgatók szakterületeinek sokszínűsége, az, hogy bölcészek, jogászok, természettudományokat tanuló hallgatók és matematikusok éltek itt együtt. Ez tette a sokszor éjszakába

nyúló beszélgetéseket, vitákat olyan élvezetessé. Rendszeresek voltak az előadások. Majd negyven év távlatából is jól emlékszem arra, mennyire megragadott Halász Előd előadói stílusa: hosszú körmondatait játshi könnyedséggel fogalmazta meg, s mindig pontosan ért a végére. Lenyűgözött Wittman Tibor Németalföldről Latin-Amerikáig ívelő előadása, mely bepillantást engedett egy történész gondolkodásmódjába. De említhetném Kalmár László matematikai nyelvészetről tartott előadását, vagy Soós Gyula nem-euklideszi geometriákról szóló szemináriumát is.

A közösségi élet szerves részét képezte a tarokk, amit egy idő után kiszorított a sakkörület. Gyakran jártunk le a libára focizni, s rendszeresek voltak a Tisza és Maros menti túrák, kirándulások. A Sárkány, valamint a Felsővárosi és Alsóvárosi vendéglők is sokszor voltak a kollégiumi élet kihelyezett színterei.

Milyenek voltak az igazgatók?

Az első igazgatóm Huhn Péter bácsi volt, aki a tarokk rejtelmeibe vezetett be bennünket. A tarokkozás közben beszélt olvasmányélményeiről, vagy kedvenc Wagner-melódiáit dúdolgatta. Megragadt az emlékezetemben, amit Mikszáthról mondott, s bár harminc év múltával, de elolvastam az említett könyveket. Sajnos az általa javasolt Wagner-kurzusra – hiányos némettudásunk miatt – nem került sor. Ő volt a folyók menti túrák vezetője is. Huhn Pétert Novák Mihály váltotta, aki már a lányokkal kibővült kollégiumot irányította. Csendes szavú, de határozott vezető volt. Néhány év után elment Kanadába, őt az Igazgató Tanács bölcsész tagja, Nagy Géza követte. Rá mint lelkes, jó humorú, közvetlen emberre emlékszem. Karakteres, vicces ember volt Szöllősi bácsi, a portás, és meg kell említenem a mindig vidám Terike nénit, aki délelőtti takarításai során sokszor nyitotta ránk az ajtót azzal, hogy „Fiúk, jöttem kefélni.”

Érezte-e a párt a hatását a Kollégiumban?

Minket már nem értek olyan atrocitások, beszerzési kísérletek, mint Csörgő Sanyit a hatvanas években. Állítólag a mi időnkben is voltak besúgók a kollégiumban, de a párt közvetlen hatását nem érzékeltük.

Később Ön lett az Eötvös Kollégium igazgatója, hogy került sor a váltásra, mi történt a Kollégiumban ezen időszak alatt?

1990-ben Hatvani Lászlótól vettem át a stafétabotot az ő ösztönzésére, amikor a Természettudományi Kar dékánjává nevezték ki. Az indulás nem volt zökkenőmentes. Kiderült, hogy a diákok egy részének más jelöltje volt, feszültség volt a kollégiumi tanárnő és a gondnoknő között, s azt sem tudtam elérni, hogy a kollégisták ne elsőéves hallgatót válasszanak titkárnak. E problémák azonban hamarosan megoldódtak, új gondnokunk lett, s pályázat útján Zsóka (Barczy Erzsébet) nyerte el a kollégiumi tanári állást. A Diákbizottsággal is sikerült jó kapcsolatot kialakítanom. A kilencvenes évek elején új pénzügyi források nyíltak meg. Sok pályázatot nyertünk el, melyekből előadásokat, nyelvórákat, tanulmányi kirándulásokat, felújítási munkákat finanszíroztunk, könyveket, számítógépeket vásároltunk. Ekkor adták át a negyedik szintet is, ahová doktoranduszok költöztek.

Sikerült megszerezniünk a kollégium területén működő orvosi rendelőt, ahol két vendégszobát alakítottunk ki. Hosszú viták és együtt-gondolkodás után kidolgoztuk az új Követelményrendszert valamint az új Szervezeti és Működési Szabályzatot. Kezdeményeztük a Védnöki Kör létrehozását, amelynek fő feladata a szakmai színvonal biztosítása mind a felvételnél, mind a bentmaradásnál. Két sikeres találkozót szerveztünk: egyet 1993 novemberében és egyet 1997 májusában. Az első külön eredménye a Baráti Kör megalakítása volt. A másodikról készült két és fél órás videót DVD-re másoltattam, s különleges történeti forrásként átadom a kollégiumnak. Működésem hét éve során olyan kérdésekre is választ kellett adni, mint hogy lehet-e a kollégiumban pókokat, kígyókat tartani, feltehető-e aktképek a kollégium szerverére, helyénvaló-e, ha a mi szerverünkről blokkolják a Műegyetem számítógép-hálózatát? E problémákat sikerült mind megoldanunk, más fontosabb kérdésekkel együtt. Igazi öröm volt együtt dolgozni olyan kiváló hallgatókkal, mint Jaczkovics Laci, Cseh Attila vagy Csúri Péter.

Hogy alakult egyéni életpályája, mit adott az Ön számára a Kollégium?

A végzés után a Bolyai Intézet Analízis Tanszékén kaptam állást. Ötévenként emelkedtem a ranglétrán. A nagydoktori fokozat megszerzése után, 1990-ben neveztek ki egyetemi tanárrá. Az intézetben jelenleg a második ciklusban töltöm be a tanszékcsoport-vezetői tisztséget, emellett 2006 óta vezetem az Analízis Tanszékét. 1993 óta vagyok a Haar Alfréd és Riesz Frigyes által alapított Acta Scientiarum Mathematicarum folyóirat főszerkesztője. Összesen öt szemesztert töltöttem el az Egyesült Államok egyetemén vendégprofesszorként. 1997-ben épp egy ilyen meghívás miatt adtam át az Eötvös Kollégium igazgatói stafétáját Kincses Jánosnak. Végzés után rögtön megnősültem, két bölcsész lányom van, s három aranyos lányunokám. A gimnáziumi évek fegyelme, az otthoni kötöttség után az egyetem a szabadság világát jelentette, ezenkívül a kollégium egy izgalmas, inspiráló, személyiségfejlesztő közeg volt. Vannak ma is, akik megkérdőjelezzik a tehetséggondozás, az elitképzés létjogosultságát. A párizsi École Normale Supérieure mintájára létrehozott Eötvös Kollégium sikere fontos érv az ilyen típusú képzés mellett. Máig szoros kapcsolat fűz volt kollégista társaimhoz. Frank Gáborral, Font Mártival, Bratinka Jóskaékkal és Szendi Zoliékkal évente legalább egyszer találkozunk, együtt szilveszterezünk.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Interjú Kesselyák Adorján fiával, Kesselyák Péterrel

Kesselyák Adorján volt Kollégiumunk negyedik igazgatója 1945–46-ban. Az addig bőségesen érkező miniszteri anyagi támogatás megszűnése miatt az ő igazgatósága alatt kellett megszűnnie a Kollégiumnak, és majd csak 10 év múlva alakult újjá. Édesapja fényképe után nyomozva jutottam el a Földindulás című könyvhöz, amelyben Ön részletesen ír ezekről az időről, saját életútjáról, édesapjáról. Nagy élvezettel olvastam végig a könyvet, mely kirajzolta előtttem édesapja alakját: micsoda nagyszerű ember volt az igazgatónk! Ez, gondolom, meghatározta a Kollégium életét is, még akkor is, ha ezek nagyon nehéz idők voltak. Ezért gondoltam, hogy felkeresem Önt. Meséljen az édesapjáról, ezekről az időről, hogy közelebb juthassunk Kollégiumunk múltjához.

Bár én ekkor kisgyermek voltam, kilencéves, de azért vannak emlékeim, és utólag is megtudtam ezekről az időről egyet s mást. Édesapámat kollégái (is) egyenes, szigorú, de igazságos embernek ismerték. Munkáját áthatotta igényessége, szilárd erkölcsi normái és szerénysége. Professzortársa, Szőkefalvi-Nagy Béla úgy emlegette mint a molekuláris biológia első magyarországi képviselőjét. Édesapám érettségi után – mint Ungvárról áttelepült szegény diák – kérelmet írt a miniszternek, hogy vegyék fel a budapesti Eötvös Collegiumba. Úgy is lett, ott ismerkedett meg a hazai tudományos élet több jeles képviselőjével, többek között a későbbi kultuszminiszterrel, Keresztury Dezsővel, majd 1929–31 között a berlini Collegium Hungaricum tagja volt. Itt találkozott többek között Móricz Virággal, Bay Zoltánnal.

Szegedre jöve az Állatrendszertani Intézetbe került. 1940 végén kinevezték a szegedi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Állattani Tanszékére tanszékvezetőnek. Szakvezető tanár lett az Apponyi Kollégiumban és a Bárány Eötvös Loránd Kollégiumban. Ekkor így hívták, ez volt a hivatalos neve. Erről pecsétem is van. Amikor a háború elérte Szegedet, akkor bennünket, a családját, Budapestre menekítette, ahonnan később kalandos úton, nagyszülők révén kerültem kisöcsémrel együtt Vépre, közel a nyugati határhoz. Úgy volt, hogy ő is utánunk jön Budapestre, de a Pestre tartó vonatúton gyomorátfúródást szenvedett, amit saját magán diagnosztizált. A menekülőkkal telt vonaton tömve voltak a folyosók is, úgy préselték őt ki az ablakon Szatymaznál, hogy a mentő visszavigye a Rókusi kórházba, ahol saját diagnózisa alapján műtötték meg, a biztos halál előtt egy órával. A kórházat elhagyva 1945-ben, betegsége ellenére, öntevékenyen hat intézmény igazgatását vette át (Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola, Apponyi Kollégium, Bárány Eötvös Loránd Kollégium, Gyakorló Polgári Iskola, Mezőgazdasági Telep és az egyetem Állatrendszertani Intézete). A háborút követő két év emberpróbáló nehézségek elé állította. Egyéni felszerelését a háború elpusztította, a főiskola épületében (így a Kollégiumban is) szovjet hadikórház működött. Az 1875-ös párizsi világkiállításon nyert szertári anyag megsemmisült, a preparátumokról a sebesült katonák leitták az alkoholt, a bogár- és lepkegyűjteményt

összetörték. Áldozatos munkával, többek segítségével helyreállította a tanszék múzeumát. Egyénileg is nehéz helyzetbe került, fizikai munkával kellett kiegészítse keresetét, de oktatómunkáját továbbra sem adta fel. 1948-tól a kolozsvári Bolyai Egyetem Állattani Tanszékének megszervezésére kapott állami megbízást. 1950-ben kandidátusi fokozatot kapott a Magyar Tudományos Akadémiától, és egyben megbízatást a Tisza kutatására. 1951-ben a Tiszán érte a szívhalál, levelező hallgatóknak tartott 11 órás előadássorozat után. Több jegyzetet, könyvet írt, szintetikusán előállította az akkoriban beszerezhetetlen kanadabalzsamot.

Mit tud az Eötvös Kollégium ekkori történetéről?

Édesapám 1945 júliusában megkezdte a Kollégium újjászervezését. Az indulást 1945 szeptemberére tervezte az Apponyi (régi Horthy) Kollégium (Boldogasszony sgt. 6.) függvényeként anyagilag, de önálló szellemi vezetéssel. Közben az egyetem is megbízott embereket az újjáépítéssel, akik segítségüket ígérték apámnak. A Kollégium ezekben a zavaros években meglehetősen tisztázatlan helyzetű volt, úgy tudom, csak a miniszter alá tartozott, nem tartozott szervezetileg az egyetemhez, persze egyetemi tanárok tanítottak benne. Végül engedélyezték a Kollégium pályázatának kiírását, amelyre jelentkezettek közül néhányat felvettek és – bár a Kollégium már régóta nem kapott ellátmányt (a tanárok az elvégzett munkáért nem kapták meg az óradíjat) – az Apponyi Kollégiumon belül folytatta működését. 1946 januárjában immáron a minisztérium hivatalosan is megbízta édesapám a Kollégium vezetésével, és engedélyezte az előzetesen tervezett módszertani és pedagógiai tárgyak oktatását. Ebben az időszakban egyre inkább a tehetséges munkásparaszt fiatalok felkarolása került előtérbe. Az anyagi nehézségek, az egyre gyakoribb támadások miatt a Kollégium helyzete kilátástalanná vált. Mind gyakrabban emlegették megszüntetését, majd maga Keresztury miniszter (édesapám volt társa a pesti Eötvös Collegiumból) kérte a Minisztertanácstól a Kollégium megszüntetését, anyagi okok miatt. Így az 1946/47-es tanévben már, úgy tudom, nem voltak az egyetemen Eötvös-kollégisták. Édesapám hivatalos iratok útján (is) rendezte a Kollégium ingóságainak visszaszármaztatását a pesti Eötvös Collegiumra. (Ezek az iratok megvannak nekem. 2000-ben átadtam azokat a pesti Eötvös Collegium irattára számára, itt van róla egy átvételi elismervény.) A könyvtárat azonban Szegeden akarta tartani. Óriási vita folyt annak megszerzéséért, végül sikerült (Greguss Pál dékánnak is köszönhetően) Szegeden tartani. Erről később, 1947-ben miniszteri döntés is született, amelynek értelmében a kutató- és oktatómunka eredményessége érdekében a teljes könyvtár Szegeden, az egyetemen maradhatott.

Mind a pesti Eötvös Collegium, mind a szegedi báró Eötvös Loránd Kollégium eredeti célkitűzését tekintve azért jött létre, hogy középiskolai tanáregyenlőségeket neveljen ki. Eötvös Loránd 1895. szeptember 25.-én a miniszterhez intézett levelében a következőképpen jelölte meg az ilyen típusú Kollégium feladatát: „... a Collegium feladata lesz a tanárjelöltek főiskolai tanulmányainak sikerét biztosítani, s ezért oda kell hatnia, hogy növendékeink ne csupán ismereteit gyarapítsa,

hanem bennök a tudomány és műveltség iránti szeretet felkeltse. Csak ez a tudományszeretet biztosítja a tanárnak hosszú pályáján folytonos érdeklődését, és csak annak a tanárnak tanulói haladnak igazán, aki maga is halad.” Mit jelentett ez a tudós-tanárság, hogy volt biztosítva ennek intézményi föltétele?

A Tanárképző elődjai 1873-ban alakultak, akkor még két külön intézményként: Polgári Iskolai Tanárképző és Paedagogium. Klebelsberg Kuno vidéken is tudományos-oktatási központok kialakítását tervezte, Szegedet a tanár- és tanítóképzés központjává kívánta tenni. 1928-ban a korábbi két intézmény egybeolvadt, s csak később, 1973-ban vette fel Juhász Gyula nevét. Azt tudjuk, hogy hivatalosan az egyetem 1921-ben jött át Kolozsvárról. Egyébként csak 1940 novemberében lett hivatalosan független tőle, és kapta meg önállóan a Szegedi Egyetem nevet, miután Kolozsvár és az ottani egyetem visszakerült Magyarországhoz, a szegedi Eötvös Kollégium pedig 1931-ben alakult. 1921, 1928, 1931: a három évszám nagyon közel vagy egymáshoz, ezek metszetében keresendő a tudós-tanárság is: az Eötvös Kollégiumba tanárnak készülő hallgatók kerültek be, de bejártak az egyetem óráira is. Két indexük volt. Külön vizsgáztak a Tanárképzőn és az egyetemen is. A Kollégiumban is olyan óráik voltak, amelyeket egyetemi oktatók tartottak számukra. Aztán édesapám bevezette a pedagógiai és módszertani tárgyak oktatását is a Kollégiumba. A Kollégium nem véletlenül volt a Boldogasszony sgt. 6. szám alatt, a Kollégium kezdeti története összeforrt a Tanárképzőével. Sőt, úgy tudom, hogy még később is volt ennek folytatása, például az 1960-as években egy magánházban – a mai Batthyány utcai óvodában – volt a Kollégium, ami most szintén a Tanárképző tulajdona.

Ön nem volt Eötvös-kollégista?

Nem. Amikor a Kollégium újjáalakult 1956-ban, engem is többen kapacitáltak, hogy legyek a tagja – Szőkefalvi professzor úr próbált rábeszélni – de nem álltam kötélnek. Édesapámtól tudtam, milyen volt a régi Eötvös Kollégium, és úgy véltem, hogy a pártállami irányítás alatt újjáélesztett Kollégium csak árnyéka lehet a szabad szellemet megalkuvás nélkül zászlajára tűző réginek.

*Az interjút Lakatos Dániel és Varga-Orvos Zoltán
készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Kiss Ákos (1963–1967)

Hogy került az Eötvös Kollégiumba?

Első évben még nem laktam az Eötvösben. Másodévesként rögtön a Báróba költöztem, azaz a Batthyány utcai épületbe. A Kollégium előző helyére (Bolyai épület Tisza felőli vége) a tanszékek tarthattak igényt. Azután 1965-ben vagy 1966-ban költözhattünk át az Irinyi épület Női Klinikára néző szárnyának negyedik emeletére, immáron négyágyas szobákba. Ez csak ideiglenes hely volt, fél-egy évet töltöttünk el itt, majd az épület körül néző szárnyának első emele lett az Eötvös Kollégiumé. A folyosónk egészen a Hősök kapujáig tartott. Az ide való leköltözésünket még Grasselly Gyula bácsi igazgatósága fémjelezte, őt Huhn Péter bácsi követte a poszton. A Batthyányból spórolási ok folytán kellett eljöttünk (egy óvoda lett a helyünkön), továbbá sokan támadták a Kollégiumot jogász körökből is (ekkor még nem volt jogász tagunk, Dett Laci volt később az első, addig csak bölcsészek és természettudományisok laktak ott). Akkoriban ez az elitképzés nem volt elfogadott. Az igazgatóink áldott jó emberek voltak, nagyon szerettük őket, szakmailag kiemelkedőek voltak, de meglátásom szerint (bár ezek inkább csak megérzések) viszonylag keveset tudtak kiharcolni a Kollégiumnak. A volt Eötvös-kollégisták segítettek leginkább: Leindler Laci, Seres Laci, Novák Mihály, Németh József. A Kollégium későbbi korszakaszában Hatvani Laci és Németh Józsi voltak a meghatározóak, pedig korábban Bolyaisok voltak. Márta Ferencnek, az akkori rektornak, és sok volt Eötvös-kollégista tanszékvezetőjének szintén sokat köszönhattünk. Meggyőződésem, hogy az is rajta múlt, hogy amikor erős támadások érték az intézményt, megszüntetés helyett csak áthelyezték az Eötvöst. Nagyon veszélyeztetett korszaka volt ez a Kollégiumnak. Amikor én végeztem, ez már nem fenyegetett.

Tudtak a Kollégium múltjáról?

Keveset, a háború előtti Kollégiumról pláne nem. A volt tagok persze bejártak: Móricz Feri, Seres Laci, Novák Misi. Összetartó társaság volt, ismertük, hogy a tanszékeken kik volt az Eötvös-kollégisták, de elég elszigetelten éltünk. Ezt úgy értem, hogy nem volt kapcsolatunk például a pesti Eötvös Collegiummal, pedig a háború előtt ez jellemző volt. Erről és több akkori dologról (például arról, hogy Horthy segítette a Kollégiumot) Sasvári Kálmántól tudok (a Kollégium első tagjától), akivel a kollégiumi éveim után kerültem kapcsolatba. Ami azonban fantasztikusan gyümölcsöző volt, az a vegyes kollégium. A felvételbe pedig mi is beleszólunk, leginkább a holdudvarból kerültek ki a jövőbeli tagok. Régi Eötvös-kollégisták ajánlották az embert, akik a tanszékeken dolgoztak, engem például Seres Laci. Hivatalos pályázati kiírásra nem emlékszem. A felvételre összejöttek az összes kollégista és az igazgató, és konszenzussal döntöttünk.

Milyen helyekre jártak a kollégisták?

Béke Tanszék, Kapca, Búza, Sárkány, Bajszár, Jégkunyó, a Gödörbe kevésbé, mert oda az egyetemi oktatók is jártak. Jártunk át Újszegedre is. Hihetetlen jó anyagi körülmények között volt az ember. Majdnem mindenkinek népköztársasági ösztöndíja volt, és ha az embert felvették a Kollégiumba, akkor ingyenes volt az ellátás. Ebben benne volt a lakhatás, a mosás, a menza. Szóval az ösztöndíjból többen támogatták a családjukat, vagy összegyűjtve azt, lakást vettek.

Fényi Szaniszlóról tud valamit?

Kint lakott Újszegeden egy fabungalóban. Állandó bejáró tag volt, hozzátartozott a Kollégium mindennapjaihoz. Seres Laciékkel egy korosztály, Márta Ferenc tanszékén volt ő is. Sokszor bejött a Kollégiumba, megfürdött és bivaolt. Ez azt jelentette, hogy minden ágyban három matrac volt, két kollégista kivett egyet-egyét a sajátjából, Szani pedig ezeken aludt az egyik ágy alatt. Zseni volt, annak minden előnyével és hátrányával. Élmény volt vele bármiről beszélni. Ugyanakkor nehéz volt vele együtt lakni. Vagabund srác volt, mielőtt kiment, megnősült, de nem tudott róla senki. Az édesapjától örökölt fogaranyat biciklivázba öntötte és úgy hagyta el az országot. Átvitték egy csónakon Olaszországba, ahonnan Németországba ment (Karlsruheba), a Magkutató Intézetbe. Nem nagyon találhatsz róla semmit, mert nem publikálták az eredményeket. Utána átment Amerikába, majd talán megint visszajött Németországba, majd utánakérdezek.

Milyen volt Grasselly Gyula bácsi munkamódszere?

Gyula bácsi nagyon demokratikus volt. Mindent meg lehetett vele beszélni. Ha rajta múltak a dolgok, akkor hamar elintézte azokat. Szerencsére nem kellett senkit rugdosni, mindenki belső indíttatásból tanult és diákkörözött. Meghívtunk előadókat, beszélgetőtársakat, vezető gondolkodókat a tanszékekről, nagy viták voltak. Jártunk moziba, színházba, sportolni az Ady térre. Az Eötvösben nyáron is bent lehetett maradni.

Tud a későbbi igazgatók működéséről is?

Igen, például Grossmann Ferenc úgy 1973-tól egy kis ideig volt igazgató. Ezt pedig azért tudom, mert amikor Pesten dolgoztam, akkor együtt jártam vele le Szegedre. Bölcsész volt. Előtte Novák Mihály volt, utána Nagy Géza, majd Hatvani Laci lett az igazgató.

Hogy alakult egyéni életpályája és mennyiben segítette ezt a Kollégium?

Végzés után felkerültem Pestre tíz évre Márta Ferencsel a Kémiai Kutatóba, majd visszajöttem Szegedre, a technológián dolgoztam, innen mentünk ki Németországba 1982-ben. Németország negyedik legnagyobb kémiai cégében kutatási igazgató és osztályvezető lettem. A rendszerváltáskor hazajöttem.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Kiss Tamás (1956–1957)

Óriási öröömre szolgál, hogy a MEFESZ (Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége) egyik vezéralakjával, egyben az 1956-ban újjáalakult Eötvös Kollégium tagjával van alkalmam beszélgetni. Hogy került a Kollégiumba?

Műszaki ember akartam lenni, de nem vettek fel elsőre a Műegyetemre, mert a szüleim tanítók voltak. Másodjára is csak a fellebbezés miatt kerültem be, Szegeden a Természettudományi Karra (ekkor még a Bolyai Kollégiumban laktam), matematika-fizika szakra, tanultam becsülettel, de volt, ami nehezen ment. Aztán egyszer csak szóltak nekem a jogászok, hogy miért nem megyek inkább át a jogra? Akkor bementem a dékánhoz, Perbíró Józsefhez, és megkérdeztem, hogy hogyan jöhetnék át. Elbeszélgetett velem, felmérte a képességeimet, majd azt mondta, hogy másnap reggel hozzam át az indexem. Át is vettek. Az első év rögtön nagyon szépen sikerült, ezalatt albérletben laktam. 1956 nyarán és szeptemberében Mohácson voltam, a nyári árvíz elvitt egy ottani falut, azt kellett újjáépítenünk, voltunk ott vagy húszan az itteniek közül. Október elején jöhettünk vissza Szegedre. Közben beadtam az írásbeli jelentkezésem az Eötvös Kollégiumba. Felvettek. Az 1956. október 16.-i keltezéssel vettem kézhez a Tanulmányi Osztályon a felvételemről szóló értesítőt, a rektor aláírásával. A Kollégium ebben szakkollégiumként szerepel. Más jogászokat is felvettek, összesen ötöt, kettőnek tudom a nevét még: Lőrincz Lajos, Fogarasi Magdolna. Volt még két lány, de az ő nevükre sajnos nem emlékszem. Nagyon büszke vagyok rá, hogy az ötvenfős évfolyamból ötünket vettek fel. A Kollégiumban ekkor még kevés időt töltöttem, mert a MEFESZ-szel voltam elfoglalva. Részben még a Római körút 40. szám alatti albérletemben laktam, de határozottan emlékszem, hogy aludtam a Kollégiumban már ekkor is. Mintha két- vagy háromágyas szobában kaptunk volna elhelyezést, Lőrincz Lajossal együtt. Gondolom, a lányok megint csak együtt lakhattak. Szimpla ágyak voltak, míg a Bolyaiban emeletesek. Óriási segítség volt számomra a Kollégium, hiszen apám egyedül tartott el öcsémmel és nagynanyámmal. Abból éltem, amit tanulmányi és szociális ösztöndíjként kaptam. Sokszor volt, hogy csak levest és kenyeret ettem a menzán, mert azt lehetett enni korlátlanul, az ebédjegyet csak a másodiknál kellett leadni.

Kérem, beszéljen a MEFESZ-ről, ahonnan elindultak az '56-os események!

Rajk László újratemetése október 6-án volt, nagy szimpátiatüntetéssel, ami után a budapesti egyetemisták, 50-100 fő, az Andrássy út, Kerepesi temető környékén szolid reformkommunista jelszavakkal tüntettek. Tehát volt egy érese a dolognak. Ebben a helyzetben a budapesti bölcsészkaron október 10.-én a hallgatók megfogalmazták és le is írták igényüket, hogy az orosz nyelv tanítása csak fakultatív legyen. Ezt levélként küldték el Szegedre, és egy ismerősömön, Lejtényi Andrison át én is kézbe vettem. Az volt benne, hogy október 22-étől tüntetőleg ne járjunk be az orosz nyelvi órákra. Én azt mondtam rá, hogy ennek így nincs értelme, mert

legfeljebb megbukunk majd az egyetemen. Illetve, ha már követelünk, akkor én nemcsak az orosz nyelvre gondoltam, hanem a marxizmus-leninizmus órákra, a katonai oktatásra, a menzára, stb. mint megoldandó feladatra. Helyette javasoltam, hogy alakítsunk egy szervezetet, egyedül úgysem megyünk sokra, ez úgy október 13-án este lehetett. Andris rögtön lázba jött és helyeselt. Szervezetet alakítani abban az időben csak a párt engedélyével lehetett. Szerettem szervezni, és egy kicsit tovább látni, de a levél előtt ilyenekre konkrétan nem gondoltam, persze úgy általában nem szerettük a rendszert, továbbá nekem személyes indíttatásom is volt. A szervezet tervét többeknek elmondtuk. Napok alatt majd' az összes egyetemista erről beszélt, sőt később a szegedi lakosok is megtudták. Tudomást szerzett róla a DISZ is, ami a párt szervezete volt az egyetemi fiatalság körében. A DISZ október 16-ára gyűlést hirdetett az Auditorium Maximumba, 19 órára, hogy a helyzetet tisztázza. Sokan eljöttek, de 19 órakor a DISZ vezetősége nem volt sehol, később tudtam meg, hogy még a pártbizottsággal tárgyalt. Tehát ott volt a teli előadóterem, de az előadói asztalnál nem ült senki. Mi pedig fogtuk magunkat, és odaültünk. Elmondtuk, hogy mi vagyunk azok, akikről itt napok óta megy a duruzsolás, szeretnénk egy szervezetet alakítani. A többiek engem javasoltak levezető elnöknek. Volt kis hezitálás, de megszavaztuk, hogy megalakítjuk a MEFESZ-t, a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét. Amikor a tanulmányi és szociális követelések után a politikai követelések (például a szovjet csapatok kivonása) is felvetődtek, befejezettnek nyilvánítottam a MEFESZ ülést, és politikai tömeggyűlésnek neveztem az összejövetelt, de természetesen a helyemen maradtam, és tovább vezettem a gyűlést. Én kezdetben ugyanis komolyan gondoltam, hogy a szervezetünk alapszabálya majd megjárja a minisztériumot, és nem akartam a szervezet létét veszélyeztetni ilyen politikai követelésekkel. Más kérdés, hogy a tömeg annyira akarta ezeket, hogy utána már szó sem lehetett arról, amit korábban gondoltam, illetve magam is másképp kezdtem el gondolkozni. Megbeszéltük, hogy 20-án újabb gyűlést tartuk és politikai kérdésekkel is fogunk foglalkozni.

Az első MEFESZ-gyűlés akkor nem is annak indult?

Úgy van. Az első MEFESZ-ülés spontán jött létre, így erről nincs felvétel vagy leirat, csak emlékezés (a 20.-ai gyűlésen aztán volt minden). 16.-án elhatároztuk, hogy minden karon tartani kell hasonló kari üléseket, amelyeken a karok hallgatói válasszák meg a képviselőiket, hármat-hármat mindenhol, hiszen akkor mi még csak önjelöltek voltunk. Annyira az egyszemélyi vezetés ellen voltunk, hogy azt el se tudtuk képzelni, hogy egyetlen személy döntsön majd. Erre a kari gyűlésre a jogi karon 18.-án került sor. Ott volt a dékán (Perbíró), a rektor (Baróti Dezső), sőt a miniszter is (Kónya Albert, háború előtti szegedi Eötvös-kollégista), akik mellénk álltak. Közben a DISZ központi vezetőségéből lejött Szegedre egy ember, és le akart minket beszélni a dolgokról, de nem hallgattunk rá. Viszont meggyőztek bennünket, hogy beszéljünk a Petőfi-kör vezetőségével, Táncos Gáborral és a többiekkel, ebbe belementünk, így vittek fel bennünket 21.-én Pestre.

Találkoztunk is velük a Pilvax kávéházban, de velük sem tudtunk megegyezni. Mi ragaszkodtunk a magunk radikális elképzeléséhez, szemben az ő kompromisszumos, párttal átitatott dolgaikkal. Közben még a 16.-ai héten a Belügyminisztérium elkészített egy javaslatot az orosz nyelv és a marxizmus-leninizmus fakultatív oktatásáról, amelyet Marosán György engedélyezett, de azt írta rá a javaslatra, hogy „vigyázni kell, hogy az egyetemi stricik körében nehogyan elharapódzon a hangulat”. Csak ez kevés volt, mert mi akkor már az orosz csapatok kivonását követeltük. Tehát volt itt egy versenyfutás, próbálták velünk tartani a lépést, enyhíteni valamit, de ez nekünk korántsem volt elég. Mellesleg ezt a javaslatot a Belügyminisztérium a rektorok korábbi és hosszú ideje tartó megkeresése nyomán készítette el. A rektorok ennél még többet is akartak, ezt elmondta Baróti a 20-ai felszólalásában. Biztos vagyok benne, hogy itt szóba került az Eötvös Kollégium is.

Milyen volt a második gyűlés?

A második MEFESZ-gyűlésre október 20.-án került sor, szintén az Auditorium Maximumban. Támogatólag jelent meg rajta a rektor és több professzor (például Fodor Gábor akadémikus, volt szegedi Eötvös-kollégista) is. Óriási dolog volt ez akkor. Az egészet Perbíró József vezette le, mindent megszavaztatott. Itt a MEFESZ már előállt a követeléseivel (szabad választások, oktatási reform, orosz csapatok kivonása, bérek, beszolgáltatás, Nagy Imre követelése, nemzeti jelképek helyreállítása, stb), megtárgyaltuk a szervezeti és működési szabályzatot. Két óra leforgása alatt az orosz nyelv oktatásától eljutottunk az orosz csapatok kivonásáig. Jöttek táviratok, amelyben más csoportok (egyetemek hallgatóságai, munkás fiatalok) a támogatásukról biztosítottak bennünket. A 21.-i Délmagyar lehozta az egész gyűlést. A MEFESZ megalakulásának kimondását követően került sor a programjavaslatok ismertetésére, megszavazására. Az orvostanhallgatók nagy többsége az eseményekhez csak később csatlakozott, mert valami kiránduláson voltak Erdélyben.

Hogy jutott el a hír Szegedről más városokba?

A gyűlés után követeket küldtünk a többi egyetemi városba. A Műegyetemre én mentem és Lejtényi András. Majd fent voltam egészen október 30-ig, részt vettem a megalakult Nemzetőrség munkájában a Magyar Rádiónál. November 30-án jöttem vissza Szegedre Tóth Imrével. November 5-ig nemzetőrök voltunk, az Öt-halmi laktanyát védtük, nehogy a civilek széthordják. Aztán úgy december 15-ig beköltöztem az Eötvös Kollégiumba, egyetemi oktatás nem volt, de minden más igen. Sokan hazamentek. Közben a MEFESZ nem szűnt meg, sőt, kaptunk egy irodát, telefonnal. Gyártottuk a röplapokat Kádárék ellen. Decemberben aztán én is hazamentem, majd amikor január-februárban visszajöttem az egyetemre, mert értesültem róla, hogy megindult az oktatás, akkor az albérletben, amely még megvolt, azzal fogadott a házinénim kétségbeesve, hogy „Tamás, az ég áldja meg, azonnal tűnjön el, mert keresi a rendőrség, volt itt egy teherautó puffajkás!”

Hajnalban jöttek ki, felcsengették szegény nénit, nagyon meg volt ijedve, fogalma sem volt, hogy hol vagyok, felkutatták a szobámat. Én akkor kimentem az állomásra, közben több emberrel is találkoztam, akik megerősítették, hogy keresnek. Tehát vonatfordultával hazautaztam. Bujkálnom kellett, reméltem, hogy megúszom. Aztán érkezett haza egy levél, amelyben felszólítottak, hogy jelenjek meg az egyetem fegyelmi tárgyalásán, május 30.-án. Én erre eljöttem, de a Dékáni Hivatalban azt mondták, hogy nem tudnak semmilyen tárgyalásról. Kiléptem a kar épületéből, és a „lófaránál” ketten mellém léptek, azt mondták, hogy kövessem őket feltűnés nélkül. Bevittek a fogdába, betettek egy egyszemélyes lyukba. Nyolc hónapos kihallgatási fogság következett. Fogarasi Magdi egyébként közben a második félév elején kikérte az indexem, és felvette a tárgyakat helyettem, emlékszem, zöld tintával. Tehát formálisan a második félévben is joghallgató voltam.

Mi történt a fogdában?

Fél napom volt az első kihallgatásig, igyekeztem a történeteket két csoportra választani magamban: amelyeket nem lehetett letagadni, mert rengetegen látták, másrészt azokra, amelyeknél kevesen voltak ott, vagy nem volt jelentőségük az események szempontjából. Hogy mennyire indokolt volt ez: addigra már mindenkit begyűjtöttek, mindent tudtak. Az Eötvös Kollégium is abban a fakkban volt, amelyikbe a kisebb dolgok kerültek, ezért sok olyan dologra nem emlékszem, amelyekre egyébként emlékeznék. Még ennél nagyobbakra sem, például hogy rá akartunk lőni a tankokra egy páncéltörővel, csak nem tudtunk. Ha jogász akarok lenni, akkor azt mondom, hogy kísérlet, és nem rajtunk múlt, hogy nem sikerült eldurantani. Tehát tudatosan elnyomtam ezeket az emlékeket, és nem is tudtam visszahozni őket. Elindult a kihallgatásom, egymást váltották a kihallgatók. Mind előről kezdte az egészet, keresték a réseket, hátha mondok olyat, ami ellentmond a korábbiaknak. Utólag visszaolvasva az anyagokat, viszonylag konzekvens tudtam maradni. A kihallgatási jegyzőkönyvekben nem említettem meg egyetlen évfolyamtársam nevét, vagy hogy én az Eötvös Kollégiumban is laktam. Először nyolc évre ítélték el, amelyből végül öt lett, és az amnesztiának köszönhetően három évet töltöttem le. Úgy tudom, hogy '56-ban azért alakulhatott újjá a Kollégium majd' tíz évnyi szünet után, mert Kónya Albert, hajdani szegedi Eötvös kollégista volt az oktatási miniszter, továbbá a rektornak is segítően kellett ehhez állnia. Nem beszélve Grasselly Gyula bácsiról, aki az újjáalakult Kollégium igazgatója lett, és Kónya Alberttel együtt volt Eötvös-kollégista. Míg a háború előtti Eötvös a miniszter alá tartozott, addig az új az egyetem alá.

Egészen biztosan így volt. A rektor igen jóban volt a miniszterrel. Baróti Dezső egyébként nagy műveltségű, kiváló ember volt. Ugyanis amikor 16.-án spontán módon megalakítottuk a MEFESZ-t, és elmentünk a rektorhoz és a dékánhoz, hogy beszámoljunk nekik erről, kvázi engedélyt kérjünk rá, akkor Baróti nem rúgott ki bennünket, sőt 18.-án lejön Szegedre Kónya Albert, gondolom, Baróti invitálására. Mi több, amikor 18.-án a délelőtti órákban Kónya megtudta, hogy mi a jogi karon az előzetes dékáni (Perbíró) hallgatólagos engedéllyel egy

diákgyűlést szervezünk, akkor arra a miniszter is eljön. És mit ad isten, ki ül a teli nagyelőadóterem asztalához: Kónya, Perbíró és jómagam. Előadom a dolgot, Kónya nem szól közbe. Megválasztja a diákság a képviselőket: Tóth Imrét, engem és egy harmadik fiút, és békében szétoszlik a gyűlés. Később megkértük a rektort, hogy jöjjenek el a 20.-ai gyűlésre, el is jött, néhány professzor társaságában. Perbíró pedig vállalja a levezető elnök szerepét, nem bújik ki a feladat alól. Szóval ebben a helyzetben, amikor fel nem merült, hogy ehhez az egészhez a hatalom a hozzájárulását adná, az egyetemi vezetőink támogatólag léptek fel. A rektor *de facto* (nem *de jure*) ismerte el a MEFESZ-t, megígérte, hogy az egyetemi tanács elé viszi az ügyet, elhívta a sajtót Halász György személyében. Lent volt a rádiótól is egy ember Pestről, aki felvette az egészet, ma is megvan az eredeti hanganyag. Meghallgatható a www.mefesz.hu-n is. A rektor vállalta az egész politikai kockázatát. A gyűlés után az ő szobájába mentünk fel, és lelkesen osztottuk a feladatokat. Vagy mondok mást. Eldöntöttük, hogy követeket küldünk a többi városba. Pécsre Abrudbányainak kellett mennie, de nehéz volt a közlekedés. Erre a rektor intézett egy utat oda, így elindult a rektori kocsis Pécsre. Vagy később tudtam meg, hogy 20.-án délelőtt kerestek bennünket az ávósok, de nem találtak, mert mi össze-vissza rohangáltunk, hogy estére legyen hangosítás, meg minden. Baróti telefonált Kónyának, aki felülről lefújta az ávós akciót. Ezt Lazur Barna mesélte el, a későbbi Nemzetőrség főparancsnoka. Valamikor 20–21.-én tartottak egy rektori értekezletet, amelyen a miniszter utasította az összes egyetem rektorát, hogy 22.-én minden egyetemen az ottani párt és DISZ szervezzen gyűlést, amelyben elmondják a hallgatóknak, hogy nincs rendben az, hogy a szegediek önállóan szervezkednek, ezeket a problémákat majd a DISZ megoldja. Mindenhol az volt a forgatókönyv, hogy fél óra süket duma után, a szegedi küldöttek elmondták a magukét és a tömeg éjjenzése közepette, a DISZ vezetők rémülten távoztak. A tömeg pedig minden városban felvonulást hirdetett másnapra. Grassellyről nem tudok.

Úgy tudom, hogy a Kollégium újjáalakulásának megadták a módját, volt ünnepély, amelyen ott volt a rektor is.

Én erről nem tudok, de elképzelésem szerint ez 1956. október 16. és 22. között lehetett. Hiszen 23.-án estig, amikor a nagy tüntetés volt és lőttek, nyugodtan lehetett az Eötvös Kollégium újjáalakuló ünnepsége. De ezt nem tudom, mert én nyakig a MEFESZ-szel voltam elfoglalva. Nagyon szerencsés dolog volt az újjáalakítás, mert ezt az '56-os események után biztos nem engedélyezték volna.

Nekünk ezidáig egy történetünk volt a Kollégium '56-járól. Az, hogy Grasselly Gyula bácsi bezáratta a nagykaput, beköltözött a Kollégiumba egy hétre, se ki, se be senki.

Ezt nem tudom, mert én akkor már Pesten voltam. Szóval engem biztos nem zárt be. Ismerek olyan visszaemlékezéseket, hogy valakiket bezártak (máshol), de kiugráltak az ablakon. Nem emlékszem, hogy a Kollégiumban valami zajlott volna az '56-os eseményekkel kapcsolatban.

Milyen volt a hangulat a 20-i gyűlésen?

Egyszerre felemelő és félelmetes. Feszegettük a határokat. A csillárról is lógtak, az előadóterem előtt is voltak (volt kihangosítás), szegedi polgárok is, nemcsak egyetemisták. Amikor felszólalt valaki akkor síri csönd volt, egyébként pedig mindent elsőprő taps, majdnem felrobbant a terem.

Hogy tudná megfogalmazni Szeged szerepét az események sorában?

Mi alakítottunk először szervezetet a proletárdiktatúra körülményei között, ami akkor elképzelhetetlen volt. Az egész ország csatlakozását elképzelve tettük mind- ezt, a nevünk sem csak Szegedre vonatkozott, valamint követeket küldtünk az ország egyetemeire annak érdekében, hogy őket is bevonjuk. A műegyetemi gyű- lés (amelyet a legtöbben szinte kizárólagosnak emlegetnek) jegyzőkönyvének első mondata, úgy hangzik, hogy „csatlakozunk a Szegedi Egyetemisták javaslatá- hoz, és megalakítottuk a Műegyetem MEFESZ szervezetét.” Az ország túlnyomó többsége egyetértett velünk, és végül ennek hatására utcára vonultak az embe- rek. Komoly tanulmányi, szociális, politikai követeléseket mondtunk ki, írtunk le. Nemcsak gondolataink és szavaink voltak, hanem tetteink is. Mellénk álltak az egyetemi vezetők, a médiumok (nemcsak a Szabad Európa Rádió) hitelesen adtak hírt rólunk. A minket elítélő perben azt mondták, hogy a MEFESZ az '56-os ellenforradalom „szellemi előkészítője” volt. Hozzáteszem eszünkbe nem jutott, hogy mi majd fegyverrel fogunk harcolni.

Mit gondol, miért éppen Ön vált az események egyik mozgatórugójává?

Jól mondod, nem szeretem én sem a magam szerepét abszolutizálni. Joghallgató voltam, kicsit idősebb a többieknél, ennek következtében nagyobb rálátásom volt a dolgokra, és talán higgadtabb is voltam. Szerettem szervezkedni, előrébb nézni. Volt bennem egy talán az átlagénál erősebb rendszerellenesség. Meg aztán sok véletlen esemény is biztos volt.

A rendszerváltás után hogy alakultak a dolgok?

Elkezdtek megjelenni az '56-tal foglalkozó írások. Én ezeket elolvastam, de Sze- ged szerepe nem volt egyikben sem megemlítve. Egy ideig vártam, de csak nem. Akkor alakult a XX. század Intézet, M. Kiss Sándorral és Schmidt Máriával. Mondtam nekik, hogy érdemes volna megvizsgálni, mi volt az egyetemisták sze- repe országosan. Fel is kerestem minden egyetemet illetően az akkori embereket, de olyan lassan haladt az írás, hogy végül egyedül megírtam csak Szegedet. Azóta már a többi írás is megvan. Mivel per lett belőle, sok minden megmaradt. Az akkori szegedi EHÖK egyszer csak felhívott, hogy őket nagyon érdeklik az akkori események, így végül a segítségükkel adtuk ki a könyvet (*Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége 1956 – Szeged*). Én ezt a könyvet javaslom mindenkinek, ha '56-ra és Szegedre kíváncsi. Jelentek meg más könyvek is. Némelyik igyekszik relativizálni, azt állítani, hogy csak néhány ember akarta az eseményeket, vagy van, aki magát tartja az események gyújtópontjának, pedig erről szó nincs. Több,

mint egy évtizedes küzdelem volt az, hogy Szeged szerepét elismerjék. Közben '91-ben szerveztünk egy emlékülést, amelyiken Perbíró, Lazur Barna, Tóth Imre és jómagam mondtunk beszédet. Egy évre rá Baróti is. A bölcsészkar tábla, a TIK és a BTK épülete közötti emlékmű, vagy a 20-i ülést megelevenítő *Szegedi Láng* című film gondolata is tőlem származik. Sokat dolgoztam, hogy ezek létrejöhessenek.

Hogy alakult az egyéni élete?

A börtön után fizikai munkát végeztem. Az érettségi papírommal elvégeztem a közgazdasági technikust. Tíz évig könyvelői állásban dolgoztam. Később engedték elvégezni az egyetemet, de előről kellett kezdenem, ez már Pesten volt. Vállalati jogtanácsosként helyezkedtem egy térszben. Majd a rendszerváltáskor bekerültem a balassagyarmati önkormányzat képviselőtestületébe, sőt én lettem az alpolgármester, a jogi- és közgazdasági ügyek tartoztak rám. Majd kormányfőtanácsos lettem, én intéztem az összes '56-os ügyet. Sok szép feladatot sikerült megoldani: kitüntetések, szobrok, békés évfordulók. Több '56-os szervezetben töltöttem be tisztségeket.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Balassagyarmaton
Szerkesztette: Nagyillés János*

Komlósi László (1976–1978)

Hogy került a Kollégiumba?

Tanulmányaim első három évében a József Attila Kollégiumban laktam. Negyed-ötödévesként laktam az Eötvösben. Ismertük őket korábban is, tudtuk, hogy valami külön szerzemények, ismertem Szendi Zolit, Frank Gábort, sőt, talán már ekkor is használtam a könyvtárat. Mivel a bátyám, Sanyi is ott lakott, sokat hallottam a Kollégiumról, sőt már középiskolásként jártam ott, beavattak az ottani dolgokba. Sanyi később is a közelben lakott, mert megházasodott, és ugyanabban az épületben kaptak egy szobát, ő is visszajárt a Kollégiumba. Az Eötvösben a legkülönbözőbb szakosok laktak, míg más kollégiumokban ez nem volt jellemző. Elvárás volt a jeles tanulmányi átlag és a diákkörözés. Volt szabályzat is, de nem ez volt a domináns. Ezentúl a közösségnek is részévé kellett válni. Sok bejáró és visszajáró tag is volt, úgy érezték, hogy ez egy nagy család, még szállást is kaphattak.

Mi fogta meg a Kollégiumban?

Valószínűleg a szülői házból hoztam magammal, hogy az ember próbáljon valami világos tudományos érdeklődést megfogalmazni és aztán annak a mentén haladni. Ezt a motivációt az Eötvös Kollégium kiválóan támogatta. Szerencsésnek tartottam magam, hogy felvettek. Szerettem volna odatartozni, nem a nagy tömeghez. A korábbi helynek nem volt arculata. Ehhez járult, hogy orosz–angol szakos voltam. Először az orosz és ósláv nyelvtörténetre kaptam rá, hogy miért, azt pontosan nem tudom már, de két évig ezt csináltam. Az első diákköri dolgozatom is ebből született. Talán H. Tóth Imre személyes hatására. Ezután azonban az elméleti nyelvészet és a szemiotika után kezdtem el érdeklődni, Kanyó Zoltán hatására, aki nagyon modern szemiotikai és irodalomelméleti irányvonalat igyekezett meghonosítani a magyar tudományos életben. Esti órákban néhány német tanszéki oktató és néhány hallgató (például Székely Gábor, Tarnay László és jómagam) teljesen friss angol és német szakmai szövegek feldolgozásának és értelmezésének láttunk neki. Ezenfelül Deme László általános nyelvészeti szak-szemináriumaira is elkezdtem járni. Három nagyon más habitusú kutatói világot villantottak fel ezek a tanárok számomra. Mindez egy olyan hallgatóval történt, aki egyébként elég nagy szociális életet élt. Ennek hatására, amikor az Eötvös Kollégiumba jelentkeztem, már megvoltak a diákköri eredményeim. Szóban terjedt, hogy felvételizni lehet, és elbeszélgetést is tartottak: úgy emlékszem, hogy a kollégiumi titkár és az akkor igazgató, Nagy Géza vett részt rajta.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés, a közösség?

A fizikális körülmények is jobbak voltak, mint a tömegkollégiumokban. Kisebb volt az ágyszám, több közösségi helyiséggel rendelkezünk: társalgó, könyvtár, stb. Volt egy elitista jellege a dolognak, ezért nem tülekedtek felvételre az emberek. Napközben simán bejártak emberek, jóllehet a portás valamelyest megszűrte

a bejövőket. A könyvtárból el-eltűntek a könyvek. Ezt a problémát Nagy Géza igazgató időről időre felvetette.

A diákbizottság szervezte a belső előadásokat, felolvasóeseteket: ezekhez az ötleteket a tagság adta. Jöttek irodalmárok, filozófusok, szociológusok, nem beszélve a teljes Természettudományi Karról, ami ott volt velünk szemben. Ez az identitásunk része volt. A Kollégium körül patronáló tanárok működtek. Egy-másnak is előadtuk, hogy mivel foglalkozunk, tehát ez egy felkészülési és gyakorló terep volt. Például 1977 táján jelent meg Zalán Tibor első kötete és borzasztó büszkék voltunk rá. Voltak bulik és kirándulások, eljártunk a Béke Tanszékre, a Gödörbe, késő este-kora hajnalban a Sárkányba. Voltak kisebb csoportosulások, de ezek nem szakmai alapon, hanem baráti kapcsolatok mentén szerveződtek.

Milyen volt az igazgató, Nagy Géza?

Joviális igazgató volt, de néha szigorúnak kellett lennie. Összehívta a tagságot, hogy bizonyos elveket újra és újra megbeszéljünk. Nem volt tolakodó személyiség, s mégis, amikor megszólalt, mindenki figyelt rá. Mi tagadás, maga is szeretett megjelenni a fiatalság körében. Közöttünk láthatóan megfiatalodott. A programok szervezésébe nagyon jól belefolyt, javaslatokat tett, segített elérni előadókat. Pestről járt le, be-benézett a Kollégiumba: ilyenkor maga a humor érkezett kö-zénk. Esténként ott volt a könyvtárban, mellé lehetett ülni beszélgetni, lejött velünk a Gödörbe. Nagy Géza filozófiai-esztétikai elemzéseket írt, sokat fordított, ezekről tartott is nekünk előadásokat. Jó volt, hogy az ő munkájáról nekünk is volt elképzelésünk, hogy láttunk magunk előtt valakit, aki műveli a tudományt, és erről hajlandó is beszámolni.

A Kollégium hagyományai sajnos nemigen voltak élők. Az egyetemen ez nem volt olyan téma, amivel nyilvánosan lehetett foglalkozni. Én úgy éreztem, egy kis sziget vagyunk. Belül meg lehetett teremteni ezt a barátságos kiválósági közeget, de nem volt alkalmunk, hogy kifelé is bemutassuk, mit csinál az Eötvös Kollégium. Bár az is igaz, hogy belül sem voltak jellemzőek ezek az Eötvös hagyományait fenntartó narratívák. Nem volt komoly Eötvös-önképzézés, igazából a jelennek éltünk.

A rendszer jelen volt a Kollégiumban?

A Kollégiumban nem érezte befolyását a párt, a rendszer. Ez inkább az egyetemen volt jellemző, ismertük a besúgókat, akik társaságában óvatosabban kellett fogalmaznunk. Ez nem jelenti azt, hogy nem voltak vitáink a politikáról. Zalán Tibor volt az egyik kulcspont ebből a szempontból. Neki meg kellett vívnia ezt a harcot, hogy megfogalmazhassa írói, költői kételyeit. Neki ez létkérdés volt, hiszen fiatal költőként ő kiadókkal állt kapcsolatban, akik ránéztek a szerzőre és a műre, és vagy elutasították, vagy elfogadták. És ráadásul ő nagyon jól tudta, hol szeretne megjelenni, és azt is, hogy hol nem.

Hogy alakult az egyéni életpályája?

Ötödéves koromban megszületett az első lányom. A Pécsi Egyetemre jöttem dolgozni, ahol feleségem akkor már tanársegéd volt. Először a közgazdászoknál kezdtem tanítani az Idegennyelvi Tanszéken tanársegédként, majd 1982-ben az Angol Tanszékre kerültem adjunktusnak. Bejártam az egyetemi ranglétrát, 1998-ban egyetemi tanári kinevezést kaptam, bizonyos időszakokban rektorhelyettes voltam.

Mit adott a Kollégium?

Egy szorosan egybetartó közösséget, sokféle életszemponatot. A tudományos munka ízét és presztízsét.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Pécsen
Szerkesztette: Nagyillés János*

Krajcsi Péter (1973–1977)

Hogy került a Kollégiumba?

Katonaság után, elsőévesként albérlő voltam, de már ekkor is hallottam a Kollégiumról Pelczer Istvántól. A felvételimre nem emlékszem, de az újakéra igen. Volt egy meghallgatás, bemutatkozás a Kollégium közössége előtt, ahol szavaztunk róla, kit veszünk fel. Már ebből kitűnik, hogy nagyon komoly szabadsági fokokkal rendelkezünk. Volt diákbizottság is, bár úgy emlékszem, hogy nem volt túl sok kérdés, amit el kellett döntenie. Működött magától az egész Kollégium (hisz nem voltunk, csak húszan), különösebb botrányok nélkül. Nagy Géza (az igazgatónk) a JATE-n tanított, de Budapesten lakott, alkalmanként jött be. Mivel franciás volt, a francia szakos hallgatók tartották vele szorosabban a kapcsolatot, például Loppert Csaba, Bratinka József. Bejáró tagok is voltak, de hogy ez hivatalos státusz lett volna, arra nem emlékszem.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A Bolyai Kollégiumhoz képest (ahol meg-megfordultam) kevésbé volt zsúfolt, négy és hatágyas szobákban laktunk. Rendesen takarítottak, hetente-kéthetente kaptunk tiszta ágyneműt. Volt porta, bár volt egy titkos bejáratunk is. Az Irinyi udvar nagykapuja sokszor estig nyitva volt. Ha ott felment az ember az emeletre, akkor a gépíró szobának (kis kupi) az ablakán be lehetett surranni. Egyetlen kis hiányérzetem volt: lehetett volna több, kifejezetten tanulásra használatos helyiség. A szobában mindenkinek egy fél asztala volt, ahol csak kevesen tanultak. A sötét fotószobát is gyakran használtuk tanulásra, de ott is csak egy-két ember fért el. A könyvtár és az emeleti társalgó szolgált még erre a célra.

Hogy működött a közösség?

Jártunk a Gödörbe, a Sárkányba, a Béke Tanszékre, eljártunk a Virág Cukrászdába. Nagyon sok jó buli volt akkor Szegeden, például a JATE Klubban vagy más kollégiumokban. Kicsit olyan volt Szeged hétvégenként, mint Hawaii: mentünk az utcán, és ahonnan jó zenét hallottunk, oda bementünk. Eljártunk focizni az Ady térre (Loppert Csaba, Totik Vili, Szalay János, Zalán Tibor, Szabó Imre, Bucsó Pista), a libalegelőre vagy a SZOTE-pályákra. Bár hivatalos csapatunk, csapatnevünk nem volt, de ha lett volna valami bajnokság, akkor valószínűleg valahol az élmezőnyben végeztünk volna. Pénzzel nem egyformán voltunk eleresztve. Én dolgoztam is (a Fűszerhez jártunk pakolni vagy magánórákat adtam), kaptam otthonról is támogatást, és felsőbbéves koromban elnyertem a népköztársasági ösztöndíjat. Tehát nekem megtakarításaim is voltak. Volt, aki még segítette is az otthoniakat.

Hogy működött a különféle szakosok együttélése?

A Kollégium tagjai különböző karokról és szakokról kerültek ki, és más-más kulturális igényeik voltak. Számomra a jogászoké volt a legkülönlegesebb, akiknek a

szorgalmi időszakban kevés kötelezettségük volt, viszont a vizsgaidőszakban nagyon keményen kellett tanulniuk. Mivel az ember sok jó képességű társsal volt összezárva, mindig tanult valaki a könyvtárban, ez igen inspirálólag hatott. Építkeztünk a különböző karakterekből, akik a Kollégiumban voltak. Rácsodálkoztunk az egyéniségekre, máig tartó kapcsolatok alakultak ki. A szobákban szakok szempontjából vegyes volt a kép, ebben talán volt némi szándék is, de legalábbis spontán nem alakultak ki homogén szobák. Emlékszem, hogy például Kérchy Laci és Szendi Zoltán együtt hegedültek, azóta is tartják a kapcsolatot.

Élő volt-e a hagyomány?

Nagyon keveset tudtam a Kollégium múltjáról. Nem volt írott történet vagy történetmesélő. Az volt az érzése az embernek, hogy korábban sokkal nagyobb presztízse volt. Lehet, hogy még nem volt szabad beszélni erről. Bár akkor már olvadozott a jég, legalábbis a gazdaság terén. Nagyon szabad volt a kollégiumi lét, nyomás nem volt rajtunk. Valószínűleg többet kihozhattunk volna belőle, ha még tudatosabban vagy több iránymutatással éltünk volna, vagy ha jobban tudtuk volna, hogy mire lesz szükség az életben. Valószínűleg a legtöbben a Kollégium akkori körülményeivel meg voltak elégedve, ugyanakkor a Kollégium elöl volt a tagok értékrendjében, úgy az első két hely valamelyikén. Akik már bontogatták a szárnyaikat szakmában, azok számára mondjuk a második helyen. Akik még akkor csodálkoztak rá a világra, azoknál valószínűleg az első helyen. A legtöbb embernek sokat számított a közösségi élet, a barátságok.

Jelen volt a rendszer a Kollégiumban?

A párt képviseltette magát az egyetemen, de azt nem érezte fontosnak, hogy ezt még külön az Eötvösben is megtegye. Úgy általában nem tudtuk a tanszéki emberekről, hogy korábban voltak-e Eötvös-kollégisták. Azt is el tudom képzelni, hogy ez szándékos bagatelizálás lehetett. A rendszer mindent akart, csak azt nem, hogy akár csak információkkal támogassák is az önszerveződő, gondolkodó ifjúság folytonosságát. Nem is nagyon foglalkoztunk a rendszerrel. Maximum KISZ-esek voltunk. Márta Ferenc (akkori rektor) kezdeményezése volt, hogy karoljuk fel a tanyasi iskolákat, és mi ki is jártunk hozzájuk. Vagy Szendi Zoliról tudtuk, hogy Pannonhalmán tanult, ezért nem vették fel elsőre – ilyen dolgokról lehetett tudni. A legtöbb emberről nem is tudtam, hogy hova sorolták magukat, vagy mások hová sorolták őket politikai beállítódásuk alapján. Ugyanakkor nagyon komoly hatással voltak ránk a szabadságnak azok az illatai, amelyeket beengedett a rendszer, elsősorban a filmek formájában.

Milyen volt a tanulmányi-tudományos élet?

A tagok jól tanultak, a tanszékeken diákköröztek, mozgolódtak. A Kollégium is hozzá tett ehhez. Azzal, hogy a legjobbakat egy helyre gyűjtötte, motiváló légkört teremtett, és ott volt a jól felszerelt könyvtár. A nyelvszakos kollégisták tartottak nyelvórákat, volt néhány előadás is, de ezek inkább ismeretterjesztőek voltak. Amit annak idején nem hiányoltam, de most visszatekintve hasznos lett

volna, hogy komoly szakmai előadókat hívjanak meg tudományos témákban, világszínvonalú előadásokkal. Persze akkor még nem járt olyan sok külföldi kutató Magyarországon, pláne Szegeden, de például az SZBK akkortájt alakult, és már akkor igen magas szintet képviselt.

Mit tenne, ha az Ön feladata lenne a Kollégium szakmai életének megszervezése?

A külföldi tapasztalataim alapján tanácsolom kiemelkedő (akár külföldi) előadók meghívását. Ezt leginkább a budapesti konferenciák figyelemmel követésével lehetne megvalósítani. Budapest 2007-ben még a huszonötödik, 2008-ban viszont már a nyolcadik helyen állt a konferenciahelyszínek népszerűségi listáján a világon. Ezek az előadások szólhatnának egy tudományos területről vagy más egyetemek és kutatóintézetek szakmai műhelyeiről. Ugyanis amikor az ember végez, akkor ezek a kérdések egy csapásra létfontosságúvá válnak. Az előadások nem csupán szakmai többlettudást, hanem szakmai orientációt, nyelvtudást és személyes kapcsolatokat adnának. Ez hatalmas lehetőség lenne a kollégium tagjainak. Az összetartozás – még annak a legcsekélyebb formája is – óriási erő.

Hogy alakítaná ki ezt a gyakorlatot a Kollégiumban?

Meg kellene szervezni, hogy ezeken az előadásokon megjelenjenek az egyetem oktatói, kutatói. Talán a SZTE támogatását is el lehetne nyerni. Így ki lehetne alakítani tudományos közéletet. Ez óriási feladat, hiszen ez Magyarországon nem jellemző, de meg lehetne próbálni. A kutatók maguk szeretik az ilyen meghívásokat, hiszen ha egy igazán kompetitív közegből jönnek (amilyenre szerintem a Kollégiumnak szüksége van), akkor keresik az utánpótlást. Tehát itt nem egyoldalú kapcsolatról lenne szó, hanem érdekszövetségről. Nem beszélve a régi kollégistákról, akik biztosan szívesen térnének vissza Szegedre. Szerintem minden a stratégián múlik, hiszen ezek a dolgok – mivel kis szinergizmusokban hatnak – egy idő után be tudnak indulni. Ha ebben az egészben ráadásul az Eötvös Kollégium mint szervező megjelenne, az a Kollégium státuszát jelentősen meg tudná erősíteni. Ezen túl más formákat is el tudok képzelni: műhelylátogatás, tanulmányút, (nyári) szakmai gyakorlat. Amit még nagyon fontosnak tartok, az a nyelvtanulás, és nemcsak nyelvórák keretében, hanem az illető nyelvet beszélők megjelenése révén a Kollégiumban. Erre részben a meghívott előadók adnának lehetőséget, hiszen ők sem magyarul adnának elő, részben a külföldi hallgatók (akár doktoranduszok) Kollégiumban való megjelenése. Kultúrát, kapcsolatot, nyelvtudást hoznának, a kollégiumi tagok pedig ezáltal nyitottabbak, receptívebbek lennének, amikor kikerülnek a tudományos világba, az életbe.

Hogy alakult az egyéni életpályája?

Az életpályám családi téren nagyon szépen alakult. Már a Kollégiumban összeházasodtunk Zöldi Kovács Katalinnal (szintén Eötvös-kollégista volt), két gyermekünk van. A szakmai pályám nagyon változatosra sikerült, részben mert későn érő típus voltam. A végzés után Pécsre kerültem, ahol lassan indult a szakmai

karrierem. Én magam is az élet egyéb oldalait részesítettem előnyben, sokat voltam a hallgatókkal. A feleségem miatt Pestre kellett jönnünk, ott nemigen voltak kapcsolataim, ezért csak nagy nehezen találtam állást. Az EGIS gyógyszergyárban helyezkedtem el, de ez nem az a munka volt, amit elképzeltem magamnak. Átkerültem a SOTE-ra tanársegédnek, vegyészi végzettségem ellenére itt biokémiával foglalkoztam. Elkezdtem tehát elmozdulni a biológiai tudományok felé, ami azóta is tart. Innen kikerültem az USA-ba, ahol szteroid biokémiával foglalkoztam. Mivel azok az eredmények nem voltak reprodukálhatók, amelyekre a mi munkánk alapult, mindenki otthagya a labort. Mivel én J1-es vízummal voltam kint, ezért ott helyben (Saint Louisban) kellett egy másik posztdoktori állást szereznem. Az új helyen molekuláris virológia volt a területem. Itt már sokat publikáltam, és nagyon szerettem ott dolgozni. Amikor hazatértem, rengeteg tanítást sóztak a nyakamba, és nem hozhattam haza a témám, a tanult módszereket, nem dolgozhattam vírussal az intézetben. Berencsi György nagyvonalúságának köszönhetően lehetőségem nyílt ugyan átjárni dolgozni az Országos Közegészségügyi Intézetbe, de ez komoly idővesztéssel és sok nehézséggel járt. Sok évig jártam vissza nyaranta az USA-ba, és ott végeztem az igazi munkát.

Hogyan nyergelt át a magánszférába?

Hamarosan rájöttem, hogy az egyetemi viszonyok nem teszik lehetővé, hogy a karrierem kiteljesedjen. Így az akkor nyiladozó biotechnológia területére kerültem, különféle magáncégeknel töltöttem be pozíciókat, leginkább kutásmenedzsmentben. 2002-től a SOLVO-nál dolgozom kutatási igazgatóként. Ez a cég membránszransporterekkel foglalkozik, e szűk piaci szegmens vezető tényezője világviszonylatban. Ezzel párhuzamosan az akadémiai címekkel elmaradtam, de nem is biztos, hogy létszükséglet számomra, hacsak nem azért, hogy valamilyen egyetemi állást tudjak megpályázni, ahol ezek még számítanak. Közben több kis cég alapításában vettem részt. Az egyik a Seroscience, amelyik liposzómákkal, rekombináns fehérjékkel és ellenanyagokkal kapcsolatos tesztrendszereket fejleszt és szolgáltatást árul. A másik a Kemiome, amelyik a magyar akadémiai kémiai kutatásnak kíván piacot szerezni, és ennek keretében többek között egy molekulakönyvtár építését végzi, amelyet gyógyszercégeknek közvetít ki. Ha végiggondolom az egész pályámat, ahová eljutottam, azzal együtt tudok élni.

Mit adott a Kollégium?

A Kollégium elsősorban azon a téren adott sokat, hogy nagyon sokszínű volt a kollégiumi élet. Jelentősen érettebb és gazdagabb lettem általa. Jó barátságokat kötöttem (Szendi Zoltán, Pelczer István, Loppert Csaba, Zalán Tibor, Kálmán Miklós, stb), melyek még ma is tartanak. Hetente egyszer járok Szegeden, ilyenkor mindig eszembe jutnak a kollégiumi évek.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Kun László (1967–1971)

Ha pontosak az információim, 1967 és 71 között lakott Kollégiumunkban.

Igen, német-orosz szakos voltam, elsős koromban nem ott laktam, másodévesként kerültem be. Harmadévesként kimentem a Szovjetunióba egy évre, és még másodévesként behívtam a bátyámat, Árpádot a Kollégiumba. (Nem sok testvérpár volt a Kollégium történetében.) Jófejű jogász hallgató volt, tehát a Kollégiumba való volt. Most a Miskolci Bíróság egyik elismert élbírája. Én negyedévesként ismét az Eötvösben voltam. Ötödév második félévében kiköltöztem, mert egy albérletbe költöztem a feleségemmel. Már akkor hívtak mindenféle tanári állásokba. A tanáraimat csak dicsérni tudom, nagyon sokat kaptam az Egyetemről is. A Szovjetunióban nem a fővárosba kerültem, hanem vidékre, Asztrahanyba, a gyönyörű Volga folyó deltája mellett.

Hogyan került be a Kollégiumba?

Masát András hívott be. Vele laktam egy szobában. Emeletes ágyak voltak, nyolcan voltunk egy szobában. Akkor így ment. Akkoriban nem volt formális felvételi, az igazgatót előtte nem is ismertem. András szólt, hogy szerinte ott a helyem, és én beköltöztem. Az elsősök és a másodévesek együtt voltak az egyetemi órákon. Én első év végén jártam, amikor Valackai László a második órán feltett egy kérdést, hogy ki tudja a választ, de senki nem tudta. Én meg – ott ültem a sarokban – elkezdtem válaszolni, németül, kiderült, hogy elég jól beszéltem a nyelvet, már akkor is. Már elsősként hírem lett. A Kollégium tagjai közül is mindenki csinálta a maga tudományos munkáját.

Honnan jött a nyelvtudás?

Zsebből, ahogy az orosz is, nem tudom. Sárospatakról származom, sok versenyen értem el szép eredményeket már az egyetem előtt is. Budapesten is, annak ellenére, hogy tagozatosokkal versenyeztem, ráadásul úgy, hogy orosz anyanyelvű polgártárssal nem is volt kapcsolatom. Sárospatakról azért kerültem Szegedre, és nem Debrecenbe, mert a bátyám már korábban Szegedre jött jogot tanulni.

Milyen volt a Kollégium infrastruktúrája?

Három szoba volt, mindegyikben nyolc emberrel, én a középsőben voltam. A miénkben volt még Ötvös Péter, Molnár Péter és Csörgő Sándor is. Nagyon összetartó csapat volt, szerettük egymást, másképp nem is lehetett volna ennyien együtt lakni. Én intéztem el, hogy a televízió kívül legyen lemezjátszó is a társalgóban, meg hozzá lemezek. A zene pedig összehozta az embereket. A pénz megszerzésében Grasselly Gyula, a régebbi igazgató segített, hiszen nekem Huhn Péter volt az igazgatóm. Be-bejött a Kollégiumba, és beszélgettünk vele. Apánk helyett apánk volt. Diákbizottságra nem emlékszem, mindenki látta a másikat, és az elég volt, hiszen csak huszonnégyen voltunk. A 8-as szoba a közösségi lété volt. Egyébként sokan fociztak a libalegelőn. Nagy együttélések voltak, mentek az eszmecserek.

Hogy alakult egyéni pályája a Kollégium után?

Népköztársasági gyűrűvel doktoráltam, azaz csak jelesem volt addig, soha nem volt más jegyem, nekem csak ilyeneket írtak. Végzés után Debrecenbe mentem egy szakközépiskolába tanítani, majd Szegeden, Debrecenben az egyetemen is tanítottam hat-hét évet, ingáztam. Két egyenlítői utat tettem meg az akkori magyar vasúton. Később 1979-ben ide, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemre, ma Budapesti Corvinus Egyetemre jöttem, ennek éppen harminc éve. A Rigó utcát megelőzve létrehoztam az első szakmai nyelvvizsgaközpontot és nyelvvizsgarendszert (BCE „OECONOM” nyelvvizsga) és rengeteg pénzt pályáztam az Egyetemnek. Meg is kértek, hogy építsem fel az egyetem Pályázati Irodáját, amit ma már más irányít.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Labádi Imre (1970–1973)

Hogy került a Kollégiumba?

1968-ban kezdtem az egyetemet vegyész szakon. Minden karnak megvoltak a külön lány- és külön fiúkollégiumai. Én a Bolyai Kollégiumban laktam, de 1970 őszén Nagy Gyuri, az Eötvös Kollégium tagja megkeresett, hogy volna egy hely, nem lenne-e kedvem átmenni. Először azt sem tudtam, hogy mi az, ahogy más sem, ha nem volt valami ismerőse bent. Garab Győző volt a diáktitkár, vele is elbeszélgettem, hogy miről lenne szó, felvételi elbeszélgetésre nem emlékszem. Voltak bejáró és visszajáró tagok is: többek között Ferke András, Nagy János, Seres Laci, Szabad János, Marton László, Pordány László, Novák Mihály.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A Kollégium akkoriban az Irinyi épület körútra néző szárnyának első emeletén helyezkedett el. Először a hátsó szobában laktam, majd a legelsőbe költöztem át. A portásunk a legendás Szöllősi bácsi volt. Az árvíznél adoma volt, hogy „ide a Tisza nem fog bejönni, mert Szöllősi bácsi kapupénzt kér tőle”. Felszerelésben nem volt nagy különbség más kollégiumokhoz képest: nyolcágyas szobák, emeletes sodronyágakkal. A többiektől való eltérés elsősorban a szellemiekben mutatkozott meg. Más kollégiumokban a légkör nem segítette a tanulást, az Eötvösé viszont kifejezetten jó volt erre. Olyan is volt, hogy egy-egy beszélgetés után önszántából ment el valaki a kollégiumból. A '70-es években infrastrukturális fejlesztésre került sor, a Móra és a Herman Kollégiummal szemben az Eötvös továbbra is a szellemiekkel tűnt ki, nehezen lehetett tagokat toborozni.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi, tudományos, szellemi élete?

Mindenki jól tanult és diákkörözött, plusztevékenységet végzett. Másodévből Dóbe Sanyival beadtunk egy közös pályaművet. Különböző karokról jöttünk össze, nagy beszélgetéseink voltak. Tágítottuk egymás látókörét. A Kollégium ehhez azon túl is hozzátett, hogy egy helyre gyűjtötte a jófejűeket. Tartottunk neves meghívottakkal (például Nagy Géza) előadásokat, beszélgetéseket, a korábbi kollégisták nyelvet tanítottak, például Pordány Laci angolt. Diákbizottságunk is volt élén a titkárral, aki először Garab Győző, majd Kürti Béla lett, őt Frank Gábor követte.

Milyenek voltak az igazgatók? Úgy tudom, többhöz is szerencséje volt.

Huhn Péter bácsit, amikor beköltöztem, joviális embernek ismertem meg, sokat sakkozott és tarokkozott velünk, teljesen egyenértékű emberként kezelt minket. Félelmetes memóriája volt. Wagner volt a kedvence, és kirándulásokat is szervezett számunkra. Nekem tanszékvezetőm is volt, tehát nagyon jól ismertem. Utolsó évemre Novák Mihály lett az igazgató, aki erősebb kezű volt. Szerintem az ő nevéhez fűződik a '72-es átalakulás, amelynek során a Kollégium lányszinttel bővült, megalakították az Igazgató Tanácsot, valamint kisebb szobákat alakítottak ki, eltűntek az emeletes ágyak. Ebben talán szerepet játszott, hogy Novák

Mihály tanszékvezetője, Márta Ferenc volt a rektor. Akkoriban nem mindenkinek tetszett, hogy itt valami többet akarnak, szabadabbak a kollégisták. Bár mindenki KISZ-tag volt, de ez nem érezte a hatását a Kollégiumban.

Hogy működött a közösség, hogy vált be a különféle szakosok, a lányok-fiúk együttélése?

Jól működött, több kapcsolat házassággal végződött, elég ha csak magamra utalok. Voltak benti összejövetelek (félénként két hivatalos főzés) és eljártunk a Sárkányba is, ahol még este 11-kor is csináltak nekünk sült krumplit, holott 12-kor zárt a hely. A Gödörbe is jártunk kávézni, néha a Hágiban is megfordultunk.

Hogy alakult egyéni életpályája?

A Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszéken kezdtem el dolgozni, és ma is ott vagyok, közben doktoráltam és kandidáltam, majd minden tárgyat oktattam, még matematikát is, félig elvégeztem a matematika szakot. Európa szinte minden országában töltöttem több-kevesebb időt. Majd húsz évig voltam a kémikusok diákköri felelőse. Ma már formálisan nyugdíjas vagyok, de folytatom a kutatómunkát.

Mit adott a Kollégium?

Nagyon sok barátot szereztem, különösen Garab Győzőt, Frank Gábort és Kürti Bélát tudom említeni, itt ismertem meg a feleségemet is. Kürti Béla barátsága révén részt vettem az ópusztaszeri ásatási, feltárási munkákban. A Kollégium a széles körű ismeretszerzés fontosságát húzta alá.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Leindler László (1956–1958)

Őn 1956-ban költözött be a Kollégiumba, ekkortájt alakult a Kollégium is. Milyen volt az újjáalakult Kollégium?

1956-ban harmadévesként költöztem be, amikor újjászervezték a Kollégiumot, Grasselly Gyula vezetésével. A helyünk a mostani Irinyi épület második emeletén volt. A Hősök kapujától az Irinyi udvar mostani főbejáratáig tartottunk. A szobáink három és négyágyasak voltak, volt vagy négy fiú- és egy-két lányszoba. Volt több közös helyiség, könyvtár, tanuló is. Nagyon kényelmes volt. Együtt voltunk a bölcsészekkel, ami nagyon hasznos volt. Az egyik dolgozatomhoz, emlékszem, egy franciául írt cikk fordítására volt szükségem, amiben a kollégista társaim segítettek, másképp fizetnem kellett volna érte, na meg utánajárni, vagy hivatalosan megkérni valakit. Nem nagyon emlékszem a bölcsészek nevére, csak egyére: Kaposi Marciéra. A szobatársaim Peák Pista és Durszt Bandi voltak, három matematikus lakott egy szobában. Még egy matfizes kislány volt, a Bánhidi Lenke, Pécsre került, de sajnos ő is meghalt már, szóval az első négy matematikus közül már csak én vagyok. Aztán '56 végén átkerültünk a mostani Bolyai Intézet „folytatásába”, körülbelül a Dékány Imre-féle Kolloidika Tanszék mostani helyén lehettünk, ott nagy összevisszaság volt. Éppen csak a szobák voltak, ahol laktunk. Akkor és ott rosszabb volt a helyzetünk, mint előtte a Bolyai Kollégiumban. Hogy miért kerültünk át, azt, bevallom, nem tudom pontosan, a lánykollégiumnak kellett a régi helyünk. Volt olyan nézet, hogy ilyen elitkollégiumra nincs is szükség. Valószínűleg meg is szűnt volna, ha Grasselly Gyula nem harcol érte. A mostani épületük már gyönyörű.

A Kollégium karközi jellegét mindenki annak legnagyobb előnyeként tartja számon. Hogyan képzeljük el a Kollégium 1956-os újjászervezését, elindulását?

Nagy ünnepség volt, kijött a rektor, ünnepeltek bennünket. Grasselly Gyula volt az igazgatónk, aki a háború előtt Eötvös-kollégista volt, és az ő közbenjárása révén alakult újjá a Kollégium. Olyan jó értelemben vett rámenős ember volt, aki szeretett a vezetők közelében lenni. Éltek a régi emlékei, meg mindig az munkált benne, hogy valamit létre kell hozni, meggyőzte a rektort és rajta keresztül az Egyetemi Tanácsot, hogy újra kell szervezni az Eötvöst. Aztán később megint meg akarták szüntetni, de akik itt végeztek, azok az egyetem vezető pozícióiba kerültek, és nem engedték, hogy megszüntessék a Kollégiumot. Nagyon sokat patronált bennünket személyesen is. Állítom, neki is köszönhetem, hogy most itt vagyok, és nem valami középiskolába kerültem, vagy máshová. Személyesen kapacitált bennünket, hogy írjunk pályamunkákat, mint ahogy a bölcsészek tették. De mi mondtuk, hogy csak harmadévesek vagyunk, még nem tudunk, majd talán negyedekben. És nem felejtette el, negyedév elején megint jött. És akkor minden szakhoz szervezett egy-egy patronáló tanárt. A mienk Tandori Károly lett. A korábbiak (Pukánszky Béla és Korányi Ádám) elhagyták az országot.

A patronáló tanárok nem laktak bent, hanem társadalmi munkában hetente két órát tartottak nekünk a Kollégiumon belül. Hozzá fordultam, hogy adjon témát pályamunkának. Az egyik cikke egy részét adta feladatul, amely egy orosz szerző franciául írt cikkein alapult, a polinomokról szólt. Ennek a fordításához kértem a kollégista társak segítségét. A másik részét persze oroszul írta, amit akkor még megértettem. A dolgozat olyan jól sikerült, hogy kiemelt pályadíjat kaptam, ami akkor ezer forint volt, egy tanári fizetés. Ennek a híret Tandori elvitte a Bolyai Intézetbe, majdnem itt tudtak tartani, de egy évre elkerültem Veszprémbe, majd közben meghírdették itt az aspirantúrát, így kerültem vissza Szegedre. Szóval az Eötvösnek nagy szerepe volt abban, hogy most itt vagyok, mert ha a Bolyai Diákotthonban maradok, akkor valószínűleg csak kitűnő tanuló lettem volna, de semmi több azon túl. Ebből kiindulva aztán 1973-ban már akadémikus lettem, a legfiatalabb, hat évig.

1946-tól 1956-ig szünetelt a Kollégium. Úgy tartjuk számon, hogy Kollégiumuk 1931-óta létezik, miközben tudjuk, hogy tíz évre megszűnt, ezért kérdezem, hogy az 1956-ban újjászervezett Kollégium mennyiben felelt meg elődjének, mennyiben tekinthető a jogutódjának? Volt-e kapcsolatuk a '47 előtti diákokkal?

Nemigen, közvetlenül nem. Bár Grasselly Gyula is tag volt akkor, és személye – így utólag szemlélve – egyfajta garancia volt a nemes hagyományok méltó folytatására, de mások rendszeresen nem jelentek meg a Kollégium életében. Beszélgetésekben emlegettük őket, például Huhn Pétert, Dombi Józsefet, de nem vettek részt a patronálásban és másban sem, lényegében Grasselly Gyula végezte az egész munkát. A '60-as években szervezett kisebb informális találkozók, amelyeken én már mint volt tag jelentem meg. Beszámoltunk az előmenetelünkről, ami motiválólág hatott az akkori tagokra. Kívülről nézve ez inkább egy új Kollégium volt. Az akkori népi demokrácia jegyei mutatkoztak rajta. A válogatásban benne volt az is, hogy ne olyanokat segítsenek, akik jó körülmények között vannak, tehát például szegediek, vagy például nem vették fel főiskolai oktatók gyermekeit sem.

Manapság kifejezetten jellemző, hogy volt tagokat igyekszünk bevonni a kollégium életébe, már csak azért is, mert nekik nem kell magyarázni, hogy miről van szó.

Hajdanán engem is felkértek ilyesmire, de annyira elfoglalt voltam dékánként és az akadémián, hogy ez már nem fért bele az életembe.

1956-ot is a Kollégiumban élte meg?

Igen. Az vezetett lényegében a Kollégium átköltözéséhez. Emlékszem, hogy jöttek a tüntetők és kiabálták, hogy gyertek velünk, gyertek velünk leszedni a vörös csillagokat. Az épületből meg – de nem hiszem, hogy a Kollégiumunkból – azt válaszolták, hogy nem tudunk kimenni, mert be van zárva az ajtó. Nagyon féltett bennünket az igazgatónk, nem akart kiengedni, nehogy bajba kerüljünk, ezért bezáratta az ajtót. A tömeg be akarta törni, ezért Gyula bácsi lehívott bennünket, hogy támasszuk meg, és akkor nekem volt egy taktikai húzásom. Mondtam Gyula

bácsinak, hogy nyissuk ki, ha nagyon akarják, kimegyünk velük és a másik kapun meg bejövünk. Akkor megnyugszanak, és a kapu sem lesz betörve. Megcsináltuk. Még Kalmárné – az Irinyi lánykollégium igazgatója – is megjegyezte, hogy milyen jó ötlet volt.

Igen, a Kollégium hivatalos történetében az áll, hogy Grasselly Gyula beköltözött egy hétre a Kollégiumba, és nem engedett ki senkit.

Még ávósok is jártak benn, fegyvert kerestek. Nem volt, legalábbis a mi szobánkban, valahol talán volt, de azt meg nem találták meg. Néhány nap múlva hazamentünk. Amikor november közepén visszajöttünk, itt már minden lecsendesedett.

De incidens akkor nem történt a Kollégiumban, ugye?

Nem, csak ez az egyetlen kapubetörési kísérlet volt.

Utána költözött az új helyre a Kollégium?

Nem rögtön, csak néhány hét múlva.

Olvastam, hogy akkoriban adták ki az Acta Iuvenumot. Mit tartalmazott? Mennyiben kötődött a Kollégiumhoz?

Igen. Sok Eötvös-kollégista dolgozatát adtuk ki benne, akik az Acta szerkesztésében is jeleskedtek. Füzetformátumúak voltak. A központi könyvtárban biztos van még belőlük.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Lénárt Eszter (1974–1980)

Hogy került a Kollégiumba?

Elsőévesként albérletben laktam, azután adtam be a kérvényt, szóbeli meghallgatás is lehetett, de nem vagyok benne biztos. Kiemelt kollégiumnak számított, de úgy éreztem akkor, hogy labdába se rúg a pesti Eötvös Collegium mellett. Ha az ember azt mondta, hogy Eötvös-kollégista, akkor nem estek tőle hanyatt, nem éreztük, hogy ez egy kíváncsi cél vagy státusz lett volna, vagy hogy a Kollégiumnak bármi célja lenne, hacsak az nem, hogy a jókat egy helyre gyűjtötte. Saját kollégiumi programmal azonban nem rendelkezett (ha nem vesszük annak a havonkénti előadásokat), nem adott hozzá a tagok tanulmányaihoz, én ezt hiányoltam is. Ennek megfelelően a tagok éltek az aznapot, ügyeltek az átlagukra és diákköröztek, ha bent akartak maradni. Nem éreztem akkora privilégiumnak, hogy tag vagyok, de lehet, hogy csak akkor nem érzi az ember, amikor benne van. Véleményem szerint nem szimbolizált a Kollégium semmit, nem törekedett erre az egyetem sem.

Mi jelenthette mégis az Eötvös vonzerejét?

Bent volt a központban, és a társak is jók voltak, bár a tagok egy része csak a tanulással voltak elfoglalva. Én több minden iránt érdeklődtem, ezért kifejezetten jól jött, hogy többerről, szakról kerültek ki az Eötvös tagjai. Más kollégiumokban ilyen nem volt. Arról nem is beszélve, hogy vegyesen laktak a lányok és a fiúk. Az Eötvösben ötágyas szobák voltak, más kollégiumokban nemegyszer tizenkétágyasak, sőt egymáson is átjártak. Én egyébként Budapestről mentem Szegedre tanulni. Kifejezetten el szerettem volna menni itthonról. Az emberről azt gondolták akkortájt, hogy csak azért jött ide, mert nem vették fel Budapestre, és az első év végén úgyis átjelentkezik. Ez rám abszolút nem volt jellemző. Szerettem volna megismerni egy másik szeletet is az országból, és ezt meg is kaptam. Ehhez nagyban hozzájárult az Eötvös Kollégium vegyes tagsága, például a jogász Virágh Marival jártunk a Szeged környéki tanyákra, szociológiai felméréseket végeztünk. Sokan jártak be a Kollégiumba, kinek-kinek a barátja, barátnője, sokan a József Attila Kollégiumból, akikkel közös volt a bejáratunk. A kapunál lent volt a lépcső alatt egy kis fülke, onnan hívta hangosbemondóval a portásnéni az embert a telefonhoz.

Az Eötvös Kollégium hagyományait ismerték?

Nem ismertük a hagyományokat sem. Lehet, hogy ekkor nem volt még ajánlatos, bár a politikai rendszer szigora már oldódott. Egy szabadon gondolkodó ember nem is nagyon akart semmiféle szervezethez tartozni, mert az mindig szorosan együtt járt a politikával. A Kollégium egyfajta civil szervezet lett volna, de ilyen akkor nem létezett, így maradt a viszonylag szabad kívülállás.

Milyen életet lehetett élni az akkori anyagi körülmények között?

Egész jót, mások voltak az arányok. Egy héten többször el tudtunk menni a Hágiba, a Gödörbe, a Béke Tanszékre. Egy kocsma volt éjszaka nyitva, a Jeges. A jogászok kedvenc helye a Sárkány volt. Belefért a mozi, a színház, az uszoda, a könyvvásárlás. Sok program is volt, volt miből választani. Kaptunk menzajegyeket is.

Milyen volt az igazgató?

Nem volt karámosítás, Nagy Gézától bármit lehetett csinálni, néha bejött és elbeszélgetett velünk. Egyébként franciás volt, Budapestről járt le, a Gellérthegyen lakott. Nagyon kellemes ember volt.

Hogy alakult az egyéni pályája?

1980-ban meghívtak az Altajisztika Tanszékre, egy év múlva Olaszországba mentem tanítani. 1988-ban és '90-ben születtek a gyerekeim. Azóta tanítok, fordítok, tolmácsolok, kiállítást rendezek: szabadúszó vagyok.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Loppert Csaba (1975–1978)

Milyen volt a közösség?

A kollégiumot inkább lakhelynek, barátkozó helynek éreztem, mint tehetséggon-dozó intézménynek, haverok voltunk. Eljártunk beszélgetni, mulatni a Béke-tanszékre, időnként a Gödörbe, a Sárkányba is. Utóbbit úgy hívtuk, hogy a „tízforintos étterem”, mert tíz forintba került egy rántott hús rósejbnivel, tizen-kettőbe, ha salátát is kért az ember. A Radnóti Gimnázium udvarán focizgattunk, volt ott egy bajnokság, az Eötvösnek saját csapata volt. Emlékszem halványan Zalán Tibi, Krajcsi Peti és Józsa Misi játékára. Volt egy kis helyiség, a „kiskupi”. Ez – nevével ellentétben – arra szolgált, hogy éjszaka ott készüljünk fel a más-napi vizsgára vagy zárthelyire. Voltak kísérletek, hogy neves előadókat hívjunk meg, és velük beszélgessünk, vitatkozzunk. Egy ilyen eseményre emlékszem, ami-kor Straub F. Brunó, a biológus-tudományszervező volt a vendégünk. Már akkor idős volt, később a Népköztársaság Elnöke is lett, de nem hagyott bennem mély nyomokat ez az esemény.

A rendszer jelen volt a Kollégiumban?

Azt hiszem, nem nagyon, mi már akkor szabadon gondolkodhattunk. Az más kérdés, hogy mindenki tudta: nyilvánosság előtt mit szabad, és mit nem szabad mondani. Írásban pedig valamennyien alkalmazkodtunk a Kádár-rendszerhez. A hetvenes években Szegeden még nem nagyon működött a szamizdat nyomda. De azért mentek közöttünk a pletykák arról, hogy ki lehet a besúgó: általában azok, akik zsarolhatók voltak.

Milyen volt az igazgató?

Erről tudok a legtöbbet mesélni. 1975-ben, amikor a Kollégiumba költöztem, még Grossmann Ferenc lehetett az igazgató, aki, úgy emlékszem, közgazdász volt. Ke-veset láttuk. Úgy tudom, később külügyi pályára került Németországba, ezért ment el. Utána jött Nagy Géza, aki Budapestről járt le a Francia Tanszékre, és tanárom volt az egyetemen. Nagy tervekkel érkezett a Kollégiumba. Ő gyakorolta rám, de másokra is, főleg a francia szakos diákokra a legnagyobb hatást, világ-szemléletével is. Én szinte szellemi édesapámnak tekintetem. Amit a polgári létről, a polgári kultúráról, az értelmiségről, a francia szellemről mondott és tanít-tott nekünk, a mai napig ott motoszkál a fejemben. Írt egy könyvet is az *Egyedi egyetemes* címmel. Munkássága és írásai, melyek talán kiadatlanul hevernek va-lahol, több figyelmet és méltatást érdemeltek volna és érdemelnének. De a nem francia szakos diákok is szerették, elsősorban jó humora, nyitottsága, toleranciája, szellemessége és franciás műveltsége miatt.

Annak illusztrálására, hogy milyen nagyszerű humora volt, elmesélek egy rö-vid történetet. 1981 körül szívinfarktust kapott. Egy sertés szívbillentyűjét ültet-ték be az elhasználódott saját billentyű helyébe. Óriási, egész napos műtét volt,

nagy kockázattal. Amikor két nappal később bementem hozzá a klinikára, fáradtan, meggyötörtén így köszöntött: Szervusz, fiam, „itt a kezem nem disznóláb”.

Fiatalos gondolkodása és stílusa, az, hogy nem rejtette véka alá a véleményét, sokaknak nem tetszett. Finoman és humorral, de mindig megmondta, amit gondolt: azóta is irigylem őt ezért a képességéért. Talán ezért volt az, hogy a tudományos pályán, az intézményi ranglétrán, a karrieristák, a bürokraták világában nem nagyon érvényesült.

Élőek voltak a hagyományok?

Nagy Géza személye jelentette tulajdonképpen azt a vékony fonalat, amely összekötötte a szegedi Eötvös Kollégiumot a budapesti Eötvössel és mintaképével, a párizsi École Normale Supérieure-rel. Nem véletlen, hiszen valamikor ő maga is tagja volt a budapesti Eötvös Collegiumnak. A pesti intézmény történetét taglaló Szász Imre-kötetről és Fodor András *Naplójáról* szó esett közöttünk is. Arról azonban akkor nem tudtunk, hogy a szegedi Eötvös Kollégiumot 1931-ben Klebelsberg Kuno alapította, vagy hogy 1956-ban Grasselly Gyula szervezte újjá. Viszont sokat mesélt nekünk Nagy Géza az École Nationale d'Administrationról, a francia elitképző intézményről, melyhez hasonló Magyarországon nem létezett és a mai napig sincs. Az ott szerzett diploma rendkívül értékes papírnak számít, birtokosa előtt nyitva állnak a francia államigazgatás vezető posztjai. Nagy Géza professzor úr szeretett volna valami ehhez hasonlót megvalósítani Magyarországon is, még a kilencvenes években is tárgyalt különböző állami vezetőkkel erről, de próbálkozásai nem értek célt.

Hogyan alakult az Ön pályafutása?

Az Akadémia Filozófiai Intézetében dolgoztam nyolc évig és részben ezt is Nagy Gézának köszönhetem, a filozófia iránti olthatatlan vonzalmat ő táplálta belém. Később sokáig tolmácsként, fordítóként dolgoztam, majd az újságírás felé vitt az utam, ma a Valóság című folyóirat szerkesztője vagyok, és szemlét készítek külföldi folyóiratokról. Sokat foglalkoztam a hazai és nemzetközi szociáldemokráciával és történetével, több tanulmányt és egy könyvet is írtam róla.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten

Szerkesztette: Nagyillés János

Lőrincz Lajos (1957)

Hogy került sor az újjáalakuló Kollégium tagjainak toborzására?

1956 szeptemberében a Jogi Kar Dékáni tanácskozótermében volt egy felvételi beszélgetés. Nem mi jelentkeztünk, hiszen nemigen volt mire és hova, mert velünk alakult újjá az Eötvös Kollégium, inkább megszólítottak bennünket. 1956 tavaszára már nagy változások voltak, ennek eredménye lehetett az újjáalakítás. Az igazság az, hogy akkor nem is hallottunk a háború előtti szegedi Eötvös Kollégiumról, csak a pesti Eötvös József Collegiumról tudtunk. A felvételin valószínűleg Perbíró és Grasselly lehetett ott. Volt vagy huszonöt felvételiző, hatvanan lehetünk akkor az évfolyamon. Az lett az eredmény, hogy csak akkori másodéveseket vettek fel, rajtam kívül Fogarasi Magdolnát, Tóth Pált és Kiss Tamást. Mind kitűnők voltunk. Az értesítőt valószínűleg én is októberben kaphattam meg, ahogy Kiss Tamás visszaemlékezésében olvastam. Én azonban ekkor még nem költöztem be az Eötvös Kollégiumba, habár járhattam bent megnézni, milyen lesz. Elsőévesként én egy másik kollégiumban laktam, amelyik a jogászokat és a bölcsészeket tömörítette. Másodévre azonban egy évfolyamtársammal együtt kiköltöztünk a Párizsi körútra egy albérletbe, ahonnan vissza-visszajártunk a régi társasághoz. Emlékszem, hogy abba a kollégiumba bejártak a tanársegédeink, sőt a dékánunk, Perbíró is, aki nagyon óvott bennünket. Tulajdonképpen az albérletben (és a régi kollégiumban) éltem át az '56-os eseményeket. Úgy október 28-án igen kalandos négynapos utazás során végül hazamentem Debrecenbe.

Hogy költözött be a Kollégiumba?

1957 februárjában némi késéssel indult el ismét az egyetemi oktatás. Én egy debreceni barátommal már januárban Szegedre jöttem. A régi kollégiumomban vagy két évig még orosz katonák laktak, ezért a Bolyai Kollégiumban, az SZTK-val szemben kaptunk szállást. Jártak oda hozzánk orosz tisztok és vitatkoztak velünk, hogy miért csináljuk, mi értelme, mi meg nagyon harciasan viselkedtünk. Februárban költöztem át az Eötvös Kollégiumba, az Irinyi-épület Hősök kapuja felőli sarkának második emeletére. Mellénk került a jogászok kollégiuma is. Hárman kerültünk egy szobába, társaim Kiss Tamás és Tóth Pál lettek. Tóth Pál egy tolókcsis, testes, szorgalmas fiú volt. Kiss Tamás nem jött, ezért csak ketten voltunk a szobában. Írtunk Tamásnak, hogy nehozzá eljöjjön, mert el fogják kapni, de ezt akkor már ő is tudta. Mi az utolsó szobában laktunk. Volt ott egy ajtó, és azon túl voltak a lányok. Mi a legtöbbet Fogarasi Magdival találkoztunk, de – emlékszem – átjöttek hozzánk TTK-sok és bölcsészek is. Márciusban vagy áprilisban végül eljött Tamás Szegedre, egy pillanatra beugrott a Kollégiumba, feltette a bőröndjét a szekrény tetejére, majd bement a Dékáni Hivatalba, és nem jött vissza. Megtudtuk, hogy elkapták. Pár nap múlva furcsa szagok kezdtek terjengeni a szobában. Elkezdtünk egymásra gyanakodni Tóth Palival, nagy szelöltetéseket csináltunk. Azután elkezdtem nyomzni és rájöttünk, hogy Tamás

bőröndjéből jön a szag. Kiderült, hogy hozott magával ennivalót, többek között tojást is. Akkorra már nagy pondrók lepték el.

Ön részt vett a MEFESZ-ben?

Igen, kicsit belecsöppentem, ott voltam a MEFESZ október 16.-i és október 20.-i ülésén. Már szeptembertől olvastuk a „forrongó” irodalmat. Normális tanítás egyre kevésbé volt az egyetemen, mert mindig azt kérdeztük, hogy lehet-e ezt meg azt, összefér-e ez az elv azzal az elvvel. Mentem minden alkalommal tüntetni. Nem voltam az első vonalban, de az én tevékenységemben is volt egy-két említésre méltó momentum. Engem és Eisler Róbert barátomat kért meg a rektori tanács (Baróti Tibor rektor, Pólay Elemér rektorhelyettes – de jelen volt Perbíró is), hogy írjunk alá egy papírt, amelyben arra kérjük a hallgatóságot, hogy a követelések megtartása esetén tartózkodjanak a veszélyes megmozdulásoktól. Ez akkor volt, amikor Kiss Tamásék már nem voltak Szegeden, mert Lejtényi Andrisal felmentek a Műegyetemre. Vagy amikor 23.-a után a városháza előtt tüntettünk, négy-öt fegyveres őr állt ott, majd egyszer csak kinyílt az ajtó, és szóltak, hogy a MEFESZ-vezetők menjenek be. Engem is belöktek, aki nem tartottam annak magam. A város vezetői át akarták adni a hatalmat, és már arról folyt a beszélgetés, hogy ki milyen posztokat kapna. Nekem a kulturális terület jutott volna, de én mondtam, hogy én még ezt nem vállalom, hiszen másodéves hallgató vagyok. Néhány nappal ezután hazamentem Debrecenbe.

Október 23.-áról van története?

Október 23.-a a Pulz utcában ért. Az ottani idegrehabilitációs osztályon voltunk, jártunk oda gyakorlatra. Az egyik bentlakó egyszer csak elkezdte mondani, hogy „lövöldöznek, ebből forradalom lesz”, de mi nem hallottunk semmit. Mi a betegségnak tudtuk be szavait, de mint utóbb kiderült, Pesten akkor már lövöldöztek. Másnap az egyetemisták felvonultak, mert már a Tisza-hídon özönlöttek át Romániából az orosz tankok. Kiabáltunk, hogy „Ruszkik, haza!” Aztán mindennap volt tüntetés és lövöldözés. Csak a levegőbe lőttek, de nem lehetett tudni soha, hogy mikor fordul át a dolog. Jártak be fegyveresek a jogász-bölcsész-kollégiumba. Emlékszem, ott volt Perbíró is. Őt félretolták, és azt mondták, hogy a munkásparaszt származásúak álljanak ki. Kiálltak vagy tizenöten, őket jól elverték, mondván, hogy szégyelljék magukat, nekik szembe kellene szállni a lázongókkal, hiszen övék a hatalom. Voltak ellenőrizni az Eötvös Kollégiumban is, a legváratlanabb pillanatokban jöttek, a hajnali órákban. Fel kellett kelni, megmutatni a szekrényeket.

Milyen volt az élet az '56-os események után?

Elindult az egyetemisták megsegítése. Tudvalévő volt ugyanis, hogy az egyetemistáktól (azon belül a szegedi egyetemistáktól) indult a forradalom. Kaptunk külföldről csomagokat: használt ruhaneműeket, villanyborotvát, óriási mennyiségben hús- és tejporkonzerveket, utóbbiak két kilós dobozokban jöttek, minden héten kaptunk ötöt, amelyekkel nem tudtunk mit kezdeni. Az 1957 márciusában

megalakult KISZ kezdte el szétosztani, de úgy, hogy a vezetőség kicsemegézte a legjobb dolgokat. Teljesen véletlenül kerültem el az SZTK-ba, a fogammal volt valami gond. Ott megkérdezték, hogy nem tudok-e tejport hozni, mert akkoriban nem lehetett tejet kapni, mondtam, hogy de, tudok. Vittem is, kérdezték mennyit kérek érte, mondtam 20 forintot. 20 forint nagy pénz volt akkoriban. Ezt megtudták mások is, és sokan kérték tőlem, hogy vigyek tejport, de vittem oda húskonzervet is. Felvásároltam sok konzervet, és nagy bőröndökben vittem az SZTK-ba. Így jó anyagi helyzetbe kerültünk. Csináltattam belőle magamnak cipőket, öltönyt, nadrágokat, ingeket. Aztán emlékszem, hogy 1957 május elsején fel kellett vonulni. Az egyetemistákat – éppen az 1956-os „bűneik” miatt – állították a sor elejére. Mindegyikünk kezébe egy-egy vörös zászlót adtak, míg a mögöttünk vonuló munkások kezében úgy fele-fele arányban nemzeti és vörös lobogókat. A tribünön fújoltak és azt skandálták: „Munkás ököl, vas ököl, oda súlyt ahova köll.”

Milyen volt az élet az Eötvös Kollégiumban?

Nagyon jól éreztem magam, mert volt olyan program, ami más kollégiumokban nem. Voltak például nagyon érdekes tudományos előadások (például a Föld keletkezéséről), amelyek mindenki érdeklődésére számot tartottak témájuk és színvonaluk miatt. Ami nekem különösen tetszett, az a nyelvtanítás volt. Ott kezdtem el franciát tanulni, később abból lettem a legjobb. Az oktatónkkal találkoztam később a karon is. A karon heti két óra volt, míg a Kollégiumban heti négy. Lehetett járni németre és angolra is, esténként voltak az órák. Ezeket mind Grasselly szervezte, volt egy hirdetőtábla, amelyen mindig ki volt írva, hogy mi lesz a program. Mivel kevesen voltunk, ezért közvetlen volt az egész. Grasselly egyébként nagyon közvetlen volt hozzánk, haverként kezelt bennünket. Nagyon agitált bennünket, szeretne volna hogy még élénkebb közösségi élet legyen. Amikor 1990-ben akadémikus lettem, akkor odajött hozzám és gratulált. Azt mondta: „Látod, megérte Eötvös-kollégistának lenni!” Ami nekünk, jogászoknak feltűnt, az az volt, hogy a többiek nálunk jóval többet tanultak. Ugrattuk őket, hogy biztos valami baj lehet a képességeikkel, persze nem erről volt szó. Nekik az évközi terhelésük sokkal nagyobb volt. Például könyveket kaptak, hogy bizonyos szempontok szerint dolgozzák azokat fel, meg állandóan laborban voltak. Mi évközben verselgettünk, olvastunk, csak a vizsgaidőszakban tanultunk a vizsgákra, aranyéletünk volt.

Hogy alakult az élete 1957 őszétől?

Mentem volna vissza az Eötvös Kollégiumba, de meglepődéssel tapasztaltam, hogy ugyanazon a helyen a jogászok vannak. Azt mondták, az Eötvös Kollégium már a Bolyai épületben van. Átmentem szembe, és egyetlen óriási szoba volt, vagy húsz ággyal. Tóth Pali és Fogarasi Magdi már eleve nem is jött az új helyre, Kiss Tamás már nem volt akkor velünk. Így hát én is visszamentem a jogásztársaim közé. A társaság vegyes volt, voltak ott írók, költők, sőt még irodalmi kör is: Hatvani Dániel, Gál Sándor, Lőrinczy István. Ha jobb lett volna

az elhelyezés, maradtam volna, és valószínűleg a többi jogáshallgató is maradt volna, és nem szeparálódtunk volna el. Később aztán összejöttem több Eötvös-kollégistával. Bíró Ferivel egy helyen ebédeltünk, vagy Kaposi Marci felkeresett, hogy kikérje a véleményem a doktorálásáról, mert elnöke voltam az Akadémia Doktori Tanácsának. Tudtam Kovács Sándor Ivánról is, ő volt a Kortárs főszerkesztője. Az Akadémián néha összefutunk Leindler Lászlóval is.

Hogy alakult a pályája, mennyiben segítette a Kollégium?

A Jogi Kart 1959-ben végeztem el. 1957 ősztől már az Alkotmányjog Tanszékének demonstrátora voltam. A tanszékvezetőnk egyben az Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetének vezetőhelyettese is volt. Ő hívott az intézetbe. Több, anyagilag kedvezőbb lehetőséget visszaautasítva odamentem, és a mai napig is ott vagyok. 1968-ban megszereztem a kandidátusi fokozatot, közben végigjártam a ranglétrát (tudományos segédmunkatárs, munkatárs, főmunkatárs). Közben voltam egy évet Torinóban, az Európai Tanulmányok Egyetemi Intézetében. Minden országból hívtak egy-egy embert, és a Közös Piacról tartottak nekik oktatást. Elkezdtem járni a világot, Franciaországban összesen másfél évet voltam, tanítottam a Sorbonne-on fél évet, díszdoktora lettem az Aix-Marseille Egyetemnek. 1978-ban elmentem az Államigazgatási Főiskolára főigazgató-helyettesnek és tanszékvezetőnek, közben az Akadémián maradtam félállásban. 1979-ben akadémiai doktori fokozatot szereztem. A Nemzetközi Igazgatástudományi Társaságnak alelnöke voltam nyolc éven át. Rendeztem egy nagy nemzetközi konferenciát, hat-száz külföldi résztvevővel. 1990-ben megválasztottak akadémikusnak, a kilencedik osztály elnökhelyettese lettem, a költségvetési bizottság tagja, a tudományos minősítő bizottság titkára, a doktori tanács elnöke. Közben még a Közigazgatási Intézet igazgatója, egyetemi tanár az ELTE-n, a Károli Gáspár Közgazdasági Egyetem dékánja. A Kollégium különösen a nyelvtanulás terén adott számomra sokat. Ezentúl nagyon jól éreztem magam ott, és maradtam volna is, ha az elhelyezés méltányosabb lett volna.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budakalászon
Szerkesztette: Nagyillés János*

Lovas Katalin (1972–1975)

Hogy került az Eötvös Kollégiumba?

Sárközy András középiskolás osztálytársam egy évvel korábban került be, bár csak egy évet töltött bent. Eleinte az ő révén, majd később már „saját jogomon” sokat jártam be az Eötvösbe már akkor is, amikor még nem voltam tag. Más kollégiumokba nemigen engedték be a lányokat, de az Eötvösbe igen. Lent a portán el kellett mondani, hogy kihez megy az ember, fent pedig csöngetni kellett. Tehát már ebben a zsúfolt emeletes ágyas korszakban ismertem szinte mindenkit. Harmadévet kezdtem, amikor bekerültem, 1972-ben, addig albérletben laktam. Ez évben nyitották meg az Irinyi épület körútra néző szárnyának második emeletét is az Eötvös számára. Azelőtt csak az első volt a Kollégiumé és ott csak fiúk laktak. A második szint megnyitásakor nem volt egyértelmű, hogy oda lányok költöznek. Erről a tagok szavaztak, és éppencsak nyert a számunkra kedvező verzió, de állati nagy viták voltak, mint utóbb megtudtam. Én voltam a lánylistán az első, Font Márta a második, minket is vettek fel elsőre. Be is költöztünk ketten, egy szobába, azonnal barátnők is lettünk. Az egész folyosó üres volt még akkor, de napok alatt benépesült a lányszint.

Milyen volt a Kollégiumban uralkodó hangulat?

Azt lehetett érezni, hogy itt senki nem keni el a dolgokat, mindenki analizálva figyeli a világot, mindenről van véleménye, mindenkivel lehet értelmes dolgokról beszélni. Hihetetlen élénk szellemi közeg volt. Például emlékszem, hogy L. Nagy Gyuritól megkaptam a *Száz év magányt* örökbe, ami akkor jelent meg. Akkortájt ilyen könyveket kölcsönbe sem tudtunk megkapni. Az ember azt érezte, hogy itt össze kell kapnia magát, hogy tartsa a lépést a többiekkel. Az egyetem nem jelentett akkora problémát, legalábbis az elején, számomra, hiszen középiskolásként nagyon komoly matematika-fizika oktatásban részesültem. Másrésről kitágult a világ előttem, hiszen vegyes volt a Kollégium. A tagok megismerték a többi szakosok gondolkodásmódját, ami jelentősen különbözött a sajátjuktól. Toleranciát is igényelt az együttlét, ezt egy életre megtanultuk, azt hiszem, ma ez a képesség fontosabb, mint valaha.

Milyen volt a tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Mindenki jól tanult és diákkörözött a tanszékeken. Magam egyszer nyertem is diákköri konferenciát Egerben. Ez magától értetődő volt, enélkül fel sem vettek senkit. A tanszékeken tudták, hogy kik az Eötvös-kollégisták. A mi évfolyamunkból a legjobbak pedig tényleg bent voltak az Eötvösben. Nagy ritkán fordult csak elő, hogy valakinek a teljesítménye miatt el kellett hagynia a Kollégiumot, de olyan is volt, aki hasonló okok folytán önként költözött ki. Volt, akit a közösség szavazott ki hosszú tanakodás után, mert kibírhatatlannak nyilvánítottuk, vagy olyan is, akiről kiderült, hogy begyűjtötte a többiek holmiját, vagy megevett egy rúd idegen szalámit. Egyfajta követelmény volt a társadalmi munka is. A saját

területünkről tartottunk előadásokat egymásnak, szervezett formában is, nemcsak folyosói beszélgetések képében. De szerintem a mindennapi légkör sokkal többet nyomott a latban, mint a hivatalos dolgok. Mentünk a folyosón, meghallottunk valamit, odamentünk, és azon vettük észre magunkat, hogy már egy órája beszélgetünk. Ebből a szempontból Sipos Misi és Szendi Zoli marad legemlékezetesebb a számomra. Rettenetesen inspiráló közeg alakult ott ki. Ez a légkör még akkor is bent tartotta a tagokat, amikor megnyílt a kényelmesebb Móra Kollégium, amelyik azonban egy „alvógyár” volt, nem voltak közösségi terek. A nyelvészhallgatók tartottak nyelvórákat is, például Madaras Zsuzsa angolóráin tényleg meg lehetett tanulni a nyelvet.

Milyen volt az igazgató?

Először Huhn Péter bácsi volt, akit kenyérre lehetett kenni. Őt Novák Mihály követte, némi tartózkodással fogadták a tagok, kissé szigorúbb volt. Nem tudom pontosan, hogy miért kerülhetett sor a váltásra, de lehet, hogy a Péter bácsi fiával történt baleset miatt. Az igazgatók egyébként különösebben nem szóltak bele a Kollégium életébe, azt magunk intéztük.

Milyen volt a közösség?

Voltak spontán bulik. Az egyikre, emlékszem, Kalmár Laci bácsi is eljött, és kezét csókolt minden lánynak, bár az a buli talán nem is a Kollégiumban volt. Sokat táncoltunk, Frank Gábor, Kálmán Miklós és Szabó Gábor különösen jól tudtak – legalábbis az én stílusomban. Tudtuk, hogy a Kollégium régóta létezik, beszélgettünk róla. Az is megtudtuk, hogy az Eötvös József és az Eötvös Loránd Kollégium két külön dolog. Sokszor voltunk kirándulni, például egyszer a pesti Eötvösben, de én azon nem vettem részt. Viszont többször volt május elsejéhez kapcsolódó kirándulás a környékre. Jártunk az Auditorium Maximumba, az ottani filmklubba (Art Kino). Olyan filmeket vetítettek kis bevezető előadás után, amelyeket a rendszer éppen csak átengedett (például *Sípoló macskakő*, *Bohóc a falon*), nagy hatással voltak ránk, nagy viták is voltak. Mi építettük a JATE Klubot, társadalmi munkában, majd sokat jártunk is oda. Több bejáró tag volt, nemcsak akkor, amikor én is az voltam, hanem később is. A férjemet is így ismertem meg. A lányok és a fiúk összejártak, bár közvetlen összeköttetés nem volt a két szint között, ki kellett menni a lépcsőházba. A lenti könyvtárban például együtt tanultunk, hiszen fent csak rideg tanulószoba volt, vagy igazi konyha is csak a fiúknál volt, nálunk csak amolyan teakonyha a folyosó végén.

Hogy alakult az egyéni életpályája?

Visszagondolva nagyon jó képzést kaptam az egyetemen. Harmadév elejétől Kalmár Laci bácsi témájában, a formulavezérlésű számítógéppel foglalkoztam, az akadémiai kutatócsoportban, Simon Endre szakmai irányításával. Ennek köszönhetően már negyedév felétől programozást tanítottam demonstrátorként. Akkor már Simon Endre volt az előadó. Az államvizsgán nagyon meg voltunk ijedve, évekig álmodtam még róla. Laci bácsi azonban adta az ember alá a dolgokat, és

végül könnyebb volt, mint hittük. Laci bácsi megkérdezte, hogy nem akarok-e ottmaradni, és én igent mondtam, így a Számítástudományi Tanszéken tanársegéd lettem, de az akadémiai kutatócsoport tagjaival szoros kapcsolatban dolgoztunk. Ekkor már Gécseg Ferenc lehetett a tanszékvezető. Programozó hallgatóknak tartottam gyakorlatot, néha „beugrottam” előadást tartani is. A legkedvencebb tanítványom Gyimóthy Tibor volt, aki szintén Eötvös-kollégista lett. Amíg Szegeden voltam, jártam vissza a Kollégiumba, de később is figyelemmel követtem a szegedi dolgokat. 1986-ban Csákány Béla új rektorként meg akarta rövidíteni a vizsgaidőszakot, mire én írtam neki egy levelet az „ész” és a „fenék”, illetve a megtanulandó anyagmennyiség összefüggéséről, a különböző szakok viszonylatában. Gondolom, többek között ennek hatására nem került rá végül sor.

A férjem miatt jöttem fel Pestre. A SZÁMKI-ban kezdtem el programozni. Ez később SZÁMALK nevet kapott. 1989 tájékán megjelent a Digital Equipment, egy amerikai cég. Nagyon csodálkoztak, hogy a magyarok ismerik a gépeiket, a hardvert, a szoftvert, mindent. Kiderült, hogy a „táborban” lemásoltuk a számítógépeiket. Megalakult a Digital Magyarország és mivel már korábban is dolgoztam a DEC szoftvereivel foglalkozó főosztálynak, ezért én is be tudtam kerülni, tizenöt évig dolgoztam itt. Programoztunk, eladtunk, magyarítottunk, szervizeltünk, tanítottunk, szóval mindent, amit el tudsz képzelni. Később a Digital-t megvette a Compaq, majd azt a HP. A Digitalnál még az volt a jelmondat, hogy MINŐSÉG, olyannyira, hogy nem is volt különösebb marketing. Ezt a Compaq hozta be a cég életébe, a PC-világgal együtt. Akárhogy is hívták, mindig Magyarország vezető informatikai cége volt, jó volt ebben részt venni.

Mindent egybevetve a Kollégium jó értelemben vett önbizalmat adott, illetve ahhoz való muníciót. De biztosan nem véletlen az sem, hogy nekem mint matematikus-informatikusnak a férjem író, a lányom bölcsész-tanár, a fiam pedig gépészmérnök.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Masát András (1966–1970)

Örülök, ha hallhatok valamit a kollégiumról, meséljen kicsit. Én ott tartok, hogy Lenin körút 103. Ott a Gödör felett.

Most Tisza Lajos körút 103., de egyébként ugyanaz.

És vegyes? Mert nálunk még csak fiúk laktak.

Igen. Karközi kollégium, mivel most már Universitas van, mindegyik karról jöhetnek hallgatók. Sőt tagok lehetnek a doktoranduszok is.

És hányan vannak most?

Hetvenhat bentlakó.

Mi huszonnégyen voltunk, három nyolcágyas szobában laktunk egy közös folyosón. Alapvetően jogászok, bölcsészek és természettudományis hallgatók voltak. Szóval vegyesen voltunk. Ez már nem az igazi hősi korszak volt, de azért nagyon jó volt.

Most kétágyasak a szobák. A jelenlegi tagság létszáma szempontjából még kezelhető, átlátható. Kik voltak a szobatársai?

Például Ötvös Péter, aki most habilitált docens a Régi Magyar Irodalom Tanszéken. Mindig azt mondta, hogy mi egy ágyban alszunk, amit úgy kell érteni, hogy emeletes ágyak voltak. Én a középső szobában voltam. Ugyanakkor ez össze is hozta a társaságot.

Ma probléma, hogy vannak olyan tagok, akik visszavonulnak a szobájukba, magukra csukják az ajtót és ki se dugják az orrukat.

Mi lesz akkor a közösséggel, ami az egész kollégiumi élet alapja? Mi mindig a könyvtárban dolgoztunk, elég gazdag volt ahhoz képest, hogy mennyire kevés pénzzel rendelkezünk. Ott volt Csörgő Sanyi, aki azóta meghalt, nagyon jó kis csapat volt. Én 66-tól voltam a kollégiumban 70-ig.

Akkoriban a jó tanulmányi eredménnyel rendelkező felsőbbéveseket vették fel?

Mi leginkább másodéveseket vettünk fel. Próbálok visszaemlékezni erre az időszakra: Komlósi Sándor, Szabad János, Garab Győző igen markáns személyiségek voltak. Még egy-két név: Nagy Péter, a matematikus, akit egyszerűen csak cárnak szólítottunk, Pordány László („Indián”), a Kun testvérek: Laci, a bölcsész, Árpád, a jogász, Rácz Endre szobatársam, Földvári László (később magas rendőri tisztségben dolgozott).

Úgy tudom, hogy annak idején nem is abban a szárnyban laktak, amelyikben most. Most a körútra merőleges épületszárny a miénk.

Mi közvetlen a Gödör felett laktunk. Én laktam a mai szárnyban is, de nem mint Eötvös-kollégista. A mostani szárnyal átellenben volt a lánykollégium. A mi szobáink két- vagy háromágyasak voltak. Ahhoz képest tulajdonképpen visszalépés volt az Eötvös Kollégium. Mármost fizikai értelemben. Az Eötvösben

egyébként a könyvtárban tartottuk a kollégiumi gyűléseket. Minden gyűlés után lementünk valamelyik törzshelyünkre, hosszasan beszélgettünk, ittunk egy-két sört. A kedvencünk a Sárkány volt, az állomás mellett. Vagy vasárnaponként lementünk a Gödörbe. Voltak még reggeli-, ebéd- és vacsora-jegyeink is a menzára, ami nagyon közel volt.

Egyébként akkor is hajtott mindenki, egymást inspiráltuk, voltak baglyok, láttuk, hogy a könyvtárban ég a villany, és akkor nekünk is több kedvünk volt. Egyébként a könyvtárban akkor is csend volt, néha volt egy kis cigarettaszünet, amikor megbeszéltük a dolgokat, de a csönd volt a jellemző. A szilenciummal sosem volt gond.

Sok minden nagyon laza volt. Grasselly Gyula bácsi, az igazgatónk sokszor bejött és egy kávé mellett igen közvetlen módon beszélgetett velünk. Persze ezek a beszélgetések a bölcsészeknek sokszor kevesebbet jelentettek, mint a természet-tudományisoknak, az eltérő szakmaiság miatt. Másik igazgatónk, Huhn Péter is atyai jóbarátként viselkedett. Havonta úgy kétszer jött be a kollégiumba. Persze akkor ez elég is volt, annyira kicsi volt a társaság, mindenkinek a nevét tudtuk. Sőt azt is, hogy mit eszik, meddig marad fent.

Focicsapatunk is volt. Garab Győző és Csörgő Sanyi nagyon jól focizott, de én abszolút ballábas voltam, szeretem a sportot, de ebben nem voltam jó. Lelkesen futottam, de éreztem, hogy – enyhén szólva – nem én vagyok a karmester.

Előfordult, hogy valaki bent aludt egy bentlakó helyén. Volt az Eötvösnek egy holdudvara. Emlékszem például egy Szaniszló nevezetű vegyészre, bohém figura volt, sokszor bent aludt. De vendégszobáról nem is álmodtunk. Portás akkor is volt, de nem volt külön bejáratunk. Volt nálunk nyelvoktatás, de leginkább egymást tanítottuk. Tudtuk egymást segíteni. Az elitista kollégium sokaknak nem tetszett. Állandóan ott lógott a fejünk felett, hogy meddig engednek egyáltalán létezni. A külön kollégium, külön belső ajtóval sem tetszett sokaknak. Ez még a 80-as években is gond volt. Azonban sok jóakarónk volt a rektornál, hiszen tele voltak az egyetem tanszékei az Eötvösből kikerült tagokkal.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2008-ban Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Mikola Gyöngyi (1989–1991)

A kérdező az interjú során többször kipirosodott arccal, zavarban tette fel kérdéseit. Valószínűleg ez történik, amikor egy kicsi Eötvös-kollégista találkozik valakivel a régi nagyok közül, akit példaképének tekint.

1989-96-ig volt Eötvös-kollégista. Ez lehetséges?

Nem, '89 az lehet, hogy jó, de körülbelül 91-ig laktam a Kollégiumban.

Miért éppen Szegedre jelentkezett, győri gimnazistaként?

Ebben volt egy adag kishitűség is, aggódtam, hogy Budapestre nem vesznek föl, az ELTE-re, valamint félttem Budapesttől, a nagyvárostól. A szüleimmel azelőtt voltunk itt Szegeden, az ipari vásáron, és akkor nagyon megtetszett ez a sugárutas szerkezet, a rengeteg fa a városban. Győr városszerkezete egész más, a maga barokk városmagja körüli szűk utcácskáival.

Amikor Szegedre jött, hol lakott?

Először a Móra Kollégiumban, és aztán azért költöztem ki albérletbe, mert a magánélet hiánya elkezdett zavarni, de ott meg túlságosan egyedül voltam, és akkor az Eötvös Kollégium épp egy köztes megoldás volt – kétágyas szobáival, ideális környezetével, közösségi életével.

Hányadéves volt ekkor?

Úgy emlékszem, negyedéves, és amikor egy évet halasztottam negyedév után, megengedték, hogy bennmaradjak a kollégiumban, tehát összesen három évet tölttem a kollégiumban.

A felvételire vissza tud emlékezni?

Szerintem csak írásban volt, nem emlékszem, hogy behívtak volna szóbelizni, Ilia Mihály tanár úr írta az ajánlásomat.

Ki volt akkor az igazgató?

Hatvani professzor úr.

Melyik szinten lakott?

A második emeleten.

Ki volt a szobatársa?

Blahó Erzsi, töri-magyar szakos évfolyamtársam nagyon jó szobatárs volt, nagyon jól megértettük egymást. És jó volt a második szint közössége is, ahol laktunk.

Laktak más kar hallgatói is a szinten?

Igen. Voltak biológusok, például Finta Csaba, Bachrati Csanád, későbbi férjem, Nagy Sándor programozó matematikus, és volt egy fizikus, az ő szobatársa Benkő Zsolt, emlékszem még Kádár Mitya biológusra, és az ő jogász párjára.

Az Eötvös Kollégiumról azt lehet hallani, hogy vegyes szakkollégium lévén, kiváló közeg a nyitott látásmód kialakítására. Mit gondol erről a tételről?

Egyetértek vele. Számomra nagyon jó volt, hogy más karról is voltak hallgatók, mert ők másként látták a világot. Arra, hogy kíváncsiak voltunk egymásra, jó példa előadássorozatunk, amelynek a *Szerda esti szeánsz* címet adtam.

Ennek keretében mindenki bemutatta a saját kutatási területét, vagy beszélt mindarról, ami érdekli. Ilyenkor nem csupán az előadások voltak az érdekesek, hanem az utána következő beszélgetések, amelyek hajnali egyig, kettőig tartottak. És akkor ott megmutatkozott, hogy egy biológusnak, vagy egy fizikusnak hiába magyarázod a metafizikai igazságokat, hiszen azt felelik majd rá, hogy ők ehhez túl sokat jártak a TTK-ra.

Nem tudtam, hogy innen ered ez a hagyomány, amit azóta is ápol a kollégium. Belső Eötvös Estéknek hívjuk az ilyen típusú előadásokat. És ezeken az előadásokon csak 2. szinti kollégisták vettek részt?

Nem, kiplakátoltuk az eseményt a folyosón, és akit érdekelt, az ellátogatott. A többi szinttel is jóban voltunk, csak ugye mivel hazament az ember a szintre, ott főzött, ott gyújtott rá a cigarettájára. (Akkor még nem volt ez a dohányzási tilalom). Amikor egy évig passzív hallgató voltam, sok időm volt, gyakran összegyűltünk a folyosón beszélgetni egymással. Valaki aztán ki is rakta a folyosóra, hogy *Erdei pihenő*.

És milyen közösségi terekre emlékszik vissza?

Volt a könyvtár, volt egy ilyen klubhelyiség, ahol bulikat is lehetett tartani, a konyha, amit valaki egyszer leégetett...

Az hogy történt?

Egymás mellé tette a forró olajat meg a vizet, amiben krumplit akart főzni, és ezek valahogy kölcsönhatásba kerültek egymással (kacag).

Gépterem nem volt?

De volt, bár én nem nagyon használtam, mert oda a progmatosok jártak dolgozni. Amikor lapot szerkesztettem, úgy emlékszem, még Commodore gépeken dolgoztam az Eötvös Kollégiumban.

Ekkoriban szerkesztette a Harmadkor folyóiratot, Takáts Józseffel. Vissza tud-e emlékezni valamilyen vicces történetre?

Ami engem tulajdonképpen sokkolt, hogy a szinten, az egyik szobában tartottak bent aranyhőrcsögöket. És amikor hazautaztak, akkor szabadon engedték a hőrcsögöket. Mire visszajöttek, az anyák lerágták a fiaiknak a fejét – és én egyszerűen nem bírtam megérteni, hogy akik biológusok, hogy képesek élőlényeket ilyen méltatlan körülmények között tartani. Azokból a szobákból, ahol a hőrcsögök laktak, elég nagy bűz áramlott ki. Ez is a különböző szagoknak az eltérő életfilozófiájához tartozott valószínűleg.

És karakteres személyiségekre emlékszik a kollégiumból?

Hát, a férjem mindenképp az. Akiket név szerint felsoroltam, ilyenek voltak. A biológusok egyébként rengeteget dolgoztak, bejártak az SZBK-ba, és a kutatásai-kon dolgoztak. Általánosan elmondható, hogy többnyire minden Eötvös-koleszos fontosnak tartja a szakmáját, és azonfölül, ami az egyetemen kell, sok minden mást is csinál.

Ön is OTDK-zott?

Igen, de mire beköltöztem, addigra már elértem egy országos 2. helyezést, de hát nekem ott volt a lapcsinálás, fordítottam, írtam cikkeket, csináltam egy középfokú nyelvvizsgát angolból, tanultam szerbül.

Ez a Harmadkor folyóirat szerkesztésének az időszaka az életében, igaz? Ezt Takáts Józseffel szerkesztette.

Igen. Kérdezted, hogy a kollégiumból kik maradtak meg az emlékezetemben. Az egyetemről Takáts, aki igazán karizmatikus személyiség volt. Ezt a lapot ő találta ki. Elég nagy nevek indultak a Harmadkornál: Darvasi, Szijj Feri, Szántó Pista, Háy Janó. Szerencsés évfolyam voltunk. Sok tehetséges ember volt egyszerre egy helyen. Megtaláltuk egymást, és ehhez kellett a Takáts József szervezőegyenysége, aki sokkal többet tudott nálunk a politikáról, nagyon biztos ízlése volt, ki tudta választani a fiatal szerzők közül, kik a legtehetségesebbek. Nagyon szép korszak volt az életemben. És amit még Eötvös-kollégistaként csináltam, az az interjúkötet vajdasági írókkal.

A Rózsaszín flastrom című kötet...

Ez a kötet több évig készült, néhányan jártunk ki a Vajdaságba, beszélünk az írókkal, de nem csak interjúzni jártam, hanem gyűjtöttem a kéziratokat is a Harmadkornak. Tehát vajdasági összekötőként szerepeltem. Mai napig megvannak az akkori baráti kapcsolataim, és most is ezt csinálom tulajdonképpen. Közben jött egy háború meg egy NATO-bombázás, amikor itthonról izgultunk a barátainkért...

Visszatérve a Harmadkorhoz, mi kellett ahhoz, hogy elinduljon a lap?

Kellett a pártbizottság engedélye, kellett valamennyi anyagi támogatás, amit a KISZ adott, minimális pénzből száz példányszámot tudtunk kiadni. Takáts volt a főszerkesztő, Laczkó Sándor, Szántó F. István, Fenyvesi Anna és én szerkesztettük, illetve ez már a második szerkesztőség volt. A lapalapítók között ott volt Kurdy Fehér János, Háy János, Balog József. De a Harmadkor nem csak lap volt, hanem felolvasóesteket is szerveztünk, amelyek tavasszal meg ősszel megtöltötték a VII-es termet. Mi fiatalok, kezdők olvastuk fel az írásainkat, és ezt nagyon nagy lelkesedés övezte, szinte kultusz volt körülötte. A mi lapunk mellett persze ott volt az *Aetas*, a történészek lapja, a *Gondolatjel* című közéleti lap, a *8:15-ös csoport*... tehát több kulturális csoport volt, amelyek tudtak egymásról, és ezek olykor együtt is működtek egymással. Ez jó időszak volt, kicsivel a rendszerváltás

előtt nem féltünk már annyira. Bár volt olyan, hogy Taki nem mert hazamenni, de nem is csoda, hiszen róla hatvan oldalnyi besúgóí anyag készült.

Én úgy gondoltam, hogy amit én csinálok, annak csak irodalomhoz, és nem a politikához van köze.

A Pompeji szerkesztésekor még eötvösös volt?

Nem, akkor mi már végeztünk. Az alapítástól másfél évig csináltam, a Harmadkoros tapasztalatok alapján, nagyjából ugyanazokkal az emberekkel, a két lap profilja is hasonló volt: irodalmi, művészetelméleti, filozófiai írások kaptak helyet benne.

A Rózsaszín flastrom című kötet elkészítésének mi volt a folyamata?

Harmadéves koromban volt egy felkészítő szemináriumunk. Azután pedig mindenki választott magának négy-öt író, akivel foglalkozik. '86 őszén-tavaszán kezdtünk el kijárni, aztán visszavittük az interjút Magyarországra, ugyanis akkor még nem volt internet. Volt olyan író, akinél nyolcszor voltam, és egyszer sem adott interjút, de volt aki már előszörre. Lettek ott barátnőim, akikkel részt vettünk közös irodalmi rendezvényeken.

Nem keresőként hogyan lehetett finanszírozni mindezt?

A Soros Alapítvány finanszírozta az elképzelésünket. Mi dollárban kaptuk a napidíjunkt, öt dollárért annyi dinárt, hogy nem fért bele a pénztárcámba.

És a Harmadkor esetében?

Azt ingyen csináltuk, volt ösztöndíjunk, és ahogy visszaemlékszem, nagyon kevés pénzből meg tudtunk élni, talán el se tudják képzelni a mostani hallgatók, hogy mennyire nem volt ez szempont.

Közös előadások voltak a koliban?

Egy biológus előadására emlékszem, és Sanyi, a férjem is beszélt a CD-technikáról. Sok remek előadás volt akkoriban, a repülő egyetemeken (Konrád), a Móra Kollégiumban (Nádas, Esterházy), eldugott albérletekben, nemcsak az Eötvösben. Az egyetemi oktatással nagyon nem voltunk megelégedve; ha összehasonlítottuk a mi magyar szakos képzésünket az újvidéki képzéssel, akkor az egy európai rangú oktatás volt, ellentétben a mienkkel. A Harmadkor, az egyetemek, az egymásnak tartott előadások (*Szerda esti szeánsz*) mind azt szolgálták, hogy öntevékeny módon egészítsük ki a képzésünket. Ki voltunk éhezve a szellemi táplálékra, és minden kínálkozó lehetőséget megragadtunk.

Ennek a keresésnek nem lehetett egy apró része az Eötvös Kollégium is?

De igen. Ott aztán nagyon jó társaság volt. És nagyon jó volt, hogy különböző emberek jöttek össze, Az Eötvös Kollégium a maga háttérével biztosította a felteteleket számomra. Azért, hogy megengedték nekem, hogy egy évet lébecoljak ott, nagyon hálásnak kell lennem.

Az orosz szakon is érződött az ideológiai átítatódás?

Szőke Katalin tanárnőtől olyan irodalmat kaptunk, amit a leningrádi részképzésen sem adtak meg. Nyugati, emigráns kiadású szövegeket adtak nekünk fénymásolatban, az orosz '10-es '20-as évekből olvastunk rengeteget. A részképzésen egyébként döbbsen láttam, hogy nem lehet Dosztojevszkij műveit kapni a könyvesboltokban. Mondták, hogy tulajdonképpen lehet, de föl kell iratkozni, ebből megértettem, hogy számon tartják, hogy ki olvassa az orosz klasszikusokat. Nekem ez nagy törés volt, nagy csalódás, de azért nem bántam meg, hogy orosz szakos voltam, mert az irodalmi képzés nagyon jó volt.

Férjeddal már az Eötvösben megismerkedtetek?

Igen, mert egy emeleten laktunk, és a folyosón, amikor beszélgettünk, feltűnt nekem, hogy nagyon jó a humora. Tehát ő a legnagyobb jó, amit az Eötvös Kollégiumnak köszönhetek. Amikor végeztünk, összeházasodtunk, van három gyerekünk, és mindig megmutatjuk nekik, ha erre járunk, hogy itt laktunk.

Most a parfümös írása⁹ jutott eszembe. A férjéhez fűződik, ugye?

Igen.

Nagyon nagy hatással van rám az az esszéisztikus látásmód, amit képvisel, nagyon egyedi ez a magyar irodalmi életben. Irigylem. Ez valahogy nem az az írásmód, ami Magyarországon van.

Jelenleg. Mert azért a két világháború között, a 30-as években volt egy nagyon nagy aranykora az esszének Magyarországon, gondolhatunk itt Hamvasra, Németh Lászlóra, Halász Gáborra vagy Szerb Antalra. Gyönyörű eszéket írtak, és amikor ezeket olvastam középiskolában, egyetemen mindig arról álmodoztam, hogy egyszer így írnék. És akkor elkezdtem az esszét mint műfajt kutatni fiatal tanársegédként, Brightonban.

Mondod, hogy nem magyar jelenség... Az angol meg a francia kultúrkörben van egy nagyon nagy elismertsége ennek az esszéisztikus írásmódnak. Abban a kultúrában felértékelődik az egyéni látásmód.

A *Harmadkorban* nem az elméleti tudományos szabványnyelvet használtuk, nem azt a nyelvet, amin ma írnak általában a magyar tudományban. Az a nyelv, amin mi írtunk, akár Szántó Pista, akár a Takáts, sokkal esszéisztikusabb nyelv volt, annak ellenére, hogy igyekeztünk a kortárs művészetelméleteket beemelni, de soha nem elfelejtve, hogy az irodalom az egy primer, élő dolog, és az elmélet csak eszköz lehet a kezünkben.

Tolnai-szakértő is.

Igen, mondják. Mint a napraforgó, forgok afelé, amit a magaménál magasabbnak érzek. Képzeld el azt, hogy a Tolnai és az egész vajdasági irodalom a politikai és a történelmi okok miatt egy teljesen más kánont és hagyományt alakított ki, elszakadva a magyar irodalomtól. Up-to-date olvastak nyugati írókat, nekem az

⁹ Mikola Gyöngyi, A másik illat, Élet és irodalom, LIV. évf, 34.sz.

egy kánaán volt, hoztam haza a barátnőim kötelező irodalomjegyzékét, és a listán szereplőket olvastam. Ha én az itteni szempontrendszer követem, akkor nem lettem volna képes megérteni a vajdasági irodalmat. Meg kellett találni azt az elméletet, amely felől olvasható a vajdasági irodalom, a több évtized hagyománya, a politikai represszió, az elnyomás. Haragudni szoktam arra, ha a magyarországi elvárások felől próbálják értelmezni az ottani irodalmat.

Mostanában mivel foglalkozik?

A NKA ösztöndíjával tanulmánykötet készítek a vajdasági kortárs irodalomról, a kötet középpontjába állítva azt a generációt, akinek az indulását telibekapta a háború, és a romok maradtak, abból kellett újraépítkezni. Életem legszerencsésebb időszaka lesz ez, egyfajta kegyelmi állapot.

És Eötvös-kollégista férje mivel foglalkozik?

Nyolc évre abbahagyta a programozói matematikusi munkát, mert azalatt Szeged liberális alpolgármestere volt, most azonban visszatért az üzleti világba, és egy számítógépes cégnél projektmenedzser.

Milyen volt nemrég előadóként visszatérni az Eötvösbe a vajdasági gyöngykereskedelem című előadással?

Nagyon jó volt, hogy sokan eljöttek, értő, érdeklődő közönség volt. Nagyon szerettem ott lakni, abszolút pozitív élményeim fűződnek oda. Tegnap pedig éppen a pesti Eötvösben jártam, mert a Sziveri-díjat a Magyar Irodalomtörténeti Intézetben adtuk át. Volt ott egy előadó, aki elmondta a történetét a pesti Eötvös Collegiummal kapcsolatban, én pedig hozzátettem, hogy igen, én meg a kis Eötvösben laktam annak idején, Szegeden. Mondták, hogy most volt százéves a pesti Eötvös, nyolcvanéves a szegedi, ez már szép hagyományt jelent. Igenis, hiszek az elitképzésben, ez nagyon fontos. Nekem is és a férjemnek is sokat jelentett, hogy Eötvös-kollégisták voltunk.

Az interjút Saródi Szilvia készítette Szegeden 2011-ben

Molnár Péter (1968–1971)

Hogy került a Kollégiumba?

Az előző tanévben került be Novák Béla és Bakos János barátom. Elsőéves korunkban még együtt laktunk egy hatágyas szobában a Bolyai Kollégiumban. Szobaközösségünk nagyon jó kis közösség volt. Másodévben tizennégyfős szobákba kerültünk, továbbá szét is szórtak bennünket. Ők ketten hívtak át, mivel jó és jeles tanuló voltam, diákköröztem. Át is mentem. Huhn Péter professzor úr (Péter bácsi) volt az igazgató, akinél jelesre vizsgáztam. Nem volt felvételi elbeszélgetés vagy beadvány. Voltak bejárók más kollégiumokból, és visszajárók is a korábbi kollégisták közül.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Nyolcágyas szobák voltak, szobatársaim voltak például a Kun testvérek, Ötvös Péter, Rácz Endre, Masát András, Novák Béla. Jobb volt, mint a többi kollégium; rendelkezésünkre állt egy könyvtár, egy tanuló, a tisztálkodási lehetőségek is jobbak voltak. Sokat vicceltünk. Például valamelyikünk anagrammákat gyártott: „Ó vén lábak” (Novák Béla), „No lám, reptér” (Molnár Péter), „N. kos, s lóidomár” (Komlói Sándor), „Lényed lócsiszár” (Dercsényi László), „E bán trák lesz” vagy „Bárkát neszel” (Slezák Bernát).

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi és tudományos tevékenysége?

Komolyan kellett tanulnunk, különben kikerültünk volna. Akkoriban, ha a fiúk közül valakinek az utóvizsgái sem sikerültek, az egyetemet is félbe kellett hagynia, és el kellett mennie katonának. Én Grasselly Gyula professzor úrnál (Gyula bácsi) diákköröztem. Elsőéves koromban ötösre vizsgáztam nála. Szimpatikus lehettem neki, mert már akkor meghívott az intézetébe. Nála készítettem a diplomamunkámat is, így nap mint nap találkoztunk. Mint korábbi kollégiumigazgató, visszajárt a Kollégiumba, sőt rajtam keresztül is érdeklődött a kollégiumi ügyekről. Nagyon kedves, ugyanakkor szigorú és következetes ember volt. Egyszer kaptam tőle egy kisebb leszúrást, mert aznap reggel nem borotválkoztam. Amikor lediplomáztam, apámmal együtt behívott és elmondta neki, hogy becsülje meg ezt a fiút, mert Péter pontos, precíz, mindent oda tesz, ahol a helye van, és további sikereket kívánt.

Milyen volt Huhn Péter mint igazgató?

Kirándulásokat szervezett a Maros torkolatához; időnként bejött a Kollégiumba és elbeszélgetett velünk.

Milyen életszínvonalon éltek akkoriban?

Mivel jó tanuló voltam, kaptam ösztöndíjat, de támogattak otthonról is havi kétszáz forinttal. Vasárnaponként Kun Lacival gyakran ettünk egy vacsorát a Gödörben; akkoriban mindezt 20 forintból meg tudtuk tenni. Néha kollektíve elmentünk

sörözni vagy voltak focimeccsek az akkori főiskola kollégiumával szemben. Szabad Janó, Bakos Jancsi, Simoncsics András, Labádi Imre, Csörgő Sanyi, Garab Győző, Novák Béla mind nagyon jól fociztak.

Hogy alakult az egyéni életpályája?

Rögtön a Pécsi Orvostudományi Egyetem Kémiai Intézetébe kerültem. 1976-ban ledoktoráltam. 19 évig voltam tanársegédi beosztásban. 1989-ben megvédtem kandidátusi értekezésemet, 1990-ben nyertem adjunktusi kinevezést. Az 1992/1993-as tanévet a berni egyetemen töltöttem oktató-kutatóként. Mivel németül jól beszélek, berni tanulmányutam sikeres és eredményes volt. Ami a kutatómunkát illeti, kezdettől fogva karotinoidokkal foglalkoztam. 1994-ben kineveztek docenssé, 1997-ben habilitáltam, 2006-ban megvédtem akadémiai doktori értekezésemet, majd a védést követően professzori kinevezést kaptam. Ma a Farmakognóziai Tanszék élén dolgozom. Feleséggel együtt két gyermeket nevelünk, akik már felnőttek.

Mit adott a Kollégium?

Azt, hogy valloam a folytonos munka és a tanulás fontosságát.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Pécsen

Szerkesztette: Nagyillés János

Móricz Ferenc (1957–1962)

Hogyan élte át '56-ot?

Akkor én még középiskolás voltam. Hódmezővásárhelyen elég erőteljes mozgolódás volt, amelyben én nem vettem részt. Már középiskolás koromban elköteleztem magamat a matematikának. A forradalom miatt több hónapos szünet volt a Bethlen Gábor Gimnáziumban, aminek én nagyon örültem, mivel kedvemre olvashattam matematikai könyveket. Többek között Szele Tibor „Bevezetés az algebrába” című egyetemi tankönyvét nagy élvezettel tanulmányoztam. Szinte minden részét meg is értettem, annak köszönhetően, hogy kiváló matematika- és fizikatanáraim voltak: Horváth István, Hajnal Imre és Gyulai József, aki később a fizikatudományok doktora, majd akadémikus lett. Ő vezetett be engem és Seres Laci osztálytársamat a lakásán tartott előadásain a differenciál- és integrálszámítás témakörébe. Annak ellenére, hogy jól elsajátítottam a kiszámítási szabályokat és képleteket, be kell vallanom, hogy nem értettem az eljárások alapjául szolgáló határátmenet lényegét. A dolgok nyitjára akkor jöttem rá, amikor elkezdtem olvasni a Grebensca és Novoszelov orosz szerzők magyarra fordított „Matematikai Analízis” című könyvének első kötetét, amely akkoriban ugyancsak egyetemi tankönyv volt. Hallatlanul elbűvöltek ezek a dolgok. Ha nem kerülök be az Eötvös Kollégiumba, valószínűleg teljesen szakbarbárrá váltam volna.

Hogyan került a Kollégiumba?

Valószínűleg ígéretes tehetségnek láttak, hiszen 1957 tavaszán negyedik helyezett lettem az Országos Középiskolai Matematika Tanulmányi Versenyen. Másrészt az egyetemi felvételi vizsgám is jól sikerült. Matematikából Szendrei János adjunktus kérdezett, akinek beszéltem a fentebb említett két egyetemi tankönyv olvasásáról. Miután több nehezebb kérdésére is hibátlan választ adtam, Szendrei János meggyőződött arról, hogy nemcsak olvastam, de lényegében el is sajátítottam a két tankönyv anyagát. Ő ajánlott Grasselly Gyula docensnek, aki a Kollégium igazgatója volt, hogy már elsőéves egyetemistaként vegyen fel az Eötvösbe. Ezen gyors döntéshez talán az is hozzájárulhatott, hogy a Kollégium akkor, 1957 őszén költözött új helyére. De a Kollégium történetének korábbi eseményeiről nemigen beszéltek a felsőbb évesek, és még Grasselly Gyula bácsitól is csak évekkel később hallottam ezekről.

Hol volt akkor a Kollégium?

A Bolyai épület Tisza felőli végében. A körútra nyíló nagykapu már akkor is ott volt, azon jártunk be, volt porta is. A Ságvári Gimnázium B épületének folyosóján kellett áthaladnunk és annak a végén – egy ajtóval elválasztva – nyílt az Eötvös Kollégium. Két nagyméretű szoba volt, az elülső a bölcsész, a hátulsó a természettudományi. A két szoba között volt a könyvtár, ahol sok időt töltöttem tanulással és olvasással.

Hogyan működött a kollégiumi közösség?

A kollégisták többsége rendszeresen járt moziba, az ún. Béke Tanszékre és a Sárkányba. De a többi kollégiumban (főleg a Bolyaiban és a József Attilában) is gyakran megfordultunk. Szombat esténként többször volt évfolyamest vagy táncmulatság például a Kapcában. Vasárnap délutánonként pedig az ötórás tea a „Kis Hungáriában” igen népszerű volt. Az első három évben én csak ritkán mentem el ezekre a helyekre, mivel a hétvégeken is matematikával, meg a tananyaggal foglalkoztam; a matematika mellett a fizika volt a másik szakom. Ezenkívül harmadéves koromtól kezdve a Bolyai Intézet demonstrátoraként heti négy órában gyakorlatot vezettem első és másodéves hallgatóknak. Egy estére azonban még most is világosan emlékszem, amikor a kubai szovjet rakétatámaszpont következtében pattanásig feszült volt a helyzet. Akkor szinte valamennyien együtt mentünk át a Béke Tanszékre, mert azt mondták a többiek, lehet hogy másnap már nem is élünk, de legalább előtte igyunk egy jót. Csak évekkel később tudatosult bennem, hogy ez valóban olyan veszélyes helyzet volt, amikor akár egy világháború is kitörhetett volna. Arra is csak utólag jöttem rá, hogy ha otthon éltem volna Vásárhelyen a szüleimnél, akkor talán soha nem is nősültem volna meg.

Kezdetben itt Szegeden nem érdekelték a lányok. De a Kollégium ezen a téren is sokat formált rajtam. Társaim esténként megjöve, sokat és színesen meséltek kalandjaikról. Hozzánk, a Kollégiumba kevésbé jöttek más hallgatók, vendégek. De nem is lett volna elegendő hely leültetni őket, meg Kucsera bácsi, a portás eléggé harapós ember volt. Csupán egy szilveszter esti bulira emlékszem, amikor néhány lányt is becsempésztünk a Kollégiumba, amikor én már ötödéves voltam. Viszont egy időben rendszeresen bridzseztünk a természettudományi szobában, és a kártyacsata gyakran késő éjszaka ért véget. Ez a szenvedély úgy '60-ban kezdődhetett, az én hatásomra. Az antikváriumban egy „Versenybridzs” című könyvet vásároltam, amely részletesen tárgyalta a licit íratlan és a játék írott szabályait. Ezt tanulmányoztuk, és olyannyira fellelkesültünk, hogy még a '70-es évek elején is rendszeresen összejártunk havonta egy szombat estére bridzsezni. A Kollégiumba rendszeresen bejáró tagok nem voltak. Csak Fényi Szaniszló kémia szakos hallgatóra emlékszem, aki Bartók Mihály professzor újszegedi telkén, egy hevenyészett fabódében éjszakázott. Ő jelent meg időnként a Kollégiumban, főleg beszédigényét kielégíteni.

Hogy emlékszik vissza Grasselly Gyulára?

Hetente jelent meg, mindenről lehetett vele beszélgetni. Bár kémia és fizika szakos végzettségű volt, de up to date volt még a bölcsészekkel való eszmecserében is. Körbeültünk és beszélgettünk, ami szinte mindig élményszámba ment. Nagyon szerettem őt. Igyekezett az emberek útját egyengetni, így az enyémet is. Időnként pirongatott, hogy nem kell itt Szegeden oda járni, majd Vásárhelyen elmész a templomba. Ez a tanács vagy figyelmeztetés már hiábavaló volt. Abban az időben, ha egyszer valakinél találtak valami kivetnivalót, akkor ez hosszú évekig rajta maradt az illető káderlapján. Megemlítem még azt, hogy Gyula bácsi

sokaknak segített abban is, hogy végzés után jó helyekre kerüljenek állásba. A pótapánk volt. Évekkel később, még akkor is érdeklődött felőlem, amikor már a budapesti Matematikai Kutatóintézet szegedi Matematikai Logika és Alkalmazási Kutatócsoportjában tudományos segédmunkatársi beosztásban dolgoztam. Ha panaszkodni kezdtem, azzal biztatott, hogy dolgozzam továbbra is keményen, és előbb-utóbb meglesz az eredménye, ami egy évtizeddel később be is következett.

Mi jellemezte a tagok tanulmányi és tudományos tevékenységét?

Jól tanultunk, és mozgolódtunk a tanszékeken. Gyula bácsi megszervezte, hogy ez minél hamarabb következzen be, és szakmailag kiváló mentorokhoz kerüljünk. Én például Bakos Tibor adjunktushoz kerültem elsőéves koromban, másodéves koromtól kezdve pedig Tandori Károly docens lett az irányítóm. Mindketten cikkeket, könyveket adtak nekem, amelyek kiegészítették az egyetemi tananyagot. Az olvasottakról hetente, kéthetente számoltam be nekik. Harmadévesként kapcsolódtam be a tudományos diákköri munkába. Már az első konferencián előadást tartottam, ami 1960-ban itt volt Szegeden, majd 1962-ben a korábbi tudományos kutatómunkámból nőtt ki a Debrecenben díjnyertes dolgozatom. A tudományos diákköri munkában való részvétel az Eötvös-kollégisták körében természetes és általános volt. Gyula bácsi nagy gondot fordított erre, és rendszeresen érdeklődött, hol tartunk a vizsgált témákban. Sokoldalú, praktikus ember volt, a szó mai értelmében is menedzser típus, aki nagyon értett a tehetséges fiatalok pályán való elindításához. Tudta, hogy kellenek felmutatható eredmények. Többek között ennek érdekében írtuk és szerkesztettük meg a szegedi *Acta Iuvenumot*, amely csaknem kizárólag az Eötvös-kollégisták diákköri dolgozataiból állt. Akkoriban ugyanis többször felmerült az Eötvös Kollégium megszüntetésének kérdése azzal az érveléssel, hogy nem helyénvaló ez az elkülönülés, mivel éppen azok a tehetséges hallgatók jönnek el a többi kollégiumból, akik a legtöbbet tudnának segíteni a gyengébbeknek. Gyula bácsi viszont azzal érvelt, hogy az Eötvös-kollégisták jelentik az egyetem számára a tudományos utánpótlást. Ez valóban így is volt, ha végignézzük a névsorunkon, hogy ki hová került végzés után. Ugyanakkor arra is gondosan ügyelt, hogy ne különüljünk el teljesen a többi hallgatótól, és lehetőleg aktívan vegyünk részt az egyetem rendezvényein, menjünk nyaranta építőtáborba, stb.

Hogyan alakult egyéni életpályája?

Bár 1962-ben vörös diplomával végeztem a matematika és fizika szakos középiskolai tanárként, nem maradhattam az egyetemen. Először úgy volt, hogy Kazincbarcikára kerülök az ottani vegyipari szakközépiskolába, de a Rectori Hivatalban dolgozó Gruber Laci bácsi (aki szintén vásárhelyi származású volt) el tudta intézni, hogy a szülővárosomba, a Kossuth Zsuzsanna Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskolába kerüljek tanárnak. Ott két évig tanítottam matematikát, fizikát és ábrázoló geometriát. Szerencsére a szombati napokra kutatói szabadságot kaptam, ami akkoriban nagy engedmények számított, hiszen a szombat is

rendes tanítási nap volt. Ezen a napon jártam át Szegedre Tandori Károlyhoz, szakmai megbeszélésekre, aki akkorra már professzori kinevezést kapott. Két év után a szegedi Radnóti Miklós Gimnáziumba kerültem, ahol Bánfalvi József igazgató mindenben segítette tanárait, de hallatlanul nagy munkabírást várt el tőlük. Ezért is lett a Radnóti országosan is kiemelkedően jó gimnázium. Én csak egy évet tanítottam ott, mivel 1965-ben a budapesti Matematikai Kutatóintézet szegedi Matematikai Logika és Alkalmazásai kutatócsoportjához kerültem tudományos segédmunkatársi, majd három évvel később tudományos munkatársi beosztásba, amelynek vezetője Kalmár László akadémikus volt. Időközben a Szegedi Tudományegyetemen levelező hallgatóként elvégeztem az alkalmazott matematikus szakot is, ugyancsak vörös diplomával. 1967-ben Szőkefalvi-Nagy Béla akadémikusnál védtem meg egyetemi doktori értekezésemet summa cum laude minősítéssel. 1969-ben pedig már kandidátusi értekezésemet is megvédtem Budapesten, amelyet Tandori Károly akadémikus vezetésével, de aspirantúráján kívül írtam. Majd amikor 1971-ben elnyertem a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Keldis-ösztöndíját egy évre, akkor – mondván, hogy Móricz Ferenc ott majd ideológiailag is a kívánt fokra fejlődik – a kutatócsoporttól átvettek az egyetemre adjunktusi beosztásba. Így 1971–73 között másfél évig Moszkvában, a világhírű Sztjeklov Matematikai Intézetben dolgoztam, tudományos főmunkatársi beosztásban. Hazatérésem után 1974-ben docensi, majd 1980-ban professzori kinevezést kaptam annak köszönhetően, hogy a matematikai tudományok doktora fokozatra benyújtott értekezésemet 1978-ban védtem meg ugyancsak Budapesten. Pedig korábban a potentátok igyekeztek tudtára adni a Bolyai Intézet dolgozóinak, hogy én oda sohasem kerülhetek. Ennek azért annyi következménye mégis maradt, hogy tanárszakos hallgatókat a '70-es években sem taníthattam. Viszont a számítógépek tömeges elterjedése következtében a nagy hallgatói létszámmal beindított alkalmazott matematika szakon teljes óraszámban tanítottam és még jelenleg is tanítok. A numerikus matematika (időnként analízisnek is nevezett) tárgy korszerű anyagát én dolgoztam ki egyetemünkön. Az évtizedeken át tartott előadásaim anyagát összesen öt egyetemi jegyzetben jelentettem meg, melyeket az ország szinte minden felsőfokú intézetében tankönyvként használnak. 2003-ban pedig alapító tanszékvezetője lettem az Alkalmazott és Numerikus Matematika Tanszéknek. Furcsa paradoxon az életben, hogy ha az ember fiatal korában kap pofonokat, akkor azok esetleg hasznára is válhatnak, mivel a fiatal értelem még elég rugalmas ahhoz, hogy az akadályokat legyőzze és erejét megfeszítve, az átlagos elvárásnál lényegesen nagyobb teljesítménnyel legyen úrrá a nehézségeken. Ahogyan mondani szokták: „Teher alatt nő a pálma.” Továbbá engem az előtörténetem megóvott attól is, hogy mindenféle funkciót a nyakamba akasszanak. Így mindig volt elég időm, hogy szívvel-lélekkel a matematikai kutatásnak szenteljem életemet. Úgy negyvenéves korom táján egyre erősebb késztetést éreztem arra, hogy bekapcsolódjak neves külföldi egyetemeken folyó matematikai kutatásokba, és az így nyert tapasztalatok birtokában magasabb fokra emeljem az

itthoni oktatási és kutatási munkámat. Az is tudatosult bennem, hogy kutatási eredményeimet nemzetközileg kiemelkedő matematikai folyóiratokban kell publikálásra benyújtanom, és törekednem kell arra, hogy meghívott vendégprofesszorként oktassak és közös kutatást végezzek híres külföldi egyetemeken. Éppen 42. születésnapomon léptem be az Egyesült Államokba, ahol azután egy-egy akadémiai (azaz kilenc hónapos) tanévet vendégprofesszorként tanítottam Indiana Egyetemén Bloomingtonban, Wisconsin Egyetemén Madisonban, Syracuse Privát Egyetemén New York államban; két akadémiai évet Tennessee Egyetemén Knoxville-ben, egy-egy szemesztert a John Hopkins Egyetemen Baltimore-ban és a Texas A&M Egyetemen College Stationben, továbbá hat esetben tartottam előadásokat nyolchetes nyári kurzuson, 1981 és 2005 között. Németországban egy évig voltam vendégprofesszor Ulm Egyetemén, hat alkalommal töltöttem a nyári vakációt Provence Egyetemén Marseille-ben, közös kutatást végezve, ugyancsak hat alkalommal töltöttem egy-egy hónapot Sydney Egyetemén Ausztráliában, közös kutatást folytatva meghívómmal. Mindent összevéve, eddig közel száz külföldi egyetemen tartottam előadást kutatási eredményeimről. Többek között, Cambridge-ben, Párizsban, Madridban, Rómában, Athénban, Ankarában, Bécsben, Prágában, Moszkvában, Leningrádban, Novoszibirszkben, Pekingben, Új-Delhiben, Johannesburgban. Egyetlen esetben sem merült fel az bennem, hogy kint maradjak, és ott telepedjek le. Fiatal koromban annyira megküzdöttem a szegedi egyetemi katedráért, hogy ez számomra mindennél értékesebb volt és maradt is. A '90-es évek első felében két alkalommal is tanszékvezetői állás megpályázására kaptam ajánlatot a Budapesti Műszaki Egyetemtől, először a Villamosmérnöki Karra, másodszor pedig az Építőmérnöki Karra, de egyik esetben sem éltem a pályázat lehetőségével, itt maradtam. Szegeden az alkotáshoz nélkülözhetetlen nyugodt életet élhet az ember. Eddig több mint 300 tudományos dolgozatom jelent meg, jelentős részük nemzetközileg vezető matematikai folyóiratokban, szinte kivétel nélkül mind angol nyelven. A közösen végzett kutatómunkát különösen nagyra értékelem, mivel két-három ember együtt gondolkodása egy probléma megoldására jóval hatékonyabb, mint elkülönülten töprengeni. Társszerzőim száma jelenleg 36 fő. Tudományos közleményeimre eddig már több mint 1000 hivatkozás történt a nemzetközi matematikai irodalomban. Eddig 5 fő szerzett egyetemi doktori címet, 7 fő védte meg PhD-értekezését tudományos vezetésem mellett, továbbá jelenleg 3 fő dolgozik eredményesen PhD-értekezésén. Megemlítem, hogy 2003 óta az Orosz- és a Magyar Tudományos Akadémia „Analysis Mathematica” című közös folyóiratának magyar részről a társfőszerkesztője vagyok.

Jártak-e a Kollégiumba oktatók?

Nem emlékszem olyan oktatóra, aki csak időnként is megjelent volna a Kollégiumban, kivéve azokat, akik ideológiai fejtágítás céljából látogattak el hozzánk. Emlékszem, hogy egyszer a KISZ KB-ból jöttek, hogy megnézzék, milyenek is ezek az „arisztokratikusan” elkülönült kollégisták. Kovács Sándor Iván bölcsész-hallgató mentette meg a helyzetet, mivel éppen a látogatók egyikével szerencsére

már az előző nyári építőtáborban találkozott a Hanságban. Egyébként Iván nagy dumás volt, és a közös építőtábori élmények felidézésével már ő uralta a társalgást. Egy másik bölcsészársunk pedig azzal indította a hozzászólását, hogy ő tizenhat éves koráig még zongorát sem látott. Ezzel azt próbálta érzékeltetni, hogy mi a társadalom legalsóbb osztályaiból jöttünk, akik most törnek a legmagasabbra. Utólag nekem az az érzésem, hogy Gyula bácsi is szerepet játszhatott abban, hogy ilyen talpraesett hozzászólások után a Kollégium egyre kedvezőbb színben tűnt fel. Több budapesti kirándulásunkra is emlékszem, amikor egy-egy egyetemi párttitkár is velünk jött. Gyula bácsi azért hívta meg őket, hogy lássák, minden rendben van az Eötvös-kollégistákkal.

Ismerték a tagok a Kollégium múltját?

Röviden válaszolva azt kell mondanom, hogy nem. Gyula bácsi ugyan néha említette a Kollégium múltját, de hozzátette, hogy „ezt csak nektek mondom”. Az 1956-ban újjáalakult Kollégiumról sem beszéltek azok, akik az újjáalakulásnál ott voltak. Én csak jóval az egyetem elvégzése után tudtam meg, hogy többek között Fodor Gábor, Szőkefalvi-Nagy Béla, Huhn Péter, Dombi József, Szalay László, Szász Gábor, Surányi János a háború előtti Eötvös Kollégium tagjai voltak.

Mit adott a Kollégium Önnek?

Rengeteget köszönhetek a Kollégiumnak. Én meglehetősen kevés műveltséggel jöttem az egyetemre, szegény családból származtam. A Kollégiumban eltöltött öt év után hallatlan mértékben kitágult számomra a világ. Nemcsak a természettudományi szakosokkal, hanem bölcsészekkel is sokat beszélgettem. Kovács Sándor Iván, Kosjár (később: Kaposi) Márton, Bíró Ferenc, Veress Zoltán, Takács (később: Akác) László rendkívüli módon kitágították szépirodalmi látókörömet. A Kollégiumban kerültek először kezembe Dosztojevszkij és Thomas Mann regényei; ott hallottam először a Baudelaire – Verlaine – Rimbaud költőtriásról. Rendszeres olvasója lettem az akkoriban indult Nagyvilág című világirodalmi folyóiratnak, amelynek havi megjelenését egyre nagyobb izgalommal vártam. Többek között még most is élénken emlékszem Dürrenmatt *A nagy Romulus* és *A fizikusok* című komédiáira, Tennessee Williams *A vágy villamosa* című drámájára vagy később Beckett *Godot-ra várva* című színművére, és az ezekhez kapcsolódó lelkes eszmecserekre. Csányi Miki és Bodó Karcsi bölcsészek és nagy filmesztéták voltak. Sokat sétáltak együtt, én gyakran csatlakoztam hozzájuk, és Balázs Béláról is tőlük hallottam először. Olyannyira magukkal ragadtak, hogy középiskolai matematika–fizika tanárként filmesztétikai klubot is vezettem a szegedi Radnóti Gimnáziumban, és csoportommal egyszer még televízióadásba is kerültünk. A budapesti stúdióban Nemeskürty István tanár úrral elemeztük a Simon Menyhért születése című filmet. Természettudományi vonalon is sokat tárgalt a látóköröm, kollégista társaimmal folytatott beszélgetéseim során. Leindler László, Makai Imre és Peák István matematikus szakosoktól sok hasznos ismeretet kaptam, bár ők akkor már végzős, illetve felsőbb éves hallgatók voltak, amikor én elsőévesen a

Kollégiumba kerültem. Hasonló volt a helyzet Hackl Lajos és Selmecsi György vegyészhallgatókkal is. A kortárs matematika szakos Szomor Pál, Megyesi László, Brenyó Mihály és Bognár László, a vegyész szakos Ács Gábor, Novák Mihály, Seres László és Ferke András, a biológia szakos Varjas László, Juhász Miklós és Procs Tibor kollégista társaimmal számos élmény és éjfélig tartó beszélgetés köt még máig is össze. A Kollégiumban kezdtem el nyelveket is tanulni. A középiskolában csak az orosz nyelvet tanultam. Akkoriban a diploma megszerzése nem volt nyelvtudáshoz kötve. Sőt, a hallgatóság zöme a kötelező heti két óras orosz nyelven kívül más nyelvet nem tanult, azt is csak az első két évben. Nekünk viszont Gyula bácsi kötelezővé tette a rendszeres nyelvtanulást, és ő szervezte azokat a kis létszámú órákat is, amelyekre eljártunk: Halász Elődné tanított bennünket németre, Tábi Tibor angolra, az utolsó két évben pedig Heksch Ágnes és Gyurkovics Árpád franciára. Az orosz nyelvet csak később sajátítottam el mélyebben. Mind a négy nyelvnek szinte meghatározó szerepe volt életem későbbi alakulásában. Ezek elsajátítását is az Eötvös Kollégiumnak köszönhetem.

Mennyiben segítette az Eötvös Kollégium az életpályáját?

Az 1957–62 közötti Kollégiumban töltött öt év talán életem legszebb öt éve volt. De még végzésem után is visszajártam a Kollégiumba, amely akkor már a Batthyány utca 5. szám alatti kertes polgári házba költözött. Én ugyan Hódmezővásárhelyen tanítottam, de a hétvégéket Szegeden, az egyetemen töltöttem, és szombat éjjel a Kollégiumban aludtam. 1964-ben már a szegedi Radnóti Gimnáziumban tanítottam, és amikor az anyósommal nem jöttem jól ki, ismét a Kollégiumban találtam menedéket egy fél évre. Rigó Béla ágyát örököltam, amikor ő megnősült és kiköltözött a Kollégiumból, végzős évének felénél. Ideiglenes beköltözésemről természetesen Gyula bácsi is tudott. Így ezen alkalommal a bölcsészszobába kerültem, akikkel szó szerint is jól összemeglekedtem, mert mire ők estére hazajöttek, akkorra én már felhoztam a pincéből a fát meg a szenet, és begyújtottam a kályhát. Azután késő estig gyakran nagy viták és szócsaták tanúja voltam, amelyeket nagy élvezettel hallgattam.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Nagy János (1967–1970)

Ha jól tudom, Huhn Péter igazgatóságának négy éve alatt lakott a kollégiumban.

Igen, előtte Grasselly Gyula bácsi volt az igazgató, aki azután is visszajárt a Kollégiumba. Sokat mesélt nekünk, nagyon jó történetei voltak. Ő is érdeklődött a tagok iránt: ki hogyan halad. Minden hangsúlyából érződött, hogy nagyon szereti a kollégistákat, és a hallgatók is nagyon szerették őt. A kollégiumi évek után a végzettek nagyrészt a felsőoktatásba kerültek, leginkább a Szegedi Tudományegyetemre. Akkoriban a Kollégium itt volt az Irinyi-épületben, az első emeleten. Nem volt ez mindig így, egy időben a Boldogasszony sugárút 6. alatt, a Tanárképző Kar főépülete udvari szárnyának második emeletén volt. Erről azért is tudok, mert amikor 1981-ben az 50 éves évfordulót köszöntötték, akkor éppen ott helyezkedett el a mi tanszékünk. Jöttek régi Eötvös-kollégisták, megnézni a hajdani Kollégiumot. Én fogadtam őket, mint szintén hajdani Eötvösös. Emlékszem, felírták a táblára, hogy „Éljen az 50 éves Eötvös Kollégium bandája”. Huhn Péter bácsi körülbelül kéthetenként bejött a Kollégiumba; vagy saját elhatározásából, vagy kifejezetten a kollégiumi titkár kérésére, hiszen a hivatalos ügyek dokumentumait neki kellett szignálnia. Általában azonban idősebb kutatóként, kollégaként jött. Beszélgetett velünk, zenét hallgattunk vele (elég nagy hangerőn). Bevallottan botfüle volt, de Wagnert tisztelte és szerette. Azonkívül nagyon szeretett tarokkozni, ez leginkább a TTK-s szoba hosszú asztalán zajlott. Sokat sakkoztunk is vele, persze felváltva. Bármit csinált is, egyik cigarettáról a másikra gyújtott. Összességében nagyon hangulatos időszak volt, minden hivalkodástól mentes volt Péter bácsi kapcsolata a tagokkal. A könyvtár rendezését ő javasolta, kaptunk a nyelvtanuláshoz magnetofonokat, meghívtunk előadókat. Emlékszem Makay Árpádnak az ALGOL programozási nyelvről tartott előadására, óriási dolog volt ez nekem, a bölcsésznek. A titkári pozíciót Nagy Péter töltötte be, aki végig bent lakott az Eötvösben.

Mennyiben jelentett előnyt, hogy a különböző szakos hallgatók együtt laktak a Kollégiumban?

Rendszeres és természetes volt, hogy a legkülönbözőbb kérdésekről beszélgettünk, megvitattuk azokat. Azt nem állítom, hogy naprakészek voltunk minden szakma területén, de értesülhettünk más tudományterületek aktualitásairól is. Mindez a gondolkodás, a szellemi élet rugalmasságához, sokoldalúságához vezet. Például annak idején teljesen természetes volt, hogy a három kar hallgatói izgalmas küzdelmet vívtak az Auditorium Maximumban egy-egy műveltségi vetélkedőn.

Milyen volt a Kollégium akkori tanulmányi és tudományos élete, voltak-e erre vonatkozó szóbeli vagy írásbeli szabályok?

Nyilvánvaló volt, hogy bizonyos átlag alatt nem is álmodhatott senki arról, hogy bekerüljön. Azután abban, aki bekerült a Kollégiumba, az igazgatóval és a társakkal folytatott kollegiális beszélgetések alapján megbízható módon és jó eséllyel

a szakdolgozatra való felkészülés előtt felmerült az igény, hogy tudományos munkát végezzen. De nem olyan formában, hogy „Te milyen diákköri munkát fogsz végezni?“, hanem így: „Téged mi érdekel?“. Ezekről a diákköri munkákról aztán beszámoltunk egymásnak. Csak a mi szobánkból, csak egyetlen országos konferencián született két első és egy második hely; és ezt a többi szobában is természetesnek tekintették. Tehát nem volt szükség rá, hogy írásba foglaljuk az elvárásokat; arra se, hogy kimondjuk őket, anélkül is működött az elvárás, a társak jelenléte késztetést jelentett. Ki-ki természetesnek vette, hogy ezeket az átlagosnál jóval jobb körülményeket ki is használja. Olyan kérdéseket vetett fel az itteni lét, hogy az folyamatos mozgásban és útkeresésben tartotta az agyat.

Miben jelentett előnyt a Kollégiumban lakni, szemben a többi lehetőséggel?

Volt az egész kollégiumi létnek egy nagyfokú szabadságérzése. A karon is úgy néztek az emberre, hogy „tőled elvárjuk, hogy kutatóként gondolkozzál“. Járd be a tradicionális utat, és igenis törekedjél az újra. Más kollégiumokban (az Ágyrajárók Szabad Szakszervezetében, ahogy szokás volt fogalmazni) a feladat kimerült abban, hogy az ember befizette a kollégiumi díját, felvette az ösztöndíját, megvette a jegyzeteit, könyveit, illetve a menzajegyét. Az Eötvösben a körülmények éreztették a hallgatókkal: ti az elitkollégiumban laktok, töletek elit produkciót várnak. Marton Laci és Csörgő Sanyi november közepén elkezdett tanulni a Szőkefalviszigorlatra, január közepén vizsgáztak, – és jelesre törtek, mondanom sem kell. Meg is kapták. Azon a szigorlaton, ahol oly sokan elhasaltak.

A tanszékeken tudták, hogy az ember Eötvös-kollégista? Hogyan tudták meg?

Egyszerűen a teljesítményére felfigyeltek. Szerintem az igazgatónk is jó hírünket költötte.

Milyen volt a Kollégium infrastruktúrája?

Három nyolcágyas szoba jelentette a Kollégiumot az Irinyi épület első emeletén, a körútra néző részben. Emeletes ágyak voltak, a szobákban pedig térelválasztó funkciót betöltő szekrények és asztalok. Volt egy könyvtár, egy tanuló, egy kis tanuló, konyha, vizesblokk. Volt több írógép, magnetofonok a nyelvtanuláshoz, hozzá kazetták. Pordány Laci tartott nekünk angolórát, Huhn Péter bácsi talán még óradíjat is szerzett neki. Azt hiszem, az egyetem utalt ki pénzt egyedileg, ha szükség volt rá. A portán, amely a mostani bejáratnál helyezkedett el, volt egy névsor, annak alapján engedett be a portás. A fülkével szemben volt nyilvános telefon is, ezen fel lehetett szólni. Teljesen természetes hagyományként hajdani tagok bent alhattak később is. Magam is többször aludtam a Kollégiumban a végzés után. Vagy Fényi Szaniszló („Szani bácsi”...) sokszor aludt bent. Minden ágyban három matrac volt, kivett egyet a sajátjából Ecsedi Pista meg Pordány Laci, Szani bácsi pedig befeküdt az ágy alá. Úgy mondta, bivakolunk (a ’bivach’ arab hegyi táborot jelent). Sokszor jött Tőke Pali, Nagy Péter vagy Horváth Péter is. Van egy korábbi történet, Szegfű Lászlótól tudom. A Batthyány utcában nem volt mivel fűteni, többször szóltak a rektorinak, de ott nem intézkedtek.

Akkor néhányan bementek személyesen egy kisbaltával: melyik szekrényt lehet felaprítani, mert fáznak; – és rövid időn belül került tüzelő.

Miképp működött a közösség?

A szabadgondolkodó lét volt a közösség összetartásának az alapja. Tiszteltük a gondolatokat, így azok megfogalmazóit is, azonban érdemtelen tekintélytisztelet szóba sem jött („csak a gondolatokat tiszteljük, nem a tekintélyeket”). Akadtak oldottabb időtöltések is. Jártunk moziba, színházba, lementünk sörözni. Volt szilveszteri bálunk; a kari bulikat a József Attila Kollégium nagy tanulójában tartották. Egyszer beállított a táncházteremtő Halmos Béla Simoncsics Péterrel és Sipos Misivel, hoztak gitárt. Délután beszélgettünk, s hamar kitaláltuk, hogy jó lenne rendezni Halmos-estet. Gyorsan bemondattuk a környékbeli kollégiumokban, és összejött a közönség. Úgy másfél-kéthavonta összejöttünk hatan-nyolcan a Kollégiumban. A konyhában a gázrezsón nagy adag krumplit sütöttünk egymával kacsaszírban, vettünk hozzá néhány üveg sört, és sztorizgattunk. Egyszer éjfél utánra járt, amikor átjött az Irinyi Kollégium igazgatója, Bakos István. A szavajárása: „kérem szépen”. „Kérem szépen, azt mondta a porta, hogy nem tudnak aludni a lánykollégiumban, kérem szépen.” Megkínáltuk egy pohár sörrel, és azonnal csökkent a felháborodása. Tehát spontán és reguláris összejövetelek egyaránt voltak.

Sokat fociztunk. Készítettek a műhelyben kispályás kapukat, csavart szögvasból; itt, a libalegelőn, a mai új klinika helye adta a pályát. Valaki elkiáltotta magát a folyosón: „Foci!”, kinyíltak az ajtók, „Kivagytok?” – „Igen!”; – és már mentünk is. Zajlottak az évfolyambajnokságok az Ady téren, ott inkább kari csapatok játszottak.

Hogyan éltek a Kollégium korábbi hagyományai?

Leginkább szájhagyomány útján. Volt egy Szervezeti és Működési Szabályzat is, egyes pontjairól szavaztunk, késhegyre menő viták voltak.

Megszűnés fenyegette valaha a Kollégiumot?

Mindig létezett olyan dogmatikus, szemellenzős vélekedés, amely szerint az elitképzés szemben áll a kíváncsi oktatáspolitikai iránnyal. Ezért az „illetékesek” törekedtek arra, hogy belső informátoraik legyenek a Kollégiumról. Féltek ettől a szabad légkörtől.

Mennyiben segítette a Kollégium egyéni életpályáját?

A látóköromet szélesítette. A gondolkodásomat olyan módon alakította, hogy kapásból semmire ne mondjam, nem lehetséges. A személyes kapcsolatok segítettek később is. Sebő Ferenchez Halmos Bélára hivatkozva jutottam el, vagy többé-kevésbé együtt dolgoztam más Eötvös-kollégistákkal (Pordány Laci, Marsi István, Seres László). Érdekes, hogy amikor készültem a doktori szigorlatomra, akkor itt, az Eötvös Kollégium könyvtárában találtam fontos forrást hozzá. A pályám Kiskunhalason kezdődött, a Szilády Áron Gimnáziumban, 1970–1976-ig dolgoztam

ott. 1976-tól dolgozom a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, majd jogutódján. Bölcsészdoktor, kandidátus, habilitált doktor, az MTA doktora lettem; főiskolai tanársegédből egyetemi tanár. Kutatásaimban széles körben és kételyek nélkül fordultam nem nyelvészeti megközelítésekhez; bizonyára a Kollégium hatására is.

Van kapcsolata a mai Kollégiummal?

1988 óta vezetek helyesírási versenyt. Bitai Tamás Eötvös-kollégista az egyik évben a Kárpát-medencei verseny legjobb tollbamondását írta. Kicsit dolgoztunk is együtt: a tesztlapra a zsűri mindig ötletcsomagból indul ki, ehhez Tamás is hozzájárult. Eljöttem a kollégiumi találkozókra. Sajnos legutóbb elvesztettük Csörgő Sándort; vele is itt találkoztam utoljára.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Szegeden

Szerkesztette: Nagyillés János

Nagy László (1962–1966)

Ha pontosak az értesüléseim, 1962-ben költözött be Kollégiumunkba.

Igen. Elsőévesként a József Attila sugárúton laktam Notheisz Ferenc barátommal albérletben, aki ma már az Egyetem Szerves Tanszékének nyugalmazott professzora. Félévkor jól sikerültek a vizsgáim, jeles rendű voltam. Így tehát úgy 1962 tavaszán kérdezték meg először, hogy nem szeretnék-e beköltözni a „Bárá Eötvösbe” – ahogy a Kollégiumot egymás között hívtuk. Továbbá, Grasselly Gyula, a Kollégium akkori igazgatója elbeszélgetett velem, és ez alapján arra kért, hogy adjam be a pályázatom. A kiírás a kari hirdetőtáblán is ki volt téve. A második félévben ismét jeles rendű lettem, és akkor megírtam a pályázatot. Rövid volt: önéletrajz, tanulmányok, eredmények, érdeklődési kör. Összel pedig a Dékáni Hivatalban várt az eredmény, és az az öröm ért, hogy felvettek. Azon a nyáron egyébként nagyon jó elfoglaltságom volt, ugyanis a Szabadtéri Játékok idején a Hungária Étteremben pincérkedhettem.

Novák Mihály helyére kerültem a Kollégiumba, aki történetesen ifjú tanársegédként tartott számunkra órákat. Már középiskolásként érdekelt a kémia, de székesfehérvári lévén el kellett menjek otthonról, Veszprémben jártam vegyipariba, és ott laktam egy kollégiumban. Annyira jó oktatást kaptam, hogy abból éltem szinte az egyetem első két évében. Középiskolásként még afféle kis „szakdolgozatot” is kellett írnom, én azt Peremartonban készítettem el, ott volt egy szegedi vegyész kolléga, aki olyan csodálatosan beszélt Szegedről, az egyetemi létről, hogy én, a dunántúli gyerek, aki alig járt az Alföldön, végül Szegedre jöttem. Egyfajta ugrás volt az ismeretlenbe, de mindjárt megragadott a légkör.

A kollégiumi felvételi formalizálódása felé tett első lépést vélem felfedezni mondanodójában. Ugyanis az 1956-os újjáalakítás tagjai arról számolnak be, hogy akkor még nem volt írásos beadvány, Grasselly Gyula kereste a leendő tagokat.

Ez így igaz, de hogy az én pályázatom mennyire volt formális, és mennyire inkább a felvételi előbeszélgetés alapján vettek fel, azt nem tudom. Egyébként valóban a legjobb hallgatók kerültek be, mindenki által elismerten. Gyula bácsi halászó módszere nagyon hatásos volt. Ha két hely volt, akkor nem két pályázóval beszéltek, hanem sokkal többel. Ami fontos volt, a széles körű érdeklődés, és én nagyon szerettem a kultúrát, annak minden válfaját. Nem egy betokosodott vegyész voltam, talán a diploma megszerzése után ezért is jöttem Pestre az EGIS Gyógyszergyárba dolgozni, illetve valószínűleg ezért nem az egyetemi karriert választottam. Bár én csak később költöztem be, de azt még én is tudom, hogy Gyula bácsi szerepe a Kollégium újjáalakításában óriási volt. Akkoriban nem illet szervezkedni, meg elitista dolgokat művelni. Én úgy emlékszem, hogy ő személyesen is megtámadtatott '56-ban, tehát neki duplán vigyáznia kellett volna. Ilyen körülmények között nagyon bátor dolog volt az ő szerepvállalása az újjáalakításban. Egy halk szavú, visszafogott, de igen olvasott, kulturált ember volt, és nagyon szerette a fiatalokat.

Hol helyezkedett el akkor a Kollégium?

'62-ben még a mai Bolyai épület Tisza felé eső végén, az akkori Ságvári Gimnázium hátuljában, de ott még tizenketten voltunk egy szobában. Valaki éjjel tanult, a másik rágyújtott volna. Meg egyetlen könyvtárszobánk volt. Ennyi volt a Kollégium fizikai értelemben, de a közösség összetartó – és hajtóereje már akkor megfogott. . . Aztán Grasselly Gyula közbenjárása révén megkaptunk a Batthyány utcában egy magánházat. Ez megsokszorozta kollektívánk erejét és tenni akarását. Saját kapukulcsunk volt, ez státusszimbólum volt a szabadsághoz, és önállóságunk az önkormányzat csíráját teremtette meg a Batthyány utcában. Négy-öt szoba volt, szobánként négy ember, két emeletes ágy, Ferke András aludt alattam. Volt közösségi terünk, két kis könyvtárszoba, egy konyharész. Mai napig előttem van, hogy '63 novemberében mentem a konyhába, és Fehér Imre közölte: „lelőtték Kennedyt”. Azonnal egy kupaktanácsként előkerült mindenki, hogy megbeszéljük és kiértékeljük ezt a világeseményt. Ez a fajta spontaneitás volt jellemző a közösségünkre. Tavasszal rájöttünk, hogy senki nem nyúl a kerthez, ezért vettünk vetőmagokat, slagot, voltak barackfák, málnás, és gondoztuk a terepet. Feltártuk a pincét, amely teljesen elhanyagolt állapotban volt, a Szegfű Laci imádott ott tanulni. Volt egy hatalmas szép nagy verandánk. Súlyzók voltak ott, meg a közösségi élet színtere. Emlékszem a jó szilveszteri és egyéb bulikra. Kint napozgattunk, tanultunk. Este a leszedett gyümölcsöt kiraktuk az asztalra, ez jó kiegészítése volt a menzai vacsorának. Volt két-három falusi fiú, ők hoztak tojást otthonról, előkerült egy kis bor is. Aztán '65 telén költöztünk az Irinyi épületbe, tehát én három helyen is laktam Eötvös-kollégistaként. Emlékszem, hogy jártunk le focizni a libalegelőre. A sport is ott ivódott belém, imádtam a Tisza-partot, a Laposon úszkáltunk, üldöztek a vízirendőrök, de soha nem értek utol. Azóta megszállottan teniszezem. A jogászok és az orvosok hiányoztak, de egyébként teljes merítés voltunk az egyetemi szakokból. Lányok nem laktak bent az én időmben. Még amikor a Ságváriban laktunk, szemben volt a Hugonnai Vilma lánykollégium, egyszer átmentünk, és át is hívtuk őket az Eötvösbe, öt-hatan átjöttek, ez óriási szám volt. A Batthyány esetében szintén laktak velünk szemben lányok, ők is átjöttek, ha voltak ilyen bulik.

Milyen volt a szakmai élet?

Evidens volt, hogy az ember tudományos munkát csináljon valamelyik tanszéken. Másodéves koromtól a Szerves Kémián dolgoztam, Bartók Mihály mellett. Többnyire este nyolckor értem haza, egy-két előadás szombaton is volt. Néhány korábbi kollégiumi tag gyakran meglátogatott bennünket. Így: Gécseg Ferenc, Novák Mihály, Selmeczi György, Hackl Lajos, Megyesi László, Seres László és mások. Mind kiváló emberek voltak. Ami nekem a legnagyobb élmény volt, hogy a bölcsészekkel együtt voltunk. Jártam például művészettörténet előadásokra az egyetemre, velük együtt. Voltak filmklubok, jártunk az egyetemi színpad avantgard előadásaira. Kiemelem Csányi Miklós társamat, aki hamar elhunyt. Sajnos csak egy filmet tudott csinálni, de az összes „Ki mit tudot?”-ot ő rendezte, ő volt

az agy. De említhetem Rigó Bélát, aki a Móra Könyvkiadónál futott be szép pályát, vagy Schmidt Antal barátomat, aki biológus lett, de évtizedekig Baja városának jazzéletét vezette.

Volt valamelyik kollégiumi találkozón?

Hogyne! A 2007-esre emlékszem legutóbb, nagyon kellemesen elbeszélgettem a régi kortársakkal, barátokkal. Öröm volt megismerkedni a maiakkal is, így például Hajdu Zsanett jelenlegi kollégistával. Épp a brazíliai útjához keresett támogatást. Miután a Richter Gyógyszergyárban dolgozom, megpróbáltam segítséget szerezni részére. Nem rajtam múlt, hogy ez most nem sikerült.

Hogy alakult egyéni szakmai pályája?

Mint említettem, az EGIS Gyógyszergyában kezdtem pályámat, üzemtechnológusként. Nagyon szerettem ezt a munkát, és egész fiatalon csináltam két szabadalmat. Ezen tapasztalatok birtokában elmentem szabadalmi ügyvivőnek. Két éves komoly vizsgasorozat volt az ára. 1982-ben jöttem a Richter Gyógyszergyárba, ahol számtalan értékes szellemi termék születése fölött bábáskodtam. Emellett egy kis magáncégnél tanácsadóként dolgoztam, és nagyon büszke vagyok arra, hogy feltalálói tevékenységem hozzájárult a közösen kidolgozott és szabadalmaztatott gyógyhatású készítmények kifejlesztéséhez. Ezek közül többek ma is forgalomban vannak, például az EGAVER, amely huszonhároméve van forgalomban, vagy az UROGIN, amely húgyúti gyulladásokra használatos. Összesen több mint 30 szabadalomban szerepeltem feltalálótársként. Mindig szerettem teammunkában dolgozni, ennek tiszteletét is az Eötvös Kollégiumban tanultam meg. A Fabulon szabadalmait is én csináltam a nyolcvanas évek vége felé. Jelenlegi munkahelyemen; a Richterben a famotidine egy nagy sikertörténet, amiben szerepet vállalhattam és – többek között – jelenleg is dolgozom.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten

Szerkesztette: Nagyillés János

Nagy Péter (1965–1969)

Hogy költözött be a Kollégiumba?

Elsőévesként a Bolyai Kollégiumban laktam, ami a Boldogasszony sugárúton volt. Másodévesként költöztem be az Eötvös Kollégiumba, '65 teléig ott laktunk a Batthyány utcában, egy magánházban, aztán átmentünk az Irinyi épületbe. Először a negyedik emeletre, a Klinikákra néző szárnyban, majd a körútra néző szárny első emeletén voltunk, illetve a kettő között volt egy átmeneti időszak, amikor mindkét helyen voltak szobáink. Utóbbi helyen nyolcágyas szobákban laktunk. Volt egy tanulókönyvtár, amely vizsgaidőszakokban mindig megtelt. Aztán voltak nagy összejövetelek, szilveszteri bulik. 500 forint volt a népköztársasági ösztöndíjam és 200 volt a kollégiumi díj, ami tartalmazta a menzát is. Egy fizetés pedig 1500 körül volt. Szóval az ösztöndíjból sokmindent meg lehetett engedni. Mentünk más kollégiumokba is. Nagyon érdekes volt, hogy együtt voltunk a bölcsészekkel. Jártam ebbe a társaságba is, ott ismertem meg a feleségemet. Divat volt diákkörözni, az igazgatónk nagyon tudatosan ösztönözte az embereket, mindig megkérdezte őket, hogy hogyan haladnak a saját dolgaikkal, és egymás között is ezekről beszéltünk, értéknek számított. Születtek is szép eredmények. Szereték az okos hallgatókat a tanszékeken, és az Eötvösben mindenki ilyen volt. Sok Eötvös-kollégista került a tanszékekre, de ez ott nem volt téma. Ez egy erősen átpolitizált világ volt, amikor nem illett az elitképzést emlegetni.

Hogy került sor az igazgatóváltásra? Mi volt az igazgatók munkamódszere?

Úgy '67 nyarán lehetett, Grasselly Gyula bácsinak más feladatai adódtak. Meg bele is fáradt szerintem, tipikus a fiatalokkal való foglalkozásban, hogy elmaradnak a visszajelzések. Továbbá rosszul érintette, hogy ő Ecsedy Pistát akarta diáktitkárnak, de a többiek valahogy engem választottak meg. De nem volt ez olyan poszt, amelyikért különösebb harcot kellett volna folytatni. Akkor voltam negyedéves. Pista olyan impulzív, jó kiállású fiú volt, magával tudta ragadni az embereket. Én nem voltam egy nagy dumás ember, halkabb voltam, és semleges. Voltak mások, akikről lehetett tudni, hogy kapcsolatban voltak a hatalommal. A '68/69-es tanév első felében Kijevben voltam, majd az utolsó félévet megint a Kollégiumban töltöttem, így csak egy évig voltam titkár. Nem voltak annak idején különösebb leírt szabályok.

Huhn Péternek egyébként nem voltak vezetői ambíciói, Gyula bácsi kérte fel. A háború előtt együtt voltak Eötvös-kollégisták. Bejárt mind a két igazgató és beszélgettek velünk, de nem tűnt fel, hogy ez munkamódszer lett volna. Gyula bácsi visszajárt még azután is.

Mi volt a titkár feladata?

Nem volt szabályozott feladatköre. Kis társaság volt, huszonnéhány fő, mindenki ismert mindenkit. A titkár segítette az igazgatót, képviselte a tagságot, megcsinálta mindig azt, ami adódott.

Megszűnés fenyegette valaha a Kollégiumot?

Mindig! Ezért is maradt tovább Grasselly igazgató, mert ő el tudta látni a védelmet. Amikor aztán úgy gondolta, hogy már nincs ilyen veszély, akkor átadta a stafétát.

Hogy alakult a sorsa az egyetem és a Kollégium után?

A szakmai tevékenység vált az ember hobbijává. Megerősítette az embert abban, hogy lehet a munkáját is szeretni. Huszonöt évig voltam a Geometria Tanszéken, Szegeden. Az elköltözés után még az elején tartottam a kapcsolatot a Kollégiummal, majd amikor megszülettek a gyermekeim, akkor eltávolodtam tőle. De volt olyan, hogy egy-egy speciálkollégiumot az Eötvösben tartottam. Járt rá Pálincás József, az Akadémia mostani elnöke is. Szegedről a Debreceni Egyetem Geometria Tanszékére jöttem tanszékvezetőnek, a fiam viszont a Bolyai Intézet munkatársa lett. Ma pedig már Budapesten élek. A Kollégium hajdani tagjaival szakmai vonalon tartom a kapcsolatot, voltam vagy két találkozáson.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Interjú Náray-Szabó István fiával, Náray-Szabó Gáborral

Az édesapja tagja volt a pesti Eötvös Collegiumnak?

Nem, ő a Szent Imre Kollégium tagja volt, ahová Szily Kálmán, egy családi barát ajánlotta be.

Akkor a hivatalos történetünk, miszerint két volt Eötvös-kollégista alapította a szegedi Eötvöst, meginogni látszik.

Apám nem volt a pesti Eötvös Collegium tagja.

Ettől még az a szellemiség, amely az Eötvösre jellemző volt, még áthathatta. Bejárt az Eötvösbe?

Erről nem tudok, neki a Szent Imrében voltak barátai: Bodócsi István vagy Miller Tivadar, aki az izzólámpa fejlesztésben nagy érdemeket szerzett.

Bay Zoltánnal jóban voltak?

Igen, vele még Berlinben ismerkedhettek meg, de igazán jóban Szegeden lettek.

Berlin, a berlini Collegium Hungaricum sok pesti és szegedi Eötvös-kollégista történetében ott szerepel.

Kucsman Árpád írt egy nagy könyvet a háború után a pesti Eötvös Collegiumról, talán ő beszél a könyv elején ezekről az időkről.

Az édesapja úgy tudom, hogy röntgenkrisztallográfiával foglalkozott. Azt olvastam valahol, hogy az abban az időben meghatározott úgy háromszáz szerkezet jelentős részét Náray-Szabó István fejtette meg.

Igen, azt hiszem ezt Kálmán Alajos írta róla az életrajzában. Apám kint volt Braggnél, majd itthon is folytatta a röntgenkrisztallográfiát.

Bragghez hogyan került ki? Hivatalos úton, kapcsolat révén vagy elnyert egy ösztöndíjat?

Megtudta, hogy van lehetőség kimenni a berlini Collegium Hungaricumba, és pályázott egy állami ösztöndíjra. De akkor még elektrokémiával foglalkozott. Berlinben aztán Herzog professzorhoz ment, aki cellulózok szerkezetével foglalkozott, és csináltak is röntgenképeket a keményítők szálszerkezetéről, amit aztán Holló János akadémikus, az élelmiszervegyész a kilencvenes években később felelevenített. Tehát már ott megismerkedett a röntgendiffrakcióval, és valószínűleg ott tudta meg, hogy van lehetőség Braggnél Manchesterben állást kapni, de erről hivatalos papírunk nincsen, hogy hogyan találta ezt a helyet. Így töltött kint két évet, 1929-től 31-ig. Nagyon értékes két év volt. Ismerték egymást Linus Paulinggal is, nekem van is egy könyvem tőle (a kémiai szerkezetéről), amelyben benne van a dedikációja, az ötvenes évek első felének legfrissebb molekulaszervezeti tudománya van benne. Bragg szilikátrendszerének kidolgozásában apám tehát aktívan közreműködött, amit a *The Structure of Silicates* című, 1931-ben megjelent könyvében

a Nobel-díjas tudós nem felejtett el külön is hangsúlyozni. A röntgenkrisztallográfia olyan fontos szerkezetvizsgáló módszert adott a kémikusok és a mineralógusok kezébe, amely gyökeresen átalakította az addigi ismereteket.

Édesapja nem vett részt a DNS szerkezetének felderítésében?

Nem, apám csak szerves anyagokkal foglalkozott húsz évvel korábban. Jókor volt jó helyen, amikor kimehetett Bragghez, aki édesapjával együtt a röntgendiffrakciós módszert kidolgozta. A fiatalabb Bragg nemcsak az elmélettel, foglalkozott, hanem sok kristály szerkezetének a meghatározására is használta módszerét, ami borzasztóan fontos volt.

Tehát ez volt 1931-ig, amikor egyenesen Szegedre jött.

Több csábító ajánlatot kapott, még Amerikába is hívták, ő azonban úgy határozott, hogy hazautazik. Azidőtájt vele együtt sokan mások is visszatértek külföldi tanulmányaikról, elsősorban Klebelsberg Kunó akkori vallás- és közoktatási miniszter hívásának eleget téve, aki felismerte, hogy az első világháborút követő jelentős kivándorlás miatt komoly vérvesztés érte a magyar szellemi és tudományos életet. Ezért mindent elkövetett, hogy a külföldön dolgozó tehetséges és már figyelmet keltő eredményeket elért magyar tudósokat rávegye a hazatérésre. Tehát Szegedre jött, Bay Zoltán Kísérleti Fizikai Intézetében volt magántanár (Szily Kálmán ajánlásával) és az Eötvös Kollégium igazgatója, a fizetését az utóbbi helyen kapta. Majd 1938-ban jött fel Pestre. Pestre heten vagy nyolcan pályáztak, apám a Braggtól kapott ajánlás révén jól állt, Teleki volt a kultuszminiszter, aki őt akarta kinevezni. Megírták a kinevezési papírt, elküldték a kormányzónak aláírásra, majd kijött egy másik papír, amin apám helyett egy másik jelöltet neveztek ki. Erre a miniszter bement Horthyhoz és azt mondta, hogy „Főméltóságú uram, én lemondok, mert úgy látom, hogy a bizalma bennem megrendült, mert nem azt nevezte ki, akit én felterjesztettem, bizalom nélkül pedig nem lehet tovább dolgozni.” Horthy nem értette, miről van szó. Utánanézték és kiderült, hogy a kabinetirodán kicserélték a papírt. Tudomásom szerint a másik jelölt inkább német orientációjú volt, míg apám inkább angolszász. Erősen magyar érzelmű volt, de angolszász beütéssel, és ez valakinek bizonyára nem tetszett. Később apám a Központi Kémiai Kutató Intézetbe került. Apám nevét viseli a Magyar Kémikusok Egyesületének 1994-ben alapított tudományos díja (<http://www.mke.org.hu/content/view/full/79/148/>), amit többek között Beck Mihály, Kucsman Árpád és Sasvári Kálmán is megkapott. Apám több könyvet is írt: *Fizikai kémia; Atomok, molekulák, kristályok; Kristálykémia; Szerves kémia; Rövid szerves kémia; A szilikátüvegek tulajdonságai; Kémia.*

Szent-Györgyi Alberttel volt kapcsolata?

Igen. Ismerték egymást. Amikor Szent-Györgyi megalapította a kis Akadémiát, akkor apámat is meghívta. Szent-Györgyi úgy gondolta, hogy a két háború közti Akadémia nem a legkiválóbb tudósokból áll. Elnöke, József „Főherenc”, ahogy

a nővérem (akkor ötéves kislány) hívta, finoman szólva mentes maradt a tudományok beható ismeretétől. Egyszer el kellett mennie hozzá apámnak, hogy az ásványokról beszéljen neki. Nagy érdeklődéssel hallgatta, de nem valószínű, hogy a lényegét megértette. Szent-Györgyi extravagáns, mai szóval vagány ember volt, apám pedig inkább visszafogott, polgári jellem. Ez lehetett az oka, hogy a kollégiais kapcsolaton túl nem alakult ki közöttük szorosabb barátság. Nagyon jó légkör volt akkor Szegeden, Szent-Györgyi mellett ott volt Keréjkártó Béla, Szőkefalvi-Nagy Gyula, Bay Zoltán, Bruckner Győző és mások, akik összejártak. Volt egy sportklub, a csónakázó, amiről anyám csodákat mesélt. Nemegyszer feleveztek a Maros torkolatáig, ahol volt egy csárda, itt remek ebédet kaptak, majd visszaveztek Szegedre. Egyszer Budapestről nyaralni jött Szegedre egy barátjuk, aki azt mondta, hogy napi egy pengőért szállással együtt, ilyen remek körülmények között sehol sem tud nyaralni Magyarországon. A társaságba tartozott Sasvári Kálmán, apám jóbarátja is, aki még most is él, 97 éves, anyámhoz képest egy nap különbséggel született 1912 februárjában. A két család később Budapesten is összejárt. Tudomásom szerint Kálmán bácsi árva volt, apám neki egyfajta pótapja volt, pedig csak 13 évvel volt idősebb. Nagyon szoros kapcsolatban voltak.

Én úgy tudtam, hogy Kollégiumunk legidősebb élő tagja Dombi József, aki a vele készített riportban el is mesélte, hogy őt a felvételin Sasvári Kálmán (Kollégiumunk első tagja) és Náray-Szabó István várta. Sasvári Kálmán tudtommal később egyfajta igazgatóhelyettesként funkcionált Náray-Szabó István mellett.

Igen, miután hallgatóként végzett 1936-ban, apám rábízta a Kollégium könyvtárának intézését és az irodai munkát, cserébe ingyen lakhatott bent. Később apám támogatása is hozzájárult, hogy három éven át belföldi, majd 1942–43-ban a berlini Collegium Hungaricumba külföldi tudományos ösztöndíjat kapott. Javaslom, hogy keresse meg a fián, Sasvári Lászlón keresztül. Ott volt Szegeden Simonyi Károly is, aki 2001-ben halt meg. Állítom, hogy akkor Szegeden világszínvonalú tudományos közösség működött. A kollégák nemcsak az egyetemen dolgoztak együtt, hanem családjaik is összejártak. Édesanyám elmondta, hogy élete legszebb éveit ott töltötte Szegeden. Akkor, ott a háborúból és más feszültségekből még nem lehetett semmit érezni, a kisvárosi légkör összehozta az embereket. A háború és '56 szétverte ezt a közeget, ami később újra felépült.

Szent-Györgyi a diákok felé is nagyon nyitott volt.

Hogyne! Nagy vagány volt, együtt ment velük ebédelni, hetvenéves korában tanult meg víziszélni.

Náray-Szabó István 1938-ig volt igazgató a történetünk szerint. Őt Szabó Zoltán Gábor követte.

Igen. Szabó Zoltán volt apám első doktorandusza, majd fizikai-kémikus lett és Bodensteinhez került Németországba. Aztán ő sokáig ott maradt Szegeden, csak a hetvenes évek elején került fel Pestre, az ELTE-re.

Őn mennyiben követte apja tudományos érdeklődését?

Először Veszprémben jártam egyetemre, majd átjöttem Pestre. Végül elméleti kémikus lettem, apám tanácsa ellenére. A Chinoinban dolgoztam 21 évig, számítógépes molekulatervezés volt a kedvelt területem. Később meglepő módon mintegy folytattam a röntgenkrisztallográfiát, én szerveztem meg a fehérjék röntgendiffrakciós szerkezetmeghatározását Magyarországon. Volt egy kis közös matematikai vonal is. Apám érettségiző korában, tehát 1917-ben, az országos fizikai tanulmányi versenyen (amelyet a Középiskolai Matematikai Lapok elődje szervezett) második helyezést ért el. Nekem pedig volt egy jó matematika tanárom: Greff Géza, aki a József Attila Gimnáziumban tanított engem. Sose felejttem el, amikor egy őszi délelőttön bejött az osztályba és mindenki elfojtva kuncogott rajta, mert kissé nevetséges volt. Elmondta, hogy az ő neve Greff, ami franciául ojtókést jelent, és ma délután szakkör lesz, te meg te eljöttök, és többek között rám mutatott. Én azelőtt nem tudtam és nem szerettem a matematikát, de hát gondoltam elmegyek, ha már kiválasztott. A szakkörön pedig bemutatta a KÖMAL feladatait, és nagyjából elmondta, hogyan kell őket megoldani. „Ma van a határidő, adjátok be” mondta. A másik kiszemelt diák Gáll Endre volt, aki azóta is jó barátom, de ő már korábban is oldott meg feladatokat, én viszont nem. Hazamentem és nekiestem a feladatoknak, majd éjfél előtt tíz perccel dobtam be a főpostán a megoldásokat. Attól kezdve négy éven át örült szorgalommal csináltam, ami nagyon erős tréning volt nekem. Megtanultam tömören fogalmazni és tulajdonképpen annak köszönhetem, hogy felvettek az egyetemre.

És a gimnáziumi első órán szúrta ki a matematika tanára? Mi alapján?

Igen, rögtön az elsőt, később elmesélte, hogy azért, mert csillogott a szemem, amint hallgattam. Nem vagyok matematikai tehetség, de amit lehetett, azt megtanultam. És hát a KÖMAL csodálatos, nemcsak, hogy a legrégebbi tehetség-gondozó program, hanem többen, akik jól szerepeltek a versenyein, világszinten vezető tudósok lettek: Teller Ede, Bay Zoltán, Wigner Jenő, Neumann János, Szilárd Leó, Kármán Tódor, Gábor Dénes, Erdős Pál és mások.

Szegeddel van kapcsolata ma?

Van. Részben van egy rokon kapcsolat, másrészt több szakmai kapcsolatom is. Például most tartok előadást az Ifjúsági Kémiai Napokon.

A pályája hogy vezetett a mai helyzetéig?

A Chinoinban engem választottak, mint számítógéphez értő szakembert arra a feladatra, hogy felépítsek egy szakirodalmi informatikai rendszert a műszaki könyvtárban. Ezt tizenegy évig csináltam. Majd az Akadémia főtitkár helyetteseként 1996 és 1999 között már kaptam a híreket, hogy az MTA Könyvtárával nincs minden rendben, és valahol elkotyogtam, hogy én már dolgoztam könyvtárban. Egyszer egy külföldi utamról hazatérve tudtam meg, hogy az Akadémia elnöke rám osztotta a feladatot: konszolidáljam a könyvtárat. Bizony elküldtem egy csomó embert, a többinek pedig a lehetőségekhez mérten felemeltem a fizetését. Később másfelé vitt a sors, de 2006-ban megpályáztam a majdnem tíz év óta

betöltetlen főigazgatói posztot, amit el is nyertem. Miután beléptem volt egy kis átszervezés, voltak konfliktusok, de a kollégák többsége rájött, hogy érdekes dolgokat lehet megvalósítani a könyvtárban és szívesen dolgoznak. Világos célokat fogalmaztunk meg a könyvtár öt éves stratégiájában. Nagyon szeretem a könyvtárt, egyre jobban a humán területeket is. A reál tudományokat ilyen korban már nem lehet komolyan művelni, a humán tudományokban azonban ekkor érik be az ember.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Nagyillés János*

Németh József (1963–1967)

A matematika szakos hallgatók ismerik és elismerik a Tanár Úr kimagasló szakmai tudását, karizmatikus személyiségét, kiváló előadói képességét. Többször még nem a matematika vagy a természettudományok terén tanuló hallgatók is látogatták előadásait, hogy megtudják, miért is olyan gyakran beszédtéma társaik körében a „Németh Józsi-féle analízis előadás”. Így arról kérdeztük elsősorban, hogy az Eötvös Kollégiumban eltöltött időszak mennyiben befolyásolta, milyen hatással volt egyetemi éveire, tudományos pályafutására, milyen is volt itt az élet a 60-as évek elején.

Elsőéves koromban a Bolyai Kollégiumba vettek fel, ami a mai Ságvári Gimnázium helyén volt. Matematika-ábrázoló geometria szakon kezdtem tanulmányaimat, ahol az első év mindkét félévében jeles tanulmányi eredményt értem el. Talán ez alapján is kérdezte meg a második félév elején Csákány Béla, aki az algebrát tanította akkor nekem, hogy nem szeretnék-e valamivel komolyabban foglalkozni. De mivel már akkor is jobban érdekelt az analízis, második félévben a Leindler professzor által tartott szakkör munkájába kapcsolódtam be. Itt heti rendszerességgel dolgoztuk fel és adtuk elő egymásnak a különböző matematika könyvekből kijelölt részeket. Az itt mutatott eredményeim alapján szólt Brenyó Mihály, az Eötvös Kollégium akkori diákvezetője, hogy nincs-e kedvem átmenni az Eötvös Kollégiumba, amelyről igen kedvező képet festett. A meghívás nem csak nekem szólt, Horváth Péterre is felfigyeltek a csoportunkból. Így következő évben ketten költöztünk át az Eötvös Kollégiumba, ahol már az első napokban, szeptember elején feltűnt, hogy itt egészen más légkör uralkodik, mint a Bolyai Kollégiumban. A diákok már szeptember közepén tanultak, könyvet olvastak, készültek az órákra, s ez a szokatlan lelkesedés gyorsan ragadósnak bizonyult. Hamar megkezdődtek a felsőbb éves kollégisták által tartott előadások, melyben bemutatták tudományos munkájukat tanáraik és a kollégium lakóinak jelenlétében. Emellett a kollégium igazgatója, valamint a kurátorok is, köztük a matematikusoké, Tandori professzor is rendszeresen figyelemmel kísérték a szakmai munkánkat. Így miután már többször megkérdezték, hogy hogyan is állunk a TDK-dolgozatunkkal, az ember már tényleges késztetést érzett rá, hogy tudományos tevékenységet folytasson. Én ekkor a Leindler-féle szakkör munkájában való részvételemet fordítottam komolyabbra, amely jó alapot jelentett a Professzor Úrral folytatott hosszútávú együttműködéshez, hiszen később nála írtam TDK-munkámat és szakdolgozatomat is. Összességében olyan légkör volt a Kollégiumban, hogy ott mindenki foglalkozott valamivel, tudományos dolgozatot írt vagy a saját területének az egyetemi tananyagot meghaladó részeivel foglalkozott. Én is nagyon sokat tanultam mint tanár szakos hallgató a matematikusokkal folytatott beszélgetések során. Emellett a hagyományos diákélet elemei is megvoltak. Jártunk focizni és fontosak voltak a tavaszi kollégiumi kirándulások is, melyek során jó hangulatban ismerkedtünk az ország különböző részeivel. Ezekenfelül talán a különböző tudományterületek-

ről – költészet, biológia, történelem, kibernetika, számítástudomány – hallgatott előadások jelentették a legtöbbet, hiszen mindenki nagy érdeklődéssel figyelte a kollégisták vagy elismert tanárok, mint például a Mérei professzor és Kristó Gyula által tartott előadásokat. De jártunk egy ilyen, kéthetente esedékes alkalommal a vegyész laborban is. Sőt, a közösen megélt kulturális élmények, kiállítások, színházi előadások elemzése is nagyon sokat jelentett. Előfordult olyan is, hogy együtt mentünk el dolgozni, kukoricát törni például, majd a keresett pénzt közösségi rendezvények keretében költöttük el, ezzel is növelve az összetartást a Kollégium lakói között. Hiszen én például a tudományos munka mellett mindig igyekeztem teljes életet élni, sok mindent csinálni. Valószínűleg ezért is lett belőlem tanár, nem matematikus és járok ma is például rendszeresen középiskolákba előadást tartani és érettségiztetni is.

Milyen volt a kollégium összetétele abban az időben?

Körülbelül huszonöten laktunk a Batthyány utcai épület négy-öt szobájában. Volt számítástechnikus, ketten voltunk matematikához kötődőek, voltak biológusok, vegyészek, történészek és bölcsészek is.

Volt akkoriban bármiféle felvételi eljárás?

Nem, nem volt felvételi. Akit az egyetemi tanulmányi eredménye alapján arra érdemesnek tartottak, azt megkérdezték, hogy nincs-e kedve beköltözni. Ugyanúgy például, ahogy akkoriban matematikus szakra sem volt felvételi az egyetemen. Második év végén a legjobb matematika-fizika illetve matematika-ábrázoló geometria szakosoknak felajánlották, hogy esetleg menjenek át matematikusnak, mert ott sokkal több matematikát tanulhatnak. Én akkor ezzel a lehetőséggel nem éltem, mert nagyon tanár szerettem volna lenni. Bár így utólag visszagondolva, például a doktori szigorlat sokkal könnyebb lett volna, ha matematikus diplomát szerzek eredetileg, mert akkor több dologról már hallgató koromban hallottam volna. Szőkefalvi Béla professzor tudta, hogy a tanár szakot végzettek miben tanultak kevesebbet, és azt is tudta, hogy miben többet, de a módszertanból és más hasonló tantárgyakból szerzett többlettudás nem érdekelte a vizsgán. Az persze teljesen normális dolog, hogy ha valakit adjunktusnak kineveznek a doktori alapján, akkor az nem mondhatja, hogy a matematikus szakosokhoz nem lép be. Végző soron nem bántam meg, hogy maradtam tanárszakon, mert így legalább együtt maradt a csoport. Amit én módszertanból, pedagógiából, pszichológiából megtanultam itt a tanárszakon, úgy érzem, adott valamit, de nem attól lettem olyan tanár, amilyen vagyok, tehát nem volt ezeknek olyan hatalmas szerepe, hogy ezek nélkül ne lehetne itt tanítani.

Voltak bennmaradási feltételek a kollégiumban?

Igazából nem tudom. Volt olyan, akit kiraktak a Kollégiumból, mert utóvizsgát szedett össze, emlékszem kémiából a Mártánál, évismétlés lett belőle, és őt kirakták. Volt olyan is, aki UV-vel is bent maradt. Nekem is hajszál híján lett egy, úgy emlékszem, hogy elsőben egy algebra vizsgán. Végül ötöst kaptam, de

nagyon közel álltam. Rédei professzornál volt a vizsga, és ő vagy ötöst adott vagy egyest, ezt a felsőévesektől már tudtuk. Egy tételben nem ment valami. Akkor azt gondoltam, hogy itt vége van. Meglepetésemre ő azt mondta, hogy üljek vissza. Visszaültem, de nem jöttem rá. Én most itt megakadtam, nem tudom, egyes. Nem tragédia. Visszamentem, és mondta az öreg, hogy jó, ezen már túl vagyunk, na akkor tessék, nézzük innen. Tehát ő elfelejtette, hogy hol akadtam meg, így pedig végül jelest adott. Az biztos, hogy amikor odavitték, akkor azt mondták, hogy a jeles eredményt illik tartani, és illik valami pluszt csinálni. Kéthetente esténként bejártunk Leindler Tanár Úrhoz szemináriumra. Ennyi már elegendő volt. A vegyészek állandóan laborban voltak, a biológusok bogarakat számoltak egész nap, és mind csak este jöttek haza. Mi matematikusok másképp voltunk, mert egy könyvet elővettünk, és csináltunk a feladatokat. Összességében az látszott, hogy mindenki komolyan dolgozik.

Milyen volt a közösségi élet a Kollégiumban?

Külön Eötvös-kollégista buli is volt, ilyenkor elhívtuk a barátnőket; de az gyakoribb volt, hogy ez az egész Kollégium átment a József Attila Kollégiumba, ami most az egész Irinyi, mert ott hetente volt buli egy nagy teremben. Tehát külön csak mi 25-en nem buliztunk, 25 fiú – mert lányok akkor nem voltak – pedig az is valami felemelő lehetett volna.

Ez véletlen volt, hogy nem voltak lányok, vagy direkt nem is vettek fel?

Én '62-ben kezdtem az egyetemet, és '63-ban kerültem be az Eötvös Kollégiumba, ami akkor a Batthyány utcában volt, és akkor költözött oda valahonnan. Ez az épület, ami most óvoda. Lehet, hogy szervezési problémák, például mosdók száma miatt volt ez így, ugyanis az épület nem kollégiumnak, hanem lakásnak épült. Két szint volt, szintenként egy-két szoba, 3-4 darab emeletes ágygal. A Bolyai Kollégium fiúkollégium volt, az Irinyi lánykollégium volt, és volt az Eötvös Kollégium. Nem tudom, hogy előtte hol volt, de akkor automatikusan volt ott 25 fiú. Akkor úgy bennünk se, vagy másokban sem merült fel, hogy miért nincsenek lányok. Arra sem emlékszem, hogy mikor került lány a kollégiumba. Ez olyan, mintha tanár szakra vagy épp matematikus szakra csak fiúkat vettek volna fel.

Volt a Kollégiumnak focicsapata abban az időben?

Ha én fociztam, akkor eltört a lábam, tehát nem fociztam. Szóval elég ügyetlen voltam, de nagyon sokszor volt, amikor összeálltak 10-12-en, két csapat, és akkor a többiek kimentek drukkolni is. Kifejezett bajnokság meg csapat nem volt, a József Attila meg a Bolyai Kollégiumból hívtunk még fiúkat, ha nem volt meg a létszám. Például vizsgaidőszakban ha valaki levizsgázott, akkor délután jól esett pár pohár sör és egy kis foci.

Volt esetleg kötelező kurzus a kollégium keretein belül?

Nem volt. Az igazgató Grasselly Gyula volt, azt hiszem, abban a két évben, ő ásványtanos volt, szuper ember volt, nagyon magával ragadó, meg nagyon erősza-kos, jó értelemben. Ő végeredményben a megjelenésével vagy csak egy szavával

megértette velünk, hogy legalább egy vagy két estét normális dologra kell szánni, tehát kultúra, irodalom, művészet, zene, illetve a saját tudományunk. Azt is szerettem volna, ha például egy matematikus tartott előadást úgy, hogy a többi is megértse. Ilyenkor mindenki ott volt, olyan nem volt, hogy valaki elkésett vagy nem jött, mert ugye az igazgató is ott volt. Tehát bőven lehetett volna azt mondani, hogy nekünk hétfőn 5-től 7-ig speckollunk volt. Valójában kötöttségével, gyakoriságával, meg témájában még szigorúbb, komolyabb is volt, de kifejezetten úgy, hogy ez akár hivatalosan megjelenjen, olyan nem volt.

Ön tartott esetleg előadást a kollégiumban a többieknek?

Aki diákkörös volt, a diákköri dolgozatáról kellett beszélni. Az előadást meghallgathatták az évfolyamtársak, érdeklődő tanárok, illetve a kollégisták közül, akiket érdekelt. Amikor harmadéves voltam, volt egy másodéves a Kollégiumban, Tőke Pali, meg volt az évfolyamtársam. Nyilván olyan nagy érdeklődés a nem matek szakosok részéről nem volt. Talán negyedéves voltam, amikor visszahívtak, akkor már nem voltam kollégista. Péterrel közösen matematikai érdekességekről tartottunk előadást, (mint például a napraforgóban levő Fibonacci sorozat) de valami végtelen sort is biztosan belecsempésztünk. Ez viszont távol állt attól, amit mi csináltunk. Ha egy irodalmár elővezette, amit ő művel, akkor azt megértettük, vagy egy történész valami újonnan kiderített dolgot, de matematikából ez nem így van. Tehát ha csináltunk valamit diákkörin, akkor az igazgató gondoskodott róla, hogy azt próbaképpen előadhassuk tanárok, évfolyamtársak előtt. Tanárok, Leindler, Tandori, illetve olyanok is esetleg ott voltak, akik nem azzal foglalkoztak. Úgy kellett elmondani, hogy például a Tőke Pali, aki másodéves volt, és valószínűleg nem azzal foglalkozott mint én, vagy mondjuk egy algebrista is megértse.

Tartják a kapcsolatot egymással az egykori Eötvös-kollégisták?

Két évet voltam Eötvös-kollégista, másod- és harmadévben. Ennek ellenére negyed- és ötödévben is nagyon sokat voltam ott, mert a csoporttársam, Horváth Péter, akivel nagyon jóban voltunk, még ott lakott. Teljesen tehát nem szakadtam el az Eötvös Kollégiumtól akkor sem, és azóta sem. Amikor az Eötvösnek van valami kerek évfordulója, akkor össze szoktunk jönni, beszélgetünk, hogy kivel mi történt az évek alatt. A mindössze két ott töltött év alapján is sok minden bennem maradt; leginkább a sokszínűsége, és az inspiráló légköre.

*Az interjút Bittner Emese és Eckert Bernadett készítette 2008-ban Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Novák Mihály (1957–1961)

Ön 1957-től volt Kollégiumunk tagja. Tehát rögtön az 1956-os újjáalapítás utántól. Meddig?

1961-ig. Visszajöttem ősszel az egyetemre és a nevem nem volt kiírva a Bolyai Kollégiumban. Azelőtt ugyanis ott laktam. Eötvös-kollégistaként viszont végig itt laktunk szemben a Bolyai épület első emeleti folyosójának a végén. Később igazgatóknak, Grasselly Gyula bácsinak, sikerült elérnie, hogy a Batthyány utcában egy magánháza kaphasson helyet az Eötvös Kollégium, de akkor én már nem voltam tag.

Jártam a Batthyány utcai épületben. Ma óvodaként üzemel. Kert is van, amit állítólag annak idején a kollégisták műveltek.

Mindenesetre jobban lehetett lakni, mert a Bolyai épületben csak két szoba volt. Egy nyolcágyas és egy tízágyas. Közte meg a könyvtár. Bár vécé volt, de fürdőhelyiség nem. A Bolyai épületben a mi emeletünkön a Ságvári Gimnázium tantermei voltak. A folyosó végi ajtó után jöttünk mi. A ságvárisok persze éltek a gimnazisták életét, emlékszem a becsengetésekre. Furcsának tartották, hogy mi ott vagyunk, az ajtónk ugyanakkor soha nem volt zárva. Akkoriban több épületben szolgálati lakások voltak, azokban lakók gondnoki feladatot láttak el. Számunkra előnyös volt, hogy a tantermek téli és nyári szünetben üresek voltak, a vizsgaidőszakban beülhettünk tanulni.

Többször hallottam már, hogy bár a Kollégiumnak nem akárki lehetett tagja, de kifejezetten volt egy holdudvara, akik bejártak, akik a közösség részét alkották.

És akik sokszor bent aludtak. Többször jöttem úgy haza, hogy volt valaki az ágyamban.

Úgy hallottam, hogy a soha nem zárt ajtó pedig kifejezetten rossz pont volt a hatalom szemében, amely nem szerette az elitkollégiumot.

Különböző egyetemi potentátok többször meg akarták szüntetni a Kollégiumot. Grassellynek ki kellett állni és megvédeni bennünket, annak ellenére, hogy néha okot adtunk a támadásra. Fiatalság, bolondság... Igen, az, hogy itt egy válogatott társaságról volt szó, az sokak számára önmagában véve irritáló volt. Hisz az törvénybe volt foglalva, hogy van egy élcsapat, már politikai értelemben. No de az, hogy itt volt egy Kollégium, amelynek a tagjait a munka és a tudás alapján válogatták össze, az bizonyos helyeken kérdéseket vetett fel. „Könnyű nekik, hisz válogatott csapat!” – mondták. A kötelező kollégiumi nyelvtanulás, a kutatásban való részvétel és más speciális kollégiumi tevékenység azonban meghozta az elismerést. Ugyanakkor, mint említettem, a Bolyai-épületben a Kollégiumnak nem volt fürdőszobája és emeletes ágyakon aludtunk. Persze, a válogatásból, a bölcsészek és TTK-sok együttlétéből fakadóan párját ritkította a gondolkodásmód, csipkelődés, eszmecsere, vita, világmegváltás. Ebből fakadt az, hogy a Kollégiumnak holdudvara volt, más hallgatók szívesen jártak be. Szellemileg szabadok

voltunk. Nem emlékszem, hogy bármi visszafogott volna attól, hogy másképp lássuk a világot, mint a hivatalos, tanított verzió, de arra sem, hogy akár csak két-három kollégista összedugta volna a fejét, hogy akkor most szervezkedjünk. A társaság nagyon be volt fogva a tanszékeken. Például két bölcész a diplomamunkájukkal együtt doktorált. Az pedig igen kemény munka volt. A vegyészeknél este 6-7-8-ig tartottak a laboratóriumi gyakorlatok, gyakran szombaton és vasárnap is bejártunk a tanszékekre. Persze, akkor még nem volt kreditrendszer. Kötött tanulmányi rend volt, nem lehetett csellengeni.

Grasselly nemcsak elvárásokat támasztott, hanem segítséget is nyújtott. Összehozta a két felet, a tanszéket és a kollégistát, nyelvtanárokat szerzett.

A mai Eötvös-estéknek volt korábban ilyesmi funkciója. Mondhatni, hogy lehetett olyan témákról és úgy beszélni, amiről és ahogy máshol nem lehetett?

Igen, volt ott a hivatalos politikai állásfoglaláson messze túlmenő véleménycsere. Más világ volt, akkoriban a rendőrök meg-megkergették a népet, szaladtunk az álmomás melletti kocsmából hazafelé, szétszéledt a társaság egy pillanat alatt. Nyilvánvaló, hogy az ilyen eseteket véleménycsere követte.

Én úgy tudom, hogy, ahogy a pesti Eötvös József Collegiumnak, úgy a szegedi testvérének is, legalábbis az 1946-os megszűnéséig a középiskolás tudós tanárok képzése volt a célja. Az újjáalakításnál tűnt ez el, alakult át?

Úgy van, a Kollégium feladata elsősorban a tudós tanárok képzése volt, hogy segítsenek a tehetséges gyerekek felkarolásában. Hadd mondjak ennek fontosságáról egy példát. Bay Zoltán, amikor – úgy emlékszem – a '70-es évek végén hazalátogatott, eljött Szegedre is, hogy újra lássa az Eötvös Loránd Kollégiumot, amelyben tanított. A Kollégium már a mostani helyén volt. A látogatás hírére mind az 1946 előtti, mind az 1956 utáni tagok közül sokan eljöttek, és nagyon kellemes beszélgetés alakult ki. Elmondtam a tájékoztatómat a Kollégium életéről, eredményeinkről. Bay végighallgatta az egészet, majd egy apró (de annál súlyosabb) megjegyzéssel élt: „Az Eötvös Kollégium legfőbb célja újra lehetne a tudós tanárok képzése, ahogy az eredetileg is az volt, lenne rá igény ma is.” Ez a feladat és cél szerintem ma fontosabb, mint korábban volt.

Hogy működött annak idején a felvételi. Formalizálva volt?

Nem. Nemcsak olyan értelemben nem, hogy felvételi papírokat kellett volna kitölteni, hanem olyan értelemben sem, hogy aki ilyen vagy olyan eredményt elért, azt kötelező lett volna felvenni. Ebben is Grasselly Gyula kapcsolatai segítettek. Mindenkit ismert. Ha egy nevet javasolt valaki (akár egyetemi oktató, akár kollégista), akkor ő az illetőről mindent megtudott, és el tudta dönteni, hogy idevaló-e.

Úgy tudom, hogy 1971-73 között volt igazgató. Hogy lett a kollégistából későbbi igazgató?

Grasselly Gyula 1966-ig volt igazgató, őt Huhn Péter követte. Grasselly azonban továbbra is szemmel tartotta a Kollégium életét. Neki sikerült elérnie a bővítést

1971-ben. Nagyon szívéen viselte a Kollégium ügyeit, saját gyermekének tekintette, hiszen ő járta ki az újjáalakítást 1956-ban. Huhn Péter csodálatos ember volt. Nagyon szerette a hallgatóságot, és mi is szerettük. Tanszékvezetői megbízása azonban jelentősen megnövelte a feladatait, a Kollégium bővítése újabb szinttel, és a létszám növelése 36 főre, újabb feladatot jelentett volna. A változtatás igénye miatt az illetékesek körülnéztek, és valami miatt én maradtam fent a rostán. Nagyon megtisztelő volt a felkérés, egy-két nap gondolkodás után igent mondtam. Hallgatóként itt éltem a Kollégiumban, három évig kollégiumi titkár voltam. Az igazgatói bemutatáshoz Gyula bácsi megszervezett egy taggyűlést, amelyen elmondta a bekövetkező fejlemények okait és céljait, én elmondtam néhány alapelvet. Egy-két nap múlva a diákvezetőkkel beszéltem, hogyan látják a Kollégium helyzetét, hogyan képzelik el a teendőket. Ezután egy közgyűlésen ismertettük a közös véleményünket. Megerősítettük, hogy kötelező a nyelvtanulás, a tanszéki kutatómunka, a Kollégiumban szervezett előadásokon–beszélgetéseken való részvétel. Igazgatói szobára nem tartottam igényt, és mivel a közelben dolgoztam, nem jelentett gondot, hogy bármikor bejöjjek a Kollégiumba. Utólag is mondhatom, hogy sokféle egyetemi teendőm közül, a szakmán kívül, ez volt a legértelmesebb, legértéktelmasabb.

Hogyan került sor az igazgatói tisztség továbbadására?

Amikor kiderült, hogy lehetőségem van egy kanadai tanulmányútra, szóba került, hogy mi lesz a Kollégiummal. Már korábban volt egy segítőm, Nagy Géza, aki bár pesti volt, itt tanított a szegedi Bölcsésztudományi Karon is, úgy emlékszem, hogy korábban a pesti Eötvös Collegiumnak is tagja volt. Nagy segítség volt nekem bölcsész vonalon, és kézenfekvő volt, hogy neki adjam át a teendőket arra az időre, amíg távol vagyok. Ebben ő is és az egyetem illetékesei is partnerek voltak. Amikor visszajöttem, más, újabb elfoglaltságaim mellett nem tudtam tovább vállalni a Kollégium vezetését. Nagy Géza is eltávozott Szegedről és sok eszmecsere után indítványoztam, hogy Hatvani László vegye át az igazgatói teendőket. Ezzel szakítottunk azzal a hagyománnyal, hogy csak volt tag lehet igazgató.

Van egy érzékeny pont, ha a Kollégium hagyományait nézzük. Úgy tartjuk számon, hogy Kollégiumuk 1931-óta létezik, miközben tudjuk, hogy tíz évre megszűnt. Ezért kérdezem, hogy az 1956-ban újjászervezett Kollégium mennyiben felelt meg elődjének, mennyiben annak folytatása, mi folytatódott és mi nem? Van, aki újjáalakulásnak, van, aki megalakulásnak nevezi. A '46 előtti diákokkal volt kapcsolatuk? A Kollégium hivatalos történetéből az tűnik ki, hogy a tízéves kimaradás ellenére a hagyomány, a szellemiség folytatódott és nekem úgy tűnik, hogy ennek garanciája egy személyben Grasselly Gyula lehetett, aki a kimaradás előtti Kollégium tagja volt, az újjáalakítást pedig ő járta ki, majd lett az újjáalakult intézmény első igazgatója.

Ennél azért több szál is volt. Az egyetemen maradt több aktív ember, aki a kimaradás előtt szegedi Eötvös-kollégista volt: Kecskeméti István, Dombi József,

Szőkefalvi-Nagy Béla, Szalay László. Ők gyakran felbukkantak azokon az előadásokon, beszélgetéseken, amelyeket annak idején Gyula bácsi szervezett. Aztán ott volt a könyvtár, amelyet a tízéves szünet ellenére nem hordtak szét. A könyvekben úgy tudom, hogy ma is benne van a korábbi Eötvös Kollégium pecsétje. Azért annak megvolt a hangulata és varázsa, amikor ezeket a könyveket forgattuk. Tehát a hagyományok folytatása nem egyetlen embernek, vagy csak a jogfolytonosságnak volt köszönhető.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Szegeden
Szerkesztette: Nagyillés János*

Pordány László (1965–1969)

1965 telén költözött a Kollégium a Battyhány utcából az Irinyi épületbe?

Igen, fél évet még én is laktam a Battyhányban, Flóra anyóval együtt. Ő volt az albérlőnk, pontosabban mi kerülhattünk oda később. Mindenfajta élcelődés célpontja volt, persze a háta mögött. Az Irinyiben átmenetileg a padlástérben laktunk, a Tiszára néző szárnyban, ott volt egy szobasor. Baróti Tiborra, Kiss Ákosra, Ocsák Miklósrá, Szegfű Lászlóra, Németh Józsefre és Földvári Lászlóra emlékszem ebből a korszakból. Szerintem ott is maximum fél évig lakhattunk. Kis szobák voltak, kétágyasak. Később is laktam ott mint tanársegéd, de akkor már a feleségemmel, miután az Irinyi épület körútra néző szárnyának első emeletét kapta meg az Eötvös.

Miért ért véget a Battyhány utcai lehetőség?

Megtudtuk, hogy ez a terv. Bementünk néhányan a gazdasági főigazgatóhoz, Herceg úrhoz. Akkor megígérték, hogy maradhatunk. Ezt követően néhány hét múlva kirúgtak bennünket. Az egyetemi óvodának kellett a hely. Véleményünk szerint a hely nem volt alkalmas óvodának, de úgy látszik, minket egyszerűbb volt elmozdítani. A Battyhány utcai épületben nagyon jól éreztük magunkat, kopottas volt, de mi is ilyen környezetből jöttünk. Emeletes vaságyak voltak, meg egy nagy kert verandával. Még szőlőt is szedtünk a kertből. Volt egy pince, amelyet Szegfű Laci vezetésével renováltunk.

Az Irinyi épületben portaszolgálat volt. A bejáratunk közös volt a József Attila Kollégiuméval. Szöllősi bácsi a portások portása volt, nagyon morcos volt, ha éjszaka felébresztették. Olyankor két forintot kellett adni neki. Este 11 óra után akkor sem tudtunk bemenni suttyomban, ha netán még nyitva lett volna az ajtó, mert el kellett menni a porta előtt. Arról nem is beszélve, ha netán lányokat szerettünk volna felvinni. Lányok hivatalosan nem laktak akkor a Kollégiumban, innentől kezdve el lehet képzelni... Ezért is voltunk nagyon az elköltözés ellen. Egy ideig az új helyen is próbáltuk folytatni a régi életvitelünket, de ez nem tartott sokáig. A viszonylagos homogenitás megtört: beköltöztek a jogász szakos hallgatók, utána már hivatalosan hallgatónők is beköltözhettek, illetve létszámnövekedés is történt.

Mi hozta össze a társaságot?

Össze kellett rázódni, mert annyira kevesen voltunk, hogy nem lehetett kilógni. A fiatalabbakat persze alávetettük egy kis procedúrának, na nem úgy, mint annak idején a pesti Eötvösben. Söröztünk néha, bár a részegeskedés nem volt jellemző. Egyszer néhány sör után elhatároztuk, hogy csinálunk egy profi fölvételt a „Hulló falevél” című nótából. Nagyon sokszor el kellett próbálni, Bárdos Jenő gitározott. Órákon keresztül ordítva igyekeztünk finomítani a fölvételt. „Csöpögtessétek egy kicsit a csapatot” – mondta a fölvétel tanúsága szerint Szabad János, nyilván a nem

hangszeres kíséret hangsúlyozására. Sokáig megvolt, de néhány évvel később elvesztett a szalag. Ilyen és hasonló produkciókat egyébként többször megengedtünk magunknak. Voltak bejáró tagjaink: Fényi Szaniszló, Törőcsik Zoli, vagy Fekete Miska, később maga a legendás Halász Előd professzor is.

Mi jellemezte a Kollégium tanulmányi és tudományos munkáját?

Árgus szemekkel néztük a felsőbb éveseket, hogy hogyan kezelik a tanulmányi feladatokat. Hazajöttek az egyetemről a kézzel írott jegyzetekkel: figyeltük, hogy hogyan készülnek a vizsgákra, milyen könyveket forgatnak. Mindenki kitűnő volt! Illett jelesnek lenni mindenkől. A Kollégiumnak nem voltak önképzőkörei, ekkor még nem adott hozzá sokat a tanulmányainkhoz, a tudományos munkánkhoz. Hacsak azzal nem, hogy a legkiválóbbakat egy helyre válogatta. Nem volt nevelőtanár sem. Az Irinyi épületben azonban elindultak a meghívott előadások – beszélgetések, de elég esetleges módon. Egymásnak is szervezett formában kezdtük elmondani saját eredményeinket. Mi bölcsészek megtanultuk a TTK-s diszciplinát, és tisztelni annak képviselőit. A bölcsészek viszont eleve közérdekűbb dolgokról mesélhettek a többieknek. Akkortájt indult az angol nyelvoktatás is a Kollégiumban, lehetett sejteni, hogy a jövőben az lesz a hasznos, ha valaki angolul tud. Abban az időben volt egy nagy selejtezés az egyetemi könyvtárban, odamentünk, és nagy kosarakba rakva elhoztunk az Eötvösbe rengeteg angol nyelvű könyvet. A nemzetközi popzene hallgatása is az idő tájt indult, korábban sokáig csak a Szabad Európa Rádió *Tinédzserparti* c. műsorában lehetett ilyesmit hallani. Volt két szalagos magnetofon a kollégiumban, egy Tesla és egy Mambo. Marton Laci, Csörgő Sanyi – Isten nyugosztalja mindkettőjüket – és én rendszeresen hallgattuk és megpróbáltuk leírni a rádióból fölvetett számok szövegét. Gyakran szórakoztunk a magnóval, végül hatékony nyelvtanulási módszernek bizonyult. Én magam különben az első angol szakos évfolyam hallgatója voltam. Egyébként meg nagyon sokat tanultunk. A halkán tanulók a könyvtár-tanulóban, a hangosan tanulók, mint a nyelvszakosak, elvonulva valahova. Néha Tőke Pali bejött, és rámordult az emberre: „Tudsz már mindent?” Emlékszem, hogy az egyik vizsgaidőszakban volt vagy tizenkét vizsgám és rögtön az első rosszul sikerült: elégséges lett. A vizsgaidőszak egész további ideje alatt abban a tudatban tanultam, hogy ha nem sikerül az összes többi jelesre, akkor búcsút mondhatok a Kollégiumnak. Ha nem rúgnak ki, akkor én megyek el. Volt egy ilyesfajta tartás az emberben. Végül sikerült. Volt egy Erika írógépünk, a kari pályázatokat azon adtuk be, egyébként jellemzően kézírással készítettük a beadandókat. Néha feljártunk a pesti Eötvös könyvtárába.

Ez az időszak Grasselly Gyula és Huhn Péter igazgatóságának váltása. Milyenek voltak az igazgatók?

Grasselly Gyula igazgató úr bejött és beszélgetett, olyan atyáskodó figura volt. Mély orgánuma volt, ennek tudatában is volt, és jó értelemben véve használta. Úgy 1967-től Huhn Péter lett az igazgató, egy hasonlóan nagy kaliber. Sokan úgy

emlegették mint az „okos sváb”, de ebben nem volt semmi rasszizmus, még a szót sem ismertük abban az időben. Az egyik bulin, amin jelen volt, valaki rá akart zendíteni egy sváb gúnydalra, szerintem ebből sem lett volna baj, de azért időben leállítottuk. Jobban el lehetett vele beszélgetni személyes dolgokról, mint Gyula bácsival, empatikusabb volt. Gyuris Lacinak is Huhn Péter engedte meg, hogy a vendégszobát használja.

Megszűnés fenyegette a Kollégiumot?

Időnként felötlött az elvtársak körében, hogy az elitképzésnek nincs helye.

Tanulmányai befejezése után tartotta a kapcsolatot a Kollégiummal?

Még egy évet töltöttem a Kollégium közegében mint szenior. A feleségemmel ekkor még a Kollégiumban laktunk mint fiatal egyetemi dolgozók. Angolórákat tartottam a kollégistáknak.

Hogy alakult az egyéni életpályája? Mennyiben segítette ebben a Kollégium?

Sokat segített, tudatlanabbul kerültem volna ki az életbe. Egy évig középiskolai tanár voltam, majd hívtak az egyetem, így az Angol Tanszéken dolgoztam hosszú ideig. Közben több évig voltam Amerikában, majd Angliában. Az egyetemen létrehoztuk az első fordító- és tolmácsképző intézetet. Sok meghívott előadóval dolgoztunk, elég érdekes volt a névsor. Olyanok szerepeltek rajta mint pl. Göncz Árpád, Bartos Tibor vagy Bod Péter Ákos. Később néhány kollégámmal hosszas előkészületek és bonyolult engedélyezési eljárások után megszerveztük és elindítottuk az angol nyelvű hungarológiát, amelyre főleg Amerikából érkeztek hallgatók, és amely a mai napig működik ugyanott, a Bölcsészettudományi Karon.

Jóval később átmentem a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolára, ahol egy kolleganőmmel megalapítottuk az új angol tanszéket. Ott végigjártam a ranglétrát: adjunktus, docens, tanszékvezető tanár. A 80-as évek közepétől fokozatosan beleértettem magamat a politikába, majd 1990-től a diplomáciába. Ettől kezdve persze egyre kevesebbet tudtam tudományos kutatással foglalkozni. Annyira még telt, hogy megvédtem kandidátusi disszertációm az Akadémián, de az azóta megjelent cikkeim és könyveim már másról szólnak. Részt vettem a rendszerváltás előkészítésében, a Magyar Demokrata Fórumnak alapító tagja, a szegedi MDF első elnöke, majd az Országos Elnökség tagja voltam. Ez persze mind az eredeti lakiteleki MDF volt, a mostanihoz már nincs közöm. Az Antall- majd az Orbán-kormány nagyköveteiként szolgáltam Ausztráliában és Új-Zélandon, illetve Dél-Afrikában és Afrika déli részének más országaiban. A két kiküldetés között a Magyarok Világszövetsége külügyi titkára voltam Csoóri Sándor elnöksége idején. De közben vissza-visszatértem Szegedre és az Angol Tanszékre; néhány évvel ezelőttig ott dolgoztam.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Rigó Béla (1962–1964)

Úgy tudom, hogy 1962-től 1964-ig lakott a Kollégiumban. Ez Grasselly Gyula igazgató úr időszaka, aki a háború előtti Eötvös Kollégium tagja volt.

Én akkor fogtam fel igazán, mi is ez a kollégium, amikor odakerültem. (A Ménesi úti Eötvös József Collegiumról akkorra már részletesebb információim voltak, híres kollégisták életrajzaiból.) Akkoriban sok abszurd dolgot természetesnek fogadtunk el, de utólag furcsa, hogy úgy éltünk a Kollégium falai között is, mint egy családban, ahol vannak például kínos titkok, amelyekről nem beszélünk. Tudtuk, hogy 1956-ban alakult újjá a Kollégium, és időnként – ki tudja, miért – meg akarták szüntetni, aztán szerencsére mégsem történt meg. Talán azért, mert volt egy ugyancsak problematikus fővárosi bátyánk, és illetet volna összehangolni a kivégzésünket. Pesti sorstársaink egyébként gyanakodva nézték a szegedi Eötvöst, hogy ez mi a fene akar lenni. Egyébként azt is csak a szóbeszédből tudtuk, hogy a bölcsészek és TTK-sok mellett azért nincsenek a Kollégiumban jogászok, mert egyszer valamiért megsértődtek és kivonultak. Először a Bolyai Intézet Tisza felőli végében laktunk, fenn az emeleten, a Ságvári Gimnázium folyosójának végében. Reggelenként ott tornáztunk, súlyóztunk, ökörködtünk a saját kis folyosórészünkön, az ajtó túloldalán pedig a gimnazista lányok lesték, mikor jön ki (széles ajtónyitással) valaki. Innen kerültünk aztán át a Batthyány utcába, egy kertes polgári házba. Mind a két helyen akkoriban elképzelhetetlen mértékű szabadságot élveztünk. Volt kapukulcsunk, és nem volt porta. Ennek ellenére nem ment el rossz irányba a szabadság, nem vált kocsmává vagy kártyabarlanggá a Kollégium. Legfeljebb a szerelem terén lehettünk liberálisabbak a többieknel, főleg a Batthyányban, amelynek kertje ősbozonttá vadult, el lehetett benne bújni. (Ezt az állapotot őrzi egy vers: „Ez itten egy aszkéta-lak, a kertjében basz két alak.”) A Batthyányban kerültem először szorosabb kapcsolatba a leendő feleségemmel is, amikor a többiek hazamentek tavaszi szünetre. Ezt még versben is megírtam:

*Emlékszel még, a fények imbolyogtak puhán kibomló dombjaidon át.
Megreszketett, ahogy a földre dobva lágyan elernyedttuttogó ruhád,
és lassabban, mint most eszembe villan, odatérdeltek vágyaim eléd,
a tilalom kialakult, mint a villany, bentről parancsot lüktetett a lét.
Az ágy végén vasrácsok orgonáltak, halkan zendült meg minden mozdulat...*

Meg is jelent a Tiszatájban. Majd ezek után találkoztam az utcán Czúth Béla adjunktussal, aki csak ennyit kiabált át a túloldalról: „Olvastuk, intézkedtünk...” Megtudtam, egyetemi szakszervezetisként bevitte a rektoriba a Tiszatájat, micsoda dolog, hogy az Eötvös Kollégiumban nyikorognak az ágyak! Az irodán unatkozók (többnyire hölgyek) vették a lapot, nagyon gyorsan kaptunk új ágy-merevítőket. Ez volt költészetem első kézzelfogható eredménye.

Később a Kollégiumban volt a lakodalmam is. (Csak érdekességként említeném meg, hogy apósom, Vajda László, volt budapesti Eötvös-kollégista, feleségem

tanúja Trencsényi-Waldapfel Imre.) Este volt egy esküvői buli, ahol a barátok ünnepeltek. De ezt sem kellett bejelenteni az igazgatónak, szóltam a fiúknak, és kész. A Batthyány jelenleg óvodaként funkcionál, oda járt az unokám.

A közvetlen kollégista elődeinket még ismertük, például Kovács Sándor Iván vagy Kaposi Marci a barátaink voltak. Grasselly Gyula igazgató úr néha megemlítette, hogy ő a háború előtti Eötvös Kollégium tagja volt, de ennél tovább nem bonyolódott részletekbe. Grasselly Gyula is megégette magát korábban, végül az egyetemi karrier helyett az igazgatói posztot kapta. Ez a Komócsin Klán uralkodásának idején történt, ha az egyetem nem lett volna, akkor az ország egyik legsötétebb helyének számított volna Pol Pot-megye székhelye. Egyetlen képem maradt az ekkori időkből, az sem fotó. Winkler László festette rólam. Ki is volt állítva egyszer a Nemzeti Galériában. Két oldalamon Szent-Györgyi Albert és Kerényi Károly portréja, alattam pedig a tűzcsap. Viccelődtek is egyesek: a lángelméket tették ide, hogy gyorsan el lehessen oltani, ha kigyulladnak. Winkler egyébként kitűnő tanár volt, az óráin maga mutatta meg, hogy például ugyanazt hogyan festette volna meg Renoir, Toulouse-Lautrec, Monet, stb.

Hogyan nyert felvételt a Kollégiumba, kik voltak a társai?

Harmadévesként lettem a Kollégium tagja. Kovács Sándor Iván szólt, hogy gyere, mert odavaló vagy, add be a pályázatod. Megtettem, felvettek. Ugyanazok döntöttek, akik hívtak; szóbeli vizsga nem volt, meghívóink tanítottak, vizsgáztattak bennünket, sőt első írásainkat is ők közöltették. A felvétel egyébként anyagiilag is nagy segítség volt számomra, ugyanis szociális alapon működő kollégiumba nem lett volna esélyem bekerülni a szüleim keresete miatt. Szociális ösztöndíjat sem kaphattam hasonló okok miatt, csak népköztársasági ösztöndíjat, melyet tanulmányi alapon lehetett elnyerni. 1964 tavaszán kerültem ki a Kollégiumból, mert megnősültem. Roppant sajnáltam kiköltözésemet, mert a Kollégium életem legkedvesebb közege volt. Számtalan emlékem közül hadd válasszak ki egyet. Csányi Miklós, a későbbi filmrendező volt a szobatársam. Velem is forgatott egy filmetűdöt *Jégvirág* címmel. Kapott egy 8 mm-es filmfelvevőt, a cenzúra által elkobzott tárgyak raktárából. Közölte, hogy én leszek a főszereplő, mert már mindenki hazament téli szünetre. Arról szólt a film, hogy nekem szakítanom kellett a kedvesemmel, aztán egyedül bolyongok, mindent megbánok, felrohanok hozzá, de csak egy cédulát tudok betűzni az ajtajába. Ezt úgy forgattuk le, hogy két vadidegen lányhoz odamentem az utcán, és elkezdtem magyarázni, hogy miről van szó, majd Miklós fütttyentésére otthagytam őket. Az egyik utánam kapott, a másik döbbsen állt. A bemutatón a kritikusok kiemelték felejthetetlen arckifejezését. A kiválasztott lakásból csöngetés nélkül is előjött egy pongyolás hölgy, akit visszaküldtünk, de újra előjött, nem kérünk-e egy kávé. A bemutató felejthetetlen volt, alkotó hevében égve Csányi elfelejtette felhúzni a rugót, ezért a készülék egyre lassabban vett, ez a vetítésen pont fordítva látszott. Én normál tempóban szakítottam, egyre gyorsabb léptekkel meditáltam, körülöttem boldog emberek rohángáltak, fájdalmamban föltrappoltam kedvesem ajtajáig, ahonnan

kivágódott a mélyen dekoltált pongyolás asszony.

Mi volt Grasselly Gyula munkamódszere?

Időnként jött és beszélgetett velünk. Nagyon kedvesen és távolságtartóan; elegáns volt, hagyta, hogy szervezzünk magunknak dolgokat. Nem akart ránk akaszkodni.

Milyen volt a Kollégium tudományos élete?

A Kollégiumnak nem nagyon volt, a kollégistáknak volt. Többségünk szerepelt a diákköri konferenciákon. Volt olyan, akiknek mondták, hogy csipkedje magát, de inkább elment a Kollégiumból. Többségében tehetséges és igyekvő tagok voltak. A fiatalabbak rendszeresen kértek segítséget az idősebbektől, főleg a TTK-soknál volt ez divat. Ezt onnan tudom, hogy néha Gyuris és társai azzal „alázták” a szegény kis elsőst: „menj már, ezt a példát még egy bölcsész is megcsinálja” – és akkor átkurjantottak nekem. Arra viszont határozottan emlékszem, hogy magánbeszélgetéseink túlnyomó többsége a szakmáról szólt. Ebben semmi kötelességtudatot ne keressünk. Arról beszélgettünk, ami minket a legjobban érdekelt.

Fenyegette megszűnés a Kollégiumot? Voltak ez ügyben valamiféle támadások?

Nem voltunk népszerűek. Főleg a kapukulcsunkat irigyelték. Persze mi nem tehetünk arról, hogy ők abnormálisan be voltak zárva. Rengetegszer előjött az a kívánság, hogy olvassanak be bennünket más kollégiumba. Nemcsak jogosan irigy hallgatók gondolták így, hanem komoly tanárok is. Például – legnagyobb fájdalomra – közük tartozott Kristó Gyula is. Neki anno minden erénye megvolt, hogy Eötvös-kollégista lehessen, de valamiért mégsem lett az. A hatalom szemében viszont pozitív érv volt népszerűtlenségünk, inkább a népszerű intézmények, csoportosulások izgatták. Ezt mint a fiatal – még nem eléggé holt – költők társágának egyik prominens alakja a bőrömön is éreztem. Utólag érdeklődve olvasom a rólunk (sokszor leginkább rólam) írt ügynöki jelentéseket. Valószínű, a Kollégiumról is bőven van ilyen anyag, a fiatal történészek esetleg kutathatnák. De e téren nem az Eötvös-kollégisták lehettek a fő ellenségek, kevesen voltak és arisztokratikusak. Azidőtájt volt más olyan kollégium, ahol egy hallgató – munkásör pisztolyával fenyegetőzve – terrorizálta, csicskázta a társait, majd az egyiküket le is lőtte. Ehhez képest, mit mondhatott rólunk a hatalom? Időnként bementek hozzájuk lányok? Na és akkor mi van!

Elhoztam a Szegedi Egyetem legutóbbi számát. Hogy indult a Szegedi Egyetem című újság, hogy került az író-szerkesztő csapatba? Jelenlegi tagjaink között is van egy kollégista (Arany Mihály), aki benne van a szerkesztőgárdában.

Nagyon örülök, adja át neki üdvözetem. Itt látom a szerkesztők között Turi Timit is. Először nálunk jelent meg a Kincskeresőben, Janikovszky Éva ajánlotta. A lap az 1962 utáni enyhülés egyik látványos produktuma volt. A hatalom megengedte, hogy az '56-os (ellen)forradalomban kiemelkedő szerepet játszott szegedi egyetemistáknak lapjuk lehessen. Persze a szerkesztőbizottságon a négy felsőoktatási intézményt (JATE, Orvostudományi Egyetem, Tanárképző Főiskola, Tanítóképző Főiskola) csakis tanárok képviselhették. Én voltam az egyetlen hallgató

a szerkesztő bizottságban. A városi KISZ-bizottság javasolt, mert évekkel korábban előadóként szolgáltam a KISZ-oktatás fontos ügyét. Így rólam tudták, hogy ki vagyok. Kaposi Marcival szerkesztettük a kultúra rovatot. (Ennél csak a sakkrovatunk volt érdekesebb.) A lap túlnyomó része viszont dögunalom volt. A különböző intézmények, karok, tanszékek presztízskérdésnek tekintették, hogy szerepeljenek. Az egyik leggyilkosabb műfaj a külföldet járt professzorral készített interjú volt, szakmáról kevés szó esett benne, mert azt az olvasó nem értette volna, amit pedig abból a világból látott, azt nem mondhatta el, ha nem akarta, hogy elvegyék az útlevét. Nekem, sajnos rövidre sikerült a lapnál való tündöklésem. Bejött főszerkesztőnek Papp Lajos, lírai költő, aki roppant utált, mert bennem látta nagy riválisát. Addig szekírozott, amíg ott nem hagytam. Súlyos hibát követtem el. Hiába jelentem meg még egy darabig a Tiszatájban, a Szegedi Egyetemet többen olvasták. Utólag lapozgatva ma is érdekes a lap kultúrrovata. Nagyon érzékletesen tükrözi saját korát. Én például összehoztam egy Jevtusenko oldalt. Ő volt az ügyeletes botrányhőse a szovjet költészetnek. Amikor a szovjet írókongresszuson megbírálták, máris jött egy támadás, hogy mi a fenét akarunk mi egy ilyen revizionistával. Én pedig kihasználtam, hogy magyarul nem jelent meg Hruscsov beszédének – ahol kiosztotta a moderneket – teljes szövege. Írtam tehát magam ellen egy névtelen levelet, amelyben színvallásra szólítanak fel. A csel bejött. Behívtak, hogy van negyedórám a válaszára, átmentem a másik szobába, piszkáltam a körmömet végig, majd előhúztam a zsebemből a kész választomat, amelyben a Lityeraturnaaja Gazetában megjelent teljes szövegből fordított Hruscsov idézetekkel cáfoltam az ellenem felhozott vádakát.

Hogy alakult az egyéni életpályája, mennyiben járult ehhez hozzá a Kollégium?

Azt a szemléletet adta, hogy ha a saját szemétdombján az ember nem lát túl, akkor nem művelt, sőt nem is jó szakember. Amikor tanár voltam egy nevelőotthonban, és hordtam a gyerekeket reggelenként az iskolába, ha valamiért hiányzott a szaktárgyat tanító tanár, én tartottam meg óráit bármilyen tantárgyból. Ehhez az ismeretek alapjait még a középiskolából hoztam, de a továbbtanulás állandó igényét a Kollégium adta hozzá. Először Mórahalmon tanítottam. Onnan kerültem a Hűvösvölgyi Nevelőotthonba. Innen kiemeltek és három és fél évig dolgoztam a Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatóságán. Utána 14 év következett a Móra Kiadóban, majd megalapíthattam az Unikornis Kiadót, átmenetileg dolgoztam az Egmont-Pannóniánál. Ezután kerültem a Délmagyarországhoz. Jelenleg a Kincskeresőt szerkesztem. Írtam, fordítottam könyvet, forgatókönyvet, színdarabot és főként verseket gyerekeknek, felnőtteknek. Nekem horizontális az életpályám, minden műfajban léteztem, talán csak a nagyregény van még hátra.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Schauer Hilda (1974–1977)

Hogyan került a Kollégiumba?

Eleinte albérletben laktam egy matematikus lánnyal, de úgy éreztem, hogy kimaradok sok mindenből, szerettem volna kipróbálni a kollégiumi életet is. Hallottam az Eötvösről, hogy nívós Kollégium, ahol kellemes a társaság és különböző karokon tanuló hallgatók laknak. A bejutáshoz kellett ajánlás, amelyet én Szőke György tanszékvezetőtől kaptam. Anyagilag is könnyebb út volt, de nem ez volt számomra a döntő szempont. Az évfolyamtársaim közül sokan laktak a Mórában, amelyhez viszonyítva az említetteken kívül még az is az Eötvös Kollégium javára szólt, hogy a Bölcsészettudományi Karhoz közelebb esett. Az utolsó egyetemi évemben fél-fél évet töltöttem Moszkvában és Berlinben, de ennek ellenére lehetőséget biztosítottak számomra, hogy az államvizsgára az Eötvösben készülhessek. Akkoriban az egész német–orosz csoport kimehetett részképzésre. A Kollégiumban voltak bejáró és visszajáró tagok is, barátok és barátnők.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A belső elrendezést, felszereltséget tekintve nem volt különösen kiemelkedő. Talán a könyvtár meglete volt akkoriban rendkívüli. Öten voltunk egy szobában, szekrényekkel különítettük el a tanulót és a hálórészt, de ennek ellenére a szobában nem lehetett tanulni, mert sokat beszélgettünk, meg jöttek-mentek a barátok és ismerősök. Mindenesetre a szálláshoz toronyóra is járt, reggel az ágyból kikémlelve láttam, hogy hány óra van. A lányok szintjén levő tanulóban, vagy az egy szinttel lejjebb elhelyezkedő könyvtárban lehetett az órákra készülni, vagy a Dugonics téren a nagy egyetemi könyvtárban, ahol nagyon kedves volt a könyvtáros hölgy, mindenben segített, és az olvasóteremben színvonalas szakirodalom állt rendelkezésünkre. Egy szobában voltam Font Mártával, Lovas Katival, Gábor Magdolnával (Gabesszal), Grúber Marival, tehát különböző szakos lányokkal. Konyha csak lent volt a fiúknál, mi egy rezsón főztünk.

Milyen volt a tagok tanulmányi, tudományos és közösségi élete?

A felvétel jeles átlaghoz volt kötve, ezen túlmenően a diákköri munkát elvárták, bár ezt módszeresen nem ellenőrizték. Inspiráló volt a közösség. Kikapcsolódni a JATE Klubba, moziba, színházba jártunk, gyakran voltak szobabulik. Nem emlékszem rá, hogy különösebb anyagi gondjaink lettek volna, a kollégiumi díj pedig nem volt nagyon magas, járt vele menzajegy is. Sokszor kaptunk otthonról pakot, főleg Gabesz, amelyet megosztottunk egymás között. Az igazgatónk, Nagy Géza nagyon közvetlen volt, néhányszor voltak megbeszélések, ezek tartalmára azonban már nem emlékszem. A közvetlen elődeinkig terjedően éltek a hagyományok is. A rendszer nem érezte a hatását a Kollégiumban, az egyetemen inkább, pl. az ösztöndíjak kiszámításában szerepet kapott a KISZ-ben betöltött funkció.

Hogy alakult egyéni élete?

Eredetileg nem készültem tanári pályára, szinkrontolmács szerettem volna lenni. Akkoriban azonban csak az esetben lehetett a minden hallgató számára egyedi lehetőségként deklarált tanári pálya helyett mást választani, ha a végzős három pályázatát is visszautasították. Az én budapesti szinkrontolmács-pályázataim nem jártak sikerrel, s mivel úgy gondoltam, hogy szinkrontolmácsolásból csak Budapesten lehet megélni, a pécsi Nagy Lajos Gimnáziumban kezdtem el tanítani, elsősorban orosz. Emellett tanítottam a Tanárképző Főiskola Idegennyelvi Lektorátusán is, a rendszerváltás után pedig az orosz helyett a német szakomat kezdtem el hasznosítani. Amikor egyetem lett a főiskolából, akkor Szendi Zoltán (Eötvös-kollégista társam) hívott át a lektorátusról, több kollégámmal együtt, az akkoriban bővülő Német Tanszékre. Közben doktori címet szereztem, mert hiányzott a tanítás mellett, hogy valamiben én is elmélyedjek, és erre jó alapokat is kaptam Szegeden Kanyó Zoltántól, Csúri Károlytól és Bernáth Árpádtól, aki később konzulensként segítette tudományos munkámat. Jelenleg a Pécsi Tudományegyetem Német Nyelvű Irodalmak Tanszékén oktatok, elsősorban 1945 utáni német nyelvű irodalmat és irodalomelméletet.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Selmeci György (1957–1960)

Hogy került Tanár úr Szegedre és az Eötvös Kollégiumba?

Egy kisvárosból, Szarvasról indultam. A hosszú utca végén volt egy házunk, nagyon szegények voltunk. Viszont anyám öntudatos munkásnő volt. Elment a Budapestről kitelepített főpolgármesteri titkárhoz, hogy tanítson engem németre, 1 forint volt egy óra. Akkortájt egyáltalán nem volt szabad németet tanítani. Nagyon jól megtanultam németül. Az egyetlen út a tanulás volt számomra, másképp semmi nem lehetett volna belőlem. Szarvason jártam általános és középiskolába. Azután Szegedre jöttem, vegyész szakra, de először nem vettek fel az Eötvös Kollégiumba. Professzor Csányi Lászlónál volt a felvételi, hárman vagy négyen lehetünk nála. Az általános és szerves kémia könyvet (800 oldal) átolvastam ismét. Egyetlen kérdést tett fel nekem: a szidolozás kémiáját, de ez nem volt benne a könyvben. Fogalmam sem volt róla, most már persze tudom. Néhány mondatot elrebegtem, de alapvetően nem tudtam válaszolni. Azt mondta nekem: „Jelölt úr, egy Eötvös-kollégistának ennél sokkal felkészültebbnek kell lennie, köszönöm a megjelenését!” Nagyon rosszul esett, de igaza volt. Másodjára Grasselly Gyula igazgató úr volt a felvételin, ott is csak egy kérdés volt, ekkor már bekerültem.

Hol volt ekkortájt az Eötvös Kollégium?

A Bolyai épület Tisza felőli végében volt akkoriban a Kollégium, a Ságvári Gimnázium B részlegével egy helyen. Át kellett vonulnunk az iskolai folyosón, úgy jutottunk be hozzánk. A folyosó végén volt egy ajtó, azután következett az Eötvös Kollégium. Három helyiség volt. Az első szoba a természettudományis volt, azután egy kis könyvtárhelyiség, azután a bölcsészek szobája. Egy szobában két-két emeletes ágy volt, bal és jobb oldalon. A mi szobánkban jobbra alul Leindler Laci és Juhász Miklós, felettük Móricz Feri és Hackl Lajos. Balra alul én és Varjas Laci, felettünk Peák Pista és Makai Imre. A bölcsészeknél a következőkre emlékszem: Kaposi Marci, Kovács Sándor Iván, Szabó Feri, Bíró Ferenc, Veress Zoltán. Hihetetlen társakkal voltam körülvéve. Makairól már hallgató korában matematikai tételt neveztek el, Móricz Ferinek szerintem nem is kellett felvételezni, mert már hódmezővásárhelyi középiskolásként zseninek volt elkönyvelve, és a többiekről ne is beszéljek. Ez az Eötvös Kollégium. Kifelé kevésbé éltünk. Mindenkinek volt egy kulcsa, akkor jött-ment, amikor akart. Társadalmi problémákat nem észleltünk, a politika nem jött be. Tábi Tibor járt be angolt tanítani, Halász Elődné pedig németet: „Jaj, ne keressék a Halász-szótárban, a férjem olyan rossz szótárt szerkesztett, hogy abban nem lehet semmit megtalálni.” A szakma volt az elsődleges, tanultunk, jártunk a tanszékekre. Azért voltunk irigyelt emberek, mert úgy kaptunk népköztársasági ösztöndíjat, hogy nem a politika támogatása volt mögötte. Egyszerre kaptunk kari első díjat pályamunkánkra Leindler Lacival, ő a Fourier-sorok kapcsán, én az aminosavak kémiája kapcsán. A díj 1000 forinttal járt, ami kéthavi fizetés volt.

Hogy élte meg 1956-ot?

Én egyetemi DISZ-évfolyamtitkár voltam, megválasztottak a társaim, de ott semmi nem zajlott, legfeljebb gyapotszedést szerveztünk hétvégére. Nem érdekelték ezek a dolgok, se forradalmár, se ellenforradalmár nem voltam. A leendő feleségemmel már elsőévesként megismerkedtem. Vele töltöttem az időt a Tiszaparton, nem foglalkoztunk semmivel.

Milyen volt a Kollégium hangulata?

Az elhelyezés nem volt kiemelkedő, de én azt mondom, hogy fontosabb az, ami a levegőben volt. A szellem hallatlan jó volt. Nem bántottuk egymást, nem utáltuk egymást. Mindenki tudott mindent a másik munkájáról. Felszabadultan éltünk, semmi nem volt előttünk szent. Abszolút apolitikus társaság volt. Olyannyira, hogy ez már gondot is okozott. Támadtak bennünket, a Kollégiumot és Grasselly Gyula igazgató urat is.

Milyen volt az igazgató?

Grasselly Gyula szomorú dolog miatt lett igazgató. A háború előtt szegedi Eötvös-kollégista volt. Behívták katonának, a felderítőkhöz, mert értett a fizikához. Úgy jött haza, hogy imperialista kémnek hitték. Alig akarták kinevezni a tanszéken adjunktusnak, a Kálvin-házban lakott. Mintha az Eötvösnek azelőtt Antalfy lett volna a vezetője. Grasselly Gyula tehát társadalmi munkában vállalta el, hogy ő el fogja érni, hogy ez ilyen meg olyan eszméjű legyen. És ez húzta ki őt a csávából, az Eötvös-kollégistákkal elért eredményei (hiszen a kollégisták vitték a jóhírt). Megtették dékánnak, a SZAB-székház elnökének, akadémikus lett. Attól kezdve tabu volt személye. Egyébként a Kollégiumot 1956 nyarán vagy őszén Baróti Dezső hívta újra életre, ott a Hősök kapujának sarkánál. Én is voltam ott többször. Tudtunk a háború előtti Eötvös Kollégiumról is.

Hogy alakult egyéni életpályája?

A tanulmányaim befejezése után Tiszavasváriban mentem dolgozni az Alkaloidához 8 évre, vegyészmérnöknek. Eljöttek értem Szegedre, tudták, hogy kitűnően tanultam, hogy 3 pályamunkát írtam, hogy az Eötvös Kollégium tagja voltam. Azt mondták, hogy náluk a helyem. Kaptam egy hámoszobás lakást. 137 vegyészmérnök dolgozott ott, évi 12 tonna morfiumot gyártottunk, az Interpol ellenőrzött bennünket. Kabay János jegyezte a licenszet még 1928-ban. 1964-ben egy ÁVH-s odajött hozzám, hogy elvisz Tiszalökre a pártbizottsághoz. Kérdeztem, hogy mit vigyek a beszámolóra, azt mondta, hogy ő az embereimtől mindent tud, csak a józan eszemet hozzam. Egy fekete Volga meg is állt délután a gyár előtt. Odaérve egy sötét szobába mentünk be, volt egy nagy mackó (páncélszekrény) a sarokban, amiből a tiszt adott egy fehér lapot és egy speciális írószerszámot, rögtön a tárgyra tért. „Tessék a következőt írni: alulírott Selmeczi György tudomásul veszem, hogy az itt elhangzottak és a később átadott valós információk államtitkot képeznek és ennek megszegése akár 10 éves szabadságvesztéssel is sújtható.

Be akartak szervezni. Nagyon megijedtem és azt mondtam, hogy viszolygok az írásbeliségtől. Nem tartott sokáig a beszélgetés, begurult a tiszta, rámborította az asztalt. Vissza már gyalog jöttem, remegtem a félelemtől. A Vörös Akadémiás (egyébként elemi végzettségű) munkásigazgató másnap lefokozott. Még egy-két évet voltam ott, de nem lettem besúgó. Olyan boldog vagyok, nem gondolom magam hősnek, egyszerűen csak megijedtem, nem tudtam volna csinálni. Több beszervezett lehetett a gyárban. Ez a rendszer életveszélyes volt, borotvaélen táncoltunk, ha melléfogtál, 5-10 év börtönt könnyen kaphattál. Nagyon sok ember életét megnyomorította a Kádár-rendszer. A Kollégium valahogy nem volt elég ismert, ez nem érintette. 1968-tól a Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézet igazgatója voltam, és sok más, ezzel kapcsolódó tisztséget láttam el. Megkaptam a Magyar Köztársaság Kiskeresztjét.

Mit adott a Kollégium a tagjainak?

Nekünk az egy szentély volt, egy megváltás. Mi mind szegény gyerekek voltunk. Bizonyos körökben még ma is számít, ha az ember beírja, hogy az Eötvös Kollégium tagja volt. Legyetek rá büszkék!

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Seres László (1960–1963)

Tanár úr nem sokkal Kollégiumunk 1956-os újjáalapítása után lett tag. Mennyiben élt tovább a hagyomány?

Azok közé a szerencsések közé tartozom, akik személyesen ismerték Bay Zoltánt, a Kollégium egyik alapító atyját. Esetemben ez természetesen nem közvetlen Eötvös kollégiumi ismeretség, mivel ő 1948-ban elhagyta az országot. Én 1960-ban kerültem az Eötvösbe. 1971/72-ben ösztöndíjasként a National Bureau of Standards kutatóintézetben volt lehetőségem dolgozni (Washington DC., USA); itt végzett kutatásokat Bay Zoltán, akivel az akkor még jelentős létszámú ottani magyar közösség ismertetett meg. Személyében félelmetesen nagy tudású kutatót, és barátságos, segítőkész embert ismertem meg. Később (talán 1982-ben) találkozót szerveztek az Eötvös Kollégiumban, amelyre hazalátogatott, és előadást is tartott kinti kutatásairól. Élénken emlékezett a Kollégium múltjára is. A Kollégium hagyományaival elsősorban Grasselly Gyula igazgatónk visszaemlékezései alapján ismerkedtünk meg, aki esténként gyakran bejött a Kollégiumba, és elbeszélgetett velünk. Sajnos, az akkor három karból álló egyetemünk Eötvös Kollégiuma csak a Természettudományi és Bölcsészettudományi Karok hallgatói közül toborozta tagjait. Grasselly Gyula egyik fontos feladata volt az általa 1955-ben újra megszervezett Kollégium létének fenntartása. Később gyakran hallottam történeteket Kesselyák Adorjánról, az Eötvös Kollégium korábbi igazgatójáról, akiről még később is nagy tisztelettel beszéltek a munkahelyén, a Tanárképző Főiskolán.

Akkoriban hogyan lehetett bekerülni a Kollégiumba?

Természetesen demokratikus szavazás útján. A jelöltek kiválasztása széles körű tájékozódást követően történt, amiben meghatározó szerepe volt Grasselly Gyula személyes tájékozódásának. Nem volt véletlen, hogy a 10 TTK-s hallgató közül 3 vegyész szakos volt. Bennünket Grasselly Gyula több éven keresztül oktatott. Én Selmeczi György helyére nyertem felvételt 1960-ban. Mivel a kollégium mindössze két lakószobából állt, a Bolyai-épület Tisza-parti szárnyának első emeletén, lányok felvételére nem volt lehetőség.

Mi volt Grasselly Gyula igazgató úr munkamódszere?

Gyakran bejárt a Kollégiumba, betelefonált, hogy például este nyolcra bejön. Beszélgettünk, anekdotázott, odafigyelt a véleményünkre. Ha valamilyen „kényesebbnek” vélt témáról akarta megosztani véleményét valamelyikünkkel, megkérte az illetőt, hogy kísérje el, és az utcán beszélgettünk.

Milyen volt a Kollégium tanulmányi és tudományos élete?

Nemcsak a bekerülésnek, de a bennmaradásnak is feltétele volt a legalább jeles tanulmányi átlag. Emellett kötelező és ingyenes volt az idegennyelv-tanulás a kollégiumi nyelvórák keretében. (A közoktatásban és az egyetemen is, a nyelvtanulás az orosz nyelv oktatását és dokumentált ismeretének megkövetelését jelentette.

Az akkori kandidátusi fokozat megszerzésének követelménye volt két középfokú állami nyelvvizsga; egy orosz nyelvből és egy valamely más idegen nyelvből.) Kötelező volt az eredményes diákköri tevékenység is. Nem véletlen, hogy például azon kollégisták közül, akik 1960-ban a TTK-s szobában laktunk, többségükben végzés után az egyetem oktatóivá váltak, Ács Gábor, Novák Mihály, Juhász Miklós, Móricz Ferenc, Megyesi László és magam is; pedig az állások akkor is csak gyéren álltak rendelkezésre.

Milyen volt a Kollégium közösségi élete?

A közösségi élet fontos feltétele volt a rendelkezésre álló viszonylagosan sok szabadidő. Amit az tett elsősorban lehetővé, hogy nem volt televízió a kollégiumokban; a televíziózás 1958 körül kezdődött, fekete-fehérben, kísérleti jelleggel, 1-2 csatornán – és igen drágán. Gyakran bridzselünk és tarokkoztunk esténként. Többen sportoltunk, turistáskodtunk. Különösen a vizsgaidőszakokban, amikor több szabadidőnk volt.

Megszűnés fenyegette a Kollégiumot?

Ma már furcsának tűnő módon – vélelmezett elitista szelleme miatt – a Kollégiumot támadások érték az 1956 utáni időkben, esetenként a Kollégium megszüntetését is célul tűzték ki. Az akkori hivatalos vélemény ugyanis az volt, hogy nincs szükség elitképzőkre. Ennek Grasselly Gyula úgy vette el az életét, hogy azzal érvelt: ezek a fiúk a legjobbakból csak egy kisebb halmaz. Akár több más hasonló kollégiumot is össze lehetne állítani az egyetem jeles hallgatóiból.

Tartotta a végzés után a kapcsolatot a Kollégiummal?

Igen. Ez eleinte különösen könnyen ment, mert végzés után közvetlenül lehetőséget kaptam arra, hogy továbbra is az Eötvös Kollégiumban lakhassak szeniorként. Később is visszajártam a Kollégiumba, úgy két éven át. Majd fokozatosan végeztek azok, akiket ismertem, így én is elmaradtam.

Mennyiben segítette a Kollégium tanár úr egyéni életpályáját?

Elsősorban a nyelvtanulás terén. Szakmámban, a kémia területén akkortájt következett be a nyelvi váltás, az addig domináns németről angolra váltottak. Korábban orosz és egy kevés németet tanultam. Az angolt viszont az Eötvösben kezdtem el tanulni. Eötvös kollégiumi felvételemet megelőzően a Bolyai kollégiumban laktam. Ez akkortájt a jelenlegi Ságvári Gimnázium a Boldogasszony sugárúti szárnyában volt. Egy kollégium közösségében a jeles tanulmányi eredmény önmagában megfelelő elismerést jelentett a közvetlen és tágabb környezetben, nem ösztönzött nagyobb erőfeszítésre. Az Eötvösben a színvonalasabb környezet inspiráló hatással volt, elsősorban a nyelvtanulásban és a diákköri munkában.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Szegeden
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Sipos Mihály (1968–1972)

Huhn Péter igazgatósága idején lakott a kollégiumban.

Igen, Péter bácsi volt az igazgatónk, és, mint általában az igazgatók, maga is neves professzor volt, aki felügyeli a Kollégiumot. Hozzá lehetett fordulni, ha valami problémás ügye akadt egy kollégistának. Segített, amiben lehetett, ajánlást adott külföldi utakhoz, ami amolyan kezességfélét jelentett. Emlékszem, kicsit kidülledő testtartására, arra, hogy néha bejött a kollégiumba csak úgy beszélgetni, hozta a Wagner-lemezeit egy kis zenehallgatásra. Kedves, nyugodt ember volt. Talán kicsit közelebb volt hozzánk ő, mint elődje, a tekintélyesebbnek tűnő igazgató, Grasselly Gyula bácsi. Egyébként mind a ketten Eötvös-kollégisták voltak még a háború előtt. Másodévesként kerültem a Kollégiumba, és végig ott laktam. Még előtte a jó nevű Liliom utcában tartottam (az ottani KISZ-klubban) komolyzenei szakkört. Önkéntes vállalás volt, fontosnak gondoltam, hogy legyen ilyen a városban. Sokan is jártak rá. Ezen tűnt fel Simoncsics Péter bölcsészhallgató, ő ajánlott engem a kollégisták figyelmébe. Ugyanebben az épületben volt a helyi rockbandának fellépése, az énekes Temesi Feri, az író volt. A matematikus szakon mindössze 16-an voltunk, és abból hárman Komlósi Sanyival, Szabó Zolival Eötvös-kollégisták. A Kollégiumban voltak bölcsészek mint Masát Andris, Ecsedi Pista, Kürti Béla, jogászok mint Vlai Lajos (Bajusz), Nagy Gyurka, és TTK-sok mint Simoncsics András, Szabad János, Garab Győző, Marton László, Csörgő Sándor, és a többiek. Volt egy nyelvzseni, Szegfű László. Időnként éjszaka felült az ágyán, mint egy holdkóros, és hihetetlen veszekedő olaszszaggal védelmezett valamit, majd lenyugodott angolsággal reagált rá, és így tovább legalább ötféle nyelven. Ő szervezett nekünk egy németországi utat, de az utolsó pillanatban disszidált, így rám maradt a feladat. Tíz nap alatt kellett megtanulnom németül annyira, hogy a csapatot el tudjam vezetni.

Hogyan válhatott valaki taggá?

Kulcsdolognak tartom a Kollégium akkori felvételi rendszerét. Az átlag (legalább 4,5) mellett számított a diákköri tevékenység, a széles érdeklődés, a műveltség. Számított, hogy mit olvas, mi érdekli, mit tud a város és az ország szellemi életéről, stb. A világnézet itt nem került szóba, nem úgy, mint szinte mindenhol máshol abban az időben. Volt persze egy felvételi folyamat: írásbeli beadványt kellett készíteni, majd a jelentkezőkkel az igazgató beszélgetett, a titkár, a diákbizottság, majd a diákok közössége. De talán ami a legfontosabb volt, hogy amikor minden szűrőn átment az illető, akkor el kellett jönnie focizni a libalegelőre. Ott nagyon sok minden kiderült, na nem abból, hogy mennyire volt ügyes a labdával vagy hogy mennyire tudott futni, hanem, hogy mennyire volt csapatjátékos, segít vagy nem segít, hogyan reagál a többiekre. Érdekes, hogy az elitkollégium és az akkor általánosan kötelező katonaság valamiben hasonlított egymásra. Az ország legkülönbözőbb részeiből, a legkülönbözőbb háttérűek laktak együtt, így

sokat megtanultunk egymástól az ország valódi életéről, hosszantartó barátságok jöttek létre.

Szakok szerint is vegyes volt a Kollégium ekkor már, 1931-ben csak természettudományis hallgatókat vettek fel, leginkább matematika-fizikásokat.

Hogyne, együtt voltak a bölcsészek, a jogászok és a természettudományis hallgatók. A szobákban is volt némi keveredés, bár a harmadikat „természettudományis szobának” hívtuk. A tanulóban a falakon körben könyvek – nagyon jó könyvek – voltak. Középen asztalok egymással szemben, összetolva, ahol mindenkinek volt saját asztala, együtt a különböző szakosok, a különböző évfolyamokból.

Régi kollégistákkal miféle kapcsolata volt az akkori tagoknak?

Nem volt szoros, és nem is tudtunk eleget az előttünk járókról. Többekről persze tudtunk, akik ott voltak a tanszékeken. Nálunk például Németh József, Móricz Ferenc, Leindler László, Nagy Péter, Szőkefalvi-Nagy Béla. Érdemtelen előnyünk nem származott belőle, de kétségtelen, hogy nagy hatással volt ránk, hogy tudtuk, ők is Eötvös-kollégisták voltak. Nagyon magas szintű oktatást kaptunk az egyetemen. Az erősen válogatott, kis létszámú évfolyam (16 fő) előadásain az előadó professzor időnként csak felvetette a problémát, és úgy beszélt át velünk azt, hogy kérte a véleményünket, ötleteinket, javaslatainkat, merre is mennénk tovább. Vagy emlékszem, hogy amikor Kalmár Laci bácsi megjött valahonnan a világból egy kongresszusról, beszámolt az ott elhangzott legújabb dolgokról, és gyakorlatilag beépítette a tananyagunkba. Nagyon éles szemű és gyors észjárású, gyorsan reagáló, beszédes ember volt, nagy rálátással az akkor hihetetlen gyorsan fejlődő kibernetika, számítástudomány, matematikai nyelvek széles körére. Legendák jártak róla, hogy amikor elhívták valahová egy konferenciára, délelőtt csak figyelt, hallgatott, együtt ebédelt a számára érdekesnek tűnő előadókkal, majd délután felszólalt és nagy lendületű beszédben fölvezetett, mintegy kijelölte annak a területnek az elkövetkezendő tíz évét. Szőkefalvi professzor úr másféle volt, amellyel, hogy szintén nagy matematikai – és általános – műveltségű volt, ő kevesebb szavú, gondosan elmélyülő típus volt. A tudós munkássága mellett nagyon fontos megemlíteni a gyönyörű felépítésű analízis könyvét, amelyik csodálatos egyetemi tankönyv. Nagyon szigorú ember volt, finom humorral.

Milyen volt a Kollégium infrastruktúrája?

A Kollégium igen jó helyet foglalt el elhelyezkedését tekintve, hiszen a Gödör nevű kocsma felett voltunk, az emeletes ágyból pedig pont átláttunk a Bolyai Intézet előadótermeibe. A bejárat a klinikára néző szárny felől volt, ahol a kertben teliholdkor a macskák körben ültek, és hihetetlen koncerteket adtak éjszakánként. A portásunk kedves öreg mackó, este 11 után csak némi kapupénz ellenében engedett be. Egyszer jött egy nagy társaság és az utolsó tag fizetett is rendesen, de csupa filléresekkal. Akkor hangzott el a sokat emlegetett mondata: „Ilyen még nem volt a ,praximumomban’!” Az első emeleten volt a kollégium, a hosszú folyosóval. A jobb oldalon az első volt a tanuló-könyvtár. Ott megpiszenni sem lehetett.

Ha persze meg akart valamit kérdezni valaki a másiktól, azt lehetett, de ki kellett vonulni. Aztán éjjél tájékán egy-egy idősebb kollégista feloldotta a csöndet, kérdezgetni kezdték a fiatalabbakat, mit tanultak, mire jutottak. De ez inkább csak apropó volt arra, hogy feltegyenek olyan kérdéseket, amelyek túlmutattak az anyagon. Különösen érdekes, izgalmas volt meghallgatni a más szakosokat. Ezek a beszélgetések meghatározóak voltak. Aztán a tanuló-könyvtár után következett a társalgó, folyóiratokkal, lemezjátszóval, majd a három nyolcágas szoba emeletes ágyakkal, ahol középen szekrények választották el két részre jelképesen a szobát. Itt voltak asztalok, székek. Volt, aki itt tanult, itt evett. A folyosó bal oldalán volt a konyha, a vizesblokk, egy vendégszoba, ahova néha régi kollégisták jöttek. Egy időben Gyuris Laci lakott ott. Lányok kollégiumi szinten nem voltak jelen az életünkben, szigorú szabályok voltak. Legfeljebb, ha a társalgóba léphettek be, délután 4 és 6 között. A folyosó végén volt egy ruharaktár. Hallgatólagos megegyezés volt, hogy aki odatesz valamit, azt más is használhatja. Szabó Zoli, aki azóta New Yorkban matematikus, kapott valakitől tíz – igen jó minőségű – öltönyt, amit oda tett. Énrám, aki nem túl sokat adtam az öltözködésemre, egyszer rájött, hogy mindennap más öltönyben menjek ki az utcára, az egyetemre. Alig ismertek fel. Később Szabó Zoli egy albérletbe költözött ki a Kollégiumból, ahol volt lemezjátszója, és ha elfáradt a tanulásban, akkor klasszikus zenét hallgatott. Gyakran hallgattunk közösen Bachot vagy Bartókot, majd róttuk a várost, véget nem érő beszélgetésekkel. A konyha felől indulva, a vendégszoba ablaka előtt húzódott a gang. Oda hivatalosan nem volt kijárásunk, mert az már egy könnyen mozdítható ráccsal közvetlenül a leánykollégiumban folytatódott.

Hogyan működött a közösség, milyen programjai voltak?

A Kollégiumban nemigen volt magányos ember. Jellemző volt az erős szellemi munka, ami vitákat, hosszas beszélgetéseket is jelent. Ez kiterjedt Kollégiumon kívüliekre is. Emlékszem, hogy matematikus jókomámmal, Slezák Bercivel a Tiszaparton gyalogolva sokat beszélgettünk matematikáról, arról, hogy a bonyolult, nehéz tételeket hogyan lehetne könnyen tanulható formában felépíteni, úgy, mintha most jönnénk rá. Volt, hogy annyira elfelejtkeztünk a sétáról, hogy majdnem Jugoszláviában találtuk magunkat. Egyszer csak megmozdult a bokor, előjöttek a határőrök. Elvittek minket kocsikázni, mert nem akarták elhinni, hogy mi most matematikai tételekről beszélgetünk. Mi kollégisták sok időt töltöttünk együtt kint a városban is. Benne voltunk a diákéletben, a bulikban, a bálokban. Jártunk klasszikus koncertekre, ahol ott ültek az első sorokban a professzorok. Szőkefalvi nélkül például elképzelhetetlen lett volna egy jelentősebb előadás. Aztán volt a Dáni utca, a „professzorok utcája”, ott laktak Dombiék és Simoncsicsék. A családi hangulat, a kedves, komoly beszélgetések, a színvonalas társasági élet az Eötvös Kollégium kiegészítése volt.

Milyen volt a társaság tanulmányi és tudományos élete?

Diákköri dolgozatokat írtunk, hogy jól tanultunk, az természetes volt. De ami

ennél fontosabb volt, a Kollégium belső igénye. Amíg a tanszékeken az volt az elvárás, hogy a magyar szakkönyveket olvassuk, addig a Kollégiumban egy szakmai problémára egy felsős biztosan azonnal javasolt egy idegen nyelvű könyvet, hogy olvassuk el belőle ezt vagy azt a részt, majd másnap kikérdezte, hogy mit olvastunk. Nem lehetett azt mondani, hogy én nem tudok angolul. Igaz, a könyvek vagy a saját könyvtárunkban, vagy az egyetemiben meg is voltak. És akkor az ember megtanulta a szakszöveget olvasni angolul, de az orosz, német vagy francia szövegből is illett kihámozni a lényegét. Volt nyelvóránk is a társalgóban.

Fenyegette-e megszűnés a Kollégiumot?

Többször merült fel bizonytalanság a Kollégiummal kapcsolatban, talán nem akartak egy elitkollégiumot. Mindenesetre, valahol rajta tartották a szemüket a hivatalosok. Már negyedéves lehettem, amikor sor került a diáktitkár – választásra, ahol én is jelölt voltam. Egyszer csak kaptam egy üzenetet a Dékáni Hivatalból, hogy fáradjak be. Egy régi kollégista várt rám az egyik szobában. Az ablaknál ült, háta mögül áradt a fény, nem tudtam jól megfigyelni az arcát sem, fekete szemüvegben volt. Azt mondta, hogy ő ismer engem, és valóban nagyon tájékozott volt az életutamat illetően. Elkezdett érdeklődni erről-arról, majd rátért, hogy ő a párt részéről van itt. Nagyon szeretné, ha a Kollégiumban a munka továbbra is komolyan folyna, ha további fejlődés lenne, és arra kért, hogyha úgy látom majd, hogy a Kollégiumban valakivel probléma van, bomlasztja a fegyelmet, vagy a nézetei furcsák, akkor forduljak hozzá bizalommal, mert ő tud segíteni, mert ők erre vannak. Egy kicsit gyanúsán hangzott nekem ez. Akkor már volt egy olyan tudományom, hogy ki tudtam hozni az emberekből belső gyónnivalójukat. Gondoltam most meg kellene ezt próbálni. Felkeltette az érdeklődésem ez a karakter: hogy lehet az, hogy egy értelmesnek tűnő ember ilyenre vállalkozik. Milyen lelki folyamatok lehetnek emögött. Pár óra múlva sírva mesélte a gyermekkorát. Egyébként a jelöltségtől természetesen visszaléptem.

Hogy alakult az egyéni pályája a Kollégium után, mennyiben segítette ezt a Kollégium?

A Kollégiumban alapérték volt az igényes, örömmel végzett, eredményre törekvő munka. Ezt láttuk a kedves tanárainktól, de az idősebb kollégistáktól is, láttuk, hogy kitartóak, mániákusok a saját területükön, és ez ragadós volt. Már a felvételi is erre volt kíváncsi, de a Kollégium közege ezt megtartotta, felerősítette. És mindez bulizásokkal, társasági élettel, focival társulva. Én máig a matematika társadalomtudományi alkalmazásaival foglalkozom. Amikor dolgozni kezdtem, akkor a természettudományokhoz képest „puha” társadalomtudományokban felerősödött a matematizálás fontossága, mert úgy érezték, hogy az állításaik, bizonyításaik szemben például a fizika állításaival, nem olyan egzaktak. Valójában sok esetben oktatói munkát végzek, és azt próbálom kimunkálni, hogy hogyan is lehet bonyolult, nagy matematikai apparátust megmozgató fogalmakat elmagyarázni, érzékeltetni matematikával nem foglalkozó embereknek, akik egyébként a saját területükön igényesek, alaposak.

Családunkban a zene mindig fontos volt. Zenei általánosba jártam, ahol hetente hét énekóra volt, néptánc, meg zenekar, énekkar, kötelező külön hangszer-tanulás. Tűrhetően hegedültem, és fel is merült, hogy esetleg zenész legyek. Né-hányszor később a Kollégiumba is bevitettem a hegedűt, de alig vettem elő, mert zengett tőle az egész folyosó. Persze azért a zenétől nem távolodtam el: jártam a főiskolásokhoz, létrehoztam a komolyzenei lemezklubot. Az egyetem utáni nyá-ron egy barátommal elmentünk Erdélybe, ahol az akkor ott még élő hagyomány kellős közepébe kerültem. Ez nagyon nagy hatással volt rám. Még azon az őszön a Bartók Béla Táncegyütteshez kerültem, ahol hamarosan létrehoztuk a Muzsikás Együttest.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Sódar Károly (1961–1965)

Hogy kerül az Eötvös Kollégiumba?

Az érettségi után magyar–történelem szakra jelentkeztem, de nagy pechemre ott tízszeres túljelentkezés volt, így nem nyertem felvételt. Nagyon elszomorodtam, de még ugyanebben az évben jelentkeztem biológia–földrajz szakra, ahova felvettek. Mivel később kerültem be az Egyetemre, így kollégiumi elhelyezést nem kaptam. Emiatt az albérletet kellett választanom. Laki Ferivel laktunk együtt, akivel összebarátkoztam, és egyben csoporttársam is volt. Az albérletből sikerült bekerülnünk a Bolyai Kollégiumba, ahonnan a következő évben átkerültem az Eötvös Kollégiumba. Emlékszem valami felvételi elbeszélgetésre Grasselly Gyula bácsival, az igazgatóval. Kérdezték, hogy akarja-e, vállalja-e? Én azonnal igent mondtam. Nagyon boldog voltam, hogy bekerülhettem, és nyugodt körülmények között oszthattam be az időm a tanulásra stb. Ösztönözni senkit sem kellett. Fontos volt a jó tanulmányi előmenetel is, hiszen ez jobb anyagi körülményeket biztosított, amire nagyon nagy szükségem volt. Eleinte a Bolyai épületben laktunk, annak Tisza felőli végében, a második emeleten. A Bolyaiban is jó volt az élet (voltak hangulatos esték, szilveszteri buli), de a Batthyány utca volt a csúcs. Szabad, független légkör uralkodott ott. Egy jó nagy kulcsunk volt, lehetett, vagy 20 centis. Mindig vinni kellett magával az embernek, hiszen hála Istennek portásunk itt már nem volt. Egyszer táncoltam egy lánnyal, megkérdezte, hogy mi van a zsebemben? Mondtam, hogy a kapukulcs. Nem hitte el, mondom elővegyem? Jaj, azt ne! – kiáltott. Hivatalosan nem laktak bent lányok... – sajnos. Nagyon szerettem a Batthyány utcai Eötvös Kollégiumban.

Milyen volt a Kollégium közösségi élete?

Remek közösség volt. Emlékszem egy szilveszteri mulatságra (kaja, pia, zene) a Batthyány központi helyiségében, amit könyvtárként használtunk. Jártunk különböző helyekre is, erre-arra, táncolni és a lányok után. A Sárkány, a Kapca, a KPVDSZ, és a Tóth Vendéglő voltak a sláger helyek. Néha haragudtunk kicsit Gyuris Lacira, mert még éjjel is programozott a pincében, és akkor nem lehetett olyan szabadon mozogni. Általános segítőkészség volt a jellemző. Ehhez még hozzájött Grasselly Gyula bácsi is, aki nagyon szeretett bennünket. Rugalmas volt, hagyta, hogy csináljuk, amit szeretünk, általános bizalommal volt felénk. Rendszeresen jött és kötetlenül beszélgetett velünk, de nehezen oldódott fel, még a körünkben is. Szomorú voltam, amikor ott kellett hagynom a Kollégiumot, mert kész tanárként el kellett indulnom a bizonytalan életbe. Azóta is, amikor Szegeden járok, elsétálok a régi Kollégiumom előtt, és meglátogatom az Egyetemet.

Megszűnés fenyegette a Kollégiumot?

Az intézményt nem tudom, de a Batthyány utcát mint helyszínt igen, a vége felé. Akkor költözött oda az óvoda.

Hogyan alakult az egyéni életpályája?

Az egyetemi „emberpiac” után sok-sok ígérettel a tarsolyomban a Békés megyei Medgyesegyházára kerültem másfél évre. Arra törekedtem, hogy olyan pedagógus váljak belőlem, akire a tanítványai joggal felnéznek, és az óráit szórakoztatónak tartják. A vidéki életet nagyon egyhangúnak tartottam, és év közben, 1967 februárjától Budapestre kerültem nevelőtanárnak. Ez is a kollégiumi ismeretség révén jött. Mohos Sanyi, Eötvösös kollégiumi társam említette, hogy mintha ő látott volna egy álláshirdetést az újságban, de nem találta, azt mondta talán kidobták. Mentünk és „elővarázsoltuk” a kukából. Az állás a Budapest XIII. kerületi 26. számú Ipari Szakmunkásképző Intézetben volt. Megpályáztam és megkaptam. Kissé unalmasnak tartottam, de az időt hasznosra fordítva ledoktoráltam, és pályázati úton áthelyeztek a XV. kerületi Dózsa György Gimnáziumba, ahol 13 évig tanítottam. 1982 augusztusában szintén pályázattal elkerültem a IV. kerületi Kanizsay Dorottya Egészségügyi Szakközépiskola és Gimnáziumba. Itt tanítottam még 25 évet, és nyugdíjazással befejeztem a tanítást. Közben még elvégeztem a Budapesti Műszaki Egyetemen a munkavédelem szakot, valamint később a tűzvédelmet, és jelenleg vállalkozás keretén belül munka- és tűzvédelmi feladatokat látok el, vállalkozók számára. Rengeteg munka, izgalom, sok feladat, de szép az élet és, megérte.

Mennyiben járult hozzá pályájához a Kollégium?

Hogy a Kollégium mit tett hozzá? Sok mindent. Szabad volt a légkör. Kaptuk a menzajegyet, az ösztöndíjat, az Eötvös mindig hamarabb kapott dolgokat, mint a többi kollégium. Emellett komoly hajtás és színvonal volt, amelyet tartani kellett. Belenevelte az emberbe az állandó önképzést. Egyébként is ilyen típus vagyok, de a Kollégium ebben még jobban megerősített. Sok óriási koponya lakott bent, például Gyuris Laci rettentő okos gyerek volt, nagyon hajtott. Egyszer Kalmár Professzor Úr behívta Lacit, hogy nem tud valamit. Laci meg tudta válaszolni. Napi 10-15 kávét megivott és ritkán pihent. Ez végül az életébe került. A Kollégium példaképeket adott, tanulhattunk nyelveket, nagy dolog volt ez akkor. Szerettem a nyelvórákat és a diákköri tevékenységet is. Elvárás volt a diákkörözés. El is indultam az Országos Diákköri Konferencián, ahol III. helyezést értem el. Ugyanabból a témából írtam a szakdolgozatomat, később ezt kibővítettem a doktori disszertációmban.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Stachó László (1972–1975)

Hogy került a Kollégiumba?

Akkoriban ritka volt, hogy az ember rögtön bekerüljön. 1970-ben kezdtem az egyetemet. Első másfél évben albérletben laktam, majd beköltöztem a Herman Kollégiumba. Szóbeszéd volt, hogy létezik az Eötvös, hogy jelentkezem, Németh Jóska ajánlhatta, aki korábbi eötvösista volt, és tanított az egyetemen. Nagy megrökönyödésemre a valószínűleg '72 nyarán megtartott felvételi elbeszélgetéshez kért KISZ-jellemzésben karrieristának nevezett az egyik volt KISZ vezető. Ez alól könnyen tisztáztam magamat. Családom megbélyegzett volt, klerikális ellenzéknek állították be őket. Mint később megtudtam, akkoriban a szegedi egyetemet Pécsre vagy Budapesten is „vörös akadémiának” csúfolták. Végül felvettek, hiszen szép eredményeket értem el. Voltak rendszeresen bejáró látogatók is, az én akkori barátnőm, Anni is gyakran benézett. Nem szakmai, inkább szociális kapcsolatok révén kötődtek a Kollégiumhoz. Még sajtócikkben is megjelent, hogy annak idején a lányok azért jönnek az egyetemre, hogy férjet találjanak maguknak. Az Eötvösben lakott a szaktársaim közül Terjéki József, Czédli Gábor, Kérchy László, Tosics Iván, Totik Vilmos, Lovas Kati, Borka Zsuzsa.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

A Bolyai Kollégiumba be-bejártam én is pingpongozni. Állandó bulizás volt a jellemző. Ivás, kártyázás, sakk egész éjjel. Más kollégiumokban a lányok jelenléte mérsékelte ezt. Az Eötvösben lehetett leginkább tanulni, bár nekem ezzel mindenhol gondom volt. Hatágyas szobában laktunk, szobatársam volt például Koncz Csaba, Bratinka József, Laczkó Gábor, Csillag András, Drescher József Attila, Frank Gábor. A második emeleten laktak a lányok, sokszor jöttek a mi szintünkre, vagy fordítva, mi hozzájuk. Volt egy vizesblokk, konyha, tanuló, könyvtár. Utóbbiban nagy tanulás folyt, sokszor éjszakába nyúlóan. Dóbbé Sándor az „éjszakázók teáztatója” elnevezést érdemelte ki. A gépíró szobáért nagy volt a verseny időnként, amikor például a diákköri munkák leadási időszaka következett.

Milyen volt a kollégiumi tagok tanulmányi, tudományos és közösségi élete?

Jól tanultunk és diákköröztünk. Mivel én ezért jöttem az egyetemre, nekem ez természetes volt. A szobaközösség volt az elsődleges. Sokat adott, hogy más szakosokkal laktunk együtt. Érdekes, hogy a kollégiumi szaktársakkal nem volt szorosabb a kapcsolatom, mint a többiekkel.

Úgy hallottam, hogy Tanár úr kint volt a pisai Scoula Normale Superioreben, amely intézmény hasonlatos mintaintézményünkhöz, a párizsi École Normale Supérieure-höz.

Hogyne. A pisait is Napóleon alapította 1810-ben, aki három külföldi ösztöndíjat is létrehozott örök időkre. Egyikét nyertem én el, és töltöttem három évet kint, a mai doktori képzésnek megfelelően. Óriási dolog volt, alig jártam előtte külföldön, és ekkor voltam először egyedül, egy szobában. Kiszolgáltak bennünket.

Elhelyezést, étkezést és némi ösztöndíjat adtak. A diákok kurzusokat vettek fel a Scuola-ban, és bejártak az egyetemre, részt vettek a graduális és posztgraduális képzésben. Magas szintű szemináriumokat tartottak számunkra. Az volt az uralgó hozzáállás, hogy kaptak témát a hallgatók és annak megfelelően tanultak, nem pedig úgy, ahogy nálunk jellemző: mindenből keveset. Eleinte nem tudtam olaszul, de három hónap alatt egész folyékony szintre jöttem fel, olasz barátnőm segítségével. A Scuola Normale Superiore-nak külön könyvtára, menzája, mosodája volt. Önálló gyönyörű épülete a Piazza dei Cavalieri-n áll ma is. Utólag azt mondták, hogy az volt az aranykorszaka, amikor én is ott voltam. Sajnos annyira szegény voltam akkoriban, hogy nem volt fényképezőgépem, így nem tudok egy fotót sem mutatni. Ma is tartom a kapcsolatot a pisai, de immár Szegeden élő Alessandro Rossellivel az Olasz Tanszékről.

Milyen volt az igazgató?

Novák Mihály, majd Nagy Géza lett az igazgató. Nagy Géza igyekezett munkára buzdítani az embereket, velem is szimpatizált, vidám volt. Szerette mondogatni: „Mindent inkább, csak közönyösek ne legyetek”. Többre nemigen emlékszem. Jártak vissza a korábbi igazgatók is: Grasselly Gyula és Huhn Péter is.

Tudtak a hagyományokról?

Nemigen tudtunk az 1931-es alapításról vagy az 1956-os újjáalakításról. Talán csak a közvetlen elődeinkről, róluk is leginkább a szakunkról.

Hogyan alakult Tanár úr egyéni életpályája?

Az 1975-ös végzésem óta a Bolyai Intézetben dolgozom – ma docensként. 1976 októberétől az 1980 májusi PhD-védésemig Pisában éltem, megszakításokkal a Scuola Normale Superiore ösztöndíjasaként. 1981 és 1984 őszi szemeszterében vendégprofesszor voltam Santiago de Compostela-ban – az ottani előadásaim alapján a vendéglátómmal írtunk is egy monográfiát, amely 1985-ben a North Holland kiadónál jelent meg. 1987 novemberétől 1989 májusáig Humboldt-ösztöndíjas voltam Tübingenben, majd oda a 24 hónapos ösztöndíj maradékával 1-1 hónapra több éven át visszatértem. Bilaterális projektek keretében többször jártam Spanyolországban is, egészen máig. 1991-től 98-ig másodállásban a pécsi JPTE-n is docens voltam. 1998-tól 2001-ig Széchenyi Professzori Ösztöndíjat kaptam. A DSc-disszertációmát épp most fejeztem be.

Mit adott a Kollégium Tanár úrnak?

Szerencse volt, hogy odakerültem, az alternatívák egyenesen riasztólag hatottak. Az Eötvös hajtós – tanuló környezet volt. Értékes beszélgetéseket folytattam a szobatársaimmal. A Kollégium kísérletet tett az értelmiség kinevelésére. Ugyanakkor e téren adhatott volna többet is. Voltak előadások, beszélgetések „nagy” emberekkel, de ezek inkább egyfajta tekintélyelvű viselkedés felvételét közvetítették felém, ahol specialisták vannak, és a témától illik udvariasan távol állni.

Szent-Györgyi Albert úgy fogalmazta ezt meg, hogy „udvarias közép-európai távoltage”, vagy a „közép-európai ember hétköznapi ünnepélyessége”. Ezekben egyébként én részt vettem, nagyon aktívan, sőt. A többiektől is ezt vártam volna, de ők szerintem egzaltáltnak tartottak. Emlékszem konkrétan egy ilyen beszélgetésre: Hankiss Elemér tartotta, a strukturalizmusról – elsősorban a strukturalista nyelvészetről mondtak fogtak meg.

*Az interjút Gehér György és Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Szendi Zoltán (1971–1975)

Hogy került a kollégiumba?

Elsőéves magyar–német szakosként a József Attila Kollégiumban laktam jogász és bölcsész fiúkkal együtt, de ott túl vidám és zajos volt az élet, így elég nehéz volt tanulni. Ezért amikor Frank Gábor, aki egy évvel előttem járt, áthívott, szívesen mentem, s nem zavart, hogy az Eötvös-kollégistákat „kékvérűeknek” csúfolták. Új helyemen gyorsan befogadtak. Akkor még kis kollégium volt: 24 fiú és 12 lány lakott bent. Voltak bejárók és persze visszajárók is. A kollégiumi hagyományokról viszont nem sokat tudtunk.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Luxus volt a másik kollégiumhoz képest, ott még emeletes ágyak voltak, nálunk már heverők. Két tanulószobánk volt, egy fent a lányoknál, és egy másik a mi emeletünkön, amely egyben a Kollégium könyvtára is volt. Ha igazán tanulni akartunk, akkor a fentibe mentünk, mert ott nagyobb volt a csend, a lányok fegyelmet tartottak. A jó tanulmányi átlag a kollégiumi tagság feltétele volt, ezért az Eötvös Kollégium Szegeden is bizonyos értelemben elitkollégiumnak számított. Bizonyos kötöttségment foghatták fel mások a belső foglalkozásokat, mint például a szakkollégiumokat és a nyelvtanfolyamokat, amelyeket mi sohasem kötöttségment éltünk meg, mert önként vállaltuk és igen jó hangulatú foglalkozások voltak.

Hogyan működött a közösség?

Hihetetlen jól. A különböző szakosok között nagyon termékeny beszélgetések alakultak ki, máig tartó barátságokkal. Persze órási vitáink is voltak például a politikáról, a fennálló rendszerről, stb. Mivel szinte minden szakterület képviselve volt a kis közösségben – ellentétben más kollégiumokkal, ahol csak azonos karok hallgatói laktak –, igazi szemléletformáló hatást gyakorolt legtöbbünkre. Szűkebb szakmai kapcsolatok is kialakultak itt. Egy konkrét példa: Zalán Tibor ekkor kezdett publikálni, s legelső versei – (tudomásom szerint) az általam szerkesztett *Bölcsész* című folyóiratban jelentek meg. Szabadságunkat ekkor már külső (politikai) nyomás alig korlátozta. Szabadidőnket is intenzíven éltük. A fiúk – néhányunkat kivéve – például nagyokat fociztak, de buliztunk is eleget, néha házon belül is. Ilyenkor persze a külsősök is lelkesen megjelentek, nagyokat táncoltunk, beszélgettünk, sőt még házasságig fajuló szerelmek is szövődtek...

Milyen volt a Kollégium és a tagok tanulmányi és tudományos élete?

Jól tanultunk és diákköröztünk. Kötelező volt nyelvet tanulni a Kollégiumban, és mivel szűkösek voltak az anyagi források, ezért minket bölcsészeket fogtak be tanárnak. Voltak külön kollégiumi kurzusok is. Emlékszem Nagy Géza, akkori igazgatónk is tartott egy kurzust a francia új regényről. Ő egyébként ízig-vérig esztéta egyéniség és hihetetlenül szellemes és közvetlen ember volt. Gyakran megjelent köztünk. Volt, hogy reggel jött be, még pizsamában voltunk, és a

folyosón beszélgettünk nagyokat, lányokról is. Az egyetemista élet akkoriban – különösen, ha jól tanult a diák – könnyebb volt. Ösztöndíjamból például rengeteg könyvet tudtam venni, de maradt még sörre is, amikor a Sárkányba vagy a Béke Tanszékre mentünk.

Hogy alakult az egyéni életpályája?

Egy rövid pesti és keszthelyi kitérő után 1978-ban jöttem Pécsre, az akkori Tanárképző Főiskolára, ahol az Irodalomtudományi Tanszéken kezdtem dolgozni. Az egyetemi doktori cím megszerzése után svájci ösztöndíjjal Zürichbe kerültem. A Thomas Mann Archívumban a kandidátusi dolgozatomon dolgoztam egy évet. Később egyetemi karrá váltunk és én tanszéket váltottam: a Német Nyelv és Irodalom Tanszék vezetésével bíztak meg 1991-ben. A hallgatói és oktatói létszám látványos bővülésével előbb két germanisztikai tanszéket, majd pedig Germanisztikai Intézetet hoztunk létre, amelyet két éve vezetek.

Mit adott a Kollégium?

Nyitottságot, felszabadultságot és igazi, szellemiekben is távlatos barátokat.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Pécsen
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Tőke Pál (1964–1968)

Tanár úr nagyon élénken emlékszik a képekre, szinte minden tagot felismer ennyi év távlatából is. Hogy került a Kollégiumba?

Élénken élnek bennem ma is az emlékek, mintha csak most lettek volna; nagyon szép évek voltak. Az egyetemi felvételimén Németh Jóska ült benn a KISZ részéről. Akkor nem gondolhattam arra, hogy egy év múlva találkozunk a Kollégiumban, még emlékeztem rá, olyan szőke haja volt, hogy nem lehetett eltéveszteni. Szokás szerint, ha üresedés volt a Kollégiumban, akkor a tagok próbáltak jelöltet megnevezni az érintett szakterületről, mindig ügyelve az arányok betartására. Megkeresték a vezető professzorokat, és kikérték a véleményüket. Majd ezután, ha szerencséje volt a diáknak, kapott egy értesítőt a tanulmányi osztálytól, hogy felvették. Velem is így történt. Értesítést kaptam hivatalosan, hogy keressem meg Grasselly Gyula professzor urat, a Kollégium igazgatóját. Professzor úr nagyon barátságosan fogadott, éreztem, hogy bizalommal van irántam. Az eljövendő évek folyamán igyekeztem ezt a bizalmát tovább erősíteni. Úgy emlékszem, hogy az én esetemben nem volt formális felvételi vagy pályázati kiírás. Első évben még albérletben laktam, volt tehát összehasonlítási alapom, milyen kivételes lehetőséghez is jutottam. A gimnáziumot Pakson végeztem, két tanárom is Eötvös-kollégista volt, a történelem és földrajz tanárom, Glósz Lajos szintén a Kollégium hajdani tagja volt, míg a magyartanárom, Gálosi János a budapesti Eötvös Collegium bentlakója volt. Talán érdekes megjegyezni, hogy a szegedi Eötvös Kollégium első korszakának egykori tagja, Dombi József tanár úr is tanított egy rövid ideig a Paksi Vak Bottyán Gimnáziumban. Mivel a Kollégiumban kevés férőhely volt, sajnos nem minden kiváló hallgató kerülhetett be az Eötvös-kollégisták közé. (Például Hatvani Laci is közéjük tartozott, aki mindvégig Bolyais volt, és úgy emlékszem, hogy nagyon jól is érezte ott magát. Látom a honlapon, hogy ennek ellenére és mindannyiunk örömére, komoly szerepet vállalt a Kollégium későbbi életében.) Én Gyuris Laci helyére kerültem. Gyuris Laci a kibernetikai szakterület egyik legtehetségesebb hallgatója volt. Tevékenyen részt vett az első magyar számítógép, az M3 programjainak fejlesztésében Budapesten. Lacit még sokáig emlegették a Kollégiumban. A legenda szerint rendszeresen beszámolt levélben a Budapesten végzett munkáiról. Volt ilyen rövid üzenete is a Kollégiumnak: „Éjjel az M3-nál voltam”. Ezt még sokáig emlegettük vele kapcsolatban. Gyuris Laci-val kapcsolatos történet még, hogy ő állítólag a vizsga előtti este kapcsolódott ki, ahogy ő mondta: „kimossuk a velőt”.

Milyen volt a Kollégium igazgatója?

Grasselly Gyula bácsi, mindenki így szólította őt nagy tisztelettel, hetente eljött hozzánk a Kollégiumba és mindenféléről elbeszélgetett velünk. Igyekeztünk a programjainkat úgy alakítani, hogy találkozhassunk vele. Váltottuk egymást, hogy mindig legyen három-négy hallgató körülötte. Gyula bácsi sokat mesélt a

háború előtti Kollégiumról is, de leginkább az újjáalakulást követő időkről. Úgy éreztem, hogy kifejezetten ügyelt arra, hogy tudjunk a hagyományokról. „Amikor XY professzor még kollégista volt”, és akkor jöttek a történetek. Komolyan vette ezeket a beszélgetéseket, és láthatóan örömet és kikapcsolódást jelentett neki, ha eljött hozzánk a Kollégiumba, mi pedig nagy megtiszteltetésnek tekintettük, hogy találkozhattunk vele. Abszolút bizalommal volt a társaság felé az első pillanattól kezdve. Jó értelemben mondom, hogy olyan atyáskodó típus volt. A Kollégiumnak mindig volt a tagok által választott diákelnöke is. Az én időmben Zalotai Lajos volt, majd Nagy Péter töltötte be ezt a fontos tisztséget. A diákelnök rendszeres kapcsolatban volt Grasselly Gyula bácsival, ha kellett, soron kívül is felkereshette a tanszékén vagy később a Dékáni Hivatalban. Ha bárhol szóba jött a Kollégium, Gyula bácsi, ha szükségesnek tartotta, elmondta, mi történt, mi pedig igyekeztünk megvédeni a Kollégium jó hírnevét. Emlékszem, volt a Szegedi Egyetemen egy Farkas nevű újságíró. Az ő tollából jött egyszer egy kritikus és elmarasztaló cikk a Kollégiummal kapcsolatban. Szegfű Laci révén azonnal viszontválasszal éltünk. Az egyetemen a hallgatóság körében általában jó vélemény alakult ki a Kollégiumról, igyekeztünk sokat segíteni a vizsgaidőszakokban az évfolyamtársainknak. Szerény, de fontos könyvtárunkat külső hallgatók is használhatták, ha megbíztunk bennük. Az idők folyamán egyre több Eötvös-kollégista lett vezető oktató, akik igyekeztek mindenben támogatni a Kollégiumot. A tanszékeken, a szakmai műhelyekben, a Tudományos Diákkörökben az Eötvös Kollégium mindig képviseltette magát, tagjait számon tartották. Úgy 1967-ben lehetett, amikor Grasselly Gyula bácsi Huhn Péter professzor úrnak, a Kollégium hajdani diákjának adta át a stafétát. Az ok valószínűleg az lehetett, hogy Gyula bácsi dékán lett. Péter bácsi folytatta a jó hagyományokat. Vegyészprofesszorként több kollégistával is kapcsolata volt.

Hogyan működött a közösség?

Emlékszem, hogy minden évben voltak kirándulások. Gyula bácsi kikért minket az egyetemről és egy hétre elutaztunk, autobusszal. Egyik alkalommal bejártuk egész Nyugat-Magyarországot: Győr, Szombathely, Sopron, Kőszeg volt az útvonal. Sokat sportoltunk, ki-ki a választott sportágában, de focizni mindenki szeretett. Az ünneplés sokszor egy-egy focimeccs volt, ha egy régi tag visszalátogatott. A Battyhányból az Ady térre, az Irinyi-épületből a libalegelőre jártunk. Utána legurítottunk egy-egy sört a Sárkányban, az Alsóvárosi Vendéglőben, a Béke Tanszéken. A kollégiumok közül egyedül az Eötvösbe jöhettek be a lányok és ez később is így volt, amikor az Irinyi épületben már volt portás. Talán ez volt az egyetlen dolog, amit irigyeltek tőlünk más kollégisták. Az öreg „Szöllő”, az évtizedek portása, hozzánk beengedte a lányokat, a József Attila Kollégiumba nem. Gyula bácsi kiállt emellett is. Rendeztünk szilveszteri összejöveteleket és farsangi bálakat, Gyula bácsit is meghívtuk, aki el is jött az elejére. Sok kollégiumi buli volt, de anélkül is nagyon jó közösséget alkottunk. A szobatársaim voltak Schmidt Antal, „csapodi” Horváth Péter, Dobozy Gabriella, Laki Ferenc,

Sódar Károly, Németh József, Tőke Pál. Évtizedek múlva is tudtunk egymásról. Majd mindenki tudományos fokozatot szerzett, vezető oktató vált belőle, vagy az élet más területén állta meg a helyét. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a rendszerváltás után sem kellett senkit átértékelni. Ugyanazzal az egyenes gerinccel élt tovább mindenki, megdolgoztunk a sikerért. A Kollégium politikamentes volt, bár beszélgettünk a politikáról. Többen fontos funkciókat töltöttek be a KISZ-ben, ami számukra nem kevés munkával is járt.

A korábbi tagok jelen voltak a Kollégium életében?

Voltak visszajárók: Móricz Ferire, Seres Lacira, Csányi Mikire, Rigó Bélára emlékszem. Aki kiment, arról négy-öt évig elevenen éltek a történetek, gyakran még tovább is. Azután voltak bejárók is. Fényi Szaniszló volt a leghíresebb. Ő szerintem több Eötvös-generáció életében benne volt: úgy 10-15 év tagjainak lehetett vele kapcsolata. Volt egy lakókocsija, utána faháza a Bertalan-emlékműnél, Újszegeden. Akkor még nem volt meg a másik híd. Be-bejárt fürödni, vagy nagyobb hidegben bent aludt. Márta Ferenc professzor intézetében dolgozott, már akkor szép eredményeket ért el. Többször komoly felvetésekkel érkezett a Kollégiumba is: például „nem hisszük el, hogy a vasgolyó és a tollpihe vákuumban ugyanolyan gyorsan esik le, meg kellene nézni”. Karlsruhe-ban nagy kutató-karriert futott be. Minden témában élmény volt vele beszélgetni. Sokat bejárt hozzánk Taródi Béla. Ő elsősorban a vegyészekkel tartott jó kapcsolatot. Később állandó vendég volt Simoncsics Péter is, akit Pordány Laci (Indián) mutatott be nekünk.

Tanár úr kollégiumi évei alatt kétszer is költözött a Kollégium? Milyen volt az elhelyezés?

1964-ben, amikor beköltöztem, akkor már a Batthyány utcában volt a Kollégium, egy magánházban. 1965-ben az Irinyi-épület Klinikára néző szárnyának negyedik emeletére költöztünk, ottani hét manzárdszobába. A korábbi helyünkön ugyanis óvoda lett. Bár nagyon fájlaltuk, hogy el kellett költöznünk, de belenyugodtunk. Az új helyen is jól éreztük magunkat, de kissé meleg volt. Számunkra inkább a társaság volt a lényeg. Ez a hely ideiglenesnek bizonyult: egy év után költözhettünk le az épület körútra néző szárnyába, annak első emeletére. A három helyszín közül ez volt a legkényelmesebb, de mi mégis a Batthyányban éreztük magunkat a legjobban, ott nagy kert is volt.

Milyen életet élhetett akkor egy Eötvös-kollégista anyagi értelemben?

Havi 200 forintba került a kollégiumi elhelyezés, amellyel napi háromszori menzai étkezés és mosatás is járt. Volt egy bőrröndünk, amelyikben mindenki beledobta a koszos ruháit, majd az ügyeletes kollégista elvitte heti egyszer az Irinyi-épület alagsorába, néhány nap alatt kimosták, kivasalták, és lehetett érte menni. Az Eötvösben jeles és kitűnő tanulók voltak: 240-300 forint ösztöndíjat kaptunk. Voltak népköztársasági ösztöndíjasok is, karonként egy-két ember, leginkább negyed-ötödévesek. A tanulmányi eredmény és a végzett társadalmi munka számított

döntően. Emlékszem Németh Jóska népköztársasági ösztöndíjas volt, az havi 1000 Ft ösztöndíjat jelentett, abból már félre lehetett tenni.

Hogy alakult tanár úr egyéni életpályája?

A 60-as években be lehetett kopogni az ajtón, hogyha valami érdekelte a diákot. Akkor még kevesen voltak az egyetemen. Én Csákány Béla tanár úrhoz kopogtattam be többedmagammal, még elsőéves koromban, hogy algebrával szeretnénk foglalkozni. Azzal a kötetlen oktató–hallgató viszonyral, amit Csákány Béla tanár úr honosított meg, később Moszkvában ismét megtapasztaltam a Lomonoszov Egyetemen. Ezekre az algebrai kurzusokra csak meghatódottsággal és hálával tudok visszaemlékezni. A végzés után 1968-ban Tandori Károly professzor úr ajánlásával kerültem az Akadémia Számítástechnikai Központjába, ahol tíz évig dolgoztam. 1970-ben egy amerikai számítógép, a CDC3300 installációjában vettem részt. Mai fogalmaink szerint az első rendszergazdák egyike lehettem. A gép operációs rendszerét bitenként elolvastuk, javításokat végeztünk és „frissítéseket” indítványoztunk benne. Ez annyira jól sikerült, hogy a főnökeink komoly kitüntetések kaptak, mi pedig, akik csináltuk, ösztöndíj-lehetőségeket érdemeltünk ki. Én például egy norvég lehetőséget kaptam. Együtt dolgozhattam volna azokkal a norvég kutatókkal, akik az objektum-orientált gondolkodásmódot kialakították, és a szükséges szoftver környezetet létrehozták. Én azonban Szovjetunióba, Moszkvába akartam menni aspiránsnak. 1977-ben védtem meg a kandidátusi értekezésemet. Kis kitérő után az ELTE-re kerültem. Az oktatás lett a fő feladatom (magas szintű programnyelvek, számítógép hálózatok). Amikor 1982-ben elkezdtük az egyetemi szintű képzést, mindössze két személyi számítógépünk volt. Jó kapcsolatot alakítottam ki a hallgatókkal. Sok diplomamunkásom volt. A mi időnkben óriási távolság volt még a hallgatók és az oktatók között. Tisztelettel és alázattal viseltettünk irántuk és a tárgy iránt is, ugyanakkor ez gátlásokat is képes volt létrehozni. Nehéz volt megközelíteni a professzorokat. Én ezt saját oktatói munkámban igyekeztem oldani, ugyanis ez a diák teljesítményének rovására mehet. Számtalan trükk segített, hogy ezt a viszonyt kialakítsam a hallgatókkal. Kemény vizsgáztatónak mondtak a hallgatók, de oda mertek hozzám jönni. Nálam akárhányszor lehetett vizsgázni, de a minimális szintből nem engedtem. Soha nem volt balhém, nem váltam a hallgatók célpontjává. Egyetlen egyszer jött egy panasz: nem írtam be valakinek az elégtelent. A mi időnkben hatékony elitegyetemek működtek Magyarországon, komoly felvételi rendszerrel. Ma is úgy gondolom, hogy csak ennek van értelme. Miért jó az, hogy ötszáz hallgatót beiskoláznak és átlagban csak ötven hallgató végez? Mi munka van az évekig bent maradó négyszázötven hallgatóval! Kezdetből közel tizenöt évig szolgáltam az előadóknak a tömegegyetemet, a színvonal feltétlen megőrzése mellett. Közben három és fél évet Svájcban töltöttem: modern, negyedik generációs környezetekben kellett kereskedelmi és pénzügyi rendszereket létrehoznom. Ezekkel az eszközökkel a próbálkozó szakembereknek csak közel 10 százaléka tudott hatékony rendszereket létrehozni. Ekkor éreztem igazán, hogy a szakmám meg van

mentve. Mert miről is szól az informatika? Egyfelől rendszereket kell létrehozni, de nem szabad programozni, mert az komoly hibaforrást jelent. Ezt az ellentmondást kell feloldani, ha valamit létre akarunk hozni. A Kollégiumban eltöltött idő bennem él a mai napig, ezért emlékszem annyira elevenen a kollégista társaimra. Mély, máig tartó és különleges emberi kapcsolatok és barátságok alakultak ki közöttünk. Életre szólóak, nekem leginkább Csörgő Sándorral.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Varga István (1964–1967)

Hogy vették fel az Eötvös Kollégiumba?

Mint utóbb kiderült, a „szokásos” módon. Elsőévesként albérletben laktam a Kosuth Lajos sugárúton, majd egyszer csak megkeresett az egyik Eötvös-kollégista, ha nem tévedek, Baróti Tibor: „Tudom, hogy te jobban érdeklődsz bizonyos szakterület iránt, amiből már diákköri dolgozatot is írtál, mi lenne, ha megpályáznád a kollégiumi tagságot”. Kérvényt adtam be, így jelentkeztem. Magára a felvételre már nem emlékszem, nem is biztos, hogy formalizált volt. Mindenesetre a kollégiumi tagok javaslatot tettek, és az igazgató – gondolom – utánaérdeklődött a tanszéken az illetőnek. A szép tanulmányi eredmény, a diákkörözés, a széles körű érdeklődés mindenféleképpen előfeltétel volt. De a Kollégiumban kevés, ha jól emlékszem, akkor mindössze 15–16 hely volt. Ez kevés volt ahhoz, hogy az összes arra érdemes egyetemistának helyet adjon. A jók közül inkább a már bentlakó tagok ajánlottak, és visszagondolva ez célszerű is volt, hiszen az új tag beleillett a közösségbe. Akkoriban elsősorban szociális helyzete alapján kaphatott kollégiumi elhelyezést az ember. Az Eötvös kivétel volt. Ide tanulmányi alapon lehetett bekerülni. Persze ez magával hozott némi anyagi könnyebbséget is. Népköztársasági ösztöndíjas is voltam, ami csaknem egy kezdő fizetéssel ért fel. Fizettünk egyetemi tandíjat, legalábbis az első félévben. Azután ezt a tanulmányi eredménytől függően vagy mérsékeltek, vagy elengedték. Kollégiumi díjat is kellett fizetni, ami tartalmazta a menzajegyet.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Amikor beköltöztem az Eötvös Loránd Kollégiumba (amelyet magunk között röviden csak „Báró”-nak hívtunk), akkor az már a Batthyány utcában, egy magánházban volt. Az épületen volt egy szokásos fekete tábla a Kollégium nevével, arany betűkkel. A Kollégiumban a többihez képest sokkal szabadabb volt a légkör. Ez persze nemcsak abban manifestálódott, hogy saját kulcsunk volt. Hozzánk bejárhattak a barátnők, hivatalosan lány persze egy sem lakott bent. Ezért nagyon irigyeltek bennünket, pedig a Kollégium állapotát tekintve rosszabbul álltunk a többihez képest. A komfort pótlása érdekében sokszor volt szükségünk leleményességre, öntevékenységre. Elkezdtük javíthatni a környezetünket, rendbetenni magunk körül a dolgokat. A kertben megmetszettük a gyümölcsfákat, kiirtottuk az elvadult bokrokat, kitakarítottuk, lakályossá tettük a szuterénszerű pincét. A központi nagy helyiséget könyvtárnak rendeztük be, onnan nyíltak a szobák, meg egy nagy, szőlővel befuttatott veranda. Emlékszem, egyik társunk könnyen belefeledkezett a tudományokba, így amikor elindult a fürdőszobába, többször előfordult, hogy megállt a könyvtárban és hajnalokig ott volt és kiolvasott egy-egy könyvet. Az épülethez nagy kert is tartozott. Ha az igazgatónk, Grasselly Gyula bácsi bejött hozzánk, akkor jó időben általában a verandán telepedtünk le. Ezeken a beszélgetéseken tájékozódott, ki hol tart, mivel foglalkozik. Rengeteget

mesélt maga is. Élvezettel és némi irigységgel hallgattam a régi „daliás” időkről szóló beszámolóit. Időnként egyetemi oktatók is bejártak hozzánk, kötetlen formában előadásokat tartottak nekünk. Három nagy, úgy emlékszem), nyolcágyas szobában laktunk, csak fiúk. A szoba négy sarkában volt egy-egy emeletes ágy. A bölcsész szobában velem együtt Baróti Tibi, Pordány Laci (Indián), Ocsák Miklós, Földvári Laci, Szegfű Laci lakott. Majd jöttek a fiatalabbak: Ecsedy Pista, Kisari Miklós (Kisindián), Masát András, Ötvös Péter. A másik szobában vegyészek voltak: Zalotai Lajos, Buzás Pista, Kiss Ákos, Ferke Bandi, Nagy Laci. A harmadik szobában matematikusok, biológusok laktak. Németh Jóskára, Sódar Karcásra, meg Szabad Janira emlékszem vissza. Jogászok csak később kerültek a Kollégiumba.

Hogyan működött a közösség?

Mindenkinek megvolt a maga szakterülete, de nem váltak a tagok szakbarbárrá. Éppen ellenkezőleg, egymás dolgai iránt nagyban érdeklődtünk. A szobák szerinti megosztás, bár egyfajta megoszlást jelentett, de egyébként gyakran voltunk együtt, beszélgettünk, vitatkoztunk, szórakoztunk, apróbb, az együttélésből adódó súrlódástól eltekintve, nagyon jól megvoltunk, összetartottunk. Nemegyszer bejártunk a vegyészek laborjaiba. Máskor szóltak, hogy gyertek be, mert itt és itt nagyon jó előadás lesz. Ha volt valakinek valami élménye, akkor arra felhívta a többiek figyelmét. Egyesek hozzájutottak hanglemezekhez, azokat együtt hallgattuk. Emlékszem, Pordány Lacinak volt valahonnan egy, akkor ritkaságnak számító Roy Orbison lemeze. Akkor az szenzáció volt. A Pretty Woman akkor hallottam először. Azóta sok év eltelt, de még ma is gyakran játsszák a rádióban. Én is hoztam egy nagy csomag, főleg klasszikus zenei hanglemezt Leningrádból, ahol nyelvgyakorlaton voltam. A konyha volt a színtér, ott váltottuk a világot, miközben összeültünk egy kis ennivalót. Untuk a menzán hétvégére adott hidegételt, igyekeztük feljavítani. Én nem voltam nagy sportoló, de a többiek eljártak focizni, saját csapatunk azonban nem volt. Elmentünk együtt moziba, ritkábban színházba. A Sárkányba szerettünk járni a nagyállomáshoz, meg a Béke Étterembe (persze a diáknyelv csak Béke Tanszéknek hívta, rajta is ragadt ez az elnevezés). A Béke Tanszéken dolgozott egy Irénke néni nevű pincérnő, aki – amikor megérkeztünk – szólt a szakácsnak, és nagyobb adagokat kaptunk. Nem hiszem, hogy az idő szépítette meg ezt az emléket. Mindenesetre még most is a számban érzem az ott készült párizsi sertésszelet ízét. Volt szilveszteri összejövétel a Kollégiumban, táncoltunk a könyvtárban, készült valami étel is hátul a konyhában.

Hogy ért véget a Batthyány utca?

Többször szó esett róla, hogy megszüntetik a Kollégiumot, beolvasztják valamilyen másik kollégiumba, és mennünk kell. Ez az eliteskedés nem való, mondták, nincs szükség erre az elkülönülésre, miért nem jó nektek a többi kollégium. A háttérharcokról nem tudok. Amikor végül el kellett költözni, a hivatalos indok az

volt: „értsük már meg, hogy az óvodának is kell valahova költöznie”. Először az Eötvös tagsága ideiglenesen az Irinyi-épület Női Klinikára néző szárnyába, annak a negyedik emeletére költözött. Ott négyágyas szobák voltak. Bár ott már nagyobb volt a kényelem, mégis berzenkedtünk, hogy miért kellett nekünk idejönni a „Báróból”. Ez azonban nem tartott sokáig, pedig már éppen megszerettük. Ezt követően a körútra néző szárny első emeletére költöztünk.

Hogy alakult egyéni életpályája?

Nem szokványosan, főleg nem úgy, ahogyan azt eredetileg elterveztem. Mindenesetre az akkori döntésem, bár a helyzetet átmenetinek gondoltam, megváltoztatta a pályámat. Bár nagyon szerettem, nem lettem tanár. Akkoriban már elég nehéz volt munkahelyet találni. Bonyolította a helyzetet, hogy tanárként, leendő feleségemmel, aki végzős vegyész volt, együtt akartunk elhelyezkedni. Sokat keresgélünk, de sehogyan sem jött össze, hol nekem volt állásom, és neki nem, hol pedig fordítva. Végül 1967 április elsején munkába álltam, állást kaptam az akkor alakuló Expressz Ifjúsági Utazási Iroda megyei kirendeltségénél. Levelezően fejeztem be az egyetemet, lényegében már csak az államvizsga volt hátra, mindeközben tagja maradhattam a Kollégiumnak. Később a Külügyminisztériumba kerültem. Diplomataként összesen tizenhat évet voltam külföldön, a köztes időkben pedig itthon dolgoztam. De nem lettem teljesen hűtlen a tanult szakmámhoz. A Külügyben hosszú ideig kulturális, tudományos és oktatási kérdésekkel foglalkoztam. Ez volt az a terület, ahol akkoriban látványos eredményeket lehetett elérni. Sok országgal, ha más kapcsolatunk nem is volt, de a kultúra, a tudomány összekötött bennünket. Hat évig voltam Kelet-Berlinben kulturális attasé. Hazatérésem után kineveztek a Kulturális és Tudományos Főosztály helyettes vezetőjévé. Akkor kezdtük a kapcsolatokat bővíteni az NSZK-val. Büszke vagyok arra, hogy a közreműködéssel jöhetett létre a budapesti Goethe Intézet létesítéséről szóló megállapodás. Sokat utaztam, számtalan országgal tárgyalhattam kulturális, tudományos és oktatási együttműködési kérdésekről. Például Kínával a korábbi, 1953-ban kötött, a kínai kulturális forradalom miatt már nem működő kulturális szerződés felújítását kezdtük el, és hoztuk sikeresen tető alá. 1989-ben egy évre Moszkvában találtam magam, amikor már mindenfelől „zengett az ég”. Forrongott a világ. Nagy változások mentek végbe ott is, a szovjet tagországok önállósodási törekvése egyre erősebb lett. Persze politikai elemzők szerint akkor korántsem volt még annyira egyértelmű, hogy felbomlik a Szovjetunió. Azután 1990-ben átirányítottak Leningrádba, a főkonzulátus vezetését bízták rám. Amikor odaérkeztem, a várost Leningrádnak hívták, és amikor eljöttem onnan, akkor a város neve már Szentpétervár volt. Akkor az én konzuli kerületemhez tartozott a három balti köztársaság, az én feladatom volt, hogy tartsam velük a kapcsolatot. Nekem jutott az a feladat – amely minden diplomata álma lehet –, hogy közöljem velük, a Magyar Köztársaság elismeri a három balti állam (Észtország, Lettország és Litvánia) függetlenségét. Felemelő érzés volt. Legfelsőbb szinten fogadtak. Landsbergis, litván elnök nagy büszkeséggel mutatta meg nekem a

rendszerváltozás ereiklyéből rendezett kis kiállítást, köztük egy Magyarországról kapott konzervdobozt, amelyikre az volt írva, hogy a kommunizmus utolsó lehetete. Ezután Kijevben nagykövet lettem három évre. Hazatérésem után 1995-ben, a Külügyminisztériumban a posztszovjet országokkal foglalkozó főosztályt vezettem, majd a Dokumentációs Főosztály vezetője lettem. Ezután 2002-2005 között a Jugoszlávia felbomlását és a szörnyű balkáni polgárháborút követően függetlenné vált Bosznia-Hercegovinában nagykövetként képviselhettem hazámat Szarajevóban.

Mivel járult hozzá a Kollégium életpályájához?

Komoly munícióval indulhattam ki az ún. nagybetűs életbe. Vidéki gyerek voltam, elsőgenerációs értelmiségi lettem. A Kollégiumban szereztem jártasságot, hogyan mozog az ember a közösségben, az ott uralkodó szemlélet igényességre, a mások munkája iránti érdeklődésre és tiszteletre tanított. Kinyitotta előttem a világot, arra nevelt, hogy ne csak egy dolog érdekelje az embert. Tulajdonképpen ebből lett a hivatásom is: nyelveket beszélni, idegen országokat, embereket és kultúrákat megismerni, kapcsolatot teremteni.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2009-ben Budapesten
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Varjas László (1957–1961)

Hogy került tanár úr a Kollégiumba?

Szegedre is csaknem véletlenül kerültem, bár utólag nagyon örültem ennek. Fiatalkoromban pár társammal lepkéket gyűjteni indultunk, többek között Mészáros Zoltánnal, Rácz Attilával, valamint Venetianer Pállal is, aki később Szegeden az SZBK-ban futott be szép karriert. Bejártunk a Természettudományi Múzeum lepkegyűjteményébe. Ott dolgozott vezetőként Kovács Lajos bácsi, aki mindenkinél tájékozottabb volt a lepkék ismeretében, és sokat segített nekünk. Tehát ilyen háttérrel a pesti egyetem kutató biológia szakára adtam be a jelentkezésem, de sikeres felvételem ellenére nem vettek fel. Így kerültem Szegedre, de ott már tanárképző szakra. Az egyetemet kitüntetéses diplomával, igaz, egy gyakorlatra adott négyessel végeztem el. (Csak a rajzfüzetem külalakjára kaptam ezt a jegyet.) Elsőévesként, amikor még a Bolyai Kollégiumban laktam, a biológia mellett először még földrajz szakra jártam, azonban '57 tavaszán elindult a kémia szak is, és ekkor arra cseréltem a földrajzot. Vizsgáztam Grasselly Gyulánál is, aki elhívott az Eötvös Kollégiumba. Gyula bácsi időnként bejött a Kollégiumba, és elbeszélgetett velünk. Látszólag formális beszélgetések voltak ezek, de így tájékozódott arról, hogy ki hol tart a tanulmányaiban, és nekünk is jól esett, hogy törődik velünk. Szervezett nyelvtanfolyamokat tartottak számunkra a kis könyvtárunkban. Bejárt a Kollégiumba Halász Elődné, a TTK nyelvi lektorátusának vezetője, akitől németet, illetve Tábi Tibor, akitől angolt tanultunk.

Hol volt a Kollégium 1957-ben?

A mai Bolyai épületben, annak Tisza felőli végében. Két nyolcágas szobából állt: egy természettudományis és egy bölcsész szobából. Hogy a fürdőszobánkban volt-e melegvíz, erre nem emlékszem, viszont kaptunk fürdőjegyet, és azzal jártunk az Anna Fürdőbe heti egyszer-kétszer. Velünk egy épületben volt a Ságvári Gimnázium B épülete. A szobánk felett volt egy tanterem, ahol én is tartottam gyakorló órákat. A szobákban egyébként csak egy (vagy két) asztal volt, viszont a fenti tantermet megkaptuk tanulásra. Kimaradás helyett mi inkább készültünk a gyakorlatokra és vizsgákra. Közös rendezvényekre a Kollégiumon belül egyébként sem volt hely. Ez nem jelenti azt, hogy néha nem jártunk el a Hágiba vagy a Sárkányba meginni egy sört, esetleg egyetemi és főiskolai bulikba táncolni.

Hogy élte át az '56-os eseményeket?

Már szeptember-október hónapban a Dugonics téri főépület közelében, az ottani diáklklubban voltak összejövetelek, viták és beszélgetések. Az Ady téri Auditorium Maximumban is összegyűltünk, ahol később megalakult a MEFESZ. Amikor megtudtuk, hogy Budapesten mi történt 23.-án, szimpátiatüntetést szerveztünk a Vértanúk terére, ahol Koch Sándor professzor („Koch papa”) vezetett minket. Gyászzászlóval, csendben vonultunk fel, de hamarosan körülvettek bennünket az ávósok. Rohantunk vissza a Bolyaiba, de a kapu előtt én is kaptam egy fülest.

A későbbi napokban néhányan a kollégisták közül még elmentek az őrsgre, a Bolyaiba pedig hoztak fegyvereket, amiket aztán gyorsan el is tüntettek. Láttuk, ahogy jöttek a tankok a hídon át, és mentek Budapest irányába. A Széchenyi téren lett volna egy nagygyűlés, ahová én is el akartam menni, de a Takaréktár utcánál megállítottak bennünket. A levegőbe meg a földre lőttek csak, de egy golyó gellert kaphatott, és eltalált egy munkás fiút, Schwarcz Lajost, aki belehalt a sérüléseibe. Ő volt az egyetlen halálos áldozat Szegeden; ott voltunk a temetésén. Át is nevezték róla az utcát, persze ez nem sokáig maradt így. Aztán valaki megszervezte, hogy befeküdhetünk „álbetegként” (azért hogy ne kapjanak el) a Szemészeti Klinika egyik kórtermébe, ahol talán egy hetet töltöttünk. Amikor meg egy kicsit csöndesebb lett a helyzet, egy ismerős családhoz mentem el Tápé környékére. Már november vége lehetett, amikor az első vonatok egyikével feljöttem Budapestre. A Nyugatitól szüleim budai házáig gyalogoltam. Igazán lehangoló volt látni a rommá lőtt várost. Innen a szüleim már nem engedtek el. Vissza a Kollégiumba csak '57 januárjában mentem, amikor késedelemmel, de megindult az egyetem. Ekkor bizony általános fásultság volt az uralkodó hangulat. Visszaköltöztünk a Bolyaiba és behúztuk fülünket-farkunkat. Egy korábbi elszólásomért („Azt mondta valaki, menjünk a tankok elé...”) én is fegyelmi tárgyalásnak néztem elébe, amely azonban szerencsére csak egyetemi keretek közt folyt.

Hogy alakult tanár úr egyéni életpályája?

Jól vizsgáztam állattanból Ábrahám Ambrus professzornál, aki azt mondta, hogy ez az ember kell nekem a tanszéken. Mivel én nem kaphattam oktatói állást, ő kétszer is felment az Akadémiára, hogy kijárjon számomra egy akadémiai kutatói álláshelyet. A 60-as években átszervezték az intézetet, félretették Ábrahám akadémikust, Fehér Ottó lett a vezetőnk. A docens úr, Biczók Feri bácsi pedig arra biztatott, hogy rovarélettannal foglalkozzam. E tárgyból aztán speciálkollégiumot is tartottam a hallgatóknak, szakdolgozatom és egyetemi doktorim pedig szintén e témakörben készült. De tanítottam – főként mint gyakorlatvezető – anatómiát, szövettant, élettant, sőt genetikát is, az utóbbit Alföldi Lajos professzor irányításával.

A lepkész vonalon is megmaradtam: írtam Szeged és környéke lepkefaunájáról egy tanulmányt, később pedig Uherkovich Ákossal jártunk ki gyűjteni a környékre. 1968-ban a budapesti Növényvédelmi Kutatóintézetbe hívtak kutatónak. Itt először a kísérleti munkához még nem tudtak laboratóriumot biztosítani, így az intézet keszthelyi laboratóriumába jártam le rendszeresen, hosszú, hét elejéig vonatozásokkal. Itt Sáringer Gyula akadémikus volt a vezetőm, aki szinte atyai jóbarátként bánt velem. Végül tényleg felkerülhettem a családomhoz Budapestre, és 1974-től 97-ig itt dolgoztam, a 80-as évektől mint csoportvezető, az Állattani Osztály modern új laboratóriumában, a város szélén, Nagykovácsi határában. Itt minden megvolt a színvonalas munkához. Sokat dolgoztunk együtt több gyógyszergyárral és az intézet Szerves Kémiai Osztályával. Ők szintetizál-

ták a vegyszereket (speciális, nem mérgező hatású rovarölő szereket), mi pedig kipróbáltuk azokat különféle rovarokon, amelyek között persze több lepkefaj is volt. A szerves kémikus főnökünk, Matolcsy György több, részben nemzetközi UNDP/UNIDO)pályázat keretében szerzett komoly kutatási pénzeket számunkra; ezért műszerekkel felszerelkezhettünk, és sok kutatóhelyre eljuthattam a világon. Tanulmányutak keretében dolgoztam Csehszlovákiában, Bulgáriában, Hollandiában, Angliában, Franciaországban, Olaszországban, és – nem szólva a nemzetközi kongresszusokról (pl. USA, Kanada, Szovjetunió) – volt egy szép utam Japánba is. A kutatás részben a KGST keretében folyt, ezért orosz nyelvű beszámolókat szintén kellett készítenem. Így a korábban elsajátított angol és a német mellett ekkor már az orosz is gyakran használnom kellett. 1994-ben jött egy akadémiai törvény, hogy csak úgy lehet valaki nagydoktor, hogyha van kandidátusija. Én még épp „átcsúsztam” a változás előtt, így szerencsére, mivel volt már elég közleményem, és a védésen maximális pontszámot kaptam, 1996-ban megszerezhettem az MTA doktori fokozatot. 1998-tól 2003-ig egy vállalat, a Bábolna Környezetbiológiai Központ (Bábolna Bio) munkatársaként végeztem hasonló munkát. Itt már nem a mezőgazdasági kártevők, hanem más rovarok, például szúnyogok, legyek, csótányok irtásával kellett foglalkoznom. Ők is küldtek konferenciákra, de az impakt faktoros cikkek ekkor már nehezebben „csordogáltak”.

Mit adott Önnek a Kollégium?

Nyugodt légkört a felkészüléshez, amihez persze kellett az a belső indíttatás is, hogy az ember ezt végig akarja csinálni, hogy tényleg jól tegye a dolgát. Számunkra fontosabb volt a papírnál, a diplománál az, hogy mi van a fejünkben. Itt a Kollégiumban kaptam meg a műveltségnek azt az igényét is, hogy értékesen töltssem el a szabadidőmet, hogy megismerjem a szakmán túlmenően a kultúra néhány területét is: ismeretterjesztő folyóiratok, színház, komolyzene és opera, mozi, filmklub, később fotózás. Ez mind belefért az időnkbe, és részben Grasselly Gyula bácsi szervezte meg nekünk. Legjobban egyébként a szolid és művelt matematikusokat szerettem: Makai Imrét, Leindler Lászlót, Peák Istvánt, Móricz Ferencet, Szomor Pált.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten
Szerkesztette: Saródi Szilvia*

Vincze Irén, egykori bejáró oktató

Hogy került kapcsolatba az Eötvös Kollégiummal?

1947-ben kezdtem az egyetemet. Először matematika szakon, később vegyész lett belőlem. Mint ilyet hívtak meg az Eötvös Kollégiumba többször is beszélgetésekre, szakmai előadások megtartására.

Volt tanári kötődése vagy kollégiumi előélete Tanárnőnek?

Az egyetemen oktatóként és kutatóként dolgoztam, de a pedagógus natusban inkább hiszek, mint a pedagógus doctusban. Ma persze a papírok világát éljük. 1952-től 1954-ig voltam az Egyetemi Kollégium (a későbbi Irinyi Kollégium) igazgatónöje. Ez akkoriban a korábbi NÉKOSZ mozgalomban létezőkhöz hasonlító kollégium volt, tehát nem diákszállás, ahova csak aludni járt volna az ember. Ez leginkább abban nyilvánult meg, hogy nagy hangsúlyt helyeztek a közösségformálásra. Még hallgató koromban „szövetkezetet” alakítottunk négy-öt szobányi emberből. Programokat szerveztünk nekik, például voltak közös éneklések, néptáncolások. Ezek során megismerték egymást az emberek. Nem mindig jelentett ez elfogadást persze, de az összetartozás érzése előbb-utóbb kialakult. Elvárás volt a másik segítése, kiváltképp tanulmányi téren. Akkoriban egyébként az egyetem is szervezett tanuló párokat. Tehát az ember olyan rutinokra tett szert, amelyeket más közösségekben kiválóan tudott kamatoztatni. Például az egyetemi évfolyamokban is a kollégisták egy olyan közösségi magot alkottak, amely komolyan kihatott a többiekre. Ez a közösségi élmény azután úgy általában az ember egész életére megtette jótékony hatását, és számos konkrét módon megnyilvánult. A mi évfolyamunkban például óriási az összetartás azóta is, évenként találkozunk. Én ezt a közösségformálást tartom a mai napig is a tehetséggondozás egyik kiemelt értékmérőjének.

A NÉKOSZ után pár évvel ezek az elvek kivesztek, diákotthonokká váltak a bentlakásos intézmények. Egyedül az Eötvös Kollégiumban maradt meg a közösségformálásnak ez a tudatos módja, amelyet én nagyon nagyra tartok. Bár ma is szükség lenne rá, de ez a közösségformáló hatás, a spontán segítségnyújtás ma már sajnos nem általános. Sőt, szinte gyanús, ha valaki az önzetlen segítségét ajánlja. Érdeket sejteneek mögötte és vissza is utasítják. Sajnos sok rossz tapasztalatom akadt e téren. Az ember eljut oda, hogy nem ajánlja fel segítségét, megvárja míg kéri, de nem nagyon kéri, mert nem számítanak rá. Az én életem során rengeteget változott e téren is a világ. Az akkor és ott szocializálódott embernek valami olyat kell elnyomnia magában, amely egyébként a zsigereiben van. Nem könnyű dolog ez. Az egyetemen is ma már több száz évfolyamok vannak és csak néhány helyen maradt meg a csoportrendszer. Az Eötvösbe ráadásul három különböző kar kiemelkedő tanulmányi és tudományos diákköri eredményekkel bíró hallgatóit válogatták be. Ez volt a másik nagy értéke. Az ember nem vált szakbarbárrá. A hallgatók meghallgatták egymást és a sajátjuktól eltérő szempontok beépültek a gondolkodásukba.

Hogyan működött az Eötvös Kollégium akkori igazgatója?

Grasselly Gyula háború előtti Eötvös-kollégista volt. A Kollégium a Rákosi korokban nem létezhetett. 1956-ban Grasselly Gyula igazgatói vezérletével és nem kis erőfeszítésének és ügyességének köszönhetően alakult újjá a Kollégium. Akkoriban ugyanis minden ilyen csoportosulást átpolitizáltak és ha valaminek nem volt politikai színezete, akkor nem pártolták. Grasselly Gyula pedig párton kívüli volt, tehát nem volt persona grata az egyetemen, szakmai kvalitásait persze elismerték. A Kollégium egész elitképzés funkciója nem volt támogatott. Tehát az egész Kollégium szembement a politikai és társadalmi elvárásokkal azzal, hogy apolitikusan viselkedett. Bár politikai követelményeket a Kollégiummal kapcsolatban nem fogalmaztak meg, az inkább csak úgy jött számításba, mint az akkori élet megannyi területének háttere. Elképzelhető, hogy Grasselly Gyula korábbi Eötvös-kollégisták támogatását is igénybe vette, annyiban feltétlenül, hogy gyakran hívták meg őket a Kollégiumba. Hagyományokat azonban nem lehetett ápolni, a háború előtti dolgok mind gyanúsak minősültek. Igazgatói tevékenysége abban állt, hogy a kollégisták között volt, emberi kapcsolatot teremtett velük, például mutatott számukra tudományos munkájával, nyelvtudásával, emberi jellemével. Fontosnak tartom azt a buzdító szerepet is, amelyet vitt, nagyon értett a fiatalok nyelvén.

Mit jelentett akkoriban Eötvös-kollégistának lenni?

Grasselly Gyula azt közvetítette a hallgatók felé, hogy mivel az Eötvös Kollégiumban több a lehetőség, ezért egy Eötvös-kollégistának többet kell teljesítenie. Különben fel sem vették, illetve nem maradhatott bent. Hogy többletudásra tessen szert, először a kollégiumi könyvtárat kellett kialakítani. A tanszékeken tudtuk, hogy kik voltak az Eötvös-kollégisták, dicsőség volt Eötvös-kollégistának lenni, de nem volt könnyű. Az Eötvös Kollégiumnak akkor saját berkein túlmutató kisugárzása – ma úgy mondanánk talán, hogy társadalmi hasznossága – nemigen lehetett a körülmények miatt. Mivel az elitképzés színhelye volt az Eötvös, a többi kollégium vagy irigykedve vagy ellenségesen fordult felé. Sajnos néha kialakult az Eötvös-kollégistákról az a kép, hogy törtető, a pátyolgatott gyerekek, akiknek nincs más dolguk, csak, hogy tanuljanak.

Hogyan alakult egyéni életpályája?

Szerencsésnek érzem magam, hogy olyan pályán dolgozhattam, ami sok örömet adott. Még diákkoromban kiválasztott Fodor Gábor akadémikus, későbbi rektor (és korábbi szegedi Eötvös-kollégista), így a Szerves Kémiai Tanszékre kerültem és dolgoztam. Azóta is ott dolgozom, illetve épp most hagytam abba a munkát a tanszék ideiglenes átköltöztetésével. Bár a nyugdíj után is folytattam, de rá kellett jönnöm, hogy hiába maradt meg az emberben az alkotási vágy, ha nem fektet bele ugyanannyi energiát, ha nem up-to-date, akkor az a minőség rovására megy. Közben több idegen nyelvet megtanultam, és ennek folyományaként

dolgoztam Németországban, Olaszországban és az Egyesült Államokban is kutatóként. Nagyon nagy kedvvel tanítottam az egyetemen, büszke vagyok rá, hogy sok tanítványom a mai napig örömmel keres fel, de a kutatásnak kellett elsőnek lennie. Az egyetemi előmenetelhez azt nézték mindig is, hogy az ember mennyit publikált, az oktatás másodlagos volt. Időnként járt érte dicséret, kitüntetés, de nem előléptetés. Az oktatást mindig is nehéz volt számokban mérni. Az oktatást az elmúlt tanévben befejeztem, még bizonyos kooperációs kutatási munkákban veszek részt, továbbá teljesítem a professzor emerita címmel járó kötelezettségeimet. Szerencsés vagyok abban a tekintetben is, hogy családom nagyobbik része Szegeden van, őket vasárnaponként ebédre tudom összegyűjteni. Mondhatnám azt is, hogy talaj nélkül maradt alkotószenvédélyemet a konyhában élem ki.

*Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Szegeden
Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna*

Zalán Tibor (1973–1978)

Eötvös-szilánkok

Ahogy szemközt ült vele, egész elegáns megjelenése, világosszürke öltönye, épp csak lilába derengő inge, az ezüst nyakkendő fölötté, a sápadt és érzékeny, kissé ideges arc kétséget nem hagyóan tekintélyt parancsolva tornyosult fölé, noha az igazgató véznább és kisebb volt nála.

– Gesztenyepürét parancsol? – kérdezte, de ő csak megvonta a vállát.

– Egy fél pálinkát inkább.

– Azt nem kap – vakkantotta kurtán –, épp erről akarok magával beszélni.

– Egy fél pálinka miatt ülünk itt? – adta az ártatlant.

– A miatt is ülhethetnék épp – rándult meg az igazgató frissen borotvált arca, de erőt vett magán. – Ez a Virág cukrászda, kérem, nem pedig a Sárkány.

– Nem is a Nejlón – fűzte tovább vigyorogva a fiú –, sem a Vak egér, sem a Csirke...

Elhallgatott. Az igazgató kedvetlenül nézett el a válla fölött, látszott rajta, meg sem hallja, amit mond, hiába erőlködik szellemesnek, de legalább pimaszsnak lenni.

– Rendben van – hagyta rá végül –, rendelék magának egy fél pálinkát, már ha van itt pálinka, maga pedig őszintén válaszolni fog a kérdéseimre.

– Egy pálinkáért akarja megvenni az őszinteségemet?

– Nem, azért egy lyukas kétfillért sem adnék. Nyugodtan akarom megenni a gesztenyepürémet.

Kölcsönös borzadállyal nézték egymás töltekezését. Az igazgató a fiú pálinkázását, ami ezen a cizellált helyen brutális nagy parasztságnak tűnt föl számára, a fiú az igazgató gesztenyepürézését, ami nőiesnek, egyben komikusnak tetszett vad tempókhöz szokott szervezete számára.

– Kettő egész hatvanhárom – szűrte ki fogai közül a férfi.

– Pontosan, vagy a körül – bólogatott a fiú.

– Tudja, hogy mennyi a magáét követő legrosszabb átlag?

– Nem tudom.

– Négy egész negyvenhárom. És az már rossz – emelte fel mutatóujját az igazgató.

– Az már csakugyan rossz.

– Ne legyen cinikus. Mit kezdjek magával?

– Rúgjon ki!

– Hagyjon már lógva – felejtkezett el magáról az igazgató! – Hogy rúgnám ki, amikor maga a kollégiumi titkár!

– Akkor váltson le!

– Én szívesen leváltanám, de nem tehetem.

– Miért nem?

– Mert magát megválasztották, fiam. Csak azok válthatják le, akik megválasztották.

– Mondasson le velük!

Az igazgató bágyadtan elhúzta a száját.

– Már utána néztem ennek a megoldásnak is. Nem fogja leváltani a kollégium tagsága. Valamiért kedvelik magát.

– Akkor mi a megoldás?

– Mondjon le!

Most a fiú húzta el a száját.

– Nem tehetem. Szívesen lemondanék, de engem megválasztottak titkárrá. És a választóim bizalmát élvezem.

– Maga a kollégium szégyene, ezzel az átlaggal.

– A rossz példa is példa – nyögte rá bizonytalanul a titkár.

– Patt – mondta az igazgató.

– Patt – mondta a titkár.

– Vége a híres szegedi Eötvös Kollégiumnak.

– Végünk van, igazgató úr – tárta szét a karját a titkár.

Hallgattak. Lelkük mélyén kedvelték egymást, a híres tudós, aki csak szeretett volna link lenni, de nem tudott, és a bohém lelkű költődiák, aki abban a fél évben elfelejtett tanulni, órára bejárni, nappali életet élni, s aki mire sem vágyott jobban, mint hogy fegyelmezett, okos és tudós diákja legyen az általa vezetett kollégiumnak. Nem néztek egymásra.

– Mi lesz most, igazgató úr?

– Nem tudom. Tényleg nem tudom, mert maga egy akkora nagy marha, fiam, hogy tényleg nem tudom. Csak annyit tudok – tette hozzá halkán és nagyon nyugodtan – hogy most elmegyünk innen a Béke tanszékre, és ott én is iszom egy pálinkát magával. Mert ott lehet.

– Mert ott lehet – visszhangozta lelkesen a fiú.

– Aztán majd kitalálunk valamit... vagy nem – emelte mutatóujját az arra haladó pincér felé az igazgató.

Kint alkonyodott...

*

– De ki a kurva anyja ette meg a rántottámat? – bömbölte végig az üres folyosót Cs.

– Csak annyi időre jöttem ki abból a k... (és itt egy szóismétlés következik, ami feldúlt lelki állapotát tekintve se nem szokatlan, se nem érthetetlen) konyhából, hogy kihozzam a 120-asból a sót. És mire visszaérek, üres az a k... (és itt egy újabb szóismétlés következik, ami a magyar nyelv feldúlt lelki állapotát tekintve akár már nehezményezhető is) serpenyő. Még csak kenyeret sem evett hozzá az a sz... (a beszédet egyre trágárabb medersodrásba terelte a jogos felindultság).

Elérte a folyosó végét, egy pillanatra elhallgatott, de csak annyi időre, míg megfordult.

– De ki a kurva anyja ette meg a rántottát – kezdte újra a bömbölést Cs., pontosan idézve fel másodsor is az előbbi deklamált nagymonológ hátra lévő részét.

Az ajtók mögött visszafojtott lélegzettel hallgatott a kollégium. Egy tettes közöttük, és az ártatlan többiek. Még kuncogás sem hallatszott. Legalább az, de nem.

– Hát jó – emelte öklét az üres folyosóra Cs. – ezentúl én is megeszek mindent, ami a konyhában őrizetlenül marad. Még azt a k... (ez a szóismétlés már az ízléstelenség határát súrolta, ám emocionális összetevői indokoltá tették az alkalmazását) gázrózsát is lezabálom a tűzhelyről.

Hallgatózott, de a fenyegetésre nem jött válasz.

– Hallottátok? Mindent megeszek.

– Megeszem... – pendült meg valamelyik ajtó megett egy vézna kis hang. De el is halt nyomban.

– Ki volt az? Még ki is javítasz, te kis sz... (a beszédet ismét a már fentebb megismert, trágárabb medersodrásba terelte a jogos felindultság)? Téged is megeszlek, ha ki mered dugni az orrod a folyosóra! De senki sem merte kidugni az orrát a folyosóra. Elvégre, egy rántotta miatt senki sem akart Cs. rettenetes, véres ozsonnája lenni.

Kint alkonyodott...

*

Az Aradi vértanúk tere az év egy napján az emlékezés méltó helye. A többi, háromezréshatvanöt napon kiváló futballpálya, igaz, betonos, ahonnan egy óra küzdelem után már égő talppal és dagadt bokával vánszorognak fölfelé a diákok az Eötvösbe; de a gyászos véget megelőző óra mindig tartalmas, mármint, tartalmaz cseleket, gólokat, gáncsolásokat, anyázásokat, luftokat, mosolyokat az arra haladó lányoktól, fejcsóválásokat a téren csak azért is átsétáló, és így végtelenül valamelyik kombináció részesévé, illetve, elszenvetődőjévé váló komoly, a halált megvető bátorsággal kezelő felnőttek részéről.

Így volt ez azon az ominózus napon is, amikor a nagy, véget érni nem akaróan hosszú, metálfényezésű autó kényelmesen, szépsége és egyedisége tudatában, macska kényességgel befordult a Dóm tér boltívei elé. Ív és ívelés e pillanatban összeért. T. ugyanis, abbéli örömeiben, hogy a labdát egy az egyben rávezető ellenfelet talányos reflexmozdulattal leszerelte, hatalmas kiflit rúgott a labdába, az pedig szállt, szállt, s ki tudja, hol áll meg, ha meg nem áll, pontosabban bele nem csapódik a meseautó oldalába, valahol a vezető ajtajának kilincse magasában, nagy horpadást szakítva örömteli érkezésével a bádogban. Az autó megállt, a fiúk megálltak a téren, a tér megállt a városban, a város megáll az országban, az ország megállt a kontinensben, a kontinens megállt a földben, a föld megállt a naprendszerben, a naprendszer pedig megállt a világegyetemben a rettenettől, csak a meseautó vezetője nem vett ebből észre semmit, mert megtörve az egyetemes leállást, komótosan, azaz, meglehetősen fenyegetően, kezdett kikászálódni

a vezetőülésből. Ez a kikászálódás nem volt mindennapi látványosság, mert csak jött elő, csak jött elő, magasodott és magasodott fölfelé, az égnek az ember, aki az istennek sem akart véget érni az Istennél alább.

– Huh – szakadt ki valakiből az őszinte.

– Huh – kaptak bátorságra a fiúk, és a huhogás mindaddig tartott, míg az óriásautó óriása teljes terjedelmében el nem hagyta a kasznit, és föl nem magasodott a mögötte álló kettős tornyokig. Hatalmas markában szürke kis gombóc pihent: a labda. A csönd leírhatatlan volt, nem is kísérletezünk azzal, hogy ezt megpróbáljuk.

– Ki volt az? – törte meg minden dramaturgiai érzék híján az óriásnyi ember ezt a jól beálló, a tér szerkezetéhez rendkívüli attraktivitással kapcsolódó csendet.

– Még egyszer megkérdezem, hogy ki volt az – ejtette le hangját a magasból, majdnem nyugodtan, az óriás. Egyébként labdát vitézül kergető, cseleket ármányosan végrehajtó lábak remegése zizegett az elvékonyodott levegőt.

– Hát ennyire gyávák vagytok, hogy még csak nem is vállaltok, amit csináltatok? – gúnyolódott fentről az óriás. Senki sem nézett a másokra. Senki sem nézett V.-re. V. sem nézett magára. Így nem láthatták, csak hallották, amint K. ércesen felszól a gólemnek.

– Én voltam. Tessék, itt vagyok. Mit akar velem csinálni?

Felnéztek. K. már a véget szakadni nem akaró ember előtt állt, s bár a kollégium talán legmagasabb emberpéldánya volt, törpének látszott a másikkal összemérődve. Az óriás arcán meglepetés és kétely.

– Te voltál? Vagy csak elvállalod?

K. megérezte a valahonnan támadt erkölcsi fölény hatalmas támasztékát a derekában. Szinte lábujjhegyre állva suhogta a kárvallott arcába: az legyen is magának mindegy, nem? Tehetek valamit önért – tette hozzá mosolyogva, mert már járt Amerikában, és tudta, hogy a keep smiling mellé valami ilyesmi mondatot illik odatenni. A természetes autós előbb eltátotta a száját, aztán, mintha súly húzná lefelé, nehéz mozdulattal kinyújtotta a kezét, melyből így kiesett a labda. Mutatóujja görcsösen meredt el rozszant oldalú autója felé.

– Látod azt – hörögte elhaló hangon –, azt a nagy puklit az ajtómon?

– Az nem pukli, hanem horpadás – világosította fel K. készségesen.

– No, oszt nem mindegy, hogy pukli vagy horpadás? – fortyant föl az ember.

– Egyáltalán nem mindegy. A pukli az dudor, a horpadás meg... hát, az meg negatív dudor.

– Negatív dudor? – emelte fel hangját Góliát a magasból.

– Most hoztam az autófényezőtől a verdát, olyan volt, mint újkorában, és akkor nekem itt negatív dudorról van merszed pofázni?

Keze a magasba emelkedett, de az arcán a kitörni készülő sírás jelei látszódtak. Ezt a kettőt, így, már nem lehetett elviselni. Valaki felkapta a betonon árválkodó labdát, majd erre a jelre a fiúk futni kezdtek a kollégium felé, egymás hegyén-hátán, de leginkább a Gödörből kilépők testén keresztül törtek a kapu felé. K.

még egy ideig állt a szoborként funkcionáló óriás előtt, akinek keze magasban, két szeme könnyben, majd látva, hogy az események ilyen szerencsés fordulata után ő ide már nem kell, sarkon fordult, és csöppet sem sietős léptekkel elindult a többiek után. Csak egyet sasszézott, amikor az autóból vihareként kitört a sírás és az átkozódás, olyan taknyom-nyálam egyben módon, megremegtetve a tér ablakait, de ez az egy sasszézás is elég volt ahhoz, hogy birtokon, azaz, kapun belül kerüljön. Bent megállt, és riadtan fedezte fel magában, hogy nem emlékszik, milyen állásnál szakadt félbe a meccs.

Kint alkonyodott...

*

– És erre a K. Cs. azt mondta nekem, – zokogott vigasztalhatatlanul T. néni, a takarítónő – hogy én egy múmia vagyok.

Mindenki elszörnyedt, aki hallotta ezt a rettenetes kijelentést. Legtöbben azért hirtelen feltámadó kíváncsisággal méregették T. nénit, és keresték rajta a múmiákra jellemző vonásokat. A gonoszabbjai, nyilván, találtak is, de a józan-ság azt kívánja, hogy leszögezzük, T. néni a legkevésbé sem hasonlított egy jól kivitelezett múmiához. Még így, zokogásában sem. Ahogy a kollégium sem emlékeztetett tetszetős piramisra, avagy egy gazdagon díszített sírkamrára. Valakinek végül eszébe jutott a tanácstalanság gordiuszi csomóját egy éles kérdéssel átvágni.

– Aztán, az a gazember K. Cs. mire föl mondta, hogy a T. néni egy múmia?

– Mert mondtam a K. Cs.-nak, hogy vegyen elég vécépapírt, mert folyton utánpótlás nélkül fogy el, elvégre azért gazdasági felelős.

Mindenki bólogatott.

– Hát ezért!

– Nem ezért – jött meg T. néni hangja.

– Ha nem ezért, akkor meg miért? – tanácstalanodott el ettől az is, aki érteni vélte ezt a gízai problematikát.

– Szóval – állt bele a teljes terjedelmével a rivaldába T. néni –, erre a K.Cs. hozott vagy tíz guriga vécépapírt. És odalökte elé. És azt mondta, hogy a T. néni ezzel most már körbetekerheti magát, mint egy múmia.

Újabb, de már kevésbé felháborodott hörgés hullámozott végig az érdeklődők kicsiny, lelkes táborán.

– És – kérdezte bátortalanul valaki.

– Nincs és, lejárt a munkaidőm. Akit ébresztenem kell reggel, az írja fel magát a táblára! Négytől lehet kelni. De úgysem kel fel négykor senki. Hallom, hogy buli lesz megint. Sokallom én ezt a sok bulit, sokallom. Maguk mégis a város legjobb kollégiuma, aztán hírlik, hogy kétszer-háromszor is kijönnek a rendőrök ide ilyenkor, csendháborodás miatt.

– Mi miatt, maga múmia? – hördült fel valaki fájdalmasan a háta mögül.

– Hallották? – rikkantotta diadalmasan T. néni. Valaki már megint múmiázik. Se tisztelet, se semmi, nem maradt már itt – próbálta befejezni a mondatát a derék takarítónő. – Még jó, hogy megyek is innen el is.

Kint alkonyodott...

*

Tűnődöm, miért ezeket a szilánkokat markoltam egybe, amikor annyi más, fontosabb közlendőm is lehetett volna egy elit-kollégiumról. Nem tudom. Talán, mert az elit egy kívülről jövő címke, ezt belül megélni soha nem tudtam, talán mások is voltak ezzel így. Annyi jó emberrel találkoztam itt, miért nem az ő történetüket mesélem el? Érthetetlen. Itt van például a 120-as szoba, amelyben éltem. Mindegyik lakója, rajtam kívül, megérdemel egy külön legendáriumot. Tosits Iván. Krajcsi Péter. Kálmán Miklós. Bugyi László. Baranyai István. Csapody Miklós... Írnám a névsort, hogy kik laktak a többi szobában, de a nevek - köthető történetek, történetek nélkül, nem mondanak másoknak semmit. Pedig. Egyszer talán megírom ezeket a történeteket, felidézem ezeket a történeteket. Vagy nem. Nekem életem meghatározó ideje volt az Eötvösben eltöltött öt év. De abbahagyom, mert itt már belemegyek az emlékezők szokásos tiszteletköreibe. Nem akarnám most, ezt. Csak annyit, hogy ezer történet volt. Meg nem azért fontos emberek, mert ma valakik szinte kivétel nélkül, „öregbítve alma materük jó hírnevét”. Persze, bármennyire is közhelyes ez, lehet nagyon fontos. Sőt, biztosan az. De gellert kap tőle az a régi lét, ami leírhatatlan volt, mert szabadok voltunk és együtt voltunk. És boldog voltam itt, mert nagyon tehetséges emberek vettek körül, ahogy azóta sem, így, sehol.

Zöldi-Kovács Katalin (1974–1978)

Hogy került Kollégiumba?

Első évben rokonoknál laktam. Mivel az egyik csoporttársamat, Bugyi Pistit magas felvételi pontszáma miatt már első évben felvették a Kollégiumba, ismerős volt számomra mind a Kollégium, mind a felvételi követelmények. A felvételi szempontjából fontos volt a jó tanulmányi eredmény és a diákkörözés. Ha jól emlékszem, volt felvételi beadvány és elbeszélgetés. Kifejezetten tetszett a demokratikus elbírálás, mivel a bentlakók szavaztak arról, hogy kit vesznek fel. Voltak bejárók, bár ez nem volt hivatalos státusz. Több példa is volt rá, hogy a bejáró tagok végül bentlakó tagok lettek. A fiúk és a lányok együttélése kiegyensúlyozott volt. Súrlódás nem volt, hiszen alapvetően külön szinten laktunk.

Milyen volt a kollégiumi elhelyezés?

Két szobában is laktam, mind a kettő ötágyas volt, de nagy szobák voltak. Ez azért is lényeges, mert a többi kollégiumban elég kis szobákban laktak a diákok, ráadásul emeletes ágyak voltak a jellemzőek. A mi tágas lakterünk térben is több szabadságot adott. Más kollégiumokhoz képest több „extra” helyiség is volt: tanuló, könyvtár, társalgó, kis tanuló, zuhanyzó, mosószoba, főzőfülke és konyha. Nagyon szerettük a kollégiumot és annak központi elhelyezkedését is. Egyik népszerű helyünk a Gödör Étterem volt, hiszen csak le kellett menni. Nem beszélve az egyetemi karokról, amelyeket percek alatt elértünk. Egy budapesti diák számára ez felbecsülhetetlen érték volt, hiszen a fővárosban rengeteg időt töltöttünk/töltünk közlekedéssel. Nagyon szerettem azt is, hogy leláttunk az Aradi Vértanúk terére, ahova a fiúk lejártak focizni.

Hogy működött a közösség?

Sokat beszélgettünk, szabad volt a véleménynyilvánítás, nem mindennapi szinten tudtak megnyilvánulni a tagok, élvezet volt hallgatni. Zalán Tibornak abban az időben jelentek meg az első versei, amelyeket Pelczer István zenésített meg. Élvezet volt hallgatni őket.

Úgy éltem meg, hogy nagyon haladó dolog a lányok és a fiúk együttlakása, hiszen ez csak a mi Kollégiumunkban volt így. Hasonlóan vélekedtünk arról, hogy nálunk a legkülönbözőbb karokról és szakokról voltak tagok. A hangulat pedig családiasan alakult, tekintettel arra, hogy összesen 36-an voltunk.

Élő volt a hagyomány?

Nem mentem annak idején utána, de azt tudtuk, hogy az Eötvös Kollégiumnak komoly hagyományai vannak, bár a részleteket nem ismertük.

Milyen életet tudott élni az ember az akkori anyagi lehetőségei között?

Az utolsó két évben népköztársasági ösztöndíjam volt, előtte a szüleim is támogattak. Amellett tanítottam a TIT-ben is. Ez viszonylag jó életszínvonalat biztosított. Természetesen igen különböző szociális háttérrel rendelkeztek a hallgatók,

de ez nem jelentette azt, hogy a szegényebbek ki voltak zárva a közös szórakozásból. Ha elmentünk valahova, akkor összedobtuk a pénzt, mindenki lehetőségei szerint. Nem emlékszem, hogy ez gondot okozott volna.

Hogy alakult egyéni élete?

Már 1976-ban összeházasodtunk Krajcsi Péterrel, de ottmaradtunk a Kollégiumban. Akkor ez a választás tűnt optimálisnak. Nem adtuk fel a kollégiumi lét előnyeit, bár a kettőnk közös élete így beleolvadt a nagy közösségébe. Végzés után feljöttem Budapestre, és azonnal megszületett az első gyermekünk. Néhány évvel később kimentünk az Egyesült Államokba, ahol mindenféle munkám volt. De azért tanítottam is és egy kórház nemzetközi osztályán is dolgoztam. Ezeknek a hatása máig érződik a munkámban. Emellett sok olyan dologba fogtam bele, amelyet soha nem gondoltam volna azelőtt magamról. Később Ausztriában is eltöltöttem egy évet, ahol elsősorban a nyelvtanulásra koncentráltam. A gyerekeim iskolába jártak, én pedig vendéghallgatóként a Bécsi Egyetem Tolmácsképzőjét látogattam. 1985-ben az Egészségügyi Főiskolára kerültem, ami ma már a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kara. Szeretem a munkámat. A szaknyelvoktatás újabb és újabb kihívásokat jelent, részint mert változnak az általunk oktatott tantárgyak mind tartalom, mind tanítási stílus szempontjából, részint pedig mert az oktatáshoz szükséges jegyzeteket és multimédiás tananyagokat is nekünk kell összeállítani. Ez folyamatos olvasást, felkészülést jelent. Kissé későn kezdtem el a doktorit, de előbb-utóbb az is meglesz, már csak a védés van hátra.

Mit adott a Kollégium?

Kitágult a világ, nem szakbarbár lett az ember. Egy szabad légkör volt, amely az akkori rendszerben üdítően hatott. A többféle szakos kiváló emberek együttélése pezsgő szellemi élethez és inspirációhoz vezetett. Ha benéztél a könyvtárba, akkor mindig tanult ott valaki. Ez képes volt megfogni az embert, hogy persze tényleg, akkor ez az az út, amelyen haladni kell. És persze érdekes volt látni, hogy más szakmák milyen elvárásokat támasztottak a hallgatóikkal szemben. Természetesen a sokszínű társaság is rendkívüli hatást gyakorolt az emberre.

Az interjút Varga-Orvos Zoltán készítette 2010-ben Budapesten

Szerkesztette: Antal Gabriella Karlivna

Zólyomi Bálint, volt igazgató (1940–1946)

(Részlet Kardos István beszélgetéséből)

Professzor úr a szegedi Eötvös Loránd Kollégiumnak volt igazgatója. Véleménye szerint mennyiben hasonlított a budapesti Eötvös József Collegiumhoz?

Ha összehasonlítjuk, akkor nyersen azt kell mondanom, hogy csak félig hasonlított az eredetihez, mert a szegedi Eötvös kizárólag természettudományi tanulmányokat folytató hallgatók számára létesült. A budapesti Eötvös József Collegium növendékei viszont társadalomtudományokkal is foglalkoztak. Mi fiatalok, sőt az idősebb kollégisták is így nevezték a két csoportot: „dögészek” és „filoszok”. Nagyon jól tudtuk, hogy a modern kutatás csak specializációval eredményes. Tehát mindenki egy szűk területre specializálta magát. Ugyanakkor napjainkban még inkább hangsúlyt kap a különböző tudományok integrációja, egyesítése. A polihisztorok kora természetesen lejárt, és a különböző tudományterületek specialistáinak az együttműködése szükséges ahhoz, hogy valamely kérdést kutatói szinten alaposan meg lehessen vizsgálni. Egy természettudományos kérdésnek nagyon differenciált társadalmi háttere van, és a kutatás minden esetben a társadalom szükségleteit kívánja kielégíteni. Az Eötvös József Collegium esetében nekünk óriási útravalót adott abból a szempontból, hogy együtt lehattunk a társadalomkutatókkal. Hozzáteszem, hogy természetesen abban az időben a társadalomtudományokkal foglalkozók számára nem volt meg az a fejlődési lehetőség, mint ma.

Az Eötvös Kollégium azonban mindig szabad szellemű intézmény volt, hiszen eredetileg a párizsi École Normale Supérieure mintájára alapították. Mai szemmel visszatekintve, természetesen sok nézet hiányos és hibás volt, de az biztos, hogy a kollégium bármilyen humánusan elfogadható nézetnek szabad teret engedett. A hivatalos vezetőség nem szólt bele a fiatalság vitáiba. Nagyon jellemző erre, hogy közülük nagyon sokan a társadalmi–tudományos életben ma is jelentős szerepet játszanak, mert hiszen ezt a szabad szellemű nevelést kapták, és nem annak a régi – a két világháború közötti – Magyarországnak a képviselői ültek ott a vezetésben.

Közismert, hogy az Eötvös Kollégiumban a felvételi szelekciónál nem volt protekció. Bármelyik akkori magyarországi intézményhez képest sokkal nagyobb arányban juthattak be az egyszerű emberek gyermekei is, ha a „képességvizsgálaton” tehetségesnek bizonyultak. A kollégistáknak körülbelül egyharmada parasztcsaládból vagy munkáscsaládból származatott és majdnem kétharmada a régi középrétegnek, az értelmiségi rétegnek, tanítóknak és tanároknak a gyermekei voltak.

Tehát, ha jól értettem, Ön elsősorban azt a különbséget veti fel, hogy az Eötvös Loránd Kollégium kicsit egysíkú volt az Eötvös József Collegiumhoz képest?

Igen. A szegedi Eötvös Loránd Kollégiumban a természettudományos kutatóknak azt javasoltuk, hogy vegyenek föl az indexükbe filosz-tárgyakat is, tehát igyekeztünk a hiányt valahogy pótolni. Sem a megelőző két igazgató (Náray-Szabó István

1931–1938, Szabó Zoltán 1938–1940), sem én nem értettünk egyet azzal, hogy kizárólag természettudományos kollégium legyen a szegedi Eötvös. Én ennek a vágyamnak valahogy kifejezést is adhattam, sőt ki is elégíthettem, mert Szegedről Budapestre jártam föl az Eötvös József Collegiumba – mint szegedi igazgató – órákat tartani a budapesti „dögészeknek”.

Dokumentumok, képek

1. sz. melléklet

A M. KIR. FERENCZ JÓZSEF-TUDOMÁNYEGYETEM
MATEMATIKAI ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR

-466-1930/31

M.t.t.k. szám

Melléklet száma: –

Tárgy: Bárá Eötvös Loránd - Kollégium felállításának ügye

Nagyméltóságú miniszter Úr!

Karunk a folyó évi április hó 24-én a bárá Eötvös Loránd - Kollégium ügyében értekezletet tartott, amely értekezleten egyhangú lelkesedéssel és őszinte örömmel fogadta Nagyméltóságod azon elhatározását, hogy a Természettudományi Eötvös Loránd - Kollégiumot Szegeden, Egyetemünk székhelyén óhajtja Nagyméltóságod felállítani.

Ezen értekezletünkön mutatta be Nagyméltóságod megbízásából Dr. Bay Zoltán ny. rk. Tanár az Eötvös Loránd-Kollégium Szervezeti Szabályzatának tervezetét, melyet az értekezlet egyhangúlag magáévá tett és annak ezen formában történendő jóváhagyását kéri.

Hálás szívvel mond köszönetet Karunk Nagyméltóságodnak az Eötvös Loránd - Kollégium Szegeden történő elhelyezéséért. Karunknak ezen intézmény felállítása által nagy fejlődési lehetősége nyílik, mert bizton reméljük a hallgatóság nívójának lényeges emelkedését és ez által valóra válik Nagyméltóságodnak azon nagy jelentőségű kulturprogramja, hogy Egyetemünket elsősorban természettudományi irányba fejlessze tovább.

Nagyméltóságod ezen elhatározásáért fogadja Karunk ismételten kifejezett hálás köszönetének tiszteletteljes nyilvánítását.

Szeged, 1931. évi május 2.

Alázatos szolgálja:

e.i. Dékán

2. sz. melléklet

Pályázat

(A m. kir. Vallás- és közoktatási minisztérium/1931.sz. rendelete alapján)

A Szegeden felállítandó és 1931. évi szeptember hó 1-én működését megkezdő báró Eötvös Loránd-Kollégiumban betöltendő tagsági helyekre pályázat hirdetik. Pályázhatnak a középiskolai tanári pályára készülő oly jeles végzettségű és kiváló ifjak, akik középiskolai tanulmányaikat a folyó tanévben fejezték be s a jövő tanévben lépnek az egyetemre, s akik szaktárgyul természettudományi tárgyakat választanak.

A felvétel a négy évig tartó egyetemi tanulmányok idejére szól, s lakás és teljes ellátás élvezetével jár. A fizető tagok tanévenként 600 P-t, a félfizetők 300 P-t fizetnek tartásdíj fejében, mely összeget előleges havi részletekben kell a Kollégium pénztárába beszolgáltatni.

A folyamodványhoz mellékelni kell: a) a középiskolai V., VI., VII., és VIII., osztályáról a szóló bizonyítványokat, b) az érettségi bizonyítványt (lehetőleg hitelesített másolatban), c) születési anyakönyvi kivonatot, d) a folyamodó családjának vagyoni helyzetét feltüntető hatósági bizonyítványt, e) a tanári pályára való alkalmasságot igazoló orvosi bizonyítványt.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett és saját kezűleg írt folyamodványokat f.é. augusztus hó 15-ig kell benyújtani a báró Eötvös Loránd-Kollégium igazgatóságához (Szeged, Horthy Miklós-Kollégium).

A Kollégium Igazgatósága kíváncsnak tartja, hogy a folyamodók személyes bemutatkozás céljából az augusztus 15-től 18-ig terjedő időt a Kollégiumban töltsék. Ez idő alatt az illetők napi 2 Pengő ellátási díj megtérítése fejében a Kollégiumban lakást és ellátást kaphatnak. A folyamodással egy időben be kell jelenteni, hogy az illető óhajtja-e a személyes bemutatkozási napokon igénybe venni a Kollégiumban való elhelyezést.

Budapest, 1931. évi július hó

A báró Eötvös Loránd Kollégium Igazgatósága

3. sz. melléklet

Magyar vallás- és közoktatásügyi Minisztertől

121.468/1946. szám

VI.a. ü.o.

Előterjesztés a Minisztertanácshoz

Alább felsorolandó indokai alapján arra kérem a Minisztertanácsot, szíveskedjék hozzájárulni ahhoz, hogy a szegedi báró Eötvös Loránd Kollégiumot megszüntessem.

A szóban forgó kollégiumot akkori hivatali elődöm az 1931. évi május hó 29-én tartott minisztertanács előzetes hozzájárulásával szervezte meg.

Akkoriban azért volt szükség a kollégium felállítására, mert azt hivatali elődöm egyrészt a természettudományok rendkívül arányú fejlődésére, másrészt a szegedi egyetemi mennyiségtan-természettudományi kar nagy látogatottságára való tekintettel szükségesnek tartotta és ezt az érvelését az említett napon tartott minisztertanács is magáévá tette.

Az ország jelenlegi helyzete szerint azonban a szegedi Eötvös Loránd Kollégium fenntartása tulajdonképpen fényűzést jelentene és a szegedi egyetemi mennyiségtan-természettudományi kar látogatottsága sem oly mértékű, hogy mennyiségtan-természettudományi szakos tanárjelöltek részére külön kollégium fenntartását indokoltá tenné. A mai viszonyok között a szegedi Eötvös Loránd Kollégium annak idején kitűzött céljainak megvalósítására a meglévő tudományegyetemi mennyiségtan-természettudományi karok és a budapesti Eötvös József Collegium teljesen elegendők.

Az Eötvös Loránd Kollégium megszüntetése költségvetési szempontból előkészítettnek tekinthető, mert ez az intézmény az 1946/47. évi költségvetési tervezet szerint számottevő hitelt nem élvez.

A fenti indokok alapján megismétlem kérésemet: Kérem a Minisztertanácsot, szíveskedjék hozzájárulását adni ahhoz, hogy a szegedi báró Eötvös Loránd Kollégiumot megszüntessem.

Budapest, 1946. évi október hó 31-én

A kiadvány hitelül:

dr. Keresztury Dezső s.k.
irodavezető

4. sz. melléklet

Pályázati eredmények és publikációk (1931-41)

Egyetemi szorgalmi díjat nyertek:

1. Csokán Pál	állattan	1936/37. tanév
2. Rapcsák András	geometria	1936/37. tanév
3. Rapcsák András	matematika	1937/38. tanév

Egyetemi pályadíjat nyertek:

1. Boross János	kísérleti fizika	1933/34. tanév
2. Horváth Antal	elméleti fizika	1933/34. tanév
3. Fodor Gábor	szerves kémia	1936/37. tanév
4. Tarnóczy Tamás	kísérleti fizika	1936/37. tanév
5. Csokán Pál	kémia	1937/38. tanév
6. Szőkefalvi Nagy Béla	ásványtan	1937/38. tanév
7. Tarnóczy Tamás	pedagógia	1937/38. tanév
8. Márkus Jenő	kísérleti fizika	1938/39. tanév
9. Gausz József	kísérleti fizika	1938/39. tanév
10. Huhn Péter	matematika	1940/41. tanév
11. Berencz Ferenc	fizika	1940/41. tanév
12. Szélpál István	matematika	1940/41. tanév

Országos pályázat:

Strausz Antal a Matematika és Fizika Társulat országos versenyének díja 1931/32. tanév

Tudományos publikációk:

1. Lukács Dezső: Beitrge zur Kenntnis von Spathidium Hyalinum Duyardin 1936.
2. Fodor Gábor: Arylecetsavak és spasmoytikus hatása isochinolin származékok és syntesise 1936.

